Ks. Jerzy Patiss

PODRĘCZNIK DO ROZMYŚLAŃ I KAZAŃ

Tom III

Warszawa-Petersburg

PODRĘCZNIK

☆ DO ☆

ROZMYŚLAŃ I KAZAŃ

III.

DRUK SYNÓW ST. NIEMIRY, PLAC WARECKI 4.

Ks. Jerzy Patiss.
T. J.

PODRĘCZNIK
DO
ROZMYŚLAŃ I KAZAŃ
NA
NIEDZIELE CAŁEGO ROKU

spolszczył
Ksiądz Antoni Chmielowski.
M. Ś. T.

WARSZAWA. — PETERSBURG.
1908.
Printed in Poland

№ 204.

APPROBATUR.

Datum Petropoli die 14 Januarii 1908 an.

Vicarius Capitularis Mohyleviensis

Praelatus **Denisewicz.**

Secretarius

L. S.

F. Ostrowski.

M. S. Th.

UROCZYSTOŚĆ ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

czyli

ZIELONYCH ŚWIĄTEK

(PIĘĆDZIESIĄTNICA).

Do niego przyjdziemy, a mieszkanie u niego uczynimy *Jan 14. 23.*

I

Do niego przyjdziemy. „Stąd 1. ucz się, że Bóg sprawiedliwemu nietylko daje łaskę, ale i samego siebie, aby rzeczywiście Bóg Ojciec i Syn i Duch Święty mieszkał w duszy sprawiedliwego jakby w kościele swoim, aby ją zdobił swoją obecnością i bogacił darami;[1])“ aby się spełniło, co święty Paweł mówi: „Wy jesteście kościołem Boga żywego.[2]) Stąd Ś. Augustyn mówi do Ducha Świętego: „Wierzę więc, że w kim zamie-

[1]) Corn. a Lap. in. h. l. [2]) 2. Kor. 6. 16.

szkasz, to dla Ojca zarazem i dla Syna mieszkanie gotujesz. Szczęśliwy, kto cię gościem mieć będzie, ponieważ przez ciebie Ojciec i Syn uczynią sobie mieszkanie u niego.[1]) 2. Trójca Przenajświętsza wchodzi do trzech władz duszy sprawiedliwej według właściwości trzech osób. „Albowiem Ojcu przypisuje się pamięć, bo on z swojej nadzwyczajnej pamięci, wszystkie rzeczy poczynając, wyprowadził Słowo, i zrodził Syna. Synowi przypisuje się rozum, bo on przez rozumowanie został zrodzony, jakby słowo myśli, pojęcie, obraz i przykład wszystkich rzeczy. Duchowi Świętemu przypisuje się wola, bo on od Ojca i Syna pochodzi przez akt woli, to jest, miłości Ojca i Syna, jakby obudwu miłość i związka.[2])“— „Tak przy tobie jest, tak w tobie jest, iż bez niego ani jednego nie zrobisz kroku.“ [3]) 3. Trójca Przenajświętsza przychodzi do duszy sprawiedliwej przez działania każdej z osób właściwe: „Ojciec przemienia pamięć, gdy z niej usuwa rzeczy próżne, szpetne i niedozwolone, a wprowadza pragnienia rzeczy Boskich, ulepsza rozum, aby myślał jeno o tem, co się tycze zbawienia i świętości. Duch świę-

[1]) S. Augustin serm. 70 de temp [2]) Corn. a Lap. in h. l. [3]) Lud. Blos. Can. vit. spir. c. 23.

ty uświęca wolę, aby zbawienie miłowała i o nie zabiegała [1]).“ — „Obecności Bożej zawsze pragnąć winniśmy, i wszelkich sił dokładać, aby nam wciąż na pamięci stała, nigdy nas nie opuszczała.[2])“ Więc: „Przejmuj się tem, wierz w to, i obecność Bożą miłuj, czcij, na nic takiego sobie nie pozwalaj, coby się nie podobało oczom tak zacnego i przenikliwego widza.“ [3])

II.

Do niego przyjdziemy. My do Boga przychodzimy 1. kiedy czynimy to, czego Chrystus Pan wymaga w tej Ewangelii jako warunku przez nas koniecznie spełnić się mającego: „Jeśli mię kto miłuje, mowę moję chowa;“ mowa zaś Chrystusa wymaga prawdziwej pokuty, za pośrednictwem której gładzą się grzechy popełnione, i udziela się duszy łaska poświęcająca. Tą łaską dusza się usprawiedliwia, poświęca, na kościół Boży jakby przemienia, do zachowania przykazań pobudza, i wykonywania cnót teologicznych, oraz moralnych. „Bóg tem bliżej nas będzie, im ta miłość, którą ku Niemu

---

[2]) Corn. a Lapid. in h. l. [2]) S. Prosper super Psalm
[3]) Lud. Blos. l. c.

zmierzamy, czystszą się okaże.“ [1]) Do Boga przychodzimy, gdy władze duszy naszej dajemy Trójcy Przenajświętszej, aby je poprawiła i udoskonaliła. Ojcu pamięć, aby ją rzeczami Bożemi nawskroś przejął; Synowi rozum, aby go światłem Boskiej mądrości oświecił; Duchowi świętemu wolę, aby ją łaską kierował. Bóg w Trójcy świętej jedyny, Ojciec, Syn i Duch Święty przychodzą do nas, gdy my przychodzimy do nich; przychodzą wspierając, my przychodzimy słuchając; przychodzą oświecając, my przychodzimy ze światła korzystając.“ [2])—„Łaska pobudza wolną wolę, gdy podaje myśl; uzdrawia, gdy uczucie poprawia, zmienia; wzmacnia, siły dodaje, gdy do czynu skłania; zachowuje, gdy od upadku chroni.“ [3]) Do Boga przychodzimy 3. gdy łaskę poświęcającą zachowujemy, i dobrymi uczynkami pomnażamy, gdy z łaskami aktualnemi współpracujemy pilnie i usilnie.“ „Ani łaska bez woli nic nie sprawuje, ani wola bez łaski; bo ziemia nie rodzi, jeśli deszcz jej nie zrosi, i deszcz bez ziemi owocu nie wydaje.“ [4]) Więc pomnij i rób, co ś. Bernard pisze:

---

[2]) S. Aug. Epist. 52 ad Macedonium. [3]) S. Augustin. Tract. 76 in Joann. [3]) Bernard de grat. et libero arbitrio. [4]) S Chrysost. Homil 32 in Mat. Op. Imp.

„Jestto rzecz pewna, że dla zjednania sobie łaski, zatrzymania i odzyskania, nic tak skutecznie nie pomaga, jak nizkie o sobie trzymanie i przejmowanie się obawą na straszne sądy Boskie. Szczęśliwy człowiek, który nigdy z obawą się nie rozstaje; lękaj się gdy sprzyja ci łaska, lękaj się gdy cię opuszcza, lękaj się gdy znowu wraca: bo to znaczy nigdy się z obawą nie rozstawać.[1])“

III.

A mieszkanie u niego uczynimy. Zważ jakie to jest mieszkanie. W duszy sprawiedliwego mieszka cała Trójca Przenajświętsza, Ojciec, Syn i Duch Święty, jako Bóg w kościele swoim, gdzie w światłości wiary blask swego majestatu okazuje, i źródło swoich łask wylewa; od duszy zaś cześć przyjmuje, dziękczynienie, zadosyćuczynienie za grzechy i prośby. „Jak niema chwili, w którejby człowiek nie kosztował dobroci i miłosierdzia Bożego; tak nie ma chwili, w którejby sobie Boga na pamięć nie przywodził.[2])“ — „Bóg trojako zbliża się do nas: natchnieniem, zjednoczeniem i pomocą.[3])“ — „Bardziej wstydzić się i lękać się winien człowiek, że Bóg

[1]) Serm. 54. super Cant. [2]) S. Augustin. de spiritu et anima c. 35. [3]) S. Bonavent. Exposit. 1. super Psalm. 118

jego grzechy widzi, niż gdyby cały świat widział.[1])“ W duszy sprawiedliwego mieszka Bóg 2. jak Pan w domu swoim, gdzie wszystko mu jest podległe i posłuszne. „Człowiek obecnością Bożą usprawiedliwia się, oświeca się i uszczęśliwia: gdy słucha i spełnia, co ma sobie polecone.[2])“ W duszy sprawiedliwego Bóg mieszka 3. jak król w królestwie swojem, gdzie sam według upodobania wszystkiem rządzi, broni, udoskonala: jak sędzia wobec winnego, pan, wobec sługi, wódz wobec żołnierza, ojciec wobec syna, oblubieniec wobec oblubienicy. „A kto się złącza z Panem, jednym duchem jest.[3])“—„Człowiek nie może Boga miłować, jeśli się z nim nie połączy; połączyć się z nim nie może, jeśli go nie zna, nie ma, nie zatrzymuje, rozumem, wolą i pamięcią.[4])“ Dusza taka, jak ś. Bernard mówi:[5]) jest niebem w którem słońce miłości jaśnieje, księżyc wstrzemięźliwości i gwiazdy innych cnót.“ Więc czyń tak, abyś mógł powiedzieć z oblubienicą w Pieśni nad Pieśniami. „Nalazłam tego, którego miłuje dusza moja: pojmałam go i nie puszczę go.[6])“

[1]) S Bonavent. serm 4. Dom. 11 post Pent. [2]) S Augustin. De gen. ad litt libr 8. c. 12. [3]) 1. Kor. 6. 17. [4]) S. Bonavent. Serm 4 Dom. 17. post Pentec. [5]) Serm. 27. in Cant. [6]) Cant. 3. 4.

PONIEDZIAŁEK ŚWIĄTECZNY.

„Pokój zostawuję wam, pokój mój daję wam, nie jako dawa świat, ja wam daję.“
Jan 14. 27.

I.

Pokój zostawuję wam. 1. U Żydów zwyczajem było, że przy witaniu i żegnaniu mówiono: *Pokój z tobą*, znaczyło to, że szczęścia ci życzę i wszelkiego błogosławieństwa. Chrystus Pan na śmierć i do Ojca idąc, tych samych słów używa, *pokoju* Apostołom życzy. „Pokój tak wielkiem jest dobrem, że nawet w czysto ziemskich sprawach, nic wdzięczniejszego nie ma dla człowieka, nic pożądańszego, nic w końcu lepszego.“ [1] 2. Temi słowy: *Pokój wam* zwykli ludzie pragnienie pobożne tylko wyrażali, chociaż tego nie mogli uskutecznić, czego życzyli: ale Chrystus Pan co chciał, to uskuteczniał, i dlatego rzekł: „Zostawuję wam“, „Daję wam. „Obdarzyć pokojem doskonałym Bóg tylko może; pozbawić zupełnie pokoju — szatan.“ [2] „W Nim upodobało się, aby wszystka zupełność mieszkała, ażeby przezeń pojednało się wszystko z nim, uspokoiwszy przez krew

[1] S. Augustin De civit. Dei. libr. 19. c. 11. [2] S. Chrysost. Serm. 53.

krzyża jego bądź co na ziemi, bądź co w niebiesiech jest.“ [1]) 3. Inni ludzie tego pokoju, tego błogosławieństwa nie mieli, i dlatego *swoim* nazwać nie mogli; ale Chrystus, twórca i Pan wszystkich dóbr, miał ów pokój, i dlatego *swoim* nazwać mógł i w rzeczy samej nazwał: „Pokój mój“; i z tego powodu dodał: „Nie jako świat dawa, ja wam daję“, bo świat tego pokoju nie ma, a przeto i dać wam nie może. „O świecie przewrotny! w sieci swe ludzi wikłać nie przestajesz, pokoju im nie dajesz, porwać wszystkich chcesz, zabić wszystkich usiłujesz. Biada temu, kto ci ufa; szczęśliwy, kto się opiera tobie, ale szczęśliwszy, kto przez świat zdradzony, całkiem świat opuszcza.“ [2]) Więc jeśli tego pokoju pragniesz, to nie od świata, ale od Chrystusa Pana winieneś go oczekiwać i oń prosić: „Niech powiedzą wszyscy miłośnicy twoi, o świecie przewrotny! czy mieli w tem życiu wesele bez bólu, pokój bez poróżnienia, spoczynek bez obawy, zdrowie bez niemocy, światło bez ciemności, uśmiech bez płaczu.“ [3])

II.

Pokój mój daję wam. Pokojem Chrystusa jest ów, o którym św. Paweł pisze:

[1]) Kolos 1. 19. 20. [2]) S. August. Serm. 31. ad fratr. 23. in eremo. [3]) Apud. S. Antoninum. P. IV. Tit. 3. c. 3.

„A pokój Boży, który przewyższa wszelki zmysł, niechaj strzeże serc waszych i myśli waszych w Chrystusie Jezusie;“ [1]) i zawiera trzy rzeczy: 1. przyjaźń Bożą: „Pokój Boży;“ [2]) 2. spokój i pokój tak w uczuciach jak i myślach: „Niechaj strzeże serc waszych i myśli waszych;“ 3. zgodę pomiędzy wiernymi: „W Chrystusie Jezusie,“ w którym wszyscy są zjednoczeni i który im ten pokój daje: „Ja daję wam.“ Zważ, jak wielkim on jest: „Który przewyższa wszelki zmysł.“ Więc i owo jest prawdą: „Myśl bezpieczna jako ustawiczne gody.“ [3])

III.

Nie jako dawa świat, ja wam daję. 1. Świat daje także pokój, ale fałszywy, czczy i krótki, ze światem przemijający. Pański zaś pokój prawdziwy, gruntowny i wieczny, uspakaja człowieka doskonale i czyni prawdziwie szczęśliwym. „Tak samo się nazywa, ale bardzo się różni pokój Boży i pokój świata; ten bowiem słaby jest, tamten mocny; ten cielesny, tamten duchowy, ten ziemski, tamten niebieski; ten z musu, tamten z woli.“ [4]) 2. Pokój świata opiera się na ludziach,

[1]) Filip. 4. 7. [2]) Filip. 4. 7. [3]) Prov. 15. 15. [4]) S. Augustin. De quaest. vet et nov. Testam. 9. 92.

bogactwach, zaszczytach i rozkoszach, to jest na dobrach doczesnych i ziemskich, któremi się dusza zadowolnić nie może; pokój Chrystusa opiera się na łaskach nadnaturalnych i dobrach niebieskich, któremi cel sobie właściwy osiąga i tem samem prawdziwie zadawalnia, nawet gdy nam brak wszystkiego i nieszczęść pełno. „Czemże jest pokój chwilowy, jeśli nie cieniem pokoju wiecznego? Cóż więc nierozsądniejszego być może, jak cień miłować, a tego, od którego cień pochodzi nie miłować?“ [1] 3. Pokój ten Chrystus Pan zostawił swoim, jako testament i dał im jako zadatek zbawienia wiecznego. „Nie może przyjść do dziedzictwa Pańskiego, kto pokoju jako testamentu nie zachowuje, i zgody nie może mieć z Chrystusem, kto jej z chrześcianinem nie przestrzega: pokój to pogoda umysłu, prostota serca, węzeł miłości, udział w dobrem.“ [2] „Pokój zostawił na tym świecie, abyśmy w nim trwając, wroga pokonywali, pokój da nam w przyszłości, kiedy bez wroga królować będziemy.“ [3] Więc staraj się zrozumieć, co mówi św. Leon W. „Wtedy ma prawdziwy pokój człowiek i prawdziwą wolność, kiedy ciałem dusza kieruje,

[1] S. Gregor. M. Pastor. P. III c. 1. [2] S. August. de verb. Dom. secundum. Joan. [3] Idem. in h. l.

a duszą Pan Bóg; albowiem: „Nie ma pokoju w sercu człowieka cielesnego, nie masz go w człowieku oddanym rzeczom zewnętrznym: lecz w sercu człowieka żarliwego i duchowego pokój przebywa.“ [1])

WTOREK.

„On was wszystkiego nauczy, i przypomni wam wszystko, cokolwiekbym wam powiedział“.
Jan. 14. 26.

I.

Nauczy i przypomni. Trojakim sposobem Duch święty uczy. 1. Bezpośrednio ludzi światłem łaski oświeca, aby poznali prawdę: Nauczy wszystkich w wierze Chrystusowej doskonałych, tajemnic duchownych, wlewając niewidzialnie do ich umysłu umiejętność Świętych.“ [2] „Duch Pocieszyciel zachęca zawsze do dobrego serca wiernych, pobudza duszę, aby się z Bogiem jednoczyła, zmusza niejako, aby złego zaprzestała.“ [3]) 2. Pośrednio przez ludzi uczy, nauczycieli i słuchaczy zarazem oświecając. „Jeśli Ducha świętego nie ma w sercu słuchacza, to próżną jest mowa nauczyciela: niech więc nikt nie przypisuje nauczycielowi, co z ust jego

[1] De imitat. Christi libr. 1. c. 5. [2] Didym. lib. de Spirit. [3] S. Chrysost. Serm. Pent. de Spiritu Sancto.

słyszy: jeśli wewnątrz nikt nie uczy, to zzewnątrz język nauczyciela napróżno się trudzi." [1] 3. Przypomni to co się zapomniało, utwierdzi to, co jeszcze się pamięta. „Przypomni, to jest, na pamięć przywiedzie, bo łaską jest nie zapominać zbawiennych upomnień." [2] Więc: „Duch święty działa wewnątrz, aby znaczenie jakieś miało lekarstwo, którego się używa zzewnątrz." [3]

II.

Wszystko cokolwiekbym wam powiedział. Z uwagi na materyę Duch święty uczył Apostołów 1. tego, co od Chrystusa Pana słyszeli, i o tem sam powiedział. „Jeszcze wam wiele mam mówić, ale teraz znieść nie możecie. Lecz gdy przyjdzie Duch prawdy, on was nauczy wszelkiej prawdy." [4] 2. Uczył tego, czego Chrystus uczył, ale czego albo pojąć nie mogli z powodu swych zdolności małych, albo zatrzymać w swej pamięci z powodu jej niemocy. „Uczył Duch święty, czego nie powiedział był Chrystus Pan, ponieważ zrozumieć nie mogli; przypomniał zaś, co powiedział Pan, ale czego zapamiętać nie mogli, już to dlatego, że trochę przy-

[1] S. Gregor. Homil. 30 [2] S. August. cit. Corn. a Lap. in. h. l. [3] S. Augustin. De civ. Dei libr. 15 24. [4] Jan. 16 12. 13.

ciemnem było, już, że umysł był niepojętny." [1]) 3. Uczył ich już to tajemnic religii, już tego, jak zakładać Kościół, rozszerzać, oświecać, zachowywać i kierować; już tego jak pojedyńczemi duszami kierować należy. „Nauczy wszystkich w wierze Chrystusowej doskonałych, tajemnic duchownych." [2]) Więc: „Duch święty do umysłu wnosi światło, rozbudza pragnienie, sił dodaje; oświeca, abyśmy widzieli; sprawia, abyśmy chcieli, wznacnia, abyśmy dobra zamierzone spełniać mogli." [3])

III.

Nauczy was. Duch święty 1. uczył Apostołów bezpośrednio przez się, jak to im Chrystus obiecał i w tym celu Ducha świętego posłał. „A gdy przyjdzie Pocieszyciel, którego ja wam poślę od Ojca Ducha prawdy— nauczy was wszelkiej prawdy." [4]) 2. Uczył pośrednio przez Apostołów i uczy przez nieomylne nauczanie Kościoła wszystkich ludzi, którzy go w ten sposób słuchać zechcą; jak to św. Szczepan Żydom niewiernym wyrzucał: „Twardego karku i nieobrzezanych serc i uszu, wy się zawsze sprzeciwiacie Ducho-

[1]) Theoph. ct. Corn. a Lap. in h. l. [2]) Didymus Libr. de spirit. S. [3]) S. Petr. Dam. Serm. 21. de spiritu. S. [4]) Jan. 15. 26. 16. 13.

w świętemu, jako ojcowie wasi, tak i wy." [1]) 3. Uczy przez pismo święte, które sam natchnął, uczy tych, którzy je czytają, stosując się do wyjaśnień Kościoła, któremu Duch święty asystuje. „Wszelkie pismo od Boga natchnione jest pożyteczne ku nauczaniu, ku strofowaniu, ku naprawieniu, ku ćwiczeniu w sprawiedliwości: aby człowiek Boży był doskonały, ku wszelkiej sprawie dobrej wyćwiczony." [2]) Tych oto Duch święty nieomylnie uczy! Więc: „Jeśli karze podlega, kto się ze złodziejem łączy i obcuje z nim; to jak nadzieję mieć może, kto się Duchowi świętemu sprzeciwia." [3])

ŚRODA.

„Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję." Jan 14. 23.

I.

Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję. Miłość Pana prawdziwa wymaga, abyśmy zachowywali mowę jego, na tej samej miłości opartą: „Będziesz miłował Pana Boga twego z całego serca twego, i z całej duszy twojej, i ze wszystkiej myśli twojej.

[1]) Dz. Apost. 7. 51. [2]) 1. Tymot. 3. 16. 17. [3]) S. Cyryl. Jerozol. cat. 16.

Będziesz miłował bliźniego twego, jako samego siebie.“ [1]) Kto więc tak miłuje Boga i bliźniego swego, to tę mowę chowa, i to trojako: 1. poznaniem i poddaniem umysłu, według słów Apostoła: „W niewolę podbijając wszelki rozum pod posłuszeństwo Chrystusowe.“ [2]) 2. Pobożną wolą wedle Psalmisty: „W zakonie Pańskim wola jego (to jest, sprawiedliwego), a w zakonie jego będzie rozmyślał we dnie i w nocy.“ [3]) 3. Pełnem serca uczuciem, według słowa Pańskiego o Dawidzie: „Chodził za mną ze wszystkiego serca swego, co się przed oczyma memi podobało.“ [4]) Więc: „Klejem miłość Boga jest, tym klejem łączy się dusza z Bogiem.“ [5])

II.

Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję. Miłość Pańska w sercu płonąca, mowę Pańską ustami zachowywać będzie; bo: „Z obfitości serca usta mówią,“ [6]) i to trojakim sposobem: 1. Wyznaniem wiary, według słowa Pańskiego: „Wszelki, który mię wyzna przed ludźmi, wyznam go ja też przed Oj-

---

[1]) Mat. 22. 37. 39. [2]) 2. Kor. 10. 5. [3]) Psalm. 1. [4]) 3. Król. 14. 8. [5]) S. August. super Psalm. 62. [6]) Mat 12. 3.

cem moim, który jest w niebiesiech;“ [1] i stąd według słowa Apostoła: „A usty wyznanie dzieje się ku zbawieniu.“ [2] „Jak bez znaczenia jest wiara, która na ustach się pojawia, a w sercu jej nie ma; tak również wartości nie ma wiara, która w sercu przebywa, a na ustach się nie ukazuje.“ [3] 2. Boga prosząc i chwaląc, jak o mężu mądrym napisano: „Obróci serce swe, aby wstawał rano do Pana, który go stworzył, a przed oczyma Najwyższego modlić się będzie. Usta swe otworzy na modlitwie, i za grzechy swoje modlić się będzie.“ [4] Także Psalmista do Boga: „Usta moje opowiadać będą chwałę twoję.“ [5] „Chwalić Boga, to zbawienie i wesele duszy.“ [6] 3. Bliźniego budując, według słowa: „Nie bądź hipokrytą przed obliczem ludzkiem; a nie gorsz się wargami twemi. Bądź ich pilen, abyś snać nie upadł, i nie przywiódł zelżenia duszy twojej;“ [7] i wedle zdania owego: „Złożywszy kłamstwo, mówcie każdy prawdę z bliźnim swoim, bo jesteście członkami jeden drugiego;“ [8] i „Lecz jeśli jeden drugiego kąsacie i jecie, pątrzcie,

[1] Mat. 10. 32. [2] Rzym. 10. 10 [3] S. Izydor Hispal. De summo bono. [4] Ekkl 39. 6. 7. [5] Psalm. 50. 17. [6] S. Augustin In medit. c. 32. [7] Ekkl. 1. 37. 38 [8] Efez. 4. 25.

aby jeden drugiego nie zjadł.“ [1]) „Bóg ci dał język, abyś mu dzięki składał i bliźniego budował: jeśli przeto mową swoją gorszysz, to lepiej żeby milczał i nigdy nie mówił.“ [2]) Więc: „Tak mówcie, i tak czyńcie, jako ci, którzy mają być sądzeni przez zakon wolności:“ [3] i Pan mówi: „A powiadam wam, iż z każdego słowa próżnego, któreby wyrzekli ludzie, dadzą liczbę w dzień sądny.“ [4])

III.

Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moją. Miłość Pańska wymaga, abyśmy zachowywali mowę jego uczynkiem: o tem 1. on sam nadmienił w przypowieści o dziesięciu pannach: o pięciu bowiem głupich, którym oleju w lampie zbrakło tak się wyraził: „A naostatek przyszły i drugie panny, mówiąc: Panie, Panie otwórz nam. A on odpowiadając, rzekł: zaprawdę mówię wam: nie znam was.“ [5] Też wyraźnie oznajmił: „Nie każdy, który mówi: Panie, Panie! wnijdzie do królestwa niebieskiego: ale który czyni wolę Ojca mego, który jest w niebiesiech,

[1] Galat. 5. 15. [2] S. Chrysost. Serm. 14 super Epistolam. ad Ephesios. [3] Jakób. 2. 12. [4] Mat. 12. 36 [5] Mat. 25. 11. 12

ten wnijdzie do królestwa niebieskiego.“ [1]) Stąd i uczeń jego upomina: „Synaczkowie moi, nie miłujmy słowem, ani językiem, ale uczynkiem i prawdą.“ [2]) „Wtedy prawdziwie Boga miłujesz, kiedy ku Niemu co tylko możesz, dobrze czynisz.“ [3]) „Każdy z was zapytany, czy miłuje Boga, z całym zapałem odpowiada: Miłuję. Dowiedziesz tego, przekonasz o tem, jeśli w uczynku to okażesz.“ [4]) 2. Miłość Pańska wymaga przedewszystkiem, abyśmy zachowali mowę tego, który nam dał przykazania, jak sam powiedział: „Kto ma przykazania moje i zachowywa je, ten jest, który mnie miłuje.“ [5]) „Niech nie myśli, że miłuje Boga, kto w sercu o Nim nie rozmyśla, kto często ustami Go nie chwali, kto czynem przykazań jego nie zachowuje.“ [6]) 3. Miłość Pańska wymaga, abyśmy wytrwale zachowywali mowę jego, nad wszystko ją przekładając aż do śmierci, jak sam powiedział: „Kto miłuje ojca albo matkę więcej niż mię, nie jest mnie godzien; a kto miłuje syna albo córkę nade mnie, nie jest mnie godzien. Kto znalazł duszę swoją, stracił ją, a ktoby utracił

[1]) Mat. 7. 2. 1. [2]) 1. Jan. 3. 18 [3]) S. Bernard Serm. 51. ad Sorores. [4]) S. Gregor. M. Homil. 30. super Evang. [5]) Jan 14. 21. [6]) S. Bonav. Serm. 8. De SS Apost.

duszę swą dla mnie, znajdzie ją.“ [1]) „Ci co Chrystusa nadewszystko miłują, nic nad miłość jego nie przekładają za życia, bo ją jako zapłatę mieć będą w ojczyźnie.“ [2]) „Ci więcej niż siebie miłują Boga, którzy z miłości ku Niemu zdrowia nie szczędzą za życia, siebie samych na utrapienia i niebezpieczeństwa wystawiają, z dostatków się ogałacają, poza granice swego kraju wysyłani bywają, z krewnymi, żonami i dziećmi swemi rozstać się są gotowi; śmierci ciała nietylko nie unikają, ale ją chętnie przyjmują, o to zabiegając, aby się raczej z życiem swego ciała rozstać, niż z Bogiem, życia swego życiem. Więc: W miłowaniu Stwórcy język, umysł i życie udział biorą.“ [3])

CZWARTEK.

„A gdy się spełniły dni Pięćdziesiątnicy, byli wszyscy wespół na temże miejscu.
Dz. Apost. 2. 1.

I.

Patrz na osoby w jerozolimskim wieczerniku zebrane; 1. Marya Panna, Apostołowie, uczniowie i inni wierni, dziesięć dni już tam trwają, modlitwą i ćwiczeniem się

[1]) Mat. 10. 37. 38. [2]) S. Bonaven. in specul. Disci 6. 2. c. 6. [3]) S. Bonavent. Collat. 64. super Joann. c. XVI.

w różnych cnotach zajęci. Z grzechów się oczyszczają, wewnątrz skupiają, wiarą, nadzieją, miłością i pragnieniem nawskroś przejmują i w ten sposób gotują się na przyjęcie Ducha świętego. „A gdy wyszli, wstąpili do wieczernika, gdzie mieszkali Piotr i Jan, Jakób i Andrzej, Filip i Tomasz, Bartłomiej i Mateusz, Jakób Alfeuszów i Symon Zelotes i Iudas Jakubów; ci wszyscy trwali jednomyślnie na modlitwie z niewiastami i z Maryą Matką Jezusową i z bracią jego.“ [1]) Patrz 2. jak Duch święty zstępuje i na każdym z nich osobno osiada, przenika ich i napełnia. „I stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego, i napełnił wszystek dom, gdzie siedzieli. I ukazały się im rozdzielone języki jakoby ognia, i usiadł na każdym z nich z osobna, i napełnieni byli wszyscy Duchem świętym.“ [2]) Patrz 3. jak się lud zewsząd do tego domu schodzi: „Partowie, Medowie, Elamitowie, mieszkający w Mezopotamii, w Żydowskiej ziemi i w Kapadocyi, w Poncie i w Azyi, w Frygii i w Pamfilii, w Egipcie i w stronach Libii, przychodniowie Rzymscy, Żydowie i nowonawróceni, Kreteńczycy i Arab-

[1]) Dz. Apostol. 1. 13 14. [2]) Dz. Apostol. 2. 2. 3. 4.

czycy, mężowie nabożni ze wszego narodu,“ [1]) postawą, ubiorem, cerą, umysłem całkiem różni między sobą, usposobieniem również. Jedni zdumiewający się, dziwujący, dobrze usposobieni, inni zaślepieni, złośliwi, szydercy, kłótniarze. Wtedy, jak teraz, ludzie rozmaicie usposobieni, zmieniali się pod działaniem Ducha świętego. Więc cóż ty? Nikt z ludzi nie rodzi się czystym; nim przeto od Ducha świętego oczyszczony zostanie, pod duchem nieczystym przebywać musi.“ [2])

II.

Słuchaj 1. Stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego, i napełnił wszystek dom, gdzie siedzieli.“ [3]) Pokazuje to cudowne działanie Ducha świętego w Kościele, jak mówi św. Chryzostom: „Daj mi okręt pusty, sternika, żeglarzy, powrozy, kotwice, wszystko co potrzeba, brak jeno wiatru; to jedno powstrzyma, opóźni bieg statku, działanie wiatru jest tu konieczne, aby statek szybko się posuwał. Podobnie się rzecz ma, gdy ktoś mówi obszernie, myśl jest głęboka i wymowa, roz-

[1]) Dz. Ap. 5. 11. [2]) S. Augustyn. Tract. 122. in Joann. [3]) Homil. de Spirit. Sanct.

sądek wielki; jeśli brakuje Ducha, dającego siłę, to wszystko na marne idzie.“ [1]) W innych razach tak samo bywa. Słuchaj 2. dobrych: „A zdumiewali się wszyscy i dziwowali, mówiąc: Izali oto ci wszyscy, którzy mówią, nie są Galilejczycy? A jakożeśmy słyszeli każdy z nas swój język, w którymeśmy się urodzili? Słyszeliśmy je, mówiące języki naszemi wielmożne sprawy Boże. I zdumiewali się wszyscy i dziwowali, mówiąc jeden do drugiego: cóż to ma być? *Słuchaj* 3. złych: „A drudzy naśmiewając się, mówili: że muszczu pełni są ci.“ [2]) Piotr ich upomniał, mówiąc: „Albowiem nie są ci piani, jako wy mniemacie, gdyż jest trzecia godzina na dzień.“ [3]) Oto serca zamknięte! Więc strzeż się; bo „nikt uczestnikiem Ducha świętego stać się nie może, kto na wysokości tego żywota nie przebywa; bo jeno ci, którzy w rzeczach wyższych smakują i swoją rzeczypospolitą wewnętrzną dobrze zarządzają, jeno ci mówię Ducha świętego otrzymują.“ [4])

III.

Zważ, co się przez tę tajemnicę rozumie. Oto 1. rozumie się dzień Pięćdziesiątnicy,

[1]) Dz. Apost. 2. 7. 8. 11. 12. [2]) Dz. Ap. 2. 13. [3]) Dz. Apost. 15. [4]) S. Gregor Nyssen. Orat. in Pent.

przywodzi Żydom na pamięć zakon przez Boga na górze Synai dany: nam przywodzi na pamięć zesłanie Ducha Świętego, prowodawcy w sercach naszych. „Jaki więc jest zakon, który dzisiaj z nieba otrzymujesz? Łaska Ducha Świętego. Jakie są właściwe twoje tablice, na których się zakon wypisuje? Dusza i ciało. Jakie duchowne obrzezanie twoje? Wszelkiej złej pożądliwości umorzenie i jej wykorzenienie ze siebie. Jakim jest ołtarz twój? Oto myśl twoja dobra. Jaką duchowna ofiara twoja? Każdy dobry uczynek. Jakim jest ołtarza twego ogień? Skrucha serca. Jaką jest świątynia twoja przez Boga stworzona? Serce czyste, ulubione mieszkanie Boga.“ [1] 2. Zstąpienie Ducha Świętego: staje się szum z nieba: ukazują się języki ogniste, osiadają na głowach każdego z osobna, napełnia się dom cały, gdzie Apostołowie przebywali: wzrusza się całe miasto, spływają dary niebieskie w obfitości. „I napełnieni byli wszyscy Duchem Świętym.“ [2] — „Dzień Pięćdziesiąty, to dzień ubłagania, dzień odpuszczenia i zmiłowania.“ [3] 3. Apostołów, którzy poczęli mówić rozma-

[1] S. Chrysost. Homil. 2. in Pent. [2] Dz. Ap. 2. 4.
[3] S. Chrysost. Serm. Pent. de Spirit. Sancto.

tymi językami, jako im Duch święty wymawiać dawał — wielmożne sprawy Boże.“ Ci co byli dobrej woli zdumieni uwierzyli i nawrócili się. „Którzy tedy przyjęli mowę jego (Piotra), ochrzczeni są, i przystało dnia onego jakoby trzy tysiące dusz.“ [1]) Ci co przewrotnej woli byli, uporczywie w zawziętości trwali, tym także działaniom Ducha Świętego się oparli, Piotr strofując ich rzekł do nawróconych: „Wyzwólcie się od tego narodu przewrotnego.“ [2]) Więc zapamiętaj sobie: „Duch Święty napełniając serce podnosi je, a złość ku rzeczom przewrotnym zawsze je skłania.“ [3])

PIĄTEK.

„Stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego.
Dz. Apostol. 2. 2.

I.

Stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego. Duch święty pod rozmaitemi postaciami się ukazywał, aby okazać jakie działanie wywiera i jakie skutki sprowadza. 1. Podczas chrztu

[1]) Dz. Apost. 2. 41. [2]) Dz. Ap. 2. 40. [3]) Gregor. M. Homil. 2. super Ezech.

Chrystusa ukazał się w postaci gołębia, aby zaznaczyć niewinność, łagodność i płodność uczynków, jakie Chrystus Pan i ochrzczeni podjąć mieli. „Zstąpił nań Duch Święty w osobie cielesnej jako gołębica.“ [1]) — Całkiem odpowiednio do wskazania Baranka Bożego zjawił się gołąb; ponieważ nic lepiej nie oznacza baranka, jak gołąb. Czem baranek pomiędzy bydlętami, tem gołąb pomiędzy ptakami jest.“ Wielka obudwu niewinność, wielka łagodność, wielka prostota. Cóż bowiem tak dalekiem jest od złośliwości, jak baranek i gołąb? Nikomu nie szkodzą, nikogo nie obrażają.“ [2]) 2. Podczas Przemienienia Chrystusa ukazał się jak obłok jasny dla wyrażenia nauki Chrystusa, która jak deszcz na ziemię miała zstąpić, i opieki, którą ochraniać miał tę naukę i jej owoce. „Oto obłok jasny okrył je.“ [3]) — Duch święty przez obłok ujawniony został, ponieważ on jak obłok jasny oświeca człowieka, ochrania, ocienia, do wszystkiego dobrego sposobi.“ [4]) 3. W wieczerniku, gdzie Chrystus tchnąwszy na Apostołów dał im władzę odpuszczenia grzechów, ukazał się pod posta-

[1]) Łuk. 3. 22. [2]) S. Bernard. Serm. de Epiphan. [3]) Mat. 17. 5. [4]) S. Ambros. cit. a Corn. a Lapid. in h. l.

cią tchu dla wyrażenia życia duchownego, które przez Sakrament pokuty ludziom udzielać się winno. „Tchnął na nie i rzekł im: Weźmijcie Ducha Świętego, których odpuścicie grzechy są im odpuszczone.“ [1]) — „Na początku słowem Bożem stał się człowiek, Bóg tchnął weń dech żywota, uczynił go uczestnikiem Ducha swego; ale, że przez nieposłuszeństwo upadł i krasę dawną utracił, utworzył go znowu Bóg Ojciec i do nowego przywiódł życia przez Syna; abyśmy więc mówili, że to on, który na początku naturę naszą stworzył, i Duchem Świętym opatrzył, znowu odnawiając naturę tchnieniem Ducha uczniom udzielił. iżbyśmy jak na początku stworzeni, tak i odnowieni byli.“ [2]) — „Jak Bóg Syn stał się człowiekiem, aby człowieka odkupić, i łaski przez się wysłużone za pośrednictwem znaków widzialnych jemu udzielić w Sakramentach; tak Duch Święty przez posłanie widome swoich duchownych darów udziela człowiekowi. Więc podziwiaj mądrość i opatrzność Bożą i chętnie się działaniu Ducha Świętego poddawaj. „Duch Święty jest obrazu naszego odnowieniem,

[1]) Jan. 20 22. 23. [2]) S. Cyrill. cit. a Corn. a Lapid. in h. l.

umysłu udoskonaleniem, duszy wyrobieniem, ubłogosławieniem.“ [1])

II.

Stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego. 1. Szum ten oznacza szum głosu ewangelicznego na cały okrąg ziemski rozejść się mającego, według słów. „Na wszystką ziemię wyszedł głos ich, i na kończyny okręgu ziemi słowa ich.“ [2])— Szum ten pobudzał już-to umysły wiernych do pobożnego przyjęcia Ducha Świętego, już to żydów w mieście będących, aby jego szmerem pobudzeni biegli do wieczernika z Apostołami, bo szum ten tam się objawiał, tam umiejscowiał, podobnie jak grzmot i piorun w pewne jakieś miejsce i dom uderza.“ [3]) 2. Szum „*z prędka*“ stał się, aby się okazało, że Duch Święty swoje dary ludziom udziela darmo, kiedy chce i tak skutecznie, że ludzi ziemskich momentalnie przemienia w niebieskich; i szum stał się „*z nieba*,“ aby się okazało, że z nieba jak dawca tak i dary są, w tym celu dane, aby ludzie przez nie do nieba się wznieśli:“

[1]) Chrysost. Serm. de Pent. [2]) Ps. 18. 5. [3]) Corn. a Lapid. in h. l.

„Usuwa wszelkie trudności Ducha Świętego łaska.“ [1])—„Ci co otrzymują Ducha Świętego, z miłości ku rzeczom niebieskim gardzą ziemskiemi.“ [2]) 3. „*Wiatr gwałtowny*“ jest godłem mocy Ducha Świętego, wielkości i wielości łask i ważności skutków, jakie w Apostołach a przez nich w innych ludziach zdziałać miał Duch Święty. „Ci, których Duch Święty nawiedza, na których serca działa, stają się zaraz żołnierzami niebieskiego wojska.“ [3]) Więc nie dziw się, jeśli także innych środków zewnętrznych Duch Swięty używa do udzielania łask swoich; np. kaznodziejów, spowiedników, zwierzchników, przyjaciół, przypadków pomyślnych i przeciwnych; i na wszystkie zważaj, abyś stąd pożytki zamierzone osiągnął: „Duch Święty, rozdzielając wszystkim, jak chce, gdzie chce, kiedy chce, ile chce, komu chce, łaskę swoją wlewa.“ [4]) — „Tyle razy Duch Święty mówi, ile razy coś dobrego myślimy.“ [5])

III.

Stał się z prędka z nieba szum, jakoby przypadającego wiatru gwałtownego. Z dzia-

[1]) S. Ambros. [2]) S. Augustin. De anim. et orig. l. 1. c. 14. [3]) S. Gregor. M. libr. 5 in 1. Reg. c. 5. [4]) S Anton. Pad. serm 1. Pent. [5]) S. Anton. Pad. serm. 2. Pent.

łaniem Ducha Świętego współpracować winniśmy, tak abyśmy 1. do zewnętrznych jego wpływów zewnętrzne zmysły stosowali, oczami patrząc na jego dzieła, uszami słuchając jego mów; czynami bowiem i słowami do nas mówi. Również na wewnętrzne jego oświecenia chętny umysł okazywać winniśmy, na poruszenia gotową wolę, a na wzbudzane uczucia oddane serce. „Jak zdołamy wyjednać sobie pomoc Ducha Świętego i skłonić go aby w nas pozostać zechciał? — Oto przez dobre czyny i chwalebne życie.“ [1]) — „Duch Święty nie lubi przebywać w duszy lekkiej i leniwej.“ [2]) 2. Abyśmy jedno i drugie uskutecznić mogli, skupiać się umysłem winniśmy i od stworzeń, o ile być może odrywać. „Duch Święty niechętnie tam przebywa, gdzie zamieszania, tłumy, rozterki, kłótnie; samotność, cichość nadewszystko przekłada.“ [3]) 3. Żywą wiarą dobra wieczne nad doczesne przenosić winniśmy, wieczne nadewszystko cenić i całem sercem ich pragnąć, bez ustanku o nie prosić. Na co się bowiem przyda całe Ducha Świętego działanie i łaska, jeśli obojga nie przyjmie-

[1]) S. Chrysost. De verb. Apost.: „*Habentes eundem spiritum.*“ [2]) S. Chrysost. Homil. 34. in Epistol. ad Hebreos. [3]) S. Chrysost. Homil. 3. super Marc.

my i współdziałać nie będziemy? „Jak przędza pajęcza podmuchu wiatru nie odczuwa, tak i dusza światowa i człowiek zwierzęcy nie poznaje się na łasce Ducha Świętego.“ [1]) Więc: „Jak ogień dokładaniem drzewa wzmaga się i utrwala; tak i my gorącość i żarliwość Ducha Świętego zachowywać winniśmy pobożną i ciągłą pamięcią.“ [2])

SOBOTA.

„Ukazały się im rozdzielone języki, jakoby ognia.“ *Dz. Apost. 2. 3.*

I.

Rozdzielone. Duch święty ukazał się pod postacią, *rozdzielonych* języków 1. dla pokazania wielości i rozmaitości głównie języków, których udzielił Apostołom na pożytek ludów, do których mieli być posłani — dalej dla pokazania darów, jakie zosobna każdemu dał dla doskonałego spełniania obowiązków im powierzonych. „Różności darów są, lecz tenże Duch; są różności posług, ale tenże Pan, który sprawuje wszystko we wszystkich. A każdemu bywa dane okazanie Ducha ku pożytkowi.“ [3]) „Nie ścieśnia się prawem dar

[1]) S Chrysost. Homil. 34 super Epistol. ad Hebr. [2]) S. Bonavent. serm. 4. Pent. [3]) 1. Kor. 12. 4. 8.

Ducha świętego.“ [1]) 2. Jak o Chrystusie Panu zapowiedzianem było i podczas jego chrztu spełnionem. „Odpocznie na nim Duch Pański, duch mądrości i rozumu, duch rady i mocy, duch umiejętności i bogobojności, i napełni go duch bojaźni Pańskiej;“ [2]) tak i o wiernych rozumieć należy. „Duch św. przez dar bojaźni uniża wysokie, przez dar bogobojności miękczy twarde, przez dar umiejętności oświeca ciemne, przez dar mocy utwierdza słabe, przez dar rady rozstrzyga niepewne, przez dar rozumu wyjaśnia zamglone, przez dar bogobojności rozgrzewa zimne.“ [3]) 3. Stąd wypada, że Bóg nas zaopatruje we wszelkie potrzebne i pożyteczne środki, abyśmy te obowiązki, do których nas wezwał, wykonywali sumiennie na chwałę jego i zbawienie dusz, i abyśmy to, czego się od nas domaga, rzeczywiście uskutecznić mogli. „Zstąpienie Ducha świętego oczyszcza, oświeca, doskonali, wzmacnia, oczyszcza brud moralny, oświeca rozum, doskonali uczucie, wzmacnia doskonałość.“ [4]) Więc: „Najsłabszymi są ci, którzy pomocy Ducha świętego są pozbawieni.“ [5])

---

[1]) S. Gregor M. Dialog. libr 1. c. 1. [2]) Iz. 11. 2. 3. [3]) S. Bonavent. de 7 don. Spirit. [4]) S. Bonavent. serm. 3. Fer. 3. Pent. [5]) S. Chrysost. Homil. 65 super Marc.

II.

Języki. Duch święty ukazał się pod postacią języków 1. bo język ma największe powinowactwo ze słowem ust, powinowactwo ze słowem myśli, i jest godłem Ducha św., który od Słowa i Ojca pochodzi i posyła się: „Ojciec, Słowo i Duch święty, a ci trzej jedno są.“ [1] „Ojciec rodzi Syna, wydaje Ducha świętego; Syn rodzi się z Ojca, i razem z Ojcem wydaje Ducha świętego; a tak Duch święty pochodzi od Ojca i Syna.“ [2] Dusza myśląc, rodzi słowo swoje, tak i Syn Boży niczem innem nie jest, tylko Słowem Bożem, nie jako słowo zewnątrz wymówione, ponieważ to przemija, ale jako słowo wewnątrz pomyślane; i dlatego samo Słowo Boże jest jednej z Bogiem natury, i równe Bogu.“ [3] 2. Bo język jest narzędziem przepowiadania, przezeń wskazuje się poselstwo Apostołów, których Duch święty uczynił chętnymi i sposobnymi do przepowiadania Ewangelii; mając to na myśli Chrystus, takie im dał zlecenie: „Ja posyłam obietnicę Ojca mego na was, a wy siedźcie w mieście, aż będzie oble-

[1] 1. Jan. 5. 7. [2] Lud. Blos. Enchirid. parvul. libr. 2. c. 10. [3] S. Thom. Opus. 6. super Symbol. a. 2.

czeni mocą z wysokości;“ [1]) to samo i o prześladowaniach zapowiedział był: „A gdy was wydadzą, nie myślcie jako albo cobyście mówić mieli; to wam będzie dano onej godziny, cobyście mówili: albowiem nie wy jesteście, którzy mówicie, ale duch Ojca waszego, który mówi w was;“ [2]) i że się tak stało, świadczy o tem Łukasz święty: „Napełnieni byli wszyscy Duchem świętym; i poczęli mówić rozmaitymi językami, jako im Duch święty wymawiać dawał.“ [3]) 3. Bo Duch święty daru języków Apostołom udzielił; poznanie wyrazów w tem się zawierało, zrozumienie dobre i możność ich wymówienia, jak to słuchacze różnych języków zaświadczyli: „Słyszeliśmy je mówiące języki naszymi wielmożne sprawy Boże.“ [4]) Z językiem dał im i to, co przez języki uskuteczniać się zwykło, to jest, doskonałe poznanie prawd wiary i tajemnic Bożych, których przepowiadaniem zajmować się mieli. Dalej roztropność i oględność w mówieniu i działaniu śród tylu niebezpieczeństw różnych. Wreszcie odwagę, moc, stałość i wszystkie cnoty, jakie były konieczne do dobrego tej posługi speł-

[1]) Łuk. 24 49. [2]) Mat. 10. 19. 20. [3]) Dz. Apostol. 2. 4. [4]) Dz. Ap. 2. 11.

nienia. Dar języków był dodatkiem, a skoro go dał, to tembardziej dał wszystko to, co stanowiło rzecz główną. „Trzech rzeczy uczy nas Duch święty: rozumieć, pokonywać i spełniać: uczy rozumieć wszelką prawdę, uczy pokonywać próżność świata, uczy spełniać wolę Bożą. Tak Duch święty uczy i ozdabia tych, którym sam przez posłuszeństwo różne obowiązki porucza i daje hojnie wszystko, co potrzebne i pożyteczne jest. Więc: „Nad Ducha świętego, nie ma nic świetniejszego, nic cenniejszego, nic szlachetniejszego“ i dlatego: „Nie zasmucajcie Ducha św. Bożego, w którym zapieczętowani jesteście na dzień odkupienia.“

III.

Jakoby ognia. Duch święty ukazał się pod postacią ognia 1. dla okazania natury Ducha świętego, który jest duchem subtelnym, skutecznym. „Bóg twój jest ogień trawiący.“ [1]) „Duch święty, to duch bez materyi, bez króla, bez starości, bez następcy, bez wpływu, bez brudu, bez nieładu.“ [2]) „Zapał Ducha świętego jak ogień wszystko pochłania. Stopień zapału jest niesłychany, żar

[1]) Deut. 4 24. [2]) S. Chrys Serm. de Spirit. S. Pent.

Ducha święty jest ponad wszystko co pomyśleć można.“ 2. Aby figura Starego Testamentu wypełniła się rzeczywistością Nowego Testamentu; zakon bowiem na górze Synai dany był śród ognia, dymu, grzmotów, błyskawic; ów ogień wyobrażał te języki ogniste, grzmoty owe przedstawiały szum tego wiatru gwałtownego, błyskawice owe, to kazania i cuda Apostołów, dym ów to skrucha i pokuta Żydów i Pogan; aby w ten sposób jeden i tenże sam Bóg w obu testamentach był poznany.“ [1]) „Duch święty nawet w Starym Testamencie dla wszystkich pobożnych nietylko pomocnikiem, ale i dawcą był.“ [2]) 3, Aby to wskazanem zostało, co Duch święty przez Apostołów zdziałać miał; nadmienił był o tem i Chrystus Pan. „Przyszedłem puścić ogień na ziemię, a czegoż chcę, jedno aby był zapalon.“ [3]) Apostołowie Boską miłością nawskroś przejęci, miłością Boga i bliźniego świat cały przejąć mieli. „Dlatego zesłany był Duch święty na Apostołów pod postacią ognia, aby ich pobudził do ogrzania innych; bo kto sam nie płonie, ten drugich nie rozgrzeje.“ [4]) Sam przeni-

[1]) Corn. a Lapid in h. l. [2]) S. Augustin. Ad. Bonit. libr. 3. c. 7. [3]) Łuk. 12. 49. [4]) S. Anton. Paduan. Serm. 3. de Evang.

knął Apostołów swoich dwunastoma promieniami słońca i tylomaż lampami prawdy, aby oni potem cały świat oświecali, i nowem winem upojeni, napełniali i skrapiali spragnione serca ludzkie." [1]) Więc: „Jakże wielka i jak niewymowna jest dobroć Odkupiciela! Człowieka zaniósł do nieba, a Boga posłał na ziemię. Jak wielką jest troska Stwórcy o naprawę stworzenia swego! Oto znowu nowe z nieba lekarstwo się posyła; oto znowu niemocnych swoich Pan sam przez się nawiedzać raczy. Oto znowu rzeczy Boskie z ludzkiemi się mieszają, to jest, kolejny następca Odkupiciela, aby dobrodziejstwa, które Zbawiciel zaczął, szczególną mocą Ducha świętego uzupełnił, i co on odkupił, ten uświęcił, co on nabył, ten strzegł, przechowywał." [2])

NIEDZIELA I PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„A tak bądźcie miłosierni, jako i Ojciec wasz miłosierny jest." *Łuk. 6 36.*

I.

A tak bądźcie miłosierni. 1. Jest to przykazanie Pańskie, i tak wyraźnie ogłoszone.

[1]) S. Augustin. Serm. 185. de temp. [2]) S. Augustin. Serm. 185. de temp.

„Woła Bóg: Miłosierdzia chcę; kto odmawia Bogu tego, czego Bóg chce, to tem samem daje znać, aby jemu Bóg odmówił, o co prosi.“ [1]) 2. Bóg to przykazanie ustanowił pod bardzo surową karą. „Albowiem sąd bez miłosierdzia temu, który miłosierdzia nie czynił.“ [2]) „Jeśli zamkniesz wnętrzności miłosierdzia potrzebującemu, to zamkną się przed tobą drzwi Chrystusa.“ [3]) Okazał to Chrystus na złym bogaczu, który potępiony został za to, że biednemu Łazarzowi miłosierdzia nie okazał.“ [4]) 3. Bóg wielką nagrodę obiecał za spełnienie tego przykazania. „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią;“ [5]) jak Chrystus przyrzekł, że takim da królestwo niebieskie.“ [6]) „Przede drzwiami piekła stoi miłosierdzie, i nie pozwala aby rzucono do piekła tego, który czynił miłosierdzie; i kto się litował, nad tym się zlituje Bóg, a kto był nieużyty, twardy, nad tym się nie zlituje.“ [7]) Więc dzieła miłosierdzia nie są zostawione naszemu mniemaniu, naszej chęci lub niechęci, ale mocno zalecone według reguły: „Będzieszli miał wiele, hojnie dawaj; jeśli mało będziesz

[1]) S. Petr. Chrysol. serm. 8. [2]) Jak. 2. 13. [3]) S. August. serm. 6 fratres in erem. [4]) Łuk. 16. 19 [5]) Mat. 5. 7. [6]) Mat. 25. [7]) S. August. ex. 50. Homil. 39. hom.

miał, i mało chętnie udzielać usiłuj;“ [1]) a jeśli doczesnych rzeczy dać nie możesz, duchowe przynajmniej, o ile możesz, dawaj.

II.

Jako i Ojciec wasz miłosierny jest. Patrz na ten przykład. Ojciec Niebieski 1. względem nas biedaków dobry, a przeto i miłosierny jest: „Miłosiernym jest Bóg, ponieważ nadzwyczaj jest dobry.“ [2]) 2. Bóg w dobroci swej niezasłużonych przyodziewa, i wszystkiemi dobrami doczesnemi napełnia; bez naszej wiedzy, gdy jesteśmy przygnębieni z pomocą nam przychodzi, pomimo grzechów szuka nas, wspiera i zbawia. „Rzeczą jest jasną, że słuszne miłosierdzie Boże i miłosierna sprawiedliwość zawsze się troszczyły tak o wyżywienie ciał ludzkich, jak o wspomożenie i oświecenie ich umysłów.“ [3]) „Bóg lituje się nad człowiekiem trzema sposobami: grzesznika oczekuje, rozpaczliwego pociesza, z pokutnika się raduje.“ [4]) „Bóg jest miłosierny w odpuszczaniu, bardzo miłosierny, gdy odpuszczenie powtarza, najmiłosier-

[1]) Tob. 4 9. [2]) S. August. Manual. c. 32. [3]) S. Ambros. De vocat Gentium. [4]) S. Bonaven. super Psalm. 6.

niejszy, gdy uwielbieniem obdarza.“ [1]) 3. Bóg nam nie obce rzeczy, ale swoje daje, i co najważniejsze, Syna swego Jednorodzonego wydał za nas na śmierć. „Przyczyną odkupienia naszego jest nieco innego tylko miłosierdzie Boże.“ [2]) Więc naśladuj Boga, o ile możesz. „Miłosierdzie chce, abyś miłosiernym był, aby w stworzeniu swojem Stwórca się ukazał, a w zwierciadle serca ludzkiego przez naśladowanie obraz Boży zajaśniał wyraźnie.“ [3])

III.

Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.“ [4]) Miłosierni miłosierdzia dostąpią od Boga; 1 albowiem Bóg ich do pokuty pobudza, a przez nią grzechy im odpuszcza, stosownie do Pisma. „Grzechy twoje jałmużnami odkupuj, a nieprawości twoje miłosierdziem nad ubogimi;“ [5]) albowiem: „Nietylko, gdy idzie o pokutę, ale żeby i szło o pokutę, miłosierdzie Boskie jest potrzebne.“ [6]) 2. Bóg im obficie łaski swej udziela, aby wiele chwalebnych dzieł czynili i wielkie sobie zjednali zasługi. „Wielkie

[1]) S. Bonaven. super. Ps 50. [2]) S. Leon. Serm. de jejunio. [3]) S. Leo. Serm. in Festo omn sanctor [4]) Mat. 5 7. [5]) Dan. 4. 24. [6]) S. Augustin Enchir. c. 82.

jest miłosierdzie Boże, nietylko odpuszczenie grzechów daje, ale i gdy walczymy z pokusami, pomaga nam dzielnie, abyśmy w walce nie ustawali i zwycięztwo odnieśli.“ [1]) 3. Bóg dzieła miłosierdzia nagradza żywotem i chwałą wiekuistą, jak św. Augustyn mówi: „Gdy Bóg wieńczy zasługi swoje, nic innego nie wieńczy, tylko dary swoje.“ [2]) Więc: „Kto pragnie miłosierdzia od Boga dla siebie, niech chętnie wnętrze miłosierdzia swego otwiera bliźnim, pomocy potrzebującym.“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

Nie sądźcie, a nie będziecie sądzeni; nie potępiajcie, a nie będziecie potępieni.
Łuk. 6. 37.

I.

Nie sądźcie, — nie potępiajcie. Grzech niesprawiedliwego sądu rozmaicie się popełnia; albowiem sąd lekkomyślny bywa trojaki: wnioskując, wtrącając się, dowodząc. Wnioskując, gdy ktoś o rzeczach przyszłych źle sądzi; wtrącając się, gdy ktoś sądzi o rzeczach, które do niego nie należą; do-

[1]) S. Ambros. super Psalm 118. serm. 10. [2]) Epistol. 105. [3]) S. Petr. Dom. serm. 20. de S Bonifac.

wodząc, gdy ktoś sądzi o rzeczach tajemnych.“ [1]) W pierwszym przypadku sądzi o tem, czego wiedzieć nie może; w drugim przywłaszcza sobie sąd do którego nie ma żadnego prawa; w trzecim sądzi o tem, co mu jest nieznane; we wszystkich zaś przypadkach 1. zniewagę wyrządza Bogu, bo sobie przywłaszcza to, co do Boga należy, żywych i umarłych sędziego. „Nie uwłaczajcie jeden drugiemu bracia! Kto uwłacza, albo który sądzi brata swego, uwłacza zakonowi i sądzi zakon. A jeśli sądzisz zakon, nie jesteś czynicielem zakonu, ale sędzią. Jeden jest zakonodawca i sędzia, który może zagubić i wybawić. A ty ktoś jest co sądzisz bliźniego?“ [2]) — Ty ktoś jest, co sądzisz sługę cudzego? Panu swemu stoi albo upada.“ [3]) — Chrystus postanowiony jest sędzią grzesznika; nie przywłaszczaj sobie lekkomyślnie godności Jednorodzonego i nie sądź drugiego, bliźniego twego. Jednorodzonemu tylko sąd jest zachowany.“ [4]) 2. Krzywdę wyrządza bliźniemu, sławę niesprawiedliwie niszczy w duszy swojej. „Nie wielu jest takich, którzyby się wyrzekli tego grze-

[1]) S. Bonav. Centiloq. 6. 1. sent. 10. [2]) Jak. 4. 11. 12. 13. [3]) Rzym 34 4. [4]) S. Chrysost. Homil 43 in Mat. Op. imp.

chu uwłaczania; i nie wielu znajdziesz, którzyby życie swoje tak nienagannie wiedli, iżby nie ganili z upodobaniem innych; i tak dalece żądza tego złego umysły ludzkie ogarnęła, iż nawet ci którzy od innych występków zdala się trzymają, w ten jednak jakby w ostateczne sidło diabelskie wpadają.“ [1]) 3. Niegodziwym sam siebie uznał, bo gdy jego sądzić należało, on innych sądził. „Często sądząc większy grzech popełniamy, niż był sam grzech, któryśmy sądzili.“ [2]) Więc zważ, co mówi ś. Bernard. „Jeśli widzisz kogoś nagorsze popełniającego uczynki, nie wynoś się nad niego i nie sądź go; bo nie wiesz, czy jak łotr w ostatniej chwili się nie nawróci;“ [3]) i ś. Bonaventura; „Rozpaczać o czyjejś poprawie, i ganić go jako odrzuconego, iż teraz złym się wydaje, gdy niewiemy jakim później będzie, sąd to lekkomyślny jest.“ [4])

II.

A nie będziecie sądzeni — a nie będziecie potępieni. W tych słowach zawiera się, jak nagroda, jeśli bliźniego nie sądzimy i nie

---

[1]) S. Hieronym 57 ad Asellam [2]) S. Ambros. Apolog. David. libr. 2. c. h. [3]) Sermo 40 super Cant. [4]) In Centiloq. P. 1. sent. 10

potępiamy; tak i kara lekkomyślnego sądu i lekkomyślnego potępienia. Bo kto bliźniego lekkomyślnie sądzi i potępia, sam będzie sądzony i potępiony. 1. przez własne sumienie, bo zgrzeszył, jak mówi ś. Augustyn. „Lekkomyślny sąd po większej części nie szkodzi temu, o którym lekkomyślnie jest wydawany; ale temu, który lekkomyślnie sądzi, sama lekkomyślność szkodzić będzie.“ [1] 2. Osądzony i potępiony będzie przez bliźniego, i to słusznie; bo sławę jego naruszył i obowiązany jest naprawić ją, „Oszczerca obowiązany jest do naprawy dobrej sławy, którą naruszył; bo większe dobro wydziera oszczerca, niż złodziej.“ [2] „Nie będzie grzech odpuszczony, dopóki jeśli można wziątek nie będzie zwrócony, czy materyalny czy moralny.“ [3] 3. Sądzony i potępiony będzie przez Boga za ten sam grzech swój, według Słowa Pańskiego. „Albowiem którymbyście sądem sądzili, sądzeni będziecie; i którą miarą mierzyć będziecie, odmierzą wam.“ [4] Wreszcie stanie się, co ś. Paweł mówi. „Przetoż nie możesz być wymówion, o człowiecze wszelki! który sądzisz. Albowiem

[1] De serm. Dom. in monte libr. 2. [2] S. Bonavent. Contiloq. 6. 1. Sect. 13 [3] S. Bernard. Epist. 77 ad Hugo. a. S Victore. [4] Mat. 7. 2.

w czem drugiego sądzisz, samego siebie potępiasz, bo toż czynisz, co posądzasz. — I rozumiesz że to, o człowiecze! który sądzisz te co takowe rzeczy czynią, a czynisz je też, że ty ujdziesz sądu Bożego.“ [1]) Więc: „Jak nikt sądzony być nie ma, tak nikt przez człowieka potępiony być nie powinien.“ [2])

III.

A nie będziecie sądzeni — a nie będziecie potępieni. Jest to Pańska obietnica. 1. Kto się powstrzyma od lekkomyślnego sądu i lekkomyślnego potępiania bliźniego, ten nie ściągnie na siebie strasznego sądu Bożego i nie będzie potępiony. „Siebie sądź człowiecze, siebie potępiaj, siebie umartwiaj. Jeśli się tak zachowasz, to nie będziesz sądzony, nie będziesz potępiony, i nie będziesz na śmierć wieczną skazany;“ [3]) Jest to znak i zadatek przeznaczenia, łatwo je nabyć możesz! 2. Bądź mądry i roztropny, nie sądź o rzeczach sobie nieznanych; bądź sprawiedliwy, nikomu krzywdy nie wyrządzaj; bądź pokorny, siebie samego nie przenoś nad nikogo. „Nie wynoś się nad drugich, nie sądź

[1]) Rzym 2. 1. 3. [2]) S. Laurent. Justinian. De spiritu interitu. libr. 1. c 4. [3]) S. Fulgent. serm. de verb. Michaeae.

drugich, abyś sam nie upadł jeszcze bardziej niż oni.“ [1]) — „Gdy każdy poczuwa się do własnych grzechów, jak sądzić może o cudzym grzechu?“ [2])— „Najbardziej o rzeczach niepewnych ci sądzą i łatwo ganią, którzy bardziej lubią obrażać i potępiać, niż się poprawiać i doskonalić; pycha i zawiść w ten sposób się uwydatnia.“ [3]) 3. Zważać należy, co ś. Bernard mówi „Lekkomyślny sędzio! nie sądź bliźniego, raczej go wymawiaj; powołuj się na intencyę, jeśli na dzieło nie możesz; składaj na niewiadomość, na podejście, na przypadek. Więc naśladuj Pana, który rzekł: „Bo nie posłał Bóg Syna swego na świat, aby sądził świat, ale iżby świat był zbawion przezeń.“ [4]).

WTOREK.

„Odpuszczajcie, a będzie wam odpuszczono.“
Łuk. 6. 37.

I.

Odpuszczajcie, a będzie wam odpuszczono. Rozważ cnotę miłowania nieprzyjaciół, którą Pan temi słowy zaleca. Miłość nieprzyjaciół, 1. Św. Augustyn tak opisuje: „Cnota miłowa-

[1]) S. Bernard. Serm. 40. super Cont. [2]) S. Ambros. libr. 2. Apolog. David c. 2 [3]) S. August. de unit. Eccl. c. 2 [4]) Jan. 3. 17.

nia nieprzyjaciela na tem polega, aby miłować tego, przez kogo nie jesteśmy miłowani — szanować tego przez kogo nie jesteśmy szanowani — błogosławić tego, który nam złorzeczy — dobrze czynić temu, który dołki pod nami kopie.“ [1]) 2. Tę cnotę nazywa doskonałą miłością: „Szczytem miłości jest nieprzyjaciół miłować;“ [2]) i: „Rozszerzaj miłość na bliźnich, posuwaj się w tej mierze coraz wyżej i wyżej, tak abyś nieprzyjaciół miłował.“ [3]) 3. Cnotę tę nazywa doskonałem miłosierdziem; „szczytem miłosierdzia jest, gdy komuś w potrzebie będącemu z pomocą spieszymy, zwłaszcza gdy to czynimy nieprzyjacielowi naszemu;“ [4]) i na tej miłości wszelką doskonałość opiera: Ponieważ miłować nieprzyjaciół jest znamieniem doskonałych Synów Bożych.“ [5]) Więc: i owo rozważ: „Nieprzyjaciół miłować, ciężka to męka, ale wielka nagroda.“ [6])

II.

Odpuszczajcie, a będzie wam odpuszczono. Zważ tej cnoty wykonanie, które 1. napewno możliwe jest; bo nic w nieprzyjacielu miło-

[1]) De amicitia c 16. [2]) Tractatus 1. super epistol. Joann. [3]) Ibid. Tract. 8. [4]) De sermon Dom. in monte libr. 1. [5]) Enchirid. c. 73. [6]) S. Beda in Proverbiis suis verbo *Inimicos.*

wać nie należy, tylko to co dobrem i miłości godnem jest, i wszystko nienawidzieć potrzeba, co jest złem i nienawistnem; dlatego regułą jest, abyśmy nienawidzili nieprzyjaciela za to, co w nim złego jest, to jest, niegodziwość, i miłowali nieprzyjaciela za to, co w nim dobrego jest; [1]) a dobre na tem polega, że jest człowiekiem.“ [2]) To wykonanie 2. łatwem jest, bo w nieprzyjacielu właściwie Boga miłujemy, i to jak najdoskonalej; bo nic innego nie mamy na celu, jeno dzieło i obraz Boży: „Miłość prawdziwa jest, gdy i w Bogu miłujemy przyjaciela i dla Boga nieprzyjaciela.“ [3]) 3. Przykazanie Pańskie jest: „Miłujcie nieprzyjacioły wasze, dobrze czyńcie tym którzy was mają w nienawiści, módlcie się za prześladujące i potwarzające was.“ [4]) Więc: „Od miłowania nieprzyjaciela nikt się wymówić nie może.“ [5])

III.

Odpuszczajcie, a będzie wam odpuszczono. Miłość nieprzyjaciela jest cnotą najzacniejszą; 1. bo kto nieprzyjaciół miłuje, ten Chrystusa Pana naśladuje: „Naśladowanie Chry-

[1]) Contra Faust. libr. 19. c. 24. [2]) S. Augustin Serm. 1. feria. post. Dom Quinq. [3]) S. Gregor. Homil. 38. super Evang. [4]) Mat. 5. 44 [5]) S. Augustin Serm. 1. fer. 6. post. Dom. Quinq.

stusa, to miłowanie nieprzyjaciela.“ [1]) 2. Kto miłuje nieprzyjaciela, to postępuje bardziej jako Bóg, niż jako człowiek: „Miłować nieprzyjaciół, to rzecz bardziej Boska, niż ludzka.“ [2]) 3. Prawym się Synem Bożym i Bogu podobnym okazuje: „Synami Bożymi są ludzie odnowieni na obraz Boży, a miłując nieprzyjaciół Bogu podobnymi się stają;“ [3]) i: „W naturze nic tak podobnego Bogu nie jest, jak człowiek łaskawy na tych, którzy mu źle życzą i obrażają go.“ [4]) Dodaj: „Nic tak Boga nie jedna, jak miłość nieprzyjaciół.“ [5]) Więc: „Najświętszą dobrocią i życzliwością jest, gdy swego nieprzyjaciela miłujesz; bo miłować nieprzyjaciół, to znamię doskonałych Synów Bożych.“ [6]) Stąd: „Miłujmy całem sercem nietylko przyjaciół, ale i nieprzyjaciół.“ [7])

ŚRODA.

„Dawajcie, a będzie wam dano.“
Łuk. 6. 38.

I.

Dawajcie, a będzie wam dano. Rozważ stopnie cnoty szczodrobliwości, do której Pan

[1]) S. Chrysost. Serm 7. super. Epist. ad Ephes. [2]) S. Bernard. De pass. Dom. c. 11. [3]) S. Augustin. contr. Adimant. c. 5. [4]) Idiot. De contemplat. Dei libr. 1. c. 30. [5]) S. Chrysostom. homil. 83. super. Joann. [6]) S. Augustin. Enchirid. c. 73. [7]) Idem. Hom. 5. ex. 50.

temi słowy zachęca. Rozważ 1. co to jest szczodrobliwość. Św. Bernard mówi: „Ażeby dobrodziejstwo było prawdziwem, potrzeba, aby było bezinteresownem; dający szukać siebie w tem nie powinien, jednemu mile było dać, drugiemu mile otrzymać.“ [1]) „Nie dosyć chcieć dobrze, ale i dobrze czynić potrzeba; w tem co czynimy dobrego, chętna i dobra wola być powinna.“ [2]) 2. Szczodrobliwość z życzliwością względem nieprzyjaciół wykonywać się powinna i tak, aby otrzymującego nie obrażała: „W świadczeniu dobrodziejstwa więcej serce, niż datek bierze się na uwagę.“ [3]) „Starać się potrzeba, abyśmy dobrodziejstwami wielu sobie zobowiązywali, i oględnie je świadczyli, tak obdarzeni za obrażonych się nie uważali.“ [4]) „Wszelka nieprzyjaźń usuwa się dobrodziejstwami.“ [5]) „Jeśli się chcesz mścić, to w ten sposób się mścij; za złe dobrem płać, abyś złośnika swoim dłużnikiem uczynił, i zwycięztwo odniósł przedziwne.“ [6]) „Nieprzyjacielowi dobrze czynić; to znamię uczniów Chrystusowych.“ [7]) 3. św. Bonawentura cztery stopnie szczodro-

---

[1]) Epist. 174. ad Canon. Lugd. [2]) S. Ambros. offic. libr. 1. c. 30. [3]) S. Ambrosius ibid libr 2. c. 24 [4]) S. Ambros. ibid. c. 32 [5]) S. Chrysost. Homil. 13. in Mat. Op. imp. [6]) Idem Serm 16. sup. Epist. ad Ephes. [7]) Idem. Homil. 14. in Act. Apost.

bliwości wymienia, pierwszy: „Dobrze czynić zasługującemu, słuszna jest rzecz;“ drugi: Dobrze czynić na nic nie zasługującemu, a jednak pokornie proszącemu, miłosierna jest rzecz;“ trzeci: „Dobrze czynić nie zasługującemu i nieproszącemu, jeszcze miłosierniejsza;“ czwarty: „Dobrze zaś czynić gardzącemu i sprzeciwiającemu się, jest rzeczą najmiłosierniejszą, i znamieniem wyraźnie Boskiem.“ [1]) Więc: „Stań się nieszczęśliwemu Bogiem; nic bowiem człowiek nie ma tak Boskiego, jak czynić dobrze, chociaż Bóg więcej, człowiek zaś mniej dobrze czyni.“ [2])

II.

Dawajcie, a będzie wam dano. 1. W czynieniu dobrze słusznego sposobu trzymać się należy; popierwsze, aby dobrodziejstwo z miłości pochodziło: „Dobrodziejstwa prawdziwe z pieca miłości pochodzą;[3]) powtóre, aby otrzymującemu dobrodziejstwo istotnie pożytecznem było: „Dobrodziejstwo takiem być powinno, aby wszystkim się przydało;“ [4]) potrzecie, aby nie kiedyś, ale zaraz było wyświadczone: „Nietylko dobrze czyń, ale zaraz czyń; bo kto zaraz daje, to dwa razy daje; dać

[1]) Libr. 2. de prof. Relig. c. 63. [2]) S. Gregor. Naz. Orat. 18. de paupertate. [3]) Hugo Cardinal sup. Prov. c. 20. [4]) S. Anselm. De similitud. c. 11.

nie umie; kto z daniem zwleka;“ [1]) po czwarte, aby nie opryskliwie, ale chętnie dawano: „Szczodrobliwość uprzejmie świadczyć należy, nie zaś z gorzkością;“ [2]) po piąte, aby każdemu potrzebującemu udzielaną była, czy przyjacielowi, czy nieprzyjacielowi: „Miłować miłującego jest rzeczą natury, nie miłującego zaś zmuszać dobrodziejstwami do miłości; to znamię doskonałości.“ [3]) 2. Jeśli w rzeczy samej dobrodziejstw świadczyć nie możesz, to wolę i pragnienie miej świadczenia; dobrodziejstw przez kogo innego świadczonych zazdrośnie nie umniejszaj i w ich świadczeniu nie przeszkadzaj. „Jeśli dobra czynić nie możesz, to nie powstrzymuj innych i nie zabraniaj.“ [4]) „Czyny czynami nagradzać potrzeba, jeśli nie rzeczą samą i siłą, to przynajmniej wolą. Spłacę więc dobrodziejstwa pragnieniami, jeśli czynami nie mogę; w pragnienia bogaty jestem, w uczucia obfituję; jakoż prawdziwy dobroczyńca więcej nie wymaga.“ [5]) Wiedz i o tem: „Że jeśli dobrze czynić czyniącym dobrze jest długiem, a dobrze czynić nie czyniącym do-

[1]) S. Anselm. De similitud c. 11 [2]) S. Gregor. Naz. Orat. 18. de paupert. [3]) Gloss. sup. Mat c. 7. [4]) S Beda in suis proverb. verb. „beneficium“ [5]) S. Bernard. Epist. 181 ad Haym. eric. Cancellar.

brze — łaską; to jasnem jest, że źle czynić czyniącym dobrze, byłoby bezbożnością i okrucieństwem.“ [1]) 3. Jeśli materyalnych rzeczy nie możesz, to dawaj duchowne, współczucie okazuj, życzliwość, pociechę, uprzejmość. „Od żadnego proszącego nie odwracaj się, i jeśli mu dać nie możesz o co prosi, to nie gardź nim samym. Jeśli możesz dać, to daj; jeśli nie możesz, to uprzejmym się okaż. Bóg wewnętrzną dobroć wieńczy, gdzie nie ma zasobów; niech nikt nie mówi: „Nie mam, bo miłość nie z worka się wydobywa.“ [2]) Więc: „Czyń jałmużnę z majętności twoich, a nie odwracaj oblicza twego od żadnego ubogiego; bo tak będzie, że ani od ciebie nie odwróci się oblicze Pańskie. Jako będziesz mógł, tak bądź miłosierny. Będzieszli miał wiele, hojnie dawaj; jeśli mało będziesz miał, i mało chętnie udzielać usiłuj.“ [3])

III.

Dawajcie, a będzie wam dano. Rozważ pożytek szczodrobliwości. Albowiem 1. rozwesela serce twoje: „Szczęśliwsza jest dawać, niżeli brać;“ [4]) i łaskę tobie jedna u bio-

[1]) S Bonaventur. in. Luc. c. 6. super illud: „Si benefeceritig. hic. etc. [2]) S. Augustin. super. Psalm 103. Serm 1. [3]) Tob. 4. 7. 8. 9. [4]) Dz Apostol. 20. 35.

rącego. „Rzeczą jest pewną, że więcej daje, niż otrzymał, pieniądze bowiem pieniędzmi się spłacają, łaska nigdy się nie wyczerpuje. Oddając, pozbywamy się pieniędzy, łaska zaś, gdy się za nią odwdzięczamy, zostaje przy nas.“ [1]) 2. Zasługa świadczeniem dobra nabyta, większem jest dobrem, niż dobro drugiemu dane. „Dobro nie zużywa się dawaniem, ale się rozszerza; im bardziej się daje, tem bardziej się nabywa, pomimo, że dajemy, ono w dziwny sposób przy nas zostaje;“ [2]) i nadto dobrze czyniący, innych dobrze usposabia dla siebie, chętnie i jemu dobrodziejstwa świadczyć będą: „Jeśli chcesz dobrodziejstwa otrzymać, to świadcz dobrodziejstwo innemu.“ [3]) 3. Dobrze czyniący dziwne od Boga dobrodziejstwa otrzyma w tem i przyszłem życiu: „Miarę dobrą i natłoczoną, i potrzęsioną i opływającą dadzą na łono wasze. Bo tąż miarą, którą mierzycie, będzie wam odmierzono.“ [4]) Bóg bowiem hojnością zjednywa się. Mąż szczodrobliwy i Bogu i ludziom jest przyjemny. Więc: „Szczodrobliwi bądźmy tak względem

---

[1]) S. Ambros. Off. libr. 2. c. 24. [2]) Euseb Emissen. Homil. 4. in Epiph. [3]) S. Chrysost. Homil. 13. ad popul. Antioch. [4]) Łuk. 6. 38

tych, którzy nas obrażają, jak i względem tych, którzy nam prawdziwie czynią dobrze.“ [1])

CZWARTEK.

„Miłość jest z Boga.“ 1. Jan.. 47.

I.

Miłość jest z Boga, i to istotna i niestworzona, 1. wypływa ona z samej istoty Boga, owszem sama istota Boska, to Bóg jest: „Bóg jest miłość.“ [2]) „Jeśli Bóg miłością jest, to nic lepszego nad miłość; jeśli kto zostaje w miłości, a tem samem i w Bogu, to nic bezpieczniejszego; jeśli zaś Bóg w Nim przebywa, to nic nad miłość milszego.“ [3]) 2. Miłość, jaka pomiędzy Bogiem Ojcem i Bogiem Synem, jako Osobami Boskiemi płonie; mówi bowiem Pan: „Ojciec miłuje Syna;“ [4]) i: „Że miłuje Ojca.“ [5]) „Miłuje Bóg, bo sam jest miłością; nie skądinąd tę miłość bierze, ale w sobie ma.“ 3. Miłość jest w Bogu pojęciowa i osobista, to jest sam Duch święty, który od Ojca i Syna pochodzi przez czyn nieskończonej miłości, jakim się nawzajem

[1]) S. Chrysost. Homil. 27. in Genes. [2]) 1. Jan. 4. 16. [3]) S. Bonavent Serm: 2. de plur. Confessor. [4]) Jan. 3. 35. [5]) Jan. 14. 31.

miłują. „Bóg, gdy słowo zrodził, to, czem sam jest, to zrodził;“ [1]) i dlatego zrodzonego tąż samą, jaką siebie samego, miłością nieskończoną miłuje i ta miłość jestto Duch święty. Miłość ta więc z Boga pochodzi i w Bogu zostaje. Jakże to wielkie tajemnice miłości! Więc: „W miłości Boga nic wznioślejszego się nie znajduje, nic piękniejszego jak to, że dobroć sama miłuje się przez siebie samą.“ [2])

II.

Miłość jest z Boga; i to ta sama, którą Syn Boży stał się człowiekiem; 1. bo miłość Ojca w niej Syna nam darowała: „Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał;“ [3]) Syn sam się za nas na śmierć wydał: „Chrystus umiłował nas i wydał samego siebie za nas obiatą i ofiarą Bogu na wonność wdzięczności;“ [4]) a Duch święty z Ojcem i Synem w odkupieniu rodzaju ludzkiego współdziałał: „Który przez Ducha świętego samego siebie ofiarował.“ [5]) Miłość więc, którą odkupieni jesteśmy 2. również z Boga, i całe odkupienie nasze jest niepojętą tajemnicą tej miłości: „Lecz Bóg, który jest bo-

[1]) S. Augustin. De fide et Symbolo. c. 3. [2]) S Bonavent. P. 1. de different. Sacrif. Abrah. et Mariae. [3]) Jan. 3. 16. [4]) Efez. 5. 2. [5]) Żyd. 9. 14.

gatym w miłosierdziu, dla zbytniej miłości swojej, którą nas umiłował, i gdyśmy byli zmarłymi przez grzechy, ożywił nas społem w Chrystusie, którego łaską jesteście zbawieni, i wzbudził pospołu i wespół posadził na niebiesiech w Chrystusie Jezusie.“ [1]) „Tajemnicą jest, że męka Chrystusa jest odkupieniem zbawienia ludzkiego.“ [2]) Abyś 3. zrozumiał, jak wielką jest ta miłość, rozważ, jak wielkie są dobrodziejstwa, które z odkupienia spłynęły na rodzaj ludzki. „Który własnemu Synowi swemu nie przepuścił, ale Go za nas wszystkie wydał, jako też nam wszystkiego z nim nie darował.“ [3]) Więc: „Niech pozna człowiek, ile po nim oczekuje Bóg, i skoro go tak umiłował, jakże chce, aby się sprawował wzorowo.“ [4])

III.

Miłość jest z Boga, ona 1. przez zasługi Zbawiciela udziela się ludziom: „Miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha świętego, który nam jest dan.“ [5]) Przez miłość tę 2. z Bogiem się jednoczy: „Kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg

[1]) Efez. 2. 4 5. 6. [2]) S Hieronym. Super. 1. Tim. c. 3. [3]) Rzym. 8. 32. [4]) S. Augustin Serm 1. Fer. 3. post Dom. palm. [5]) Rzym. 5 5.

w nim.“ [1]) Przez tę miłość stajemy się 3. synami Bożymi: „Patrzcie, jaką miłość dał nam Ojciec, że nazwani jesteśmy Synami Bożymi, i jesteśmy;“ [2]) a jeślić synami, tedyć i dziedzicami; dziedzicami Bożymi, a spół dziedzicami Chrystusowymi.“ [3]) Cóż lepszego, cóż wznioślejszego pomyśleć można? Więc: „O święta miłości! Tyś pośredniczką, przeciwników jednającą, rozłączonych łączącą, nierównych równającą, Boga uniżającą, nas wznoszącą, Jego najniżej ściągającą, nas najwyżej wznoszącą; tak przecież, aby nie lichem, ale litościwem było jego zstąpienie, nie pysznem, lecz chwalebnem nasze wywyższenie.“ [4]) „Kto nie ma miłości Bożej, ubogim i żebrakiem i nędzarzem jest.“ [5])

PIĄTEK.

„Kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka a Bóg w nim.“ *1. Jan. 4. 16.*

I.

Kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim. Albowiem 1. „Bóg miłość jest;“ więc kto mieszka w miłości, w Bogu

[1]) Jan 4. 16. [2]) 1. Jan. 3. 1. [3]) Rzym. 8. 17. [4]) Hugo a S. Victore. De laudibus charitatis. [5]) S. Bonavent. De perfect. vit. ad Sorores. c. 7.

mieszka; kto zaś w Bogu, tego Bóg jako podległego jednoczy ze sobą, i niezmiernością swojej istoty w siebie pochłania; Bóg zaś mieszka w tym, który mieszka w miłości, bo go tak sobie oddanego czyni jednym duchem: „Kto się złącza z Panem, jednym duchem jest.“ [1]) O tem św. Bernard mówi: „Co Boskie jest, to ubóstwia. Jak mała kropla wody, wpuszczona do wina, całkiem jakby znika, gdyż i smak wina przybiera i kolor; i jak żelazo rozognione bardzo podobnem staje się do ognia, dawny i właściwy wygląd traci, i jak światłem słonecznem przeniknione powietrze przemienia się w tęż jasność światła, tak, że jakby samem światłem się wydaje: również wszelkie święte uczucie ludzkie jakimś niewymownym sposobem w sobie się rozpływa i w Bożą wolę zupełnie się przelewa,“ [2]) na ziemi początkowo przez łaskę, w niebie zaś doskonale przez chwałę. 2. Bóg taką duszę umysłem, jako swoją znaną i wolą, jako swoją umiłowaną obejmuje; a dusza Boga umysłem jako swego znajomego i wolą, jako swego miłego obejmuje; i tak nawzajem łączą się ze sobą. Stąd Psalmista mówi: „Ale mnie dobrze jest trwać przy Bo-

[1]) 1. Kor. 6. 17. [2]) De dilig. Deo.

gu.“ [1]) 3. Stąd bywa, iż Bóg i taka dusza toż samo myślą, chcą, czują, czynią, jakby jedno i toż samo życie wiodą, jak św. Paweł o sobie świadczy. „Żyję, już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus.“ [2]) „Człowiek wtenczas jeno Boga miłuje, kiedy z Bogiem się jednoczy; jednoczyć się zaś może jeno wtedy, kiedy go zna, ma i pamięta o nim wolą, pamięcią, umysłami.“ [3]) Oto ścisła miłującego z umiłowanym jedność! Więc: „Jak miłuje się jedność pomiędzy głową i ciałem zachodząca; tak nierównie bardziej miłować powinna jedność, pochodząca z prawdziwej miłości pomiędzy Bogiem i człowiekiem.“ [4])

II.

Kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim. Miłujący się co mogą udzielają sobie nawzajem; ponieważ miłość i w Bogu i w duszy sprawiedliwej działa. Albowiem 1. siebie samych sobie udzielają, tak, że Bóg udziela się duszy, a dusza Bogu, jak i św. Bernard mówi: „Gdy całkowicie łączą się ze sobą człowiek i Bóg, to ścisłą i wzajemną miłością przenikają siebie niejako; i prawdzi-

---

[1]) Ps. 72. 23. [2]) Gal. 2. 20. [3]) Bonavent. serm. 4. Dom. 17. post Pent. [4]) Idiot Contem. De amore Dei Libr 1. c. 28

wie powiedzieć można, że Bóg jest w człowieku, a człowiek w Bogu. Ale człowiek od wieków w Bogu, jako od wieków umiłowany. Bóg zaś w człowieku od chwili, jak zostaje umiłowany.“ [1]) 2. Swoje sobie udzielają: „Pan miłość ekstatyczną, która jakby przechodzi w umiłowanego. Bóg bowiem o swojej wysokości niejako zapomina, schyla się do naszej maluczkości i cały zajmuje się sprawami naszego zbawienia. Dowodem tego wcielenie,. przepowiadanie, cuda, męka, śmierć, zesłanie Ducha świętego, ustawiczne i cudowne Kościołem kierowanie, troska i miłość wszystkich. Sprawia również, aby człowiek o sobie zapomniał, o swoich pożytkach i wygodach nie myślał, ale jeno o Bogu i dobrodziejstwach Bożych. Stąd wielki Boga miłośnik siebie samego się wyrzeka, żądze swoje pokonuje, korzyści zaniedbuje, o sobie zapomina, i cały tem się zajmuje, co do Boga należy.“ [2]) 3. Miłość sprawia, że miłujący się nie z innego powodu to czynią, tylko aby się miłować jak najdoskonalej, pobudką najczystszą. „Zasługą, nagrodą jest dla siebie miłość sama; poza sobą nie szuka przyczyny ani pożytku. Pożytkiem jej koszto-

[1]) Serm. 71 in Cant. [2]) S. Dionys. de div. nom. L. l. c 24.

wanie jej. Miłuję, bo miłuję; miłuję, abym miłował. Wielką rzeczą jest miłość, jeśli się odnosi do swego początku, jeśli swemu początkowi oddana, jeśli w swojem źródle tonie, zawsze stamtąd czerpie, skąd obficie płynie.“ [1]) Cóż nad to udzielanie się lepszego? Więc: „Kto Bożą miłość ma, to i inne dary otrzymuje; kto miłości nie ma, to i dary już otrzymane traci.“ [2])

III.

Kto mieszka w miłości w Bogu mieszka, a Bóg w nim. Tej jedności i łączności przedziwne są owoce, i to wszystkie ze strony duszy. Bo dusza 1. z ziemskich uczuć się wyzuwa, a całkiem niebieskiemi się przejmuje; wszystkiemi władzami i zmysłami ku Bogu zmierza; do działania i ponoszenia wielkich i heroicznych rzeczy się zapala; do rozbudzenia w innych tej miłości pobudza się; nad samym Bogiem jakby panuje, bo o co jeno prosi, od niego otrzymuje, postępowaniem swojem Bogu staje się podobną; nienaruszalnego pokoju i wesela kosztuje; niebieskie życie na sobie uwydatnia. Taką duszę Bóg jednoczy ze sobą, pociąga do sie-

[1]) S. Bernard. Serm. 83. in Cant. [2]) S. Gregor. M. Homil. 9. in Evang.

bie, pragnienie w niej rozbudza ku sobie, pomaga jej rozumieć siebie, skłania ją do robienia sobie zasług, pobudza do gorliwości, zapładnia zbawiennie, kieruje do słuszności, uspasabia do życzliwości, obdarza mądrością, wzmacnia męztwem, sprawia pociechę, daje poznanie, uwiecznia nieśmiertelnością, napełnia szczęśliwością, czyni bezpieczną.“ [1]) 2. Dusza stąd całą swoją cenę ma i życie. „Wielkość każdej duszy ceni się według miłości przez nią posiadanej; ta co wiele ma miłości wielką jest, ta co mało, małą jest, ta co wcale nie ma, niczem jest.“ [2]) „Źródłem życia miłość Boga jest; nie żyje dusza, gdy z tego źródła nie czerpie; a jakże może czerpać, jeśli nie jest przy źródle, którem miłość jest, a miłością Bóg jest.“ [3]) 3. Dusza mocną się staje i niepokonalną, tak, że wszystko zwyciężywszy, otrzymuje niebo. „Kiedy kto jest zranion Boskiej miłości pragnieniem, nic mu trudnego nie jest, ale co grozi niebezpieczeństwem i wielką nędzą, to chętnie znosi, aby tylko swemu pragnieniu zadość uczynić.“ [4]) „Tak wielką moc posiada miłość Boża, iż zamyka piekło, otwiera niebo,

[1]) S. Bernard. De consider. libr. 5. c. 11. [2]) Idem. Serm. 27. super. Cant. [3]) Idem. De praecept. et dispens. [4]) S. Chrysost Homil. 55 super Gen.

Bogu człowieka miłym czyni." [1]) Cóż nad to wspanialszego? Więc: „Żadnego daru nad miłość Boga nie ma cenniejszego, on jeden dzieli synów królestwa wiecznego od synów zatracenia wiekuistego." [2]

SOBOTA.

Jeśli nas Bóg tak umiłował i myśmy powinni jeden drugiego miłować. *1. Jan. 4. 11.*

I.

Jeśli nas Bóg tak umiłował. Powody, dla których miłować winniśmy bliźniego, podaje ś. Jan ze strony Boga, ze strony bliźniego, i ze strony nas samych. Powodem, dla którego bliźniego miłować winniśmy jest, „że Bóg nas tak umiłował." Albowiem 1. jeśli nas „*Bóg*" tak umiłował, Boga również miłować winniśmy: ale miłować go jak on nas miłuje i jak miłości godzien jest, my tak miłować nie możemy; więc przynajmniej bliźniego miłować winniśmy, a Bóg miłość tę uważa jakby sobie była okazywaną: „Zaprawdę powiadam wam: Pókiście uczynili jednemu z tych braci mo-

[1]) S. Bonavent. De perfect. vit. ad sororem. [2]) S. Augustin. De Trinitate lib. 15. c. 17.

ich najmniejszych, mnieście uczynili." [1] „Powodem miłowania bliźniego Bóg jest." [2] — „Od wszelkiej skazy myśl wolna tylko to w bliźnim miłuje, o czem wie że z Boga jest." [3] 2. Jeśli Bóg „nas", to jest, wszystkich ludzi, chociaż naturą od nas całkiem różny i nieskończenie wyższy, miłuje: przeto i my od Boga umiłowani i naturą sobie równi, miłować się nawzajem winniśmy. „Jeśli nas Bóg tak umiłował, i myśmy powinni jeden drugiego miłować." — Na Ojcowską szczodrobliwość nie pomni, kto o braterskiej miłości zapomina." [4] 3. „Bóg, który miłuje „nas," niewidzialny jest: „Boga żaden nigdy nie widział." [5] więc niewidzialnego miłować winniśmy, jest to nam trudno: lecz abyśmy go niewidzialnego łatwiej miłować mogli, jakoby widzialny okazuje się w bliźnim, abyśmy bliźniego miłując jego miłowali. — „Jeśliby kto rzekł, iż miłuje Boga, a bratabv swego nienawidził, kłamcą jest. Albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, Boga, którego nie widzi, jako może miłować." [6] Więc tak „miłość" jego w nas doskonała jest:" bo obejmuje przyka-

[1] Mat 25. 40. [2] S. Antonius P 4. Tit 6 c. 4. [3] S. Prosper. Epist. ad Demetriadem [4] Idem. serm 4 fil. prodigo. [5] Jan. 1. 18. [6] 1. Jan. 4. 20.

zanie miłości Boga i bliźniego; jeśli więc Boga w bliźnim miłować będziemy, to całe przykazanie spełnimy. „Zakon w jednej się mowie wypełnia. Będziesz miłował bliźniego twego jako samego siebie.“ [1]

II.

I myśmy powinni jeden drugiego miłować. Zważ, jakie powody ze strony bliźniego wymagają tej miłości. Powód 1. że każdy człowiek podobnie jak my też samą naturę ma, i nam podobny jest; natura zaś wymaga, aby podobny podobnego miłował; i to jest prawo natury. „Każde zwierzę miłuje sobie podobne, tak i każdy człowiek bliźniego swego. Wszelkie ciało przyłączy się ku podobnemu sobie, a wszelki człowiek przyłączy się do podobnego sobie.“ [2] Kto więc bliźniego miłuje, w nim to, czem sam jest, to jest, samego siebie w nim miłuje: „Za bliźniego tu uważać należy nie kogoś z krewnych, ale każdego ze społeczeństwa, a w społeczeństwie wszyscy ludzie są bliźnimi.“ [3]) 2. Każdy człowiek prawdziwym i żywym Boga obrazem jest; wszystko więc, co człowiek człowiekowi czyni, czy dobre, czy złe, do

[1] Galat. 5 14. [2] Ekk. 13. 19 20. [3] S. Augustin. Epist 52 ad Macedonium.

samego Boga się odnosi: „Kto czyni krzywdę ubogiemu, urąga Stworzycielowi jego, a czci go, kto ma zmiłowanie nad ubogim.“ [1]) i: „Kto gardzi ubogim, lży Stworzyciela jego; a kto się raduje z upadku drugiego, nie ujdzie karania.“ [2]) Ten powód i do nieprzyjaciół się odnosi, i ich miłować należy, i stąd zalecenie: „Miłujcie nieprzyjacioły wasze, dobrze czyńcie tym którzy was mają w nienawiści, a módlcie się za prześladujące i potwarzające was.“ [3]) 3. Każdy człowiek krwią i śmiercią Syna Bożego odkupiony, i do żywota wiecznego w niebie powołany jest; stąd wszyscy braćmi jesteśmy w wielkiej Ojca Niebieskiego rodzinie, powołani do jego wiecznego dziedzictwa. „W tem się okazała miłość Boga w nas, że Syna swego jednorodzonego posłał na świat, abyśmy żyli przez niego.“— „A wy wszyscy jesteście bracia.“ [4]) — „Winniśmy w grzesznikach nienawidzieć, że grzesznikami są, a miłować, że ludźmi są, do szczęśliwości powołanymi;“ [5]) i: „Bardziej zaprawdę miłować winniśmy tych, o których sądzimy że wiecznie będą z nami, niż tych z którymi tylko na tym świecie jesteśmy.“ [6])

[1]) Przyp. 14. 31. [2]) Przyp. 17. 5. [3]) Mat. 5 44. [4]) Mat 23. 8. [5]) S. Tomasz 2. 2. 9. 25. a 6. [6]) Ambros. offic. libr. 1. c. 7.

Więc prawem natury i łaski jeden drugiego miłować winien i nawzajem być miłowany: „Miłującego miłować, to prawo natury; nie miłującego zaś miłować, to znamię łaski.“ [1])

III.

Najmilsi! miłujmy się zobopólnie. Powody miłowania bliźniego z naszej strony są: 1. Bo miłość ta daje nam świadectwo prawdziwej, z wiary pochodzącej, znajomości Boga, nas samych i bliźniego, i owocu miłości Bożej, którą z Boga zrodzeni jesteśmy: „Każdy co miłuje z Boga jest urodzony, i zna Boga;“ [2]) 2. Bo znakiem, że Bóg w nas mieszka i działa: „Jeśli się miłujemy zobopólnie, Bóg w nas mieszka;“ [3]) i: „Kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim.“ [4]) — „Jeśli więc miłość masz, Boga masz; bo Bóg miłością jest.“ [5]) 3. Bo zadatkiem przeznaczenia jest: „W tem wykonana jest miłość z nami, abyśmy ufność mieli w dzień sądny; iż jako on jest i my jesteśmy na tym świecie.“ [6]) „Miłość w sobie samej przedstawia Trójcę; rozum ją odczuwa i spokojnie bada; miłość ją znajduje i widząc

---

[1]) S. Albert. M. De paradis. anim P. 1. c. 1. [2]) 1. Jan 4. 7. [3]) 1. Jan 4. 12. [4]) 1. Jan 4. 16. [5]) S. Augustin De spirit. et anim. c. 16. [6]) 1. Jan 4. 17.

szczęśliwą się czuje; w czasie obecnym przyświeca nam wiara, aż do nieba towarzyszy nadzieja, a miłość wiecznie z nami przebywa.“ [1]) Więc: „Miej co tylko chcesz; tego jednego tylko nie miej, to jest, miłości, a wszystko na nic się nie przyda. Czego innego jeśli nie masz, to miej, a spełniłeś zakon.“ [2])

NIEDZIELA DRUGA PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Człowiek niektóry sprawił wieczerzę wielką.“ *Łuk. 14. 16.*

I.

Człowiek niektóry sprawił wieczerzę wielką. Wieczerzą tą jest Kościół święty, szczególnie zaś i właściwie królestwo niebieskie, szczęśliwość wieczna, która się także nazywa, godami Synami królewskiego“ [3]) i „wieczerzą wesela Barankowego.“ [4]) Wielką nazywa się ta wieczerza dla wielkości tych, którzy ją obchodzą, a któremi są 1. trzy Osoby Boskie: Ojciec niezmierzony, Syn niezmierzony,

[1]) S Augustin. De spirit. et anim. c. 59. [2]) S August. tract. 5. super Epist. Joann. [3]) Mat. 22. 2. [4]) Apoc. 19. 9.

i Duch święty niezmierzony, wieczerzę także niezmierzoną gotujący: „Uczyni Pan zastępów na wszystkie narody na tej górze ucztę z rzeczy tłustych, ucztę zbierania wina, z tłustych rzeczy szpik w sobie mających, z zebrania wina wystałego.“ [1]) 2. Posługujący Aniołowie: „Tysiąc tysięcy służyło, a po dziesięć tysięcy kroć sto tysięcy stało przy nim.“ [2]) 3. Współbiesiadnicy Święci Pańscy: „Widziałem rzeszę wielką, której nie mógł nikt przeliczyć, ze wszech narodów i pokolenia, i ludzi, i języków, stojące przed stolicą, i przed obliczności Baranka, przyobleczeni w szaty białe, a palmy w ręku ich.“ [3]) Więc: „Żaden język nie zdoła wysłowić, ani żaden rozum pojąć, jak wielkie są owego górnego miasta radości: oto pobyt ciągły śród chórów anielskich, z błogosławionymi duchami ustawiczne opiewanie chwały Stwórcy, oblicza Boskiego jasne oglądanie, w nieopisanej światłości przebywanie, żadnej obawy śmierci niedoznawanie, z daru wiecznego życia się radowanie — Ale do wielkich rzeczy dojść można tylko przez wielkie trudy.“ [4])

---

[1]) Izaj. 25. 6. [2]) Dan. 7. 10. [3]) Apoc. 7: 9. [4]) S. Gregor. M. Homil. 37. in Evang

II.

Człowiek niektóry sprawił wieczerzę wielką. Ta wieczerza „wielką“ jest dla wielkości i celności dań, które się tam stawiają; w Kościele Bożym: Dobrodziejstwa odkupienia, zasługi wszystkich Świętych, poświęcenie i dary poszczególne; w niebie zaś trojako wielka jest wieczerza; 1. dla braku wszelkiego zła. „I otrze Bóg wszelką łzę z oczu ich; a śmierci dalej nie będzie, ani smutku, ani krzyku, ani boleści więcej nie będzie;“ [1]) 2. dla obfitości wszelkiego dobra: „Będą upojeni hojnością domu twego, i strumieniem rozkoszy twojej napełnisz je.“ [2]) 3. Dla ustawicznej w chwale Boga radości: „Błogosławieni, którzy mieszkają w domu twoim Panie; na wieki wieków będą cię chwalić;“ [3]) wszystko to św. Augustyn temi słowy wyraża: O jakże wielka będzie szczęśliwość ona, gdzie żadnego zła nie będzie, żadnego dobra nie braknie, oddawać się będzie można wiecznej chwale, a Bóg będzie wszystkiem we wszystkich.“ [4]) Więc: „Błogosławieni niepokalani w drodze,“ [5]) jak gdyby powiedział: „Wiem czego chcesz;

[1]) Apoc. 21. 4. [2]) Psal. 35. 9. [3]) Psalm 83. 5. [4]) De civ. Dei ult. [5]) Ps. 118 1.

szczęśliwości szukasz; jeśli więc chcesz być szczęśliwym, bądź niepokalanym.“ [1])

III.

Człowiek niektóry sprawił wieczerzę wielką. Ta wieczerza „wielka“ jest dla swej ciągłości trojako: 1. bo nigdy się nie skończy; bo wieczerzać, to się radować, a o radości powiedziano: „A radości waszej żaden od was nie odejmie.“ [2]) 2. Bo wieczerza nigdy nie ustanie; wieczerzać bowiem, to znaczy chwalić, a o tej chwale powiedziano: „Odpoczynku nie miały we dnie i w nocy, mówiąc: Święty, Święty, Święty Pan Bóg Wszechmogący.“ [3]) 3. Bo cała razem się spożywa: „Wieczność, to nieskończone całe zarazem i doskonałe posiadanie.“ [4]) Jakże to prawdziwem jest: „Błogosławieni, którzy na wieczerzę wesela Barankowego wezwani są.“ [5]) Czyliż nie warto, od rzeczy niedozwolonych powstrzymywać się, ciężar dnia i upalenia nieść, i w bojach Pańskich mężnie walczyć, aby się na tę wieczerzę dostać? Więc: „Tego pragnij, za tem tęsknij, nad co nic przyjemniejszego nie znajdziesz, nic lepszego, nic

[1]) S. August. super Psal. 118. Serm. 1. [2]) Jan. 16. 22. [3]) Apoc. 4. 8. [4]) Boethius. De consol. Philos. libr. 5. prosa 6. [5]) Apoc. 19 9.

radośniejszego, nic dłuższego; bo cóż tak długiem jest, jak to, co wiecznem jest?“ [1])

PONIEDZIAŁEK.

„I poczęli się wszyscy społecznie wymawiać“.
Łuk. 14. 18.

I.

I poczęli się wszyscy społecznie wymawiać. Na wieczerzę Pańską, do Kościoła, do wiecznej szczęśliwości wzywani są wszyscy ludzie od początku aż do końca świata; bo Bóg „chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni.“ [2]) Trzy klasy ludzi temu wezwaniu podlegają i wymawiają się, z tych do pierwszej klasy należą pyszni, ze swych światowych własności chełpiący się, o wieczne rzeczy oni nie dbają, sami sobie wystarczają. Patrzmy, w jaki sposób to czynią! 1. Wymawia się pierwszy, mówiąc: „Kupiłem wieś, potrzebuję wyjść i oglądać ją; proszę cię, miej mię za wymówionego.“ [3]) Wniosek stąd, że bogatym i szlachetnym był, że bogactwami swemi i szlachectwem swem cały był zajęty: „Ku-

[1]) S. Augustin super Ps. 85. 4. [2]) 1. Tymot. 2. 4. [3]) Łuk. 14. 18.

pienie wsi oznacza zamożność; obudza się stąd pycha i przyjść nie chce.“ [1]) 2. Powód wymówki przytacza: „Mam potrzebę wyjść;“ było to koniecznem przed kupieniem, nie po kupieniu; wyjść chce, aby się pokazał posiadaczem i panem, aby pozyskał szacunek ludzi, cześć i chwałę: „Pycha nienawidzi spólników, i o ile można, sam pragnie jaśnieć każdy pyszałek.“ [2]) 3. Dodaje: „A oglądać ją;“ chce się lubować swoją posiadłością i zaszczytem; i będąc tem wszystkiem zajęty, wymawia się od przyjścia na wieczerzę, poprawnie się wyrażając: „Proszę cię, miej mię za wymówionego.“ Pyszni w sobie i w swoich sprawach szukają swego uszczęśliwienia, swoje niebo sobie na ziemi budują, a prawdziwem szczęściem gardzą: „Pyszny Boga zaniedbuje, diabłu służy, słowami Boskiemi pomiata, próżne i nieużyteczne rzeczy miłuje, fałszywe podszepty lubi, na natchnienia Boskie nie zważa.“ [3]) Strasznie zawiedziony! Więc: „Nic tak od Boskiej miłości człowieka nie oddala, nic tak łatwo do piekła nie wtrąca, jak pycha.“ [4])

---

[1]) S. Augustin De verb Domini Secund. Luc. serm. 33. [2]) S. Augustin. Epist. 120. ad Honoratum. c 16. [3]) S Augustin. Serm. 62. ad fratres in eremo. [4]) S. Chrysostom. Homil. 8. super Joann.

II.

I poczęli się wszyscy społecznie wymawiać. Do drugiej klasy należą chciwcy; są to ludzie, którzy ani czasu nie znajdują na staranie się o rzeczy wieczne i niebieskie, ani pomimo upomnień o tych rzeczach na seryo nie myślą, jedynie sprawom ziemskim i doczesnym się oddają. 1. o rzeczy doczesne zabiegając: „Kupiłem pięć jarzm wołów.“ Według uwagi św. Augustyna: „Pięć jarzm wołów wyrażają pięć zmysłów ciała naszego. Dlatego jarzmami wołów się zowią, ponieważ przez te zmysły ciała zdobywają się rzeczy ziemskie. 2. Po ich nabyciu całkiem się im oddając: „Idę,“ [1]) to jest, gdy o nich myślą, gdy o nich mówią, gdy się do nich udają. „Stróż złota, przechowywacz srebra, bezpiecznym się nie czuje, pokoju nie zna; a komu zbywa na bezpieczeństwie, dlatego spoczynku nie ma; bogactwa pozbawiają go tego, co jest człowiekowi najmilszem.“ [2]) 3. Rzeczami teraźniejszemi całkiem się zajmując: „Doświadczać ich;“ [3]) stąd tacy stają się jakby zupełnie ziemskimi, rzeczy niebieskich nawet pragnienia nie mają, i jak pierw-

[1]) Łuk. 14. 19. [2]) S. Petrus Chrysolog. Serm. 22. de prodig. [3]) Łuk. 14. 19.

si wymawiają się od wszelkich do nich zaprosin: „Proszę cię, miej mię za wymówionego.“ [1]) „Chciwiec Bogiem gardzi.“ bo więcej miłuje pieniądz, niż Boga.“ Więc: „Ci, co przez chciwość niegodziwie w tem życiu bogactwa powiększyć usiłują, w życiu przyszłem od wiecznej ojcowizny zostaną wyłączeni.“ [2])

III.

I poczęli się wszyscy społecznie wymawiać. Do trzeciej klasy należą ci, którzy 1. służą ciału, jakby w małżeństwie zostawali. „Żonęm pojął.“ [3]) Mówi bowiem św. Grzegorz: „Cóż przez żonę rozumie się, jeśli nie rozkosz ciała.“ [4]) 2. Zmysłami zewnętrznemi tego tylko szukają, co schlebia ciału.“ „Jeśli zmysły cielesne nie zostaną ujarzmione postanowieniem chwalebnem i rzeźkością młodzieńczą, to wątłą myśl naszą łatwo pociągną ku lekkomyślności i rozpuście najwyszukańszej.“ 3. Wewnętrzne także życie duszy w niewolę ciała zaprzęgają, tak, że ani rozumu, ani woli, ani serca zdaje się już nie mieć dla rzeczy wyższych; i dlatego nie proszą, aby ich miano za wymówionych, ale bez żadnej ogródki wprost odpowiadają: „Nie

[1]) Łuk. 14. 19. [2]) S. Hieronym. Super Prover. lib. 1. c. 20. [3]) Łuk. 14. 30. [4]) Homil. 35.

mogę przyjść.“ [1]) „Nic tak umysłu nie osłabia, nic go tak nie wyniszcza, jak lubowanie się w rozpuście.“ [2]) „Rozpusta człowieka omamia, duszę zakaża, ciało chorobą wyniszcza, ślepotę sprowadza, błotem jakby okrywa, sławę odbiera, z pieniędzy ogałaca, bliźniego zraża, przed Bogiem cuchnie, diabłu się podoba, Aniołom jest wstrętną, ogień jej do piekła zstępuje, a dym pomsty się domagając, do nieba się wznosi.“ [3]) Ci wszyscy na wieczerzę Pańską nie przychodzą: „A powiadam wam, żeć żaden z onych mężów, którzy są zaproszeni, nie skosztuje wieczerzy mojej.“ Więc całkiem słusznie św. Augustyn upomina: „Usuńmy więc precz liche i złe wymówki, i pójdźmy na wieczerzę, abyśmy się wewnątrz wzmocnili. Niech nam na przeszkodzie nie stoi pycha, niech nas nie wynosi grzesznie, niech nas dworność wzbroniona nie pociąga ku sobie i nie odwraca od Boga, niech uciecha ciała nie stawia przeszkód uciechom serca; przyjdźmy i pokrzepmy się.“ [4])

[1]) Łuk. 14. 20. [2]) Hugo a S. Vict. De claust. anim. liber. 3. c. 5. [3]) Hugo a S. Vict. De propriet. rerum. libr. 4. c. 10 [4]) Homil. 35.

WTOREK.

„Wynijdź rychło na ulice i uliczki miasta, a ubogie i ułomne, i ślepe i chrome wprowadź tu.“ *Łuk. 14. 21.*

I.

Wynijdź. Znaczenie tego słowa takie. 1. Chrystus Pan jakkolwiek wszystkim bez różnicy Ewangelię głosił i do królestwa niebieskiego wzywał, głównie jednak Faryzeuszów, Doktorów i Kapłanów żydowskich; aby oni i lud skłonili swoim przykładem i zachętą. Starsi bowiem wiele pomódz, jak źli wiele zaszkodzić mogą. „Czyny zwierzchnika bardzo wpływają na podwładnych.“ [1]) „Co się tyczy złych pasterzy, to owce swoje zabijają, źle żyjąc, zły przykład ze siebie dają.“ [2]) 2. Kiedy się oni opierali pychą nadęci, wezwał lud, pomimo faryzeuszowskich zasadzek i bluźnierstw: „Wezwaniu nie odpowiedzieli, owszem oparli się wybrańcy ludu, starszyzna, Kapłani, Doktorowie i Faryzeusze; przeto na ich miejsce wprowadzeni zostali podwładni, zwykli ludzie plebejusze.“ [3]) „Tych nie wzywa Bóg, którzy się sprawiedliwymi mianują; nie przywłaszczycieli, ale

[1]) S. Antonin. P. 4. tit. 5. c. 4. [2]) S. Gregor. M. De postoribus. c. 4. [3]) Euthym. cit. a Corn. a lap. in h. l.

grzeszników wzywa.“ [1]) 3. Ci zaś, ponieważ do tamtych podobni nie byli, bez wymawiania się za wzywającym sługą Pańskim poszli, jak świadczy tenże sługa temi słowy. „Panie! stało się jakoś rozkazał.“ [2]) Zważ tu, ile na tem zależy, abyś wezwania Bożego do czegokolwiekby cię wzywano, nietylko słuchał i rozumiał, ale je chętnie przyjmował i wykonywał: „Jeśli kto wzgardzi wezwaniem Bożem, to zaślepieniu ulegnie i potępiony zostanie.“ [3]) Więc: „Człowiecze, jeśli się piekła lękasz, jeśli nieba pragniesz, to nie gardź wezwaniem.“ [4])

II.

Wynijdź. Co było powodem, że tych biedaków wezwano? 1. Ponieważ Pan ukazać chciał, że nie potrzeba nikim gardzić, że wszystkich wzywać należy do Chrystusa i do królestwa Bożego. Zważ, z jakich powodów „Była (Chrystus) światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka na ten świat przychodzącego.“ [5]) „Od nikogo się Bóg nie uchyla, nikim nie gardzi; ale wszystkich przyjazną ręką wzywa i przyj-

[1]) S. Ambrosius Super. Luc. c 5. libr. 5. [2]) Łuk. 14. 22. [3]) 4. Augustin super. Psalm. 9. [4]) S. Basil. M. Homil. 13. de Baptismo. [5]) Jan 1. 9.

muje.“ [1]) 2. Ponieważ Pan okazać chciał, że ubodzy chętniej niż bogaci Ewangelię przyjmują i zbawiają się. Zważ i tej rzeczy powody. „Ubóstwo dręczy, oczyszcza, doświadcza, uniża i wywyższa.“ [2]) 3. Ponieważ Pan okazać chciał, że o zbawieniu nawet największego grzesznika rozpaczać nie należy. „Żadnego tak ciężkiego grzechu nie ma, któryby krwią Chrystusa zgładzić się nie dał.“ [3]) „Rozpaczać nikt nie powinien w tem życiu, ponieważ miłosierdzie Boże jest nieskończone.“ [4]) Doświadczenie przekonywa, że niewzruszoną prawdą jest to, co św. Paweł mówi. „Nie wiele mądrych wedle ciała, nie wiele możnych, nie wiele zacnych; ale wybrał Bóg głupstwa świata, aby zawstydził mądre, a mdłe świata tego wybrał, aby zawstydził mocne; i podłe świata i wzgardzone wybrał Bóg, i te, których nie masz, aby zniszczył te, które są; aby się żadne ciało przed oczyma jego nie chlubiło.“ [5]) Pocieszające zarazem i przerażające zarazem są to prawdy. Więc: „Rozpaczy i nadziei w grzeszniku lękać się trzeba. Rozpacza, aby grze-

[1]) Idiot. De contempl. et amore dei libr. 1. [2]) S. Bonavent. Apol. paup. vesp. 3. c. 3. [3]) S. Laurent. Justin. de disciplina monast. c. 12. [4]) S. Antonin. P. 1. Tit. 6. c. 8. [5]) 1. Kor. 1. 27. 30.

szyć: spodziewa się, aby grzeszyć; jednego i drugiego lękać się należy, jedno i drugie niebezpieczne. Biada rozpaczy, biada przewrotnej nadziei.“ [1]) „Abyśmy rozpaczając, nie pomnażali grzechów, dany jest port pokuty; abyśmy spodziewając się również, nie pomnażali, dany jest nam niepewny dzień śmierci.“ [2])

III.

Wynijdź. W jakim celu Bóg ich wezwał? 1. Przenośnie i duchowo Chrystus Pan wszystkim na ciele i duszy nędznym okazał i okazuje to, co pisze Augustyn święty: „Niechaj przyjdą ubodzy, ponieważ wzywa ten, który się dla nas stał ubogim, chociaż bogatym był, abyśmy się jako żebracy wzbogacili jego ubóstwem. Niechaj przyjdą słabi, bo nie zdrowym, ale źle się mającym potrzeba lekarza. Niech przyjdą kulawi i niech mu powiedzą: prostuj kroki moje na drogach twoich. Niechaj przyjdą ślepi i niech mówią: oświeć oczy moje, abym kiedy nie umarł w śmierci.“ [3]) Dla zbawienia duszy i ciała Pan, Zbawca wszystkich, wzywa na wieczerzę swoją; aby się dobrze mieli i szczęśliwy-

[1]) S. Augustin. super Psalm. 144. 8. [2]) S. Augustin. Tract. 49. super Joann. c. 11. [3]) De verbis. Dom. secund. Luc. Serm. 34.

mi byli tak w obecnym, jak i w przyszłym żywocie. 2. Jakąż to wielką łaską jest to wezwanie dla nas, i jak za nią wdzięczni Bogu być winniśmy my, którzyśmy się grzechami gubili i bez niej bylibyśmy się pewno na wieki zgubili! „O jakże obowiązani są Boga chwalić, Boga miłować, Boga przepowiadać ci, których on wezwał, aby Boga poznali i chrześcianami się stali.“ [1]) 3. Największem więc głupstwem jest, największą niegodziwością, największem nieszczęściem, za Panem wzywającym nie iść, czy to gdy niewiernych wzywa do wiary, grzeszników do pokuty, sprawiedliwych do doskonałości. „Kto się na łasce wzywającego nie poznaje, ten się owocu wezwania niegodnym czyni.“ [2]) Pilnie przeto zważaj i strzeż się. Więc i wezwany winien się godnie, odpowiednio zachować: „Zaprawdę, znieważa tego, przez kogo wezwany został, kto służbie się jego oddając, niechętnie to uskutecznia, obraźliwie i z nienawiścią.“ [3])

[1]) S Bonavent. Serm. 2. de uno mart. [2]) S. Bonavent. In specul. discipl. P. 1. [3]) S. Bonavent. Pharet. libr 3. c. 43.

ŚRODA.

„Wynijdź na drogi i opłotki, a przymuś wnijść, aby był dom mój napełnion. A powiadam wam, żeć żaden z owych mężów, którzy są zaproszeni, nie skosztuje wieczerzy mojej.“ *Łuk. 14. 23. 24.*

I.

Wynijdź na drogi i opłotki. 1. Po odrzuceniu przez Żydów wezwania do królestwa Bożego, słudzy Boga, Apostołowie i mężowie Apostolscy otrzymali rozkaz „wyjść na drogi“ do wszystkich ludów prowadzące, wyjść do pogan i głosić im Ewangelią: „Idąc na wszystek świat, opowiadajcie Ewangelią wszemu stworzeniu.“ [1]) „Tym bowiem sposobem do wiecznego wchodzimy dziedzictwa; tym sposobem przedziwne Pisma świętego tajemnice ukazały nam Chrystusa, i prawda, której zaślepieni Żydzi nie przyjęli, przyniosła światłość wszystkim narodom.“ [2]) 2. Wyjść na opłotki otrzymali rozkaz, to jest, na wsie, miasteczka i lasy, aby głosić królestwo Boże dzikim ludziom w kałuży różnych występków pogrążonym, jak św. Paweł do Efezów pisze: „Pamiętajcie, żeście niekiedy wy poganie w ciele, którzy nazwani jesteście odrzezkiem, od tego, które zowią obrzezaniem

[1]) Mar. 16. 15. [2]) S. Leo M. serm. 2. de Epiph.

na ciele rękoma uczynionem, którzyście byli naonczas bez Chrystusa, oddaleni od obcowania z Izraelem, i obcymi od testamentów obietnicy nadziei nie mający, i bez Boga na tym świecie;“ [1]) i do Rzymian: „Grekom i barbarzyńcom, mądrym i niemądrym jestem powinien.“ [2]) Dlatego Chrystus Pan zatwardziałym Żydom przepowiedział: „Celnicy i wszetecznice uprzedzą was do królestwa Bożego.“ [3]) 3. Chrystus Pan tu nie dodaje: „Stało się,“ [4]) jak przy pierwszem wezwaniu; bo to wzywanie w Kościele trwa aż do końca świata; ku temu bowiem przyrzekł mu obecność swoję: „Oto ja jestem z wami po wszystkie dni aż do skończenia wieków;“ [5]) jak gdyby powiedział: „Nie trwóżcie się niemocą waszą, ale ufajcie w moc moję, nie opuszczę was w tej sprawie;“ [6]) i: „Ten co do skończenia wieków obiecał być z uczniami, tem samem okazał, że i oni żyć będą, rozumie się w swoich następcach, temiż apostolskiemi pracami zajęci.“ [7]) Więc: „Czemkolwiek jesteś, cokolwiek możesz, toś winien cię wzywającemu;“ [8]) ale i to zważ: „Wezwa-

[1]) Efez. 2. 11. 12. [2]) Rzym. 1. 14. [3]) Mat. 21. 31 [4]) Łuk. 14. 22. [5]) Mat. 28. 20. [6]) S. Prosper de vocat. Gent. libr. 2. 1. [7]) S. Hieronym in h. l. [8]) S. Bernard. De verb. Apost. serm. 2.

nie Boże nikogo nie zmusza, i woli tych nie gwałci, którzy cnotą gardzą; ale zachęca jeno i radzi, i wszelkimi sposobami skłania, aby dobrymi byli; ale jeśli się niektórzy pomimo to opierają, to wcale ich nie zmusza.“ [1])

II.

A przymuś wnijść, nie przemocą, ale nie naruszając wolności człowieka pobudkami różnemi; 1. pobudkami obawy: „A kto nie uwierzy, będzie potępion.“ [2]) „Woła zewsząd Bóg ludzi — biczem upomnienia.“ [3]) „Woła niekiedy różnemi przeciwnościami.“ [4]) 2. Pobudkami nadziei: Dobrzeć sługo dobry i wierny, nad wielem cię postanowię; wnijdź do wesela Pana twego.“ [5]) „W jakimkolwiek czasie byłby kto wezwany; jeśli dobrotliwością wzywającego Pana nie gardzi, to z pewnością grosz wiecznego żywota otrzyma.“ [6]) 3. Pobudkami miłości: „Lecz Bóg, który jest bogaty w miłosierdziu dla zbytniej miłości swojej, którą nas umiłował, i gdybyśmy byli umarłymi przez grzechy, ożywił nas społem w Chrystusie, którego łaską jesteście zbawie-

[1]) S. Chrysost. Homil. 81. super Matth. Opus. imp. [2]) Mar. 16. 16. [3]) S. Augustin Super Psalm 4. 102. 8. [4]) S. Chrysostom. 1. c. [5]) Mat. 25 23. [6]) S. Fulgentius Epist. 7. ad Vanantiam.

ni, i wzbudził pospołu, i wespołek posadził na niebiesiech w Chrystusie Jezusie; aby okazał w nadchodzących wiekach obfite bogactwa łaski swojej w dobrotliwości przeciwko nam w Chrystusie Jezusie.“ [1]) Oto Bóg wzywa ludzi sam przez się, wzywa przez Aniołów, wzywa przez Pasterzy, wzywa przez cuda, wzywa przez bicze, niekiedy wzywa przez pomyślności, czasami wzywa przez przeciwności.“ [2]) Wzywanie takie często przez cuda i żarliwość okazuje się bardzo skuteczne. Tak św. Paweł pisze także do Koryntyan: „Mowa moja i przepowiadanie moje nie w przyłudzających ludzkiej mądrości słowach, ale w okazaniu ducha i mocy;“ [3]) i do Tesalończyków: „Ewangelia nasza nie była do was tylko w mowie, ale w mocy i Duchu świętym, i w zupełności wielkiej;“ [4]) św. Tymoteusz tak upomina: „Oświadczam przed Bogiem i Jezusem Chrystusem, który będzie sądził żywe i umarłe przez przyjście jego i królestwo jego; przepowiadaj słowo, nalegaj w czas, nie w czas, karz, proś, łaj, z wszelką cierpliwością i nauką.“ [5]) Więc: „Chociaż

---

[1]) Efez. 2. 4. 8. [2]) S. Gregorius M. Homil. 36. super Evang. [3]) 1. Kor. 2. 4. [4]) S. Tesal. 1. 5. [5]) 2. Tymot. 4. 1. 2.

Bóg nas wzywa, czeka jednak, abyśmy sami dobrowolnie przybyli, i wtedy nam pomoc swoją okazuje.“ [1])

III.

A powiadam wam, żeć żaden z owych mężów, którzy są zaproszeni nie skosztuje wieczerzy mojej. Temi słowy Pan 1. skarcił faryzeuszów i starszych żydowskich, którzy bogactwom oddani, zawiścią przejęci, pierwsze miejsca zajmujący, wzgardzili ewangeliczną nauką Chrystusa, i dlatego od uczty jego niebieskiej wykluczeni być muszą; innym razem także im to surowo wyrzucał, ośm kroć powtarzając biada wiecznego potępienia [2]) i otwarcie mówiąc: „Wężowie, rodzaju jaszczurczy! jakoż uciekniecie przed sądem piekła.“ [3]) 2. Te słowa Pańskie wszystkich dotyczą, którzy się opierają wezwaniu Boskiemu, i to dopóty, dopóki się opierają; jeśli zaś aż do końca opierać się będą, to się spełnią na nich: „Iżem wołała, a niechcieliście; wyciągałam rękę moję, a nie był ktoby pojrzał; wzgardziliście wszelką radą moją, a łajań moich zaniedbaliście; ja się też śmiać będę w waszem zatraceniu, i urągać będę,

[1]) S. Chrysost. Serm. 1. de verb. Dom. [2]) Mat. 23 13. [3]) Mat. 23. 33.

gdy to na was przyjdzie czegoście się bali.“ [1]) „Ci co wzgardzili wolą Boga zapraszającą, poczują wolę Boga wymierzającą pomstę.“ [2]) 3. A skoro nikt nie wie, kiedy czas nawiedzenia ustaje, to bez zwłoki trzeba iść za niemi, abyśmy z potępionymi na późno nie jęczeli: „Cóż nam pomogła pycha, albo chluba bogactw co nam pomogła? Przeminęło ono wszystko jako cień.“ [3]) „Oto Bóg wzywa, a nie słyszysz, obiecuje, a gardzisz? Skarbisz sobie gniew na dzień gniewu.“ [4]) Więc: „Wezwany natchnieniem niebieskiem niech coprędzej pozbywa się występków i złych nawyknień.“ [5]) „Wzywa cię Bóg teraz, zachęca cię teraz, czeka, abyś się upamiętał; z ty zwlekasz!“ [6])

CZWARTEK.

„Nie dziwujcie się bracia, jeśli was świat nienawidzi.“ *1. Jan. 3. 13.*

I.

Jeśli was świat nienawidzi. Rozważ przyczyny tej nienawiści. Pierwszą tej nienawi-

[1]) Przyp. 1. 24. 25. 26. [2]) S. Augustin. Ad artic. sibi. false imp. respons. 16. [3]) Mądr. 5. 8. 9. [4]) S. Petr. Dam. serm. 56. de S. Martino. [5]) S. Laur. Iustin. De obed. c. 26. [6]) S. Augustin. Psalm. 144. 8.

ści przyczyną jest różność obyczajów; 1. przeciwnemi bowiem zasadami rządzą się światowi i prawdziwi chrześcianie: „Niegodziwość ze sprawiedliwością nie ma pokoju, umiarkowania nienawidzi piaństwo, pomiędzy fałszem i prawdą nie ma zgody. Pycha nie lubi cichości, swawola skromności, chciwość hojności, i tak zawzięte są tej różności utarczki, iż, chociażby nazewnątrz ustały, wnętrze serc wciąż niepokoić będą; i prawdą zawsze pozostanie, że ci, co w Chrystusie pobożnie żyć zechcą, prześladowanie cierpieć będą.“ [1]) 2. Przeciwne rzeczy mówią; o Duchu świętym bowiem którym się rządzą wierni, Pan mówi: „A on gdy przyjdzie, będzie karał świat z grzechu, i z sprawiedliwości, i z sądu;“[2]) a że to czynią sprawiedliwi, dlatego Mędrzec wprowadza rozmowę bezbożnych: „Zasadźmy się na sprawiedliwego, gdyż wymiata nam grzechy przeciw zakonowi, i rozgłasza na nas grzechy życia naszego.“ [3]) 3. Czynią rzeczy przeciwne, zatem idzie życie przeciwne; stąd słowa bezbożników Duch święty przywodzi przeciw sprawiedliwemu: „Gdyż nam jest niepożyte-

[1]) S. Leo Serm. 9. de Quadrag. [2]) Jan 16. 8. [3]) Mądr. 2. 12.

czny, i przeciwny jest sprawom naszym. I strzeże się dróg naszych jako plugastwa, i przekłada skończenie sprawiedliwych.“ [1]) Więc: „Za podnietą złego ducha, pomiędzy dobrymi i złymi wytwarzają się nieprzyjaźnie, łatwo w nienawiść przechodzące; złe obyczaje, przewrotnych bardziej jeszcze wzajemne stosunki zaostrzają i pożycie wspólne prawie niemożliwem czynią.“ [2])

II.

Jeśli was świat nienawidzi. Drugą tej nienawiści przyczyną jest ganienie i wyrzucanie złych postępków światowcom, samym przykładem przez dobrych dawanym, jak to sami światowcy twierdzą: „Ciężko nam i patrzeć nań, gdyż różny jest żywot jego od innych, i odmienione są drogi jego;“ [3]) i to 1. ponieważ sprawiedliwy brzydzi się i stroni od ich zbrodni i występków: „Jako plotki poczytani jesteśmy od niego i strzeże się dróg naszych jako plugastwa.“ [4]) 2. Ponieważ ćwiczy się w cnotach przeciwnych ich występkom: w pobożności względem Boga, w miłości i miłosierdziu względem bliźnich, w sprawiedliwości, umiarkowaniu, czystości,

[1]) Mądr. 2. 12. 16. [2]) S. Leo loc. cit. [3]) Mądr. 2. 15. [4]) Mądr. 2. 16.

cierpliwości, cichości, prawdziwości, posłuszeństwie etc. „Przekłada skończenie sprawiedliwych, i chlubi się, iż Boga ma Ojcem;“ [1]) 3. Ponieważ całem życiem swojem od światowego różnem i oddzielnem, pokazuje bezbożnych od Boga odstępców, i jako takich potępia; dlatego Pan rzekł o swoich: „Gdybyście ze świata byli, to światby co jego jest miłował, lecz iżeście nie są ze świata, alem ja was wybrał ze świata, przetoż świat was nienawidzi.“ [2]) Więc: „Najmilsi! nie bądźcie gośćmi w upaleniu, które was potyka ku doświadczeniu, jakoby co nowego na was przychodziło; ale się weselcie, uczestnikami będąc Chrystusowych ucisków, abyście się i w objawieniu chwały jego radując, weselili.“ [3])

III.

Jeśli was świat nienawidzi. Trzecią przyczyną tej nienawiści jest zazdrość szatana, którą on napełnia zwolenników swoich, synów tego świata; nienawidzi bowiem Boga i obraz jego w ludziach, szczególnie sprawiedliwych, bo przewiduje, że zajmą jego miejsce w niebie, i tą swoją nienawiścią podnieca swoich: „A z nienawiści diabelskiej

[1]) Mądr. 2. 16. [2]) Jan. 15. 19. [3]) 1. Piotr. 4. 12.

weszła śmierć na okrąg ziemi; a naśladują go, którzy są ze strony jego.“ [1]) Stąd 1. światowcy, ponieważ w swych pożądliwościach uwikłani, nie czują w sobie dość siły do pójścia drogą cnoty, którą idą sprawiedliwi, i dlatego nienawidzą ich, jak to sami później w piekle wyznają, według zapewnienia Pisma świętego: „Cnoty żadnego znaku nie mogliśmy po sobie pokazać; aleśmy zniszczeli we złości naszej.“ [2]) 2. Ponieważ widzą, że sprawiedliwi spodziewają się żywota wiecznego, którego nie mają nadziei otrzymać; dlatego nienawidzą ich sprawiedliwości i chcą mieć towarzyszy swej rozpaczy; mówią bowiem, jeśli nie słowami, tą rzeczą samą. „Potem będziemy, jakoby nas nie było:— I przeminie żywot nasz jako ślad obłoku:— Zasadźmy się tedy na sprawiedliwego, gdyż nam jest nie pożyteczny.“ [3]) Ponieważ Boga samego nienawidzą, i wszystkiego co jest Boskie, i synów Bożych w nienawiści mają: mówią bowiem o sprawiedliwym: „Objecuje, iż ma znajomość Boga, i nazywa się Synem Bożym: — Przekłada skończenie sprawiedliwych i chlubi się iż Boga ma Ojcem: — Potwarzą i mękami wybadajmy

[1]) Mądr. 2. 24. 25. [2]) Mądr 5 13. [3]) Mądr. 2. 2. 3. 12.

go, abyśmy doznali skromności jego, i doświadczyli cierpliwości jego.“ [1]) Więc przez zwolenników swoich szatan czyni to, co Chrystus mówi: „Oto szatan pożądał was, aby przesiał jako pszenicę‘“ [2]) ale i: „Kto się Bogu porucza, szatana się nie boi.“ [3])

PIĄTEK.

My wiemy, iżeśmy przeniesieni z śmierci do żywota. *1. Jan. 3. 14.*

I.

Iżeśmy przeniesieni z śmierci do żywota, to jest, ze stanu grzechu do stanu łaski. Tego zaś znaki główne trzy są: 1. nienawiść grzechu: „Kiedyż kto może być pewny tego, że grzechy mu Pan Bóg odpuścił? Mianowicie wtedy, kiedy usposobienie duszy w sobie spostrzeże podobne do onego, który rzekł: Nieprawość znienawidziłem i obrzydziłem sobie;“ [4]) napisano bowiem: „Wszelki co się narodził z Boga, grzechu nie czyni.“ [5]) 2. Umartwienie ciała i wszystkich żądz je-

[1]) Mądr. 2. 13 16 19. [2]) Łuk. 22, 31 [3]) S. Aug. De verb Dom. Serm 28. [4]) S. Basil. in regul. brev. reg. 11. et fusius. in disp. reg. 286. [5]) 1 Jan. 3. 9.

go: „Prawy jest człowiek, kiedy duch rozkazuje, a ciało służy;“ [1]) napisano bowiem; „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami; [2]) 3. Miłość tę bowiem sam Apostoł jako przyczynę przywodzi, dla której przeniesieni jesteśmy ze śmierci do żywota,“ dodając; „Ponieważ miłujemy braci.“ Ś. Leon przytacza trzy inne znaki łaski i świętości, a mianowicie: Pokorę, darowanie krzywd, i dawanie tego, czego kto sobie życzy, mówiąc: „kto takim jest, niech nie wątpi, że Bóg kierownikiem i opiekunem jest jego.“ [3]) Więc: „Bracia! starajcie się żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze; albowiem to czyniąc nigdy nie zgrzeszycie.“ — „Bo tak hojnie wam sprawione będzie wejście do wiecznego królestwa Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa.“ [4])

II.

My wiemy. Ś. Jan zapewnia, że z samej miłości braterskiej wnosić możemy, iż dusza nasza jest w łasce Boga; o ileż bardziej o tem wnosić można, gdy więcej takich mamy znamion. Nauka ta, jakkolwiek

[1]) S. Augustin. Tract. super Evang. Ioann. c. 1. [2]) Galat. 5. 24. [3]) Serm. 8. de Epiph. [4]) 2. Piotr. 1. 10.

nie jest pewna z wiary Boskiej, pewną jednak jest 1. na mocy tej pewności, jaką wniosek ze skutku do przyczyny nam daje. Znamion bowiem tych w człowieku być nie może, jeśli go nie wspiera Duch Święty łaską poświęcającą, jak mówi ś. Grzegorz: „Umysł duchem Bożym przejęty ma bardzo wyraźne znaki swoje, cnoty rozumie się i pokorę; gdy się to wyraźnie w umyśle jakim ujawnia, to tem samem daje świadectwo i obecności Ducha Swiętego.“ [1]) 2. Ta nauka pewną jest pewnością moralną; te znamiona bowiem wskazują Ojcowie święci i Doktorowie kościoła i samo Pismo święte według znanych tłumaczów jego. [2]) 3. Ta nauka pewną jest na mocy sumienia własnego, które spokojnem się czuje, nadziei i ufności pełne, a uczynić to może tylko Duch Święty; w ten sposób iści się owo: „Albowiem ten Duch święty świadectwo daje duchowi naszemu, iżeśmy są synami Bożymi. A jeślić synami, tedyć i dziedzicami, dziedzicamić Bożymi, a spółdziedzicami Chrystusowymi.“ [3]) — Pewność, nad którą większej w tem życiu nie ma, wyjąwszy

---

[1]) Dialog. libr. 1. c. 1. [2]) Corn. a Lap. in 1. Ioann. c. 3. v. 14 [3]) Rzym. 8. 16. 17.

chyba objawienie Boskie. Więc: „Znamieniem i piętnem przeznaczenia jest cnota;“ [1]) ale pamiętać trzeba na słowo Apostoła: „Przeto, kto mniema żeby stał, niech patrzy, aby nie padł.“ [2])—„Z bojaźnią i ze drżeniem zbawienie wasze sprawujcie.“ [3])

III.

My wiemy, iżeśmy przeniesieni ze śmierci do żywota. Wiadomość ta jest pełna pociechy; 1. bo zapewnienie, że dusze nasze żyją życiem łaski, będącej zadatkiem życia chwały, czyni nas wyższymi nad wszelkie nieszczęścia, jakie nas spotkać mogą na tej ziemi; Jan święty pociesza tem wiernych i uzbraja ich tym sposobem przeciw nienawiściom i prześladowaniom świata: „Cóż jest cenniejszego, co słodszego, co spokojniejszego i bezpieczniejszego w tem życiu nad dobre sumienie? Strat się nie lęka, ani zniewag, anmąk, sumienie takie, śmierć sama nie pognęi bia go, ale podnosi.“ [4]) 2. Przeświadczenie, że przyjaciołmi i synami Bożymi jesteśmy, przejmuje nas nadzieją, że Bóg ma ojcowską o nas pieczę, że nam zawsze i wszędzie pomagać będzie. „Sługę Bożego nie straż zwy-

[1]) S. Bonavent. Diaet. Tit. 5. c. 1. [2]) 1. Kor. 10. 12 [3]) Filip. 2. 12. [4]) S. Antonin. P. 1. Tit. 3. c. 10.

kła, ale Opatrzność Boska otacza i zabezpiecza od nieszczęść tego żywota.“ [1]) „Towarzyszy Bóg sprawiedliwym w ich sprawach, aby nie pobłądzili; w niebezpieczeństwach aby nie upadli; w pomyślności aby się nie wynosili; w pracach, aby nie ustawali; w wątpliwościach, aby nie pobłądzili.“ [2]) 3. Wiadomość ta sprawia, że się nasz umysł odnawia i wzmacnia, że się w stanie cnoty utrzymujemy i wciąż postępujemy, dopóki wieńca chwały nie otrzymamy. „Pamięć na obiecaną zapłatę czyni człowieka wytrwałym w pracy, działaniu.“ [3]) Więc czynić należy to, do czego pobudza Apostoł: „A tak bracia moi mili, bądźcie stateczni, a nieporuszeni, obfitując w robocie Pańskiej zawsze; wiedząc, iż praca wasza nie jest próżna w Panu.“ [4])

SOBOTA.

„Kto nie miłuje, trwa w śmierci.“
1. Jan. 3. 14.

I.

Kto nie miłuje, trwa w śmierci. Życie duszy polega na łasce Bożej poświęcającej,

[1]) S. Ambros. libr 5 Epist orat. ad Auxentium. [2]) S. Laurent. Iustin. De triumpali Christi agone c. 25. [3]) S. Augustin Tract. 3. super Epist. Ioann. [4]) 1. Kor. 15. 58.

łaską tą 1. grzech i wina grzechu, oraz skaza gładzi się w nas, usprawiedliwiamy się, uświęcamy: „Aleście omyci, aleście poświęceni, aleście usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa, i w Duchu Boga naszego.“ [1]) Łaską tą 2. stajemy się uczestnikami Boskiej natury: „Przez którego (t. j. Chrystusa) największe i kosztowne obietnice nam darował (rozumie się Ojciec), abyśmy się przez nie stali uczestnikami Boskiego przyrodzenia.“ [2]) Łaską tą 3. stajemy się synami i dziedzicami Bożymi: „Patrzcie, jaką miłość dał nam Ojciec, że nazwani jesteśmy Synami Bożymi i jesteśmy.“ [3]) „A jeślić synami, tedyć i dziedzicami, dziedzicamić Bożymi, a spółdziedzicami Chrystusowymi.“ [4]) Tą dalej łaską żyjemy życiem synów Bożych. To życie otrzymujemy naprzód w sakramencie chrztu, odradzamy się ku temu życiu, jakieśmy w Adamie utracili; dalej, jeśli je potem utracimy, to w sakramencie pokuty, do tegoż życia jakoby ze śmierci powstajemy. Więc: „Jeśli trudy, niebezpieczeństwa i nieszczęścia tego doczesnego życia podejmują się, aby śmierć nie zupełnie usunąć,

[1]) 1. Kor. 6. 11. [2]) 2. Piotr. 1. 4. [3]) 1. Jan. 3. 1. [4]) Rzym. 8. 17.

ale cokolwiek przewlec; to o ileż bardziej dla wiecznego życia trzeba to podejmować, gdzie już ani śmierć nie grozi, ani gnuśność nas nie opanowuje, ani zarozumiałość na błędne drogi nie prowadzi.“ [1])

II.

Kto nie miłuje, trwa w śmierci. Synowie Boga miłować Boga powinni i czynić wolę Ojca niebieskiego, przez przykazania im objawioną. Kto przeciwnie postępuje, ten ciężko grzeszy, i Boga mocno obraża, miłość Bożą, łaskę Bożą poświęcającą, a z nią wszystko to cośmy wymienili, a przeto i życie nadnaturalne synów Bożych traci, i w tem rozumieniu umiera, i dlatego taki grzech nazywa się grzechem śmiertelnym: „A grzech, gdy wykonany będzie, rodzi śmierć.“ [2]) Syn Boży żyje, bo jako Boskiej natury uczestnik z Bogiem połączony jest; umiera, gdy przez ciężki grzech z Bogiem się rozstaje, i uczestnictwo z naturą Boską traci: „Śmierć nie wtedy właściwie jest, kiedy dusza rozłącza się z ciałem, ale kiedy dusza od Boga się odłącza; Bóg życiem jest, ginie kto się od Niego odłącza.“ [3]) Śmierć ciała cieniem jest

[1]) S. Augustin. Epist. 45. ad Clementarium. [2]) Jakub. 1. 15. [3]) S. Cyrill. Alexandrin. Orat. de exitu animae.

tej śmierci duszy. Po odejściu duszy, ciało 1. pierwiastek swój życiowy traci; podobnież dusza przez grzech z Bogiem rozłączona traci pierwiastek życia nadnaturalnego. 2. Ciało bez duszy żadnego czynu naturalnego wykonać nie może, podobnież dusza bez Boga żadnego czynu na żywot wieczny zasługującego wykonać nie może. 3. Ciało po odejściu duszy wszystkie dobra tego świata traci; podobnież dusza, opuszczona przez Boga, traci wszystkie zasługi poprzednio zebrane dla królestwa niebieskiego: „W Piśmie świętem śmierć ciała nazywa się cieniem śmierci, bo, jak prawdziwa śmierć jest, kiedy dusza oddziela się od Boga, tak cień śmierci jest, kiedy ciało oddziela się od duszy.“ [1]) Więc: „Jeśli się tak troszczą ludzie, jeśli się tak trudzą i zabiegają, aby życie cokolwiek przedłużyć; jakże bardziej o to starać się powinni, aby nigdy nie umarli.“ [2]) „Wszelkich sił dokładaj, abyś nigdy nie umarł: jeśli się boisz śmierci, miłuj życie; życiem twojem Bóg jest, życiem twojem Chrystus, życiem twojem Duch święty.“ [3])

[1]) S. Gregor. M. Moral. libr. 4. c. 37. [2]) S. Augustin. De verb. Dom. serm. 39 [3]) S. Augustin. ibidem. serm. 18.

III.

Kto nie miłuje, trwa w śmierci. Jak ciało martwe samo przez się duszy swej do siebie przywołać nie może, ani być przez nią znowu ożywionem, ani do dawnego życia powrócić, lecz martwem pozostać musi; tak i dusza skutkiem grzechu umarła, nadnaturalnego życia łaski sama przez się odzyskać nie może, lecz w śmierci pozostać musi na wieki. Jak jeno Bóg sam naturalne życie przywrócić może przez cud, tak jeno Bóg sam takiej duszy martwej życie przywrócić może przez nieskończone miłosierdzie swoje. Dopóki Bóg tego nie uczyni, tak ciało jak dusza pozostaje w śmierci. Kiedy więc grzesznik umiera, trojaką śmiercią umiera: 1 śmiercią ciała, 2 śmiercią duszy: „Śmierć duszy następuje, kiedy ją Bóg opuszcza; jak ciała, kiedy je dusza opuszcza. Więc całego człowieka śmierć jest, gdy dusza, przez Boga opuszczona, ciało opuszcza: wtedy ani z Boga sama nie żyje, ani z niej ciało nie żyje.“ [1]) 3. Śmiercią wieczną, gdy dusza i ciało zatracają się do piekła; i w tej trojakiej śmierci pozostanie na wieki: „Jeśli

[1]) De civ. Dei libr. 3. c. 1.

dusza żyje śród kar wiecznych, to to nie życiem, ale raczej śmiercią wieczną nazwać należy; nie ma bowiem większej i gorszej śmierci nad tę, która nigdy nie umiera.“ [1]) „Zatem, kto nie miłuje, trwa w śmierci“ Więc: „Najgorszą jest śmierć ta, która jest bez śmierci.“ [2])

NIEDZIELA III PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„I przybliżali się do niego celnicy i grzesznicy.“ *Łuk. 15. 1.*

I.

Patrz na osoby, o których Ewangelia tu mówi: na Chrystusa Pana i otaczających Go uczniów, celników i grzeszników, oraz na faryzeuszów i piśmiennych, którzy Go podstrzegali. Patrz 1. myślą na twarz poszczególnych osób, postawę, odzienie charakter, stanowisko; na godność Pana, cichość, łaskawość; na pokorę celników i grzeszników, uszanowanie, ufność, chęć oglądania Zbawiciela, słuchania i otrzymania odeń odpuszczenia grzechów; na zazdrość faryzeuszów i piśmiennych, zawiść, zgorszenie, wzgardę,

[1]) Idem ibid. libr. 6. c. ult. [2]) Idem. ibid. libr. 13. c. 14.

nieuszanowanie, pychę. „Zbawienie tylko w łączności z Bogiem.“ [1]) „Jak ganić należy złego pomiędzy dobrymi, tak chwalić dobrego pomiędzy złymi.“ [2]) Myśl 2. jakie śród tych różnych osób z tej okazyi powstają różne myśli, różne pragnienia, różne uczucia. „Uczucie pognębione, ściśnięte, podnosi się, rozszerza się: pognębia uczucie obawa kary, ścieśnia ból winy, podnosi nadzieja przebaczenia, rozszerza miłość sprawiedliwości.“ [3]) Wyprowadź 3. stąd praktyczne wnioski, któreby mogły przeistoczyć i uporządkować sprawy twoje zewnętrzne i wewnętrzne. „Dobrze się współubiegamy, gdy kogoś w cnocie naśladujemy; źle się współubiegamy, gdy kogoś chwalebnie postępującego od cnoty odwieść usiłujemy.“ [4]) Więc: „Jeśli rzecz niebezpieczna jest naśladować tych, o których wątpisz, czy ich naśladować należy: to zaprawdę najbezpieczniejsza jest rzecz naśladować tego, który powiedział: Jam droga, prawda i życie.“ [5])

II.

Słuchaj 1 co Chrystus Pan, celnicy i grzesznicy pomiędzy sobą mówią o zbawieniu

[1]) S. Augustin Tractatus. 1. in Epist. Ioann. [2]) S. Bernard. serm. 60. ad Soror. [3]) S. Bonaven. Exposit. 2. super. Psalm. 118. c. 5. [4]) S. Chrysost. Imper. Epist. ad Galat. 6. [5]) S. Hieromym. Epist. ad Celant.

wiecznem, bo to była treść całej mowy Pańskiej: „Pokutę czyńcie, przybliżyło się bowiem królestwo niebieskie.“ [1]) grzeszników w dobrej myśli słuchających prośba: „Panie! co chcesz abym czynił?“ [2], „Chrystus słowy i czynami zachęcał naprzód do wierzenia tych, których do zbawienia wezwał.“ [3], „Nieustannie Bóg wzywa, wezwanego poucza, pouczonego doskonali, doskonałego wieńczy.“ [4], „Jeśli on nie wzywa, nie uczy, nie zbawia, to nikt nie przychodzi, nikt się nie uczy, nikt się nie zbawia.“ [5]) Słuchaj 2. jak szemrzą faryzeuszowie i pśmienni: „Szemrali faryzeuszowie i doktorowie mówiąc: Iż ten grzeszniki przyjmuje i jada z nimi.“ „Z tego wnoście, że prawdziwa sprawiedliwość współczucie okazuje, fałszywa sprawiedliwość—rozdrażnienie, zgniewanie.“ Słuchaj 3. przypowieści, jakie Pan im mówi, o owcy i drachmie, i tym sposobem okazuje, że nawracać grzeszników, to Bogu i Aniołom rzecz nader miła. „Stąd łatwo wnieść mogli, że źle czynią, jeśli z tego powodu szemrzą i grzeszników od siebie usuwają. On zaś Zbawcy urząd spełnia, stosownie do tego,

[1]) Mat. 4. 17. [2]) Dz. Ap. 9. 6. [3]) Augustin. De lib. arbit. nor. 2. c. 2. [4]) Idem super Psalm. 102. [5]) Prosper. Epist. ad Ruf. c. 4.

co napisano. „Wszyscy my jako owce pobłądziliśmy, każdy na swą drogę ustąpił; a Pan włożył nań nieprawość wszystkich nas;“ [1]) i jak Apostoł świadczy, że to się w rzeczy samej stało: „Byliście jako owce błądzący, ale teraz jesteście nawróceni do Pasterza i Biskupa dusz waszych.“ [2]) Więc ucz się stąd, co i jak mówić masz w różnych okazyach i okolicznościach. „Miłym język Bogu, który tylko w Boskich sprawach umie słowa wypowiadać; i święte są usta, z których tylko niebieskie mowy wychodzą;“ [3]) ale i: „Zuchwałe usta szatana naśladują i mają język jak duch niegodziwy.“ [4])

III.

Rozważ, co te poszczególne osoby czynią 1. Chrystus pociąga celników i grzeszników, z nimi je, obcuje, mową i łaską ich zbawienie sprawuje, i nieprzyjaciołom samym stara się w różny sposób pomagać. „Chrystus ukazał się nam nie w postaci Bożej, aby to, co słabem jest, nie zlękło się; ale w postaci niewolnika, aby to, co w niewoli zostaje, uwolnić.“ [5]) 2. Celnicy i grzesznicy

[1]) Iz. 53 6. [2]) 1. Piotr. 2 25. [3]) S. Hieronym. Epistol. 1. ad Demetriadem [4]) S. Chrysost. 79. super Mat. Op. imp. [5]) S. Basil. M. Conc. 24. de Nat. Christ.

stają sie powolnymi Panu, łączą się z nim i słuchają go, z łaskami jego współpracują i tak się zbawiają: „I przybliżali się do niego celnicy i grzesznicy, aby go słuchali.“ „Jak w grzechu zgodzenie się sprawia pożądliwość, a odwrócenie się pycha: tak w środku zaradczym odwrócenie się od grzechu następuje przez pokutę, a zwrócenie się ku Bogu przez życzliwość, przychylność.“ [1]) 3. Faryzeuszowie i piśmienni wrogo na wszystkich patrzą, wszystko opacznie tłumaczą, przed Panem i mowami jego serce zamykają, dobre za złe, a złe za dobre biorą, jako pyszni wszystkie łaski usuwają od siebie, i dlatego jako zapamiętali w grzechach umierają. „Zazdrośni tak źle są usposobieni, iż ze światła innych ciemność sobie tworzą, ze zdrowia — chorobę, i z życia innych umierają.“ [2]) Więc: „Jeśli chcesz, aby Bóg miłościw był tobie, nawróć się do Boga, a odwróć się od diabła, nawróć się do cnót, a odwróć się od występków.“ [3])

[1]) S. Bonavent. super Lucam. c. 7. [2]) S. Antonin P. 2. Tot. 8. c. 1. [3]) S. Bonaven. Serm. 2. Dom. 10. post. Pent.

PONIEDZIAŁEK.

„I przybliżali się do niego celnicy i grzesznicy, aby go słuchali. I szemrali Faryzeuszowie i Doktorowie." *Łuk. 15. 1. 2.*

I.

I przybliżali się do niego celnicy i grzesznicy. Przybliżali się do Jezusa dla jego łaskawości, którą im okazywał trojako. 1. Ponieważ ich szukał, co sam jawnie wyznał: „Przyszedł bowiem Syn Człowieczy, szukać i zbawiać, co było zginęło." [1]) „Miłosierdzie Boże uprzedza bezbożnika, aby się stał sprawiedliwym. Uprzedza niewidomego, aby mu dał światło, którego nie ma. — Uprzedza upadłego, aby powstał — Uprzedza, dając człowiekowi dobrą wolę." [2]) 2. Ponieważ zbliżających się łaskawie przyjmował, jak to zaświadczyli sami Faryzeusze i Doktorowie: „Iż ten grzeszniki przyjmuje i jada z nimi." [3]) — „Z miłosierdzia Bóg chętnie przyjmuje grzesznika do siebie wracającego, do pokuty serce jego skłania, obrazę prędko odpuszcza, zniewagi po odpuszczeniu nie pamięta." [4]) 3. Ponieważ ich przywodzi do wiary, usprawiedliwienia, świętości, uszczę-

[1]) Łuk. 19. 10. [2]) S. Fulgent. ad Monim. libr. 1. c. 16
[3]) Łuk. 15. 6. [4]) S. Bonaven. com. theol. verit. libr. 1. c. 34.

śliwia i zbawia, jak to sam w przypowieściach zaświadczył, radując się i jakby tryumfując z każdego takiego wypadku: „Radujcie się ze mną, iżem znalazł owcę moję, która była zginęła.“ [1])—„Bom znalazła drachmę, którąm była straciła.“ [2]) — „Większa z grzesznika nawróconego, niż ze zwykłego sprawiedliwego, radość jest w niebie; ponieważ wódz podczas walki bardziej tego żołnierza lubi, który po ucieczce wróciwszy się, mocno nieprzyjaciół gromi, niż tego, który się nie cofał, ale też nigdy nic mężnego nie zdziałał. Tak rolnik tę ziemię bardziej lubi, która po cierniach obfity owoc przynosi, niż tę, która nigdy cierni nie miała i nigdy żyznego żniwa nie wydała.“ [3]) Więc: „Bóg sprawiedliwy i litościwy jest; i jak dla trwających w przewrotności surowy jest; tak dla nawróconych miłosierny.“ [4])

II.

Aby go słuchali, z jak najlepszem usposobieniem, i tak otrzymali odpuszczenie grzechów i zbawienie wieczne. Jakże szczęśliwi! 1. z powodu odpuszczenia grzechów otrzy-

[1]) Łuk. 15. 6. [2]) Łuk. 15. 9. [3]) S. Gregor. M. Homil. 34. in Evang. Luc. c. 15. [4]) S. Gregor. M. In registr. libr. 9. indict. 4. c. 45.

manego od samego Zbawcy i Sędziego wiecznego, zapewniał o tem nieraz sam Pan nasz ukochany. „Odpuszczają się grzechy twoje.“ [1])—„Wielu z odpuszczenia grzechów swoich cieszy się, i słusznie jeśli się poprawią, głupio jeśli w nich trwać będą; bo o wiele lżejsze byłoby dla nich potępienie, gdyby nie byli pomnażali grzechów swoich.“ [2]) 2. Z powodu uwolnienia się od wiecznego potępienia: „Nawróćcie się a czyńcie pokutę ze wszech nieprawości waszych; a nie będzie wam nieprawość na upad.“ [3]) — „Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna swego jednorodzonego dał, aby wszelki kto wierzy weń, nie zginął, ale miał żywot wieczny.“ [4])— „Ja im wieczny żywot dam i nie zginą na wieki.“ [5]) 3. Z powodu przyjaźni nabytej i uczestnictwa z Bogiem i Aniołami: „Radujcie się ze mną.“ [6])—„Będzie radość w niebie.“ — „Radość będzie przed Anioły Bożymi.“ [7]) — „Przez pokutę wraca człowiek do przyjaźni Bożej, którą utracił był przez winę.“ [8]) — „O niewysłowione miłosierdzie Boże! Nieprzyjaciół, bardzo od siebie odda-

[1]) Mat. 9. 2. [2]) S. Ambros. De bono mortis. c. 7. [3]) Ezech. 18. 30. [4]) Jan 3. 16. [5]) Jan 10. 28. [6]) Łuk. 15. 6. 9. [7]) Łuk. 15. 7. 10. [8]) S. Bonavent. Serm. 1. de SS. Philipp. et Jacob.

lonych, od swej godności nieskończenie różnych, przyjaciołmi czyni i przyjaciółmi nazywa.“ [1]) Więc: „Wstydź się, ktokolwiek jesteś, wstydź się: do przyjaźni Chrystusowej wezwany jesteś, a powołanym się nie okazujesz.“ [2])

III.

I szemrali Faryzeuszowie i Doktorowie. Jakaż to wielka złośliwość! Albowiem 1. uważając się za sprawiedliwych, o własnem nawróceniu i zbawieniu nie myśleli nawet; w rzeczy samej grzesznicy, obecnym Zbawicielem swoim gardzili. „Kto dany sobie czas dla pokuty obraca na winę, surowy przy końcu sędzia okazywane poprzednio dowody miłosierdzia obróci na karę.“ [3]) 2. Szemrali, bo widzieli, że Pan innych grzeszników przyjął: wyrzucił im to sam Chrystus gorzkiemi słowy: „Biada wam Doktorowie i Faryzeuszowie, obłudnicy! iż zamykacie królestwo niebieskie przed ludźmi: albowiem wy nie wchodzicie, ani wchodzącym dopuszczacie wnijść:“ [4]) niedowiarstwem, pychą, zazdrością i obłudą zaślepieni i zatwar-

[1]) S. Chrysost. Homil. 23. super Epistol. ad Hebr. in Moral. [2]) S. Chrysost. Homil. 2. in Joan. c. 15. v. 15. [3]) S. Gregorius M. Moral. libr. 17. c. 4. n. 3. [4]) Matt. 23. 13.

dzeni w grzechach swoich trwali, i do innych grzechów Bogobójstwo przydali, a tem samem miarę swoich występków dopełnili. „Jak niewielu jest takich, którzy wezwaniu Bożemu powolnymi będąc, do królestwa niebieskiego się dostali!“ [1])—Stąd Pan im przepowiedział: „Ja idę, i będziecie mię szukać, i w grzechu waszym pomrzecie;“ i raz po raz to powtarzał: „Przetom wam powiedział, iż pomrzecie w grzechach waszych; bo jeśliż nie uwierzycie, żem ja jest, pomrzecie w grzechu waszym.“ [2])— „Tem niegodziwiej postępujemy, im Pan jest łaskawszy, i pomimo naszej pogardy wzywać nas raczy.“ [3]) Więc: „Nikt nie może doskonale miłować tego, do czego jesteśmy wzywani, jeśli nie znienawidzi tego, od czego jesteśmy odwodzeni.“ [4])

WTOREK.

Który z was człowiek co ma sto owiec, a jeśliby stracił jednę z nich, iżali nie zostawia dziewięćdziesiąt i dziewięć na puszczy a idzie za oną co zginęła, aż ją najdzie.

Łuk. 15. 4.

I.

Jeśliby stracił jednę z nich. Rozważ owcę błądzącą, a w niej człowieka grzeszącego.

[1]) S. Beda De substant. [2]) Jan 8. 21. 24. [3]) Hugo Card. super Jerem. c 3. [4]) S. Augustin De vera relig. c. 46.

1. Owca, zwierzę głupie, i paszy jeno pilnujące, od trzody, od pastwiska jej przeznaczonego i od drogi prostej łatwo zbacza; podobnież człowiek łatwo za swemi namiętnościami idzie, na zasady rozumu i wiary nie zważa, zachciankom swoim stara się zadość uczynić, od praktycznej łączności ze świętymi stroni, równie jak od niebieskiego pokarmu modlitwy, nauki i zakonu ewangelicznego oraz innych środków zbawienia, i grzesząc z drogi żywota chrześciańskiego zbacza. „Królestwo żądz bardzo się sroży, rozmaitemi i strasznemi burzami cały umysł człowieka i życie niepokoi, jużto obawą, już pragnieniem, już nadmiernym smutkiem, już próżną i fałszywą radością, już ubolewaniem za utratą rzeczy którąśmy miłowali, już żądzą osiągnienia tej, którejeśmy nie mieli, już biadaniem nad doznaną krzywdą, już zabieganiem, aby koniecznie zemstę wywrzeć na upatrzonej ofierze. Krępuje go chciwość, rozstraja rozpusta, dręczy ambicya, nadyma pycha, wyniszcza zazdrość, pokonuje gnusność, drażni zaciętość, przykrzy się uległość, oraz różne inne rzeczy bez liku królestwo żądz trapią i ludzi mitrężą, pokoju im nie dają.“ [1]) 2. Owca ona błąka się

[1]) S. Augustin. De liber. arb. liber. 1. c. 14.

po pustkowiach, gdzie dozoru pasterza i straży psów pozbawiona, na wielkie i ustawiczne wystawia się niebezpieczeństwa, a mianowicie na burze, ciernie, przepaście, i dzikich zwierząt rozszarpanie; również grzesznik od Boga i sług kościoła oderwany, błąka się po obszarach tego świata, gdzie wszelkiej ochrony pozbawiony, na różne pokusy oddany, na wszelkie nieprawości wciąż patrzący, z grzechu w grzech popada, i każdej chwili lękać się musi, aby śmiercią porwany nie znalazł się w wiecznych płomieniach piekielnych. „Kto nie umie nad żądzami panować, ten jak koń niesforny rwie się na wszystkie strony, skacze, pada, rani się, w końcu się zabija.“ [1]) „Pożądliwość jest sidłem szatana, nietylko sidłem, ale i mieczem; przez nią biedaków chwyta, przez nią schwytanych zabija.“ [2]) 3. Owca owa, jeśli raz zabłądziła, powrócić nie umie, i jeśli jej pomoc skądinąd nie przybędzie, niewątpliwie zginie; również grzesznik, sam przez się i o własnych siłach, jak tylko raz ciężko zgrzeszył, z grzechu się uwolnić i do życia łaski, do Boga, miłości Boskiej i przyjaźni

[1]) S. Ambrosius. De virginib. libr. 3. [2]) S. Fulgent. Serm. 6. de charit.

powrócić już nie może, i, jeśli Bóg miłosierdziem go swoim nie wesprze, bez pochiby na wieki zginie: „Pożądliwość, gdy pocznie, rodzi grzech; a grzech gdy wykonany będzie rodzi śmierć.“ [1]) — „Popełnić grzech, to to samo co wpaść do studni; zaciągnąć nałóg grzeszenia, to to samo co otwór studni ścieśnić, aby wydostać się nie mógł, ten co wpadł.“ [2]) Więc: „Nie chodź za pożądliwościami twemi, a odwracaj się od swej woli. Jeśli pozwolisz duszy twojej żądze jej, wystawi cię na radość nieprzyjaciołom twoim.“ [3])

II.

Idzie za oną, co zginęła, aż ją najdzie. Rozważaj pasterza owiec, a w nim Zbawiciela dusz. 1. Pasterz ów zostawia trzodę w bezpiecznem miejscu, idzie szukać owcy zgubionej, i nie pierwej wraca, aż ją najdzie. „Izali nie zostawia dziewięćdziesiąt dziewięć na puszczy, a idzie za oną co zginęła, aż ją najdzie.“ [4]) Podobnież Odkupiciel nasz opuszcza niebo, i zstępuje na ziemię, staje się człowiekiem; aby dusz naszych grzechem zgubionych, przez okup swój szu-

[1]) Jakub. 1. 15. [2]) S. Isidor. Hispal. In c. 7. Reg. S. Bened. grad. 12. [3]) Ekkl. 18. 30. 31. [4]) Łuk. 15. 4.

kać i znaleźć: „Przyszedł Syn człowieczy szukać i zbawiać, co było zginęło;“ [1]) i nie pierwej wrócił do Ojca, aż tego dokonał. 2. Pasterz on owcę znalezioną na ramionach swych do owczarni przynosi: „A gdy ją najdzie, kładzie na ramiona swe;“ [2]) również Zbawiciel duszę przez grzech straconą, łaską swą do pokuty skłania, do usprawiedliwienia, do uczestnictwa ze świętymi, do zbawienia wiekuistego, nie biciem, łajaniem, nie naleganiem zmusza, ale łaskawie i dobrotliwie jakby na ramionach niesie: „Który sam na ciele swem grzechy nasze nosił na drzewie.“ [3]) 3. Pasterz ów owcy straconej to wszystko uczynił *„radując się;“* [4]) podobnież Zbawiciel nasz odkupienia dusz naszych dokonał chętnie, dobrowolnie, z pragnieniem wielkiem: „Ofiarowan jest, iż sam chciał;“ [5]) i: „Mam być chrztem ochrzczon; a jakom jest ściśnion, aż się wykona!“ [6]) Oto Pasterza twego miłość! „Byliście jako owce błądzące, ale teraz jesteście nawróceni do pasterza i biskupa dusz waszych.“ [7]) Więc przylgnij do tego Pasterza; albowiem: Bóg wybrał obowiązek bardzo ci-

---

[1]) Łuk. 19. 10. [2]) Łuk. 15. 5. [3]) 1. Piotr. 2. 24. [4]) Łuk. 15. 5. [5]) Iz. 53. 7. [6]) Łuk. 12. 50. [7]) 1. Piotr. 2. 25.

chego pasterza, osobę pasterza wziął na siebie, aby tułające się ludy, zbłąkane gminy, rozproszone w różnych stronach narody, jakby błędne owce, w jedno jako pasterz miłosierny zgromadził.“ [1])

III.

Radujcie się ze mną. [2]) Rozważaj w radości owcy znalezionej radość nad grzesznikiem nawróconym. 1. Raduje się ów pasterz, i z radości woła, aby mu winszowano: „Mnie;“ bo jego była owca, i znowu się stała jego: „Iżem znalazł owcę moję.“ [3]) Tak i Zbawiciel raduje się, że grzesznik pokutuje, bo jego był i znowu do niego wrócił: „Owce moje.“ [4]) „Nie kupił nas Chrystus, bo z natury jego zawsze byliśmy; ale odkupił, bo jak jeńców grzech nas sobie przywłaszczył. Bo kto kogoś odkupuje, to tem samem znać daje, że odkupiony poprzednio do niego należał; tak i Chrystus Pan odkupił nas, ponieważ do niegośmy należeli.“ [5]) 2. Pasterz ów wszystkich swoich powinnych, przyjaciół wzywa, aby się z nim radowali. „A przyszedłszy do domu zwoływa przyjaciół i sąsiad, mówiąc: Radujcie się ze mną, iżem znalazł

[1]) S. Petrus. Chrysolog. Serm. 6 [2]) Łuk. 15. 6. [3]) Łuk. 15. 6. [4]) Jan. 10. 27. [5]) S. Anselm. super Epist ad Rom. c. 3

owcę moję, która była zginęła." [1] Tak i Zbawiciel nasz chce, aby uczestnikami jego radości byli wszyscy Święci i Aniołowie i zapewnia, że w rzeczy samej biorą udział w tej radości. „Powiadam wam, żeć tak będzie radość w niebie nad jednym grzesznikiem pokutę czyniącym." [2] — „Czynić pokutę, rzecz pożyteczna jest ze względu na człowieka pokutującego, ze względu na szatana zazdroszczącego, ze względu na radującego się Anioła, ze względu na Boga nagradzającego. Owocna jest i pożyteczna pokuta dla usprawiedliwienia człowieka, dla ogołocenia z łupu szatana, dla rozradowania Aniołów, dla otrzymania nagrody Boskiej." [3] 3. Najbardziej radować się wedle możności winna sama owca, która była zginęła, a ocalona przez pasterza znalazła się w owczarni swojej. Również grzesznik blizki już piekła, a przez pokutę pozyskany łasce, największy ma powód do radowania się, weselenia, i dziękowania Zbawicielowi swemu, oraz umiłowania Go z całego serca. Radość ta zupełna w niebie nastąpi, gdzie się odezwie jeden głos wszystkich: „Siedzącemu na stolicy i Baran-

---

[1] Łuk. 15. 6. [2] Łuk. 15. 7. [3] S. Bonavent. Comp theol. verit. libr. 6.

kowi błogosławieństwo i cześć, i chwała, i moc na wieki wieków.“ [1]) Oto całej trzody radość wieczna! Więc czyń, co radzi Św. Bonawentura: „Dobry i doskonały pokutnik stroni od diabła, idzie za Chrystusem, gardzi światem, a pragnie nieba i w miarę sił zdąża ku niemu.“ [2])

ŚRODA.

„Która niewiasta, mając dziesięć drachm, jeśliby straciła drachmę jedną, izali nie zapala świecę, i wymiata dom, i szuka z pilnością, ażby znalazła.“ *Łuk. 15. 8.*

I.

Jeśliby straciła drachmę jedną. W tej przywieści 1. według Św. Grzegorza przez niewiastę co drachmę straciła rozumie się mądrość Boska, którą jest Chrystus, mądrość przez którą wszystko stworzone i urządzone zostało, do której też wszystko należy: „Przez pasterza i niewiastę wskazuje się tu Chrystus.“ [3]) On bowiem jest Bogiem, on mądrością.“ 2. Przez drachmę rozumie się człowiek, na którym jak na drachmie cesarskiej wyciśnięty jest obraz Boży, już to naturalny przez stworzenie, już nadnaturalny przez łaskę: „Bóg stworzył z ziemi człowie-

[1]) Obj. 5. 13. [2]) S. Bonavent. Comp. theolog. verit libr. 6. c. 22. [3]) Homil. 34.

ka, a według obrazu swego uczynił go." [1]) To obraz Boży nadnaturalny. 3. Przez grzech każdy szpeci się ten obraz, przez śmiertelny zaś zupełnie gładzi; tym czynem człowieka życie łaski się traci, jak drachma przez niewiastę straconą została; dlatego Św. Grzegorz tak dalej mówi: „A że obraz odbity jest na drachmie, to niewiasta drachmę straciła, kiedy człowiek, który stworzony był na obraz Boży, grzesząc zatarł na sobie podobieństwo Stwórcy swego." [2]) Więc: „Czemuż, o człowiecze! haniebnemi żądzami bezeszcześcisz siebie? Chce aby dobrem było życie twoje ten, który ci obraz swój powierzył; wielką jest godność twoja, jeśli Stwórcy nie wierzysz, to zapytaj Odkupiciela." [3])

II.

Szuka z pilnością. Niewiasta, aby drachmę straconą znalazła, 1. „zapala świecę, tak Boską Mądrość, aby człowieka przez grzech zgubionego odkupiła, „wcieliła się", i jak „światłość świata" [4]) „oświeca każdego człowieka na ten świat przychodzącego;" [5]) i św. Grzegorz mówi: „Ale zapala niewiasta świe-

[1]) Ekkl. 17. 1. [2]) Eusseb. Emissen. Homil. 2. de symbolo. [3]) Eusseb. Emissen. Homil. 2. de symbolo. [4]) Jan. 8. 12. [5]) Jan. 1. 9.

cę, ponieważ Boża Mądrość ukazała się śród ludzi: świeca jako światło w naczyniu jest, światło zaś w naczyniu, to Bóstwo w ciele." [1] 2. Niewiasta, aby drachmę znaleźć, „wyniata dom;" również Mądrość wsadzona nauką, zakonem i łaską swoją rozjaśnia duszę grzesznika i bacą sumienia, aby wszedłszy w siebie, pokutę czynił; i tak św. Grzegorz wnosi: „Zapaliwszy świecę, wyniata dom, to wkrótce, jak tylko jego Bóstwo przez ciało zajaśniało, całe się nasze sumienie poruszyło. Dom się bowiem wyniata, gdy bliskie sumienie się niepokoi rozważaniem winy swojej." 3. Niewiasta wreszcie tak się natrudziwszy, drachmę straconą znajduje; również Mądrość wcielona w skruszonem i nawróconem sercu grzesznika naprawia znowu obraz Boży, jak św. Grzegorz dodaje: „Przestrzegnąwszy więc dom znajduje drachmę, bo, gdy się wzrusza sumienie człowieka, to naprawia się w człowieku obraz Stwórcy." [2] Jeśli ten obraz zatraciłeś, staraj się go odnaleźć, a jeśli splamiłeś, staraj się oczyścić. Więc sprawuj, aby się w tobie stało, co Apostoł pisze: „A my wszyscy, odkrytem obliczem na chwałę Pańską w zwierciadle pa-

[1] Loc. cit. [2] Loc. cit.

trząc, w toż wyobrażenie przemienieni bywamy z jasności w jasność, jako od Ducha Pańskiego.“ [1])

III.

Bom nalazła drachmę, którąm była straciła. Niewiasta, która straconą drachmę znajduje, 1. „zwoływa przyjaciółek i sąsiadek;“ [2]) tak Mądrość wcielona zwołuje Aniołów niebieskich, sobie życzliwych i blizkich, szczególnie stróżów ludzkich, i im to nowe i osobliwe zjawisko ukazuje, jak św. Grzegorz w dalszym ciągu mówi: „Przyjaciółki owe i sąsiadki, to nic innego, tylko moce niebieskie, które o tyle są obok Najwyższej Mądrości, o ile do niej się zbliżają przez łaskę ciągłego widzenia.“ [3]) 2. Niewiasta zwołanym oznajmia radość swoją, „mówiąc: Radujcie się ze mną, bom nalazła drachmę, którąm była straciła;“ [4]) również Bóg Aniołom i wszystkim sprawiedliwym, to samo w Nim czującym, radość swoję oznajmia, aby i oni z Nim weselili się duchową radością z każdego nawróconego grzesznika, „który,“ jak wnosi św. Grzegorz „nie zginął nawet po winie dla Stwórcy swego, ponieważ go Mądrość Odwie-

[1]) 2. Kor. 3. 18. [2]) Łuk. 15. 9. [3]) Łuk. 15. 9. [4]) Łuk. 5. 9.

czna, cudami w ciele jaśniejąc, z upadku podźwignęła.“ [1]) 2. Jako niewiasta, z przyjaciółki i sąsiadki swemi ze znalezienia drachmy jakby uroczystość robi, tak Mądrość Boska z Aniołami i Świętymi z powodu nawrócenia grzesznika, jakby tryumf nad grzechem obchodzi, nad szatanem, nad śmiercią wieczną, bo z tego wszystkiego grzesznik wyzwolony został: „Radość będzie przed Anioły Bożymi nad jednym grzesznikiem pokutę czyniącym.“ [2]) „Nic tak Bogu i Aniołom miłem nie jest, jak nawrócenie duszy.“ [3]) Bo ona dziełem Bożem, ceną krwi Chrystusowej, żywym obrazem Boga, w niej sam Bóg cześć odbiera i uwielbienie. Więc: „Nie omieszkiwaj nawrócić się do Pana, a nieodkładaj ode dnia do dnia; nagle bowiem przyjdzie gniew jego, a czasu pomsty zagubi się.“ [4])

CZWARTEK.

„Uniżajcie się pod mocną ręką Bożą, aby was wywyższył czasu nawiedzania.“
1. Piotr. 5. 6.

I.

Uniżajcie się. Pokora może być trojaka: 1. pokora grzeszna, gdy kto na zewnątrz

[1]) Loc. cit. [2]) Łuk. 15. 10. [3]) S. Ambr. super Psalm. 43. [4]) Ekkl. 5. 8. 9

okazuje się pokornym, a wewnątrz jest pysznym, wtedy nie jest to cnota, ale wada, której unikać należy: „Jest, który się złośliwie korzy; a wnętrzności jego są pełne zdrady.“ [1]) „Wielu ma pozór pokory, ale cnoty nie ma; wielu ją na zewnątrz okazuje, a wewnątrz zwalcza.“ [2]) 2. Pokora karna, której gdy kto jest poddawany, winien ją cierpliwie znosić: „I ciążyli je nieprzyjaciele ich, i byli uniżeni pod rękami ich.“ [3]) „Nie zawsze z uwagi na cnotę ujawnia się pokora, ale i wskutek utrapienia, nie zawsze dobrowolna bywa, ale i z konieczności, kiedy nas coś uciska, pognębia.“ [4]) 3. Pokora bywa serca i łaski, kiedy ktoś przejęty wiarą na wskroś poddaje się Bogu i wszystkim jego rozporządzeniom i o taką pokorę starać się winniśmy: „Uczcie się ode mnie, żem jest cichy i pokornego serca.“ [5]) „Nie jest pokora, jeśli się na pozorach jeno opiera; pokora prawdziwa jest wtedy, gdy ze szczerego i pobożnego serca pochodzi.“ [6]) Cnota pokory te trzy rzeczy posiada: „Uleganie zwierzchnikowi, nie wynoszenie się nad równego, raczej poddawanie się, niż przekładanie nad

[1]) Ekkl. 19. 23. [2]) S. Ambros. libr. 7. Epist. 44. ad Constantium. [3]) Psalm. 105. 42. [4]) S. Ambrosius. super Psalm. 118. serm. 12. [5]) Mat. 11. 29. [6]) S. Ambros. l. c.

mniejszego.“ [1]) „Pokora poddaje doskonale człowieka Bogu, czyni sobie Boga pomocnikiem, i tak dzielnie odpiera ogniste pociski wroga.“ [2]) „Jakże wielu się upokarza, a pokornymi nie są. Jedni z trudnością się upokarzają, inni cierpliwie, a inni chętnie; pierwsi winnymi są, drudzy niewinnymi, ostatni sprawiedliwymi.“ [3]) Więc tak czyń, abyś z Psalmistą Bogu powiedzieć mógł: „Dobrze na mię, iżeś mię uniżył; abym się nauczył sprawiedliwości twoich;“ [4]) bo: „Ten prawdziwie pokornym jest, kto tak może powiedzieć; nie może tak powiedzieć; kto niechętnie się korzy, a jeszcze mniej, kto szemrze.“ [5])

II.

Pod mocną ręką Bożą. Bóg mocną rękę swoją okazuje 1. pysznym i upokarza ich, sprzeciwiając się im: „Bóg pysznym się sprzeciwia;“ [6]) zrzucając ich: „Zrzuciłeś je, gdy się podnosili;“ [7]) śmiercią doczesną i wieczną karząc ich: „I wynijdzie smród jego, i wystąpi zgniłość jego, bo się pysznie sprawował.“ [8]) Bóg każdego upokarza, który nie

---

[1]) S. Bernard. In suis sent. c. Humilit [2]) S. Bonavent. super Luc c. 9. [3]) S. Bernard. super Cant. serm. 34. [4]) Ps. 118. 71. [5]) S. Bernard. loc. cit. [6]) Jak 4. 6. [7]) Ps. 72. 18. [8]) Joel. 2. 20.

pokorny: „Postanowił Bóg zniżyć każdą górę wysoką.“ [1]) Ale Bogu nikt się sprzeciwić nie może. 2. Bóg okazuje mocną rękę swoją, doświadczając sprawiedliwych, i prowadząc ich śród wszelkich klęsk i prześladowań bez uszczerbku dla zbawienia; wyjaśniał to Pan, mówiąc o owcach swoich, temi słowy: „Ja im wieczny żywot dawam, i nie zginą na wieki; ani ich żaden wydrze z ręki mojej. Ojciec mój co mi dał, większe jest nadewszystko; a żaden nie może wydrzeć z ręki Ojca mego.“ [2]) Tak i Apostoł jego twierdzi: „Wierny jest Bóg, który nie dopuści kusić was nad to, co możecie; ale z pokuszeniem uczyni wyjście, abyście znosić mogli.“ [3]) „Jeśli tylko pokorą wielkie rzeczy się otrzymują; dlatego, kto ma być wywyższony, przyganą bywa upokarzany, a pokorą bogaci się w zasługi, wznosi się coraz wyżej.“ [4]) 3. Bóg mocną rękę swoją okazuje pokornym i uciśnionym, podnosząc ich: „Który pokorne kładzie wysoko.“ [5]) „Lud uniżony zbawisz.“ [6]) „Pokornego duchem ogarnie chwała.“ [7]) „Wszelki, kto się uniża,

---

[1]) Baruch. 5. 7. [2]) Jan 10. 28. 29. [3]) 1. Kor. 10. 13. [4]) S. Bernard. 1. c. [5]) Hiob. 5. 11. [6]) Ps. 17. 28. [7]) Przyp. 29. 23.

wywyższon będzie.“ [1]) Więc, idź jak za nauką, tak za przykładem Chrystusa: „Chrystus Pan przykładem swoim nauczył, że ostateczną drogą do wzniosłości jest pokora.“ [2])

III.

Aby was wywyższył czasu nawiedzenia. Trojaki jest pożytek z pokory; 1. pozyskanie Boskiej łaski: „Pokornym dawa łaskę.“ [3]) „Pokora jest zastosowana do przyjąć się mającej łaski Chrystusa; [4]) 2. danie umiejętności Świętych: „Zakryłeś te rzeczy przed mądrymi i roztropnymi, a objawiłeś je maluczkim.“ [5]) „Dobra jest droga pokory, którą się prawda bada, miłość nabywa, rodzaje mądrości się nam udzielają;“ [6]) 3. wieniec chwały: „Kto się poniży, będzie w sławie.“ [7])—„Jeśli chodzisz po nizinie, dostaniesz się na wyżyny.“ [8]) Więc: „Zstąp, abyś wstąpił; upokórz się, abyś wywyższony został.“ [9])

---

[1]) Łuk. 14. 11. [2]) S. Gregor. Naz. orat. 48. [3]) Jak. 4. 6 [4]) S. Augustin Exposit. Epist. ad Galat. c. 3. [5]) Mat. 11 25. [6]) S Bernard. de duod grad. Homil. c. Locuturus [7]) Hiob. 22. 29. [8]) S. Augustin. Homil. 34. ex. 53. c. 1. [9]) S Bernard. Serm. 3. ad Sororem.

PIĄTEK.

Wszystko troskanie wasze składając nań gdyż on ma pieczę o was. *1. Piotr. 5. 7.*

I.

Wszystko troskanie wasze. Prawdziwa pokora ufnością się doświadcza, tak, że my siebie i wszystko swoje Bogu poruczamy, robiąc wprawdzie co do nas należy, ale bez troski zbytniej; albowiem tą ufnością wyznajemy 1. że tak dalece jesteśmy słabi, wątli i niemocni, iż potrzebom naszym zaradzić w żaden sposób nie moglibyśmy: „Oto jako oczy sług w rękach panów swoich, tak oczy nasze do Pana Boga naszego, aż się zmiłuje nad nami.“ [1]) — „Na własnej mocy nie polegaj, własnym siłom nie dowierzaj; ale całą ufność swoją pokładaj zawsze w Chrystusie Panu.“ 2. Że Bóg tak jest potężny, wszechwiedzący, opatrzny i łaskawy, iż, jako ojciec najlepszy, wszędzie i zawsze o nas pamięta: „Bóg troszczy się o mnie.“ [2]) — „Opatrzność Boża troszczy się osobliwie o wszystkich, osobliwiej o wiernych, najosobliwiej o Świętych.“ [3]) 3. Dlate-

[1]) Ps. 122. 2. [2]) S. Bernard. Serm. 39. ad Sororem. [3]) S. Bernard. in Ps. 39. 18. [4]) Hugo Card. Super 1. Cor. c. 9.

go sobie mamy nie ufać, Bogu zaś tak ufać winniśmy, iż na Nim całkiem polegać, jak upomina ś. Bernard: „Czemuż, jeśli to rozumiemy, czemuż zwlekamy zaniechać całkiem nadziei marnych, próżnych, nieużytecznych, zwodniczych, a przylgnąć oprzeć się z całą pobożnością, z całym zapałem na tej jedynej tak gruntownej, tak doskonałej, tak błogosławionej nadziei?“ [1]) Więc: „Do pracy się brać należy, a troski zbytniej zaniechać!“ [2])

II.

Składając nań. Tej ufności w Bogu wiele jest przyczyn, głównie zaś trzy; 1. Ponieważ Bóg jak jest Stwórcą, tak zachowawcą, kierownikiem i opiekunem jest swoich stworzeń, szczególnie rozumnych, a najbardziej wiernych i sprawiedliwych; do Niego należy troszczyć się o wszystkich: „O dobry i wszechmogący Boże! tak się troszczysz o każdego z nas, jakby nas wielu nie było i tak o wszystkich, jakby o każdego z osobna.“ [3]) 2. Ponieważ ta ufność bardzo czci Boga, wyznając jego wszechmocność, mądrość, miłość, miłosierdzie, opatrzność; przeto Bóg nie pozwala aby zawodu doznała,

[1]) In Psalm. 90 Serm. 9. [2]) S. Hierom. Libr. 1. super Matth. c. 6. [3]) S. August. Confess. libr. 3. c. 11.

już-to z uwagi na cześć swoją, już z uwagi na ufającego. „A nadzieja nie pohańbia;" [1]) albowiem: „Nadzieja jest jak filar całą budowę duchowną podtrzymujący, gdy filar upada, to i budowla upada, i w przepaść rozpaczy się pogrąża;" [2]) 3. Ponieważ ufający Bogu wiernie Bogu służy; wiernemu zaś słudze Pan także służy, i nie pozwala się przez niego zwyciężyć, jeśli o tę wierną służbę dbać będziemy, Bóg także o nas nie zapomni: „Pokażę tobie, człowiecze, co jest dobro, i czego Pan chce po tobie, zaiste żebyś czynił sąd, a miłował miłosierdzie, a z pilnością chodził z Bogiem twoim." [3]) — „Kto się Pana boi, błogosławiona jest dusza jego." [4]) Więc: „Nadzieja w Panu, to wieża mocna." [5])

III.

Gdyż on ma pieczę o was. Ten pożytek naszej ufności w Bogu, jest trojaki; 1. ponieważ z wiary pewną i niewątpliwą rzeczą jest, że Bóg ma pieczę o pokładających w Nim nadzieję; i słuchaj, jakim sposobem. „Oczy Pańskie nad tymi, którzy się go boją, obrońca mocy, umocnienie siły, zasłona

[1]) Rzym. 5. 5. [3]) S. Laurent. Iustin de lign. vitae Tract. 8. c. 2. [3]) Micheasz. 6. 8. [4]) Ekkl. 34. 17. [5]) S. Isidor. libr. 2. epist. 17. ad Pamprepium.

od upalenia, i chłodnik w południe, wyproszenie od obrażenia, ratunek w upadku, wywyższający duszę, i oświecający oczy, dający zdrowie i żywot, i błogosławienie." [1]) 2. Ponieważ ufający Bogu w rzeczy samej nie ma się czego lękać albo o co troszczyć, stąd ś. Klemens pisze, że ś. Piotr miał to za pewnik. „My chrześcianie o żadną się rzecz albo wypadek nie troszczymy, ale na Boskiej Opatrzności całkiem polegamy; wiemy bowiem, że on ma o nas pieczę, że on nami kieruje tak, aby się nam wszystko obracało na dobre;" [2]) 3. Ponieważ ta ufność daje odwagę i siłę do pókonywania wszelkich trudności; gdyż Pan z nami jest, jak ś. Paweł twierdzi: „Wszystko mogę w tym, który mię umocnia." [3]) Chrystus zapewnia, że Bóg ma pieczę o włosach naszych a cóż dopiero o nas samych?" [4]) Dlatego ś. Augustyn upomina: „Czemu się lękasz człowieka na łonie Boga umieszczony człowiecze? Pozostań na jego łonie zawsze; czego tam doznasz, to na zbawienie się obróci, nie na zgubę." [5]) Więc: „Pomnij, że ufność twoja w Chrystusie: i jeśli się noga tobie powinę-

[1]) Ekkl. 34. 19. [2]) Initia Recogn. [3]) Filip. 4. 13. [4]) Łuk. 21. 18. [5]) De verb. dom. Serm. 6.

ła, jeśli się chwiejesz, jeśli coś górę nad tobą bierze, jeśli tonąć zaczynasz, mów: Panie! ginę, wybaw mię; mów: Panie! ginę, abyś nie zginął." [1])

SOBOTA.

„Trzeźwymi bądźcie, a czujcie."
1. Piotr. 5. 8.

I.

Trzeźwymi bądźcie, a czujcie. Te cnoty godzą się ze sobą 1. w tem, że się nawzajem uzupełniają, i gdzie jedna jest, tam i druga niech będzie; kto bowiem czuwa, musi być trzeźwym, a kto trzeźwy jest, to czuwać będzie. Dlatego Św. Bernard mówi: „Żołądek czczy pozwala czuwać na modlitwie, napełniony zaś sen sprowadza mocny," [2]) 2. w tem, aby wspólnie to samo działały; jeśli bowiem według Św. Ambrożego, umysł trzeźwy namiętności ujarzmia, zmysłom właściwy kierunek nadaje, mowę w karbach trzyma;" to dodać potrzeba owo Św. Bernarda: „Czuwajmy nad sprawami naszemi, bracia! i nie zaniedbujmy, co jest zaleconem, i ani pozwa-

[1]) S. Augustin. De verbis Dom. Serm. 13. [2]) Ad soror. Serm. 24.

lajmy sobie na to, co jest zabronionem;“ [1]) 3. w tem, że gdzie jednej nie ma, to i drugiej zwykle brakuje; albowiem senność z zapomnieniem w parze chodzi, z zapomnienia powstaje niedbalstwo; z niedbalstwa zaś pożądliwość, z pożądliwości człowiek upada. Jeśli umysł jest tak trzeźwy, iż pożądliwość odepchnie, to nigdy nie upadnie, przy pomocy łaski Chrystusowej.“ [2]) Więc co się tyczy trzeźwości i czujności trzymajmy się upomnienia: „Trzeźwo żyjmy, bo przez zmysły ciała naszego, chociażbyśmy nie chcieli, złodzieje się wkradają; bo jakże się może nasz dom nie zadymić, jeśli na zewnątrz wychodząc znajdzie okna otwarte.“ [3])

II.

Trzeźwymi bądźcie, a czujcie. Jedna i druga cnota nam jest potrzebna; 1. z powodu, który sam Apostoł podaje: „Boć przeciwnik wasz diabeł jako lew ryczący krąży, szukając kogoby pożarł.“ [4]) Diabeł zawsze trzeźwy, zawsze czujny, by nas albo podstępem zwieść, albo pokusami silnemi ujarzmić; jakże się mu oprą żarłocy albo opilcy, senni albo śpiący? „Jeśli diabeł nieprzygotowanym znajdzie żoł-

[1]) De Noe et Arca. c. 14. [2]) Serm. de triplic cust. [3]) In vitis. Patrum. libr. 5. libell. 11. a. 46. [4]) Ibid. libel. 12. n. 32. [5]) 1. Piotr. 5. 8.

nierza Chrystusowego, jeśli nie bacznym i silnie czuwającym; to go osacza znienacka, omamia najprzebieglej, zwodzi najniepotrzebniej.“ [1]) 2. Bo w każdej chwili na śmierć i sąd gotowi być winniśmy wedle zalecenia Chrystusa: „Niewiecie której godziny wasz Pan przyjdzie;“ [2]) gotowi zaś będziemy, jeśli czujnymi i trzeźwymi się okażemy. „Pan dlatego chciał, aby godzina ostatnia była nam nieznaną, abyśmy jej ciągle oczekiwali, i, ponieważ przewidzieć nie możemy, abyśmy się do niej bez ustanku gotowali.“ [3]) 3. Bo złym namiętnościom naszym bez tych cnót oprzeć się nie możemy. Bo te namiętności Św. Hieronim „jaskinią diabła“ nazywa, i dodaje: „Stąd mię prześladuje zmysłowość, stąd chciwość usiłuje mną zawładnąć, stąd brzuch mój zamiast Chrystusa narzuci mi się za bożka, chuć pobudza, abym Ducha świętego ze siebie usunął, abym świątynię jego zgwałcił; prześladuje, naciera na mnie wróg, nazw ma tysiące, sposobów szkodzenia tysiące, a ja nieszczęsny za zwyciężcę się uważam, gdy w jego pułapkę się dostaję.“ [4]) Dla żołnierza pianego albo śpiącego jakaż nadzieja zwy-

[1]) S. Cyprian. De exhort. Martyr. in Praefatione. [2]) Mat. 24. 42. [3]) S. Gregor. M. Homil. 13. in Evang. [4]) Epistol. l. ad. Heliodorum.

cięztwa? Oto jak potrzebne tobie te cnoty! Więc: „Sercem czuwaj, wiarą czuwaj, nadzieją czuwaj, miłością czuwaj, całem swojem postępowaniem czuwaj.“ [1])

III.

Trzeźwymi bądźcie, a czujcie. 1. Owocem tych cnót jest odkrycie i poznanie zamachów nieprzyjaciela i poruszeń zmysłowych, jak mówi Św. Cyryl: „Potrzeba przy pomocy Bożej łaski trzeźwego umysłu i bacznych oczu, abyśmy się uchronili od kąkolu, wilka i diabła, a wybierali zawsze pszenicę, owcę, Anioła dobrego.“ [2]) 2. Owocem jest otrzymanie światła i mocy łaski, dającej nam możność i gnuśność pokonać i nieprzyjaciół zwalczyć: „Czuwa, kto na widok prawdziwego światła ma oczy otwarte, czuwa, kto oddala od siebie ciemnie twardości i zaniedbania;“ [3]) i: „Nic nie ma, coby nam szkodzić mogło, bylebyśmy tylko trzeźwymi byli.“ [4]) 3. Owocem jest wykonanie wszystkich cnót, jeśli się te dwie wykonają jak należy, i nabycie wszystkich dóbr, jak mówi Św. Efrem: „Bardzo użyteczna jest czujność, wszystkie dobra nam przysposabia;“ [5]) i Św. Augustyn

[1]) S. Augustin. De verb. Dom. Serm. 23. [2]) Cateches. 4. [3]) S. Gregor. Homil. 13 in Evang. Luc. [4]) S. Chrysost. Homil. 30. super. Gen. [5]) De record. mortis

twierdzi: „Wytrwała trzeźwość jest nieocenioną mocą ducha; dobijają się o nią wszystkie cnoty i wszystkie godności, bo bez niej nie mogą się ozdobić, ani podobać.“ [1]) Więc: „Bądźcie ostrożni, miejcie się na baczności; chociażby na podobieństwo stawu równina gładka wam się ukazywała; chociażby spokój zewsząd się zapowiadał. Pole to obszerne ma góry, wewnątrz kryje się niebezpieczeństwo, wewnątrz jest nieprzyjaciel. Rozpuśćcie żagle, zawieście opony, reje umocnijcie na przodzie; burzą jest ta cisza.“ [2])

NIEDZIELA IV. PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Odtąd już ludzi łowić będziesz; albo według Mateusza: Pójdźcie za mną, a uczynię was, że się staniecie rybitwami ludzi.“
Łuk. 5. 10. Mat. 4. 19.

I.

Którzy-to byli, których Chrystus tu powołał? Byli-to Piotr, Jakub i Jan, ludzie 1. niz-

[1]) De bono disciplinae. [2]) S. Hieronim. Epist. 1. ad eliodor.

ko urodzeni; pochodzili bowiem z narodu Żydowskiego, wtedy przez Rzymian podbitego i uciśnionego, z prowincyi Galilejskiej, pomiędzy innemi prowincyami najbardziej niepoczesnej, z szałasu nad brzegiem morskim położonego, z rodziny biednej. „Apostołowie z uwagi na stan ubodzy, z uwagi na położenie nizko postawieni, bez wyrobienia duchowego, prości, pracą zajęci, czuwaniu oddani, na różne niebezpieczeństwa wystawieni, jedynie łowieniem ryb przy pomocy sieci pożywienie i odzienie sobie zdobywali.“ [1]) Ludzie 2. bez znaczenia, stanu najprostszego, rybacy, bez żadnego majątku, całkiem ubodzy. „Piotr rybakiem był, bogatym nie był, pokarm trudem rąk swych zdobywał,“ [2]) bez żadnej sławy, lecz zupełnie światu nieznani, bez nauki, ale prości. „Nieoświeceni, ciemni rybacy, ani ust otworzyć nie śmieli, a jednak filozofom zamknęli usta, świat przelecieli jakby na skrzydłach, prawdę wszędzie głosząc i zakon Chrystusa szczepiąc.“ [3]) 3. Ludzie niedołężni, bojaźliwi, gnuśni, prócz swego rybołówstwa na niczem się nie znający, świat dla nich kończył się

[1]) S. Petrus Chrysolog. Homil. 28. super Gen. [2]) S. Hieronym libr. 3. c. 19. [3]) S. Chrysost. Homil. 28 super Gen.

na granicach ich zajęcia. Przepowiedział to prorok. „Oto ja poślę wiele rybitwów, mówi Pan, i będą je łowić;“ [1]) i Św. Paweł twierdzi: „Przypatrzcie się bracia waszemu powołaniu, iż nie wiele mądrych wedle ciała, nie wiele możnych, nie wiele zacnych, ale wybrał Bóg głupstwa świata, aby zawstydził mądre, a mdłe świata Bóg wybrał, aby zawstydził mocne, i podłe świata i wzgardzone wybrał Bóg, i te których niemasz, aby zniszczył te które są; aby się żadne ciało przed oczyma jego nie chlubiło.“ [2]) Mądrość, i zacność, bogactwa, zaszczyty świata nie są koniecznymi środkami do osiągnienia, założenia albo rozszerzenia królestwa Bożego; i na nich nie opiera się takie powołanie: „Rybacy prości posyłają się do opowiadania, aby nie mniemano, że wiara wierzących opiera się nie na mocy Bożej, ale na wymowie i nauce.“ [3]) Więc: „Powoływać Apostołów prostych, nieuczonych i nieoświeconych, ubogich, wzgardzonych, nieznanych, ciemnych, to nie jest dla Apostołów ujmą, ale chwałą; ponieważ tacy właśnie mężowie w całym świecie zajaśnieli.“ [4])

---

[1]) Jer. 16. 16. [2]) 1. Kor. 1. 26. 30. [3]) S. Hieron. libr. 1. super Matth. c. 4. [4]) S. Chrysost. Homil. 3. in Epist. 1. ad Cor.

II.

Jaki był powołania tego sposób? Pan chcąc posłać uczniów 1. przyszedł nad morze Galilejskie, gdzie oni ryby łowili. Przez wielką rzeszę jakby popychany wstąpił do łodzi Piotrowej i stamtąd lud uczył, aby Go przyszli uczniowie widzieli i słyszeli: „I stało się gdy rzesze nalegały nań, aby słuchały słowa Bożego, a on stał podle jeziora Genezaret. I ujrzał dwie łodzie stojące przy jeziorze, a rybitwi wyszli byli i płukali sieci. A wszedłszy w jedną łódź, która była Symonowa, prosił go aby maluczko odjechał od ziemi. A siadłszy uczył rzesze z łodzi.“ [1]) 2. Kazał zajechać na głębię, i zapuścić sieci w morze, następnie uczynił cud wielki, którym moc i Bóstwo swoje okazał i tym sposobem ich powołał. „A gdy przestał mówić, rzekł do Symona: Zajedź na głębią, a zapuście sieci wasze na połów — „A gdy to uczynili, zagarnęli ryb mnóstwo wielkię, i rwała się sieć ich.“ [2]) 3. Powołał ich temi słowy: „Pójdźcie za mną, a uczynię was, że się staniecie rybitwami ludzi.“ [3]) Więc podziwiaj Opatrzność Boską, zarówno silną jak wdzięczną w powoływaniu ludzi do pewnego stanu ży-

[1]) Łuk. 5. 1. 4. [2]) Łuk. 5. 4. 6. [3]) Mat. 4. 19.

cia. Zważ, jak Bóg ciebie powołał albo wołał albo woła, zważ i nie opieraj się: „Ktokolwiek przez Boga jest wzywany, niech nie zwleka, niech powstanie coprędzej i czyni wszystko wedle polecenia.“ [1])

III.

Do jakiej czynności byli wezwani? Pan Jezus ich powołał 1. od czynności materyalnej do duchowej, od rzeczy ziemskich do niebieskich, od doczesnych do wiecznych, od ludzkich do Boskich. „Pójdźcie“ Świętne zaprawdę powołanie i ku świetnym, wspaniałym rzeczom skierowane.“ [2]) 2. Powołał ich od zwykłego sprawiedliwych żywota, w którym się zachowują przykazania, do stanu doskonałości, w którym prócz przykazań zachowują się także rady ewangeliczne, postępowaniem i naśladowaniem samego Chrystusa Pana: „Pójdźcie za mną.“ „Rady Boskie bardzo pomagają do strzeżenia się wszelkiego złego i osiągnienia wszelkiego dobra.“ [3])— „Wyższy stan cnoty wskazuje wyższy, doskonalszy sposób życia.“ [4]) 3. Powołał ich do życia apostolskiego, które nietylko o własne

[1]) Glos. Ord. super Matth. [2]) S. Chrysost. Serm. 9. super Epistol. ad Ephes. [3]) S. Bonavent. De 7. donis Spirit. S. c. 3. [4]) S. Beda De templo Salomon c. 7.

zbawienie zabiega silnie, ale i o zbawienie innych ludzi na całym świecie; powołanie to bierze udział w posłannictwie samego Syna Bożego i z Nim współpracuje: „A uczynię, że się staniecie rybitwami ludzi.“ „Apostoł to członek i naczynko Ciała Chrystusowego, od Chrystusa wszystko otrzymuje, i Chrystus sprawia, że po wszystkich żyłach jakby rozchodzi się życie wieczne.“ [1]) Oto! którzy i jak, i do jak wielkich rzeczy powołani zostali. Podziwiaj Opatrzność Boską, mądrość, łaskawość i miłosierdzie, i bądź wierny twojemu także powołaniu—aż do śmierci. Jakże bardzo cenić należy każde Boskie powołanie! Więc: „Człowiecze! jeśli się piekła boisz, jeśli królestwa pragniesz; nie gardź powołaniem.“ [2])

PONIEDZIAŁEK.

Wszystko opuściwszy, szli za nim.
Łuk. 5. 11.

I.

Wszystko opuściwszy, szli za nim. Uczniowie za Panem chętnie poszli; albowiem 1. wewnętrznemi i zewnętrznemi łaskami

[1]) S. Chrysost. serm. 17. in Epis. ad Ephesios. [2]) S. Basilius. M. Homil. 13. de baptismo.

oświeceni, zaraz bez zwłoki to uczynili. „Jeśli cię trąba religii wzywa, natychmiast idź i wielką rączością zabierz się do potyczki.“ [1])—Jakże szczęśliwy będziesz, jeśli bez zwłoki wesoło za wewnętrznem wezwaniem Bożem pójdziesz.“[2]) 2. Nie naradzali się, nie stawiali żadnego warunku, żadną trudnością się nie zastawiali, żadną wymówką. „Nie jest rzeczą chwalebną, ale raczej naganną, po wezwaniu wewnętrznem lub zewnętrznem, ustnie albo piśmiennie uczynionym, rozprawiać, i jakby szło o rzecz jakąś wątpliwą rady zasięgać. Mocy Ducha Świętego albo nie zna, albo się jej oprzeć usiłuje, kto będąc wezwany przez długie naradzanie się z pójściem zwleka.“ [3]) 3. Ani się pożegnać ze swoimi nie chcieli, ani własnością swoją rozporządzić, ani się pierwej przygotować, według słów: „Dziś, jeśli głos jego usłyszycie, nie zatwardzajcież serc waszych;“ [4]) i owych: „Dopuść umarłych grześć umarłe swoje.“ [5]) Jakże wielu zwlekając, świata się radząc, do osób albo do rzeczy się różnych przywiązując, o przyszłość zanadto dbając,

[1]) S. Chrysost. Homil. 67. ad popul. Antioch. [2]) Thomas a Kempis. De fideli dispensat. c. 3. [3]) S. Thomas Aquin. Contr. retrah. ab. ingressu relig. c. 9. [4]) Psalm. 94. 8. [5]) Mat 8. 22.

a Bogu mało ufając utracili powołanie swoje i samo zbawienie wieczne! Nader niewłaściwą jest rzeczą po pierwszem powołaniu, od Boga, nie od człowieka wskazanem, o coś innego się starać albo zabiegać, chyba że pożytek stąd nastąpić mający byłby godny tego powołania, wyrównywał temu powołaniu." [1]) Więc: „Gdzie powołany jesteś, tam się dobrze umocuj, powrozy i kotwice zapuść głęboko, aby się powoli statek twój nie posunął na obszerne morze, a wtedybyś się przekonał dowodnie, jakiego pokoju kosztowałeś w porcie powołania twego zostając." [2])

II.

Wszystko opuściwszy, szli za nim; a z jaką wspaniałomyślnością? 1. Opuścili wszystko co mieli: rodziców, powinnych, przyjaciół, dom, cały dobytek swój, ojczyznę; a jeśli to rzeczą małą i nic nieznaczącą się wydaje, to wszystko to opuścili co mieć lub spodziewać się mogli w przyszłości; i to zaprawdę wiele, owszem wszystko było, jako i Piotr Panu powiedział: „Otośmy opuścili wszystko." [3]) — „Nikt nad Apostołów uboż-

[1]) S. Dionys. Carthus. De profess. monaster. art. 19. [2]) S. Ephraem. Adhort. 4. [3]) Mat. 19. 27.

szym nie był, i nikt tyle nie opuścił dla Pana." [1]) 2. Szli za Chrystusem, który rzekł: „Liszki mają jamy, i ptacy niebiescy gniazda; a Syn człowieczy nie ma, gdzieby głowę skłonił." [2]) jego w ubóstwie, nędzy, pracy i boleści towarzyszy, jemu w doskonałem posłuszeństwie i wszechstronnem zaparciu się podlegać i wszystkie jego cnoty naśladować mający: Poszliśmy za tobą." [3]) „W samych Apostołach dziwniejszą była moc czynów, niż moc cudów." [4]) 3. Szli za Chrystusem, nigdy już do swoich i swego wrócić nie mając, ale z Chrystusem wszystko cierpiąc. „Lecz wy jesteście, którzyście wytrwali przy mnie w pokusach moich." [5])— Następnie cały świat przeszli Ewangelię głosząc, przez wszystkie niebezpieczeństwa, więzienia, okowy, męki wszelkiego rodzaju, śmierć najokrutniejszą ponieśli Chrystusowi świadectwo dając, jak to im Pan przepowiedział: „I będziecie w nienawiści u wszystkich dla imienia mego." [6] — „I wy świadectwo wydawać będziecie, bo ze mną od początku jesteście." [7] — „Albowiem was będą wydawać do rad, i w bożnicach swoich was

---

[1]) S. Hieronym. Epistol. 84. ad. Exuperantium. [2]) Mat. 8. 20. [3]) Mat. 19. 27. [4]) S. Isid. Hispal. De summo bono libr. 1. c. 24. [5]) Łuk. 22. 28. [6]) Mat. 10. 22. [7]) Jan. 15. 27.

biczować będą, i do starostw i do królów będziecie wodzeni dla mnie, na świadectwo im i poganom." [1]) Oto! jakiem sercem i po co za Panem poszli. Bądź i ty wspaniałomyślny, i do siebie stosuj to słowo Pańskie do nich wyrzeczone: „Nie bójcie się tedy."[2]) „Możny jest bowiem ten, który cię wezwał i jak cię wezwał, tak cię sposobnym uczyni." Więc naśladuj ich, „bo wielki jest, który zwyciężył wielkie rzeczy, i wielkiej cnoty znamieniem jest wielkie rzeczy pokonywać." [3])

III.

Opuściwszy wszystko, szli za nim. Uczniowie, raz Panu się całkiem oddawszy, powołaniu wierni i stali, pozostali przy Nim aż do śmierci. Albowiem 1. z łaskami otrzymywanemi aż do końca współpracowali i we wszystkiem starali się zawsze postępować coraz wyżej i wyżej, jak to Św. Paweł o sobie wyznaje: „Co nazad jest zapamiętywając, a do tego wprzód wyciągając się, bieżę do kresu ku zakładu wysokiego wezwania Bożego w Chrystksie Jezusie." [4]) „Codziennemi i świeżemi wzrostami cnót umysł odświeżać

[1]) Mat. 10. 17. 18. [2]) Mat. 10. 11. [3]) S. Hieronym Epist. 6. ad Amicum [4]) Filip. 3. 13. 14.

trzeba, i w tej drodze życia nie na to co się już przebyło, ale na to co jeszcze pozostaje zważać należy. Póty się nie cofamy, póki naprzód zmierzamy; a gdy tylko staniemy, to się cofniemy; nie postępować, to znaczy cofać się; jeśli chcemy nie wracać, to biegnijmy naprzód." [1] 2. Żadną trudnością, żadną przeszkodą nie powstrzymywani, urząd swój apostolski pełnili aż do ostatniego tchu życia, ziszczając co Pan przez Apostoła Jana Biskupowi Smyrneńskiemu zalecił: „Bądź wierny aż do śmierci, a dam ci wieniec żywota." [2] — „Słowem bez wytrwałości, ani walczący zwycięztwa nie osiągnie, ani zwycięzca palmy." 3. Powołanie swoje męczeństwem w końcu zapieczętowali, i przy końcu wszyscy z św. Pawłem mówić mogli: „Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarem zachował. Na ostatek odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości." [3] „Naśladuj męczenników; zwyciężyli oni tyranów skromnością swoją i wspaniałomyślnością, zwyciężaj i ty namiętności twoich tyranię, tą samą uzbroiny bronią. Oni jawnie męczennikami byli, ty w skrytości przy-

[1] S. Hierom. Epist. 1. ad Demetriadem. [2] Obj. 2. 10. [3] 2. Tym. 4. 7. 8.

najmniej okaż się doskonałym męczennikiem; oni na otwartem miejscu walkę stoczyli, ty w ukryciu walkę także staczaj.“ [1]) Więc: „Jeśli nie możesz znaleźć męczeństwa, okaż się męczeństwa godnym, a niewątpliwie osiągniesz męczeńską nagrodę. Nie możesz krwi przelać? Możesz się strzałą pokuty przeniknąć, i skruchą serca uczynić ze siebie ofiarę.“ [2])

WTOREK.

„I stało się gdy rzesze nalegały nań, aby słuchały słowa Bożego, a on stał podle jeziora Genezaret.“ *Łuk. 5. 1.*

I.

Podle jeziora Genezaret. To jezioro okazuje nam postać tego świata. Albowiem 1. Genezaret oznacza dolinę kwitnącą, czyli „dolinę kwiatów.“ Tak świat nam ofiaruje kwiaty bogactw, zaszczytów, rozkoszy wszelkiego rodzaju; ale te kwiaty wkrótce schną i gniją: po bogactwach idzie ubóstwo, po zaszczytach zelżywość, po rozkoszach boleść i smutek, i dla człowieka umierającego znikają. „O zdradziecki świecie! wszelkie do-

[1]) S. Ephraem. De laudibus Martyr. [2]) S. Piotr Dam. Serm. 57. de S. Andrea.

bra obiecujesz, ale wszelkie nieszczęścia dajesz; obiecujesz życie, ale dajesz śmierć; obiecujesz radość, ale dajesz smutek; obiecujesz pokój, ale oto zamieszanie! obiecujesz kwiat, ale ten szybko niknie, obiecujesz trwanie, ale prędko ustępujesz. Nie trzeba cię więc miłować, ponieważ zupełnie przemijasz, a pożądliwość twoja jak dym niknie.“ [1]) Wśród tej doliny kwiatów jezioro jest, woda, obraz życia naszego, które ze względu na czas marne, na los rozmaite, na troski niespokojne, nadzieją i obawą, pracą i bólem wciąż trapione, pokusami i namiętnościami, niebezpieczeństwami tak duszy jak ciała podkopywane, zgorszeniami, złymi przykładami, grzechami i zbrodniami przesycane i pochłaniane. „Świat nazywa się morzem, ponieważ burzy się przez pychę, pieni się przez rozpustę, szaleje przez gniewliwość, chmurzy się przez smutek, wszystko w sobie pochłania przez chciwość, większa ryba pożera tam mniejszą przez drapieztwo, umarłych wyrzuca, żywych pociąga przez zazdrość.“ [2]) 3. Jezioro to każdy musi przepłynąć, i u portu wieczności stanąć, zatem nie lgnąć do niego,

---

[1]) S. Augustin apud S. Antonin P. 4. Tit. 3. c. 3. [2]) Hugo Card. Super 3. Reg. c. 18.

ale przezeń przechodzić trzeba: „Którzy używają tego świata, (są), jakoby nie używali; co przemija kształt świata tego.“ [1]) — „Używaj świata, ale niech cię świat nie wabi;podróżujesz, przyszedłeś na świat, abyś zeń wyszedł, nie abyś na nim pozostał.“ [2]) Więc: „Zostaw na ziemi, co ziemskie, a sam serce swoje wznoś do góry.“ [3])

II.

I ujrzał dwie łodzie stojące przy jeziorze; a rybitwi wyszli byli i płukali sieci. Dwie one łodzie, to figury kościelnej i cywilnej rzeczypospolitej, wyobrażające 1. podwójną władzę, która nas poprzez to życie doczesne wiedzie do wiecznego, a bez której droga ta albo wcale uskutecznićby się nie dała, albo najprawdopodobniej zakończyłaby się zgubą. „Wszelka dusza niechaj będzie poddana wyższym zwierzchnościom; albowiem nie masz zwierzchności jedno od Boga, a które są od Boga są postanowione. Przeto kto się sprzeciwia zwierzchności, sprzeciwia się postanowieniu Bożemu. A którzy się sprzeciwiają, ci potępienia sobie nabywają.“ [4]) — „A jeśli-

---

[1]) 1. Kor. 7. 31. [2]) S. Augustin. Tract. 40. super Joann. c. 8. [3]) S. Augustin. Tract. 18, [4]) Rzym. 13. 1. 2.

by Kościoła nie usłuchał, niech ci będzie jako poganin i celnik." [1] — „Wszelka władza, czy większa, czy mniejsza, która nad ludźmi jest, albo z woli Bożej, albo z zezwolenia Bożego ustanowioną została." [2] 2. Kiedy łodzie znajdują się na brzegu, kiedy nie są w ruchu, kiedy rybacy płuką sieci i są zajęci usuwaniem przeszkód, wtedy żeglowanie ustaje. Podobnie kiedy władza kościelna i cywilna w swoich czynnościach jest powstrzymana, kiedy te czynności nie są podejmowane, to życie towarzyskie i kościelne jest w nieporządku: „Zbawienie jest tylko w łączności z Bogiem." [3] — „Kto życie poza tą łącznością wiedzie, ten straszny sobie los gotuje." [4] 3. Chociaż obie łodzie znajdują się na jeziorze, gdy nie ma sterników i wioślarzy; to nie ruszają się z miejsca, gdyby je puszczono, toby płynęły bezładnie, nie dawałyby żadnego bezpieczeństwa: „Gdzie nie masz rządcy, lud upadnie;" [5] i: „Jaki jest przełożony miasta, tacy i mieszkający w niem." [6] — „Nic nie ma nędzniejszego, nic łatwiejszego do zdobycia, nad tych, którzy nie mają żadnych wodzów, żadnych kierowników na dro-

[1] Mat. 18. 17. [2] S. Ephraem. super Epistol. ad Rom. 13 1. [3] S. Augustin Tract. 1 in. Epistol. Joann. [4] S. Gregor. Naz. super Eccles. c. 4. [5] Przyp. 11. 14. [6] Ekkl. 10. 2.

cze Bożej." [1] Więc, jeśli szczęśliwie jezioro świata ocean przepłynąć, to przez posłuszeństwo od Boga wymagane i Bogu miłe powierz się tym łodziom i na nich dobrze umocnij: „Posłuszeństwo jest łodzią do nieba zmierzającą." [2]

III.

I stało się gdy rzesze nalegały nań, aby słuchały słowa Bożego, a on stał podle jezora Genezaret. Bez Pana, Zbawiciela naszego, bezpiecznego przejścia i łodzie one nie zapewniają: 1. bo bez niego ani być nie mogą, ani ostrzymać się: „Albowiem fundamentu innego nikt nie może założyć, krom tego który założony jest, który jest Jezus Chrystus." [3] — „Kościół nabył krwią swoją." [4] — „I ma na szacie i na biodrze napisano: Król nad królami i Pan nad Pany." [5] 2. Bez Pana żadna łódź dobrze płynąć nie może: „Kto nie zgromadza ze mną, rozprasza." [6] — „Beze mnie nic czynić nie możecie." [7] 3. Gdy Pan kieruje, wszystko pomyślnie idzie: „Kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten siła owocu przynosi." [8] Oto ja jestem z wami po

[1] S. Dorota. Doctrina 5. [2] S. Bonaventura Diaet. Tit. 4 [3] 1. Kor. 3. 11. [4] Dz. Ap. 20. 28. [5] Obj. 19. 16. [6] Łuk. 11. 23. [7] Jan 15. 5. [8] Jan. 15. 4.

wszystkie dni aż do skończenia świata.“ [1])— „A bramy piekielne nie zwyciężą go.“ [2])— „Moja jest rada, moja jest roztropność, moje jest męztwo. Przeze mnie królowie królują, i prawodawcy stanowią sprawiedliwość; przeze mnie książęta panują i mocarze skazują sprawiedliwie.“ [3]) Więc, za przykładem onych rzesz, mów, i czyń, co mówisz: „Mnie dobrze jest trwać przy Bogu.“ [4])

ŚRODA.

Wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć.“
Łuk. 5. 5.

I.

Wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć. Rozważ potrzebę posłuszeństwa i dobrej intencyi. Uczniowie całą noc pracując nic nie ułowili; 1. ponieważ sami bez Pana Jezusa na łodziach byli. Podobnie kto przez grzech od Pana Jezusa się odłączył, ten nic zasługującego na żywot wieczny zdziałać nie może, jako Pan sam mówi: „Beze mnie nic nie możecie czynić;“ [5]) i Św. Paweł pisze: „Gdybym mówił językami ludzkimi i anielskimi, a miłościbym nie miał; stałem się jako miedź

[1]) Mat. 28. 20. [2]) Mat. 16. 18. [3]) Przyp. 8. 14. 17. [4]) Ps. 72. 28. [5]) Jan. 15. 5.

brzącająca, albo cymbał brzmiący. I chociażbym miał proroctwo, i wiedziałbym wszystkie tajemnice, i wszelką naukę, i miałbym wszystką wiarę, tak, iżbym góry przenosił, a miłościbym nie miał, nicem nie jest. I choćbym wszystkie majętności moje rozdał na żywność ubogich, i choćbym wydał ciało moje tak iżbym gorzał, a miłościbym nie miał, nic mi nie pomoże.“ [1]) 2. Ponieważ bez rozkazu Pana pracowali, nic nie ułowili. Podobnie cokolwiek czyni się bez posłuszeństwa, nie ma zasługi posłuszeństwa, a tem samem i szczególnego błogosławieństwa tej cnoty, jak to widać na mężach Józefie i Azaryi, którzy za czasów Machabejskich z własnego popędu do walki wystąpili, i strasznie porażeni zostali.“ [2]) Co się wbrew posłuszeństwu przedsiębierze, to nietylko żadnej zasługi nie ma, ale winę i karę na siebie ściąga. Tak Bóg uskarża się na proroków fałszywych. „Fałszywie prorokują prorocy imieniem mojem; nie posyłałem ich, i nie rozkazałem im, anim mówił do nich. — Mieczem i głodem będą wytraceni prorocy oni.“ [3]) 3. Ponieważ uczniowie nie imieniem Pańskiem, ale

---

[1]) 1. Kor. 13. 1—4. [2]) Machab. 5. 36—60. [3]) Jerem. 14. 14. 15.

własnem imieniem pracowali, przeto nic nie ułowili. Podobnież ci co nie mają dobrej intencyi, co nie z miłości Bożej pracują, ale z miłości własnej, ze względu ludzkiego albo dla celów czysto naturalnych; tacy żadnej zasługi nie skarbią sobie na żywot wieczny; o takich mówi Pan: „Wzięli zapłatę swoję.“ [1]) Więc zachowaj wszystko, co Apostoł zaleca: „Wszystko cokolwiek czynicie w słowie albo w uczynku, wszystko w imię Pana Jezusa Chrystusa czyńcie;“ [2]) i: „Chociaż tedy jecie, choć pijecie; choć co innego czynicie; wszystko ku chwale Bożej czyńcie.“ [3])

II.

Wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć. Rozważ bezpieczność posłuszeństwa. Piotr, słysząc rozkaz Pana: „Zajedź na głębię i zapuśćcie sieci wasze na połów;“ [4]) rozkaz ten wypełnił ze swoimi towarzyszami jedynie, że Pan go wydał, pewien powodzenia: „Wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć.“ [5]) Albowiem 1. nie lękali się ani morza, ani jego niebezpieczeństw, z ufnością nań puścili się, i aż na samą głębokość jego zajechali: „Ten

[1]) 1. Kor. 10. 31. [2]) Kolos. 14. 14. 15. [3]) Mat. 6. 2. 5. [4]) Łuk. 5. 4. [5]) Łuk. 5. 5.

jeno bezpiecznie idzie, kto za przewodnictwem słowa Bożego idzie.“ [1]) 2. Chociaż doświadczeniem całej nocy przekonali się, że teraz ryb żadnych złowić nie można; jednak na rozkaz Pana pracę na nowo przedsiębiorą bez wahania, stosownie do słów Piotra: „Nauczycielu! przez całą noc pracując, niceśmy nie ułowili; wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć.“ [2]) Oto proste i chętne posłuszeństwo i intencya dobra! „Prawdziwe posłuszeństwo ani intencyi przełożonych nie roztrząsa, ani rozkazu nie rozbiera, bo kto całego siebie starszemu poddał, ten ochoczo spełnia, co mu jest polecono.“ [3]) 3. Do zleconego sobie dzieła rączo się zabrawszy, chwalebnie je uskutecznili, żadnym trudem, żadną przeszkodą nie zrażeni: „I rwała się sieć ich,“ i łodziom nawet niebezpieczeństwo groziło, tak iż „mało się nie zanurzały;“ pomimo to rozkaz wydany spełnili. „Umie prawdziwie pokorny i posłuszny i małemi rzeczami nie gardzić, i wielkie rzeczy dokładnie spełniać z pilnością i sercem ochotnem.“ [4]) Tej chęci, ufności, pracy, mocy i stałości nie inna przyczyna była, jeno czysta intencya

[1]) S. Laur. Justin. Fascicul. amor c. 2. [2]) Łuk. 5. 5 [3]) S. Gregor. M. libr. 2. in 1. Reg. c. 3. [4]) S. Bernard. de praecep. et dispensatione.

i posłuszeństwo rozkazowi Pańskiemu okazane. Co Bóg albo sam przez się albo przez prawych zwierzchników poleca, do wykonania tego daje pomoce i środki, na których polegając każdy ze św. Pawłem mówić może: „Wszystko mogę w tym, który mię umacnia.“ [1]) Więc: „Jak bez wodza nie tuszy się o zwycięztwie, i bez sternika nie przypływa się do przystani, tak bez posłuszeństwa na morzu tego życia nie podobna uchronić się niebezpieczeństwa.“ [2])

III.

Wszakże na słowo twoje zapuszczę sieć. Rozważ owoc, pożytek tego posłuszeństwa i dobrej intencyi. Albowiem 1. przy pomocy i opiece Pańskiej, uczniowie szczęśliwie rzecz przez Pana żądaną wykonali: „Mąż posłuszny będzie mówił zwycięztwo.“ [3])—„Kto przykazania niebieskie spełnia, ten dni swoje dobrze kończy i lata w chwale.“ [4]) 2. Dla posłuszeństwa swego i dobrej intencyi stali się godnymi tego cudu świetnego i odnieśli korzyść wielką z nadmiernego połowu ryb: „A gdy to uczynili, zagarnęli ryb mnóstwo

[1]) Filip. 4. 13. [2]) S. Laurent. Justin. De ligno vitae, Tract. 6. c 3. [3]) Przyp. 21. 28. [4]) S. Gregorius M. Moral. libr. 26. c. 22.

wielkie. — Albowiem go (rozumie się Piotra) było zdumienie ogarnęło, i wszystkie co przy nim byli, z połowu ryb które pojmali.“ [1]) „Kto posłuszeństwo podejmuje, nie na trud winien zważać, ale na owoc.“ [2]) 3. Przez Pana zostali wezwani do Apostolstwa po całym świecie prowadzić się mającego: „Pójdźcie za mną, a uczynię was, że się staniecie rybitwami ludzi.“ [3]) Więc ucz się z tego doskonale słuchać i zawsze czystą mieć intencyę: „Jeśli słuchać będziemy przełożonych naszych, wysłucha Bóg prośby nasze.“ [4])

CZWARTEK.

„Utrapienia tego czasu niniejszego, nie są godne przyszłej chwały, która się w nas objawi.“ *Rzym. 8. 18.*

I.

Utrapienia tego czasu niniejszego, nie są godne przyszłej chwały; osobliwie co do powszechności. Bo 1. nie wszystkie nieszczęścia na tym świecie znosimy, ale niektóre tylko; w chwale niebieskiej zaś z Bogiem wszystkie dobra osiągniemy: „Szczęśliwość, to pewne objęcie tych wszystkich rzeczy, które nazwę dobra mają.“ [5]) 2. W tem życiu

[1]) Łuk 5. 6. 9. [2]) S. Gregor. M. libr. 2. in 1. Reg. c. 3. [3]) Mat. 4. 19. [4]) Apud S. Antoninum. P. 4. Tit. 5. c. 11. [5]) S. Gregorius Nyss. Orat. 1. de beatitud.

nie cała dusza i nie całe ciało nieszczęścia odczuwają; w chwale zaś niebieskiej i ciało i dusza wszelkiemi dobrami upojeni zostaną: „Wnijdź do wesela Pana twego.“ [1]. „Będą upojeni hojnością domu twego i strumieniem rozkoszy twojej napoisz je.“ [2]) 3. Nieszczęścia w tem życiu nigdy na nas nie spadają z całą gwałtownością swoją; chwała zaś i szczęśliwość wylewa się niejako na świętych nieba mieszkańców, tak, iż ich niejako pochłania w sobie, jak morze to co się weń wlewa: „Ci co największej i stałej radości bezprzestannie kosztują, tak bardzo są szczęśliwi, iż szczęśliwszymi bardziej stać się ani pragną, ani mogą.“ [3]) Więc: „Niech nikt nie myśli, że szczęśliwość jakąś na tym świecie posiada; można tu szczęśliwość przygotować sobie, ale jej posiąść nie można.“ [4])

II.

Utrapienia tego czasu niniejszego, nie są godne przyszłej chwały, z uwagi na jej wielkość; albowiem 1. co tu cierpieć musimy, ciężkiem wprawdzie jest, ale ta ciężkość ma pewne granice; chwała zaś przyszła jest bez-

---

[1]) Mat. 25. 21. [2]) Ps 35. 9. [3]) S. Prosper. de vit. contem. libr. 1. c. 3. [4]) S. August. Serm. 2. de plurib. Martyr.

graniczna: „Albowiem to, które teraz jest prędziuczko przemijające i lekkie nasze utrapienie nader na wysokości wagę chwałę wiekuistą w nas sprawuje." [1]) „Jakże wiele niebezpieczeństw i przykrości znosi się najcierpliwiej dla omylnych bogactw, dla próżnych zaszczytów, dla zabaw i rozrywek często bardzo nagannych! — Jeśli tyle znosimy, aby posiąść to co nas gubi; to o ileż więcej znosić winniśmy, abyśmy nie zginęli." [2]) 2. Wiele przykrości teraz znosić musimy, ale się ograniczają one do pewnej liczby, chwała zaś przyszła nie ma ograniczenia, jest bezgraniczna, jak mówi Hiob: „Który działa wielkie rzeczy i nieogarnione, i dziwy którym nie masz liczby." [3]) 3. Co teraz cierpieć należy, to określić można: chwała zaś przyszła niezmierna jest i nieskończona, jak to w modlitwie swej wyraża kościół święty: „Boże, którego miłosierdzie nie ma liczby, a dobroci skarb jest nieskończony." [4])— „Nie trzeba się przechwalać z chwały świata, bo ta jest nader licha, kłamliwa i złośliwa; ale z chwały Boskiej, bo ta jest szlachetna, stała i prawdziwa." [5]) Więc: „Żaden trud cięż-

[1]) 2. Kor. 4. 17. [2]) S. Augustin. de patient. c. 3. et 7. [3]) Hiob. 9. 10. [4]) Orat. Miss. pro grat. act [5]) S. Bonaven. serm. 1. de S. Andrea.

kim, żaden czas długim wydawać się nie powinien, gdy o nabycie chwały wiecznej idzie." [1])

III.

Utrapienia tego czasu niniejszego, nie są godne przyszłej chwały, co do trwania. Bo 1. złe jakie nas spotyka w tem życiu często bywa z przymieszką pewnego dobra, chwały zaś przyszłej i wesela kosztować będziemy bez przymieszki bólu i zła jakiegokolwiek: „A śmierci dalej nie będzie, ani smutku, ani krzyku, ani boleści więcej nie będzie." [2] — „Szczęśliwość doskonała na tem polega, że nie ją dręczyć, nie zmniejszyć, nie zmienić nie może." [3] 2. Nie ma takiego zła na tym świecie, aby się kiedyś nie zmniejszyło, albo nie przerwało; chwała zaś przyszła zawsze trwać będzie w jednakowym stopniu: „Albowiem tam nocy nie będzie." [4] „Wieczność nie ma nic zmiennego." [5] 3. Wszystkie nieszczęścia w tem życiu krótki czas trwają, a potem się kończą; chwała zaś przyszła nigdy się nie skończy, i na wieki trwać będzie: „Kto jest w tem doświadczony, a jest

[1]) S. Hieronym. Epist. ad Demetriadem. [2]) Obj. 21, 4. [3]) Lact. Firmil. De fals. sapient. libr. 3. c. 12. [4]) Obj. 25 26. [5]) S. Augustin. super Psalm. 101.

doskonały, będzie miał chwałę wieczną." [1] Więc: „Tego pragnij, nad co nie przyjemniejszego nie znajdziesz, nic lepszego, nic weselszego, nic trwalszego: póż bowiem jest tak długotrwałem, jak to, co jest wiecznem." [2]

PIĄTEK.

Oczekiwanie stworzenia oczekiwania objawienia synów Bożych. Rzym. 8. 19.

I.

Oczekiwanie stworzenia oczekiwania objawienia Synów Bożych. Wszystkie stworzenia pragną sądu ostatecznego, zmartwychwstania umarłych, uwielbienia świętych co do ciał ich, głównie Aniołowie niebiescy, i to z trzech powodów: 1. dla otrzymania zupełnego zwycięstwa nad nieprzyjaciółmi Bożymi: „A ma królować, ażby położył wszystkie nieprzyjacioły pod nogi jego. A ostatnia nieprzyjaciółka będzie zniszczona śmierć." [3] — „Zatryumfował Chrystus nad śmiercią, którą diabeł przez podstęp sprowadził na człowieka; lecz aby śmierć zabił, w śmierć się przyodział: nie mogła śmierć inaczej umrzeć tylko w życiu." [4] — „Nas śmierć Chrystusa

[1] Eccl. 31. 10. [2] S. Augustin. super Psalm. 85. 5. [3] 1. Cor. 15. 25. 26. [4] S. Augustin. Serm. 85. ex 50.

ożywiła, zmartwychwstanie nas ukrzepiło, wniebowstąpienie poświęciło." [1]) 2. Dla skutecznego dokończenia swojej posługi: „Izali wszyscy nie są duchowie usługujący, na posługę posłani dla tych, którzy dziedzictwo zbawienia wziąć mają." [2]) „Radują się Aniołowie z pokuty grzesznika, bo się gładzi przez to wina, naprawia sprawiedliwość, pohańbia szatańska pycha, skuteczną staje się straż anielska, podnosi się kościół, jedna gniew Boży, uwielbia górne Jeruzalem." [3]) 3. Dla doskonałego odbudowania swego miasta: „Postanowił w nim, w rozrządzeniu zupełności czasów, aby w Chrystusie wszystko naprawił, co na niebiesiech, i co na ziemi jest." [4]) „Dobrych Aniołów liczba, która się zmniejszyła upadkiem złych Aniołów, zapełnioną zostanie wybranymi, a tych liczba samemu Bogu jest tylko znana." [5]) Więc: „A wszelki, który ma tę nadzieję w nim, poświęca się, jako i on święty jest." [6])

II.

Oczekiwanie stworzenia oczekiwa objawienia Synów Bożych. Każda natura oczekuje

---

[1]) Euseb. Homil. 2. de ascens. Dom. [2]) Żyd. 1. 14. [3]) S. Bonaven. Super Luc. 15. in illud: *Gaudium erit coram Angelis.* [4]) Efez. 1. 10. [5]) S Isidor. Hispal. de summo bono. [6]) 1. Jan. 3. 3.

chwały świętych 1. dla własnego oczyszczenia od grzechów bezbożników: teraz bowiem: „Splugawiona była ziemia krwiami, i zeszpecona ich uczynkami;“ [1]) ale wówczas oczyści się przez ogień: „A żywioły od gorąca rozpuszczą się, a ziemia i dzieła które na niej są popalone będą.“ [2]) — „Albowiem ten świat jest jakoby świątynią Bóstwa, Bóg ją dla swej czci zbudował i poświęcił. Świątynia ta przez niezliczone ludzkie i szatańskie grzechy, przez cielesne i duchowne nieczystości wiekami wieloma była plugawiona; stąd, nim się do stanu chwały odnowi, pierwej oczyścić się musi, a oczyszczenie to jak niegdyś przez wodę nastąpiło, tak teraz uskuteczni się przez ogień, który ku temu jest najwłaściwszy.“ [3]) 2. Dla swego wyzwolenia się od zepsucia: „Bo i samo stworzenie będzie wyswobodzone z niewolstwa skażenia, na wolność chwały Synów Bożych.“ [4]) „Wszystko co zostało stworzone z natury swojej dobrem jest, a przez złe używanie nasze staje się niedobrem.“ [5]) 3. Dla swojego odnowienia: „Bo oto ja tworzę niebiosa nowe i ziemię nową; a nie będą w pamięci

[1]) Ps. 105. 9 [2]) 2. Piotr. 3. 10. [3]) Vide Corn. a Lapide. in h. l. [4]) Rzym. 8. 21. [5]) S. Isidor. Hispal. De summo bono libr. 2. c. 9.

rzeczy pierwsze, ani przyjdą na myśl. Ale się będziecie weselić i radować aż na wieki." [1]) „Lecz nowych niebios i nowej ziemi wedle obietnic jego oczekujemy, w których sprawiedliwość mieszka." [2]) Więc: „Najmilsi! na to czekając, starajcie się, abyście niezmazani i nienaruszeni od niego nalezieni byli w pokoju." [3])

III.

Oczekiwanie stworzenia oczekiwa objawienia Synów Bożych. Ludzie w końcu pragnąć powinni tego objawienia 1. dla swojego wyzwolenia od wszego złego: „W królestwie niebieskiem nie będzie żadnego smutku, żadnej pracy, żadnego bólu, żadnej bojaźni, żadnej śmierci, ale ustawiczne zdrowie zawsze trwać będzie. Tam się żadna złość nie pojawi, żadna bieda, żadna choroba, tam w ogóle żadnej nie będzie potrzeby. Nie uczujesz tam głodu, pragnienia, zimna, gorąca, nie zmoże cię post, pokusa nieprzyjaciela, chęć grzeszenia, możliwość upadku." [4]) 2. Dla otrzymania wszelkiego dobra: „Nic nie ma nad to królestwo wspanialszego, nic chwalebniejszego, nic jaśniejszego, nic pięk-

[1]) Iz. 65. 17. 18. [2]) 2. Piotr. 3. 13. [3]) 2. Piotr. 3. 14. [4]) S. Augustin. de vanit. saeculi. c. 2.

niejszego, nic prawdziwszego; nic nad to dobro lepszego, nic obfitszego." [1]) 3. Dla wiecznego trwania w dobrem według słów ś. Augustyna. „Jedna będzie owego miasta we wszystkiem wola wolna, bez przymieszki zła jakiegolwiek, wszelkiego dobra pełna, używająca nieustannie wszelkich radości." [2]) Do tego miasta niebieskiego Jeruzalem ci tylko się dostaną, którzy się przystojnie potykali;" [3]) i, którzy aż do końca wytrwali:" [4]) Więc: „Wielka-to chwała z mułu do nieba, z niewoli do królestwa się dostać!" [5])

SOBOTA.

A nietylko ono, ale i my sami, mający pierwiastki Ducha, i sami w sobie wzdychamy, oczekując przywłaszczenia synów Bożych.
Rzym. 8. 23.

I.

My sami, mający pierwiastki Ducha. Apostoł to tak o sobie i innych Apostołach, jak o wiernych mówi: 1. o sobie i innych Apostołach, co pierwsze i obfitsze dary Ducha świętego otrzymali, i dlatego za najszczęśliwszych uważać się mogli: „Prawdzi-

[1]) Idem. ibid. [2]) De civit. Dei. [3]) 2. Tym. 2. 5. [4]) Mat. 10. 22. [5]) S. Hieronym. super Epist. ad Rom. c. 1.

wie Apostołowie pierwszymi kościoła synami są, oni całemu światu prawa dali, a tego żaden z monarchów ziemskich uczynić nie mógł." [1]) —„Starszymi sługami w kościele są Apostołowie, do ich obowiązku trzy rzeczy należą: Powaga rządzenia, władza nauczania i możność cudów czynienia." [2]) —„Napisano bowiem: Duch Pański przystroił niebiosa." [3]) Ozdobami niebios są cnoty opowiadaczów. Ozdoby te ś. Paweł szczegółowo wskazuje, [4]) mówiąc: „Jednemu przez Ducha bywa dana mowa mądrości, a drugiemu mowa umiejętności według tegoż Ducha, inszemu wiara w tymże Duchu, drugiemu łaska uzdrawiania w tymże Duchu, drugiemu czynienie cudów, drugiemu proroctwo, drugiemu rozeznanie duchów, inszemu rozmaitość języków, a drugiemu tłumaczenie mów. A to wszystko sprawuje jeden a tenże Duch, udzielając zosobna każdemu jako chce." Ile więc jest zalet przepowiadaczów, tyle jest ozdób niebieskich." [5]) 2. O wiernych, o ile samych siebie, wedle ś. Augustyna, jako pierwiastki Bogu ofiarowali; [6]) i o ile, zwłaszcza pierwsi chrześcijanie, sprawiedliwie pierwiastki Du-

[1]) Bellarm. in Psalm. 44. 18. [2]) S. Thomas Aquin. In Epist. 1. Cor. c. 12. [3]) Hiob. 26. 13. [4]) 2. Kor. 12. 8. [5]) S. Gregor. M. Homil. 30. in Evang. [6]) Libr. 83. quaest. 69. quaest.

cha świętego przyjęli, jak robi uwagę św Cyryl; [1]) „ponieważ pierwsze owoce i obfitość ducha, to jest prawdziwe Boga poznanie i miłość, i prawdziwego szczęścia nadzieję mają, i doznają często bardzo obficie Boskiej pociechy; ta bowiem łaska i to życie pobożne i chrześciańskie są pierwiastkami odkupienia i wyzwolenia od grzechu, z tem się łączy ostateczna łaska—szczęścia i chwały." [2]) 3. Zważ, ile i jakie dobra Bóg przez Apostołów i ich następców dał nam i daje: „Idą na cały świat Piotr i Paweł, dwaj najdzielniejsi zapaśnicy, niosąc poganom cenne wiary upominki, zabierają bowiem i rozdają woń sprawiedliwości, kadzidło czci Bożej, ogień skruchy, balsam czystości." [3]) — „Słusznie się przyznaje Apostołom świętym, co się czyta w księgach Mądrości: Ci są mężowie miłosierdzia, jużto że miłosierdzia dostąpili, już że miłosierdzia są pełni, już że miłosiernie od Boga nam dani zostali." [4]) Więc: „Szczęśliwy, kto dobrodziejstwa sobie udzielone stara się wdzięcznie przyjąć i z należnem dziękczynieniem zawsze przed oczyma swej duszy mieć." [5])

---

[1]) Thesaurus libr. 14. c. 1. [2]) Corn. a Lapid. in h. l. [3]) S. Aug. Serm. 5. de 15. Petro. [4]) S. Bernard. Serm. 3. de SS. Petro. et Paulo. [5]) Idem. Serm. 10. super. Cant.

II.

Sami w sobie wzdychamy. Jak wszelkie stworzenie tak wszyscy wierni z Apostołami i Pasterzami wzdychają 1. pod ciężarem wszelkiego rodzaju nieszczęść i niebezpieczeństw w tem życiu śmiertelnem: „Okowy tego świata szorstkość mają prawdziwą, przyjemność fałszywą, pewną boleść, niepewną rozkosz, twardą pracę, wątpliwy spokój, rzecz nędzy pełną, nadzieję szczęśliwości płonną.“ [1]) —„Sam świat, skoro tyloma gorzkościami dręczy, tyloma klęskami życie zatruwa; o cóż innego woła, jeśli nie o to, aby nie był kochany.“ [2]) —„Im lepiej człowiek swoje nieszczęścia rozumie, tem bardziej wzdycha, i jęczy.“ [3]) Wzdychają 2. z obawy utraty zbawienia wiecznego, z chęci otrzymania go, albowiem: „Kto mniema, żeby stał, niech patrzy aby nie padł.“ [4]) i: „Są sprawiedliwi i mądrzy, a uczynki ich są w ręce Bożej; a przecie nie wie człowiek, jeśli jest miłości, czyli nienawiści godzien;“ [5]) stąd napomnienie: „Z bojaźnią i ze drżeniem sprawujcie zbawienie wasze;“ [6])

---

[1]) S. Augustin. Epistol. 39. ad Licentium. [2]) S Antonin. P. 4. tit. 3. c. 7. [3]) S. Augustin. de spirit. et anim. c. 49. [4]) 1. Kor. 10. 12. [5]) Ekklez. 9 1. [6]) Filip. 2. 12.

jednak: „Pomagają nieszczęścia, jeśli je wierni przykładnie znoszą, albo do zgładzenia grzechów, albo do uzupełnienia sprawiedliwości, albo dla okazania tego życia nędzy, aby ono życie, gdzie będzie szczęśliwość prawdziwa i wieczna, i pragnęło się przez nas goręcej, i zdobywało pilniej.“ [1]) 3. Wzdychają z zapału miłości ku Chrystusowi Panu, według owych słów Apostoła: „Pragnienie mając, rozwiązanym być, i być z Chrystusem.“ [2])— „Pragnieniami podsyca się miłość, pragnienia zaś z miłości pochodzą, jak gorąco od ognia.“ [3])—„Całe życie dobrego chrześcianina świętem pragnieniem jest.“ [4]) Więc prawdą jest i pociechą niemałą owo: „Pragnienia sprawiedliwych walką się podniecają, aby przy końcu większa nagroda była; trud się przeciąga, aby się powiększał wieniec zwycięstwa.“ [5])

III.

Oczekując przywłaszczenia Synów Bożych. Tò przywłaszczenie 1. odbywa się podczas chrztu św.: „W pierwszej chwili usprawiedliwienia udziela się człowiekowi miłość i ła-

[1]) S. Augustin. De Trinit. libr. 13. c. 16. [2]) Filip. 1. 23. [3]) S. Laurent. Justin. De discipl. monast. conversat. c. 6. [4]) S. Augustin. Tract. 4. super. S. Epist. Ioann. [5]) S. Gregorius. M. Moral. libr 26. 15.

ska, staje się przez nią człowiek uczestnikiem Boskiej natury, przysposobionym do chwały i dziedzicem Bożym; i dlatego tem samem staje się Synem Bożym przywłaszczonym,“ [1]) według owych słów Apostoła: „Boście nie wzięli ducha niewolstwa znowu ku bojaźni, aleście wzięli ducha przywłaszczenia za syny, przez którego wołamy: Abba (Ojcze).“ [2]) To przywłaszczenie 2. tu się rozpoczyna, a w niebie się skończy co do duszy i co do ciała, gdzie będzie „posiadanie prawa i dziedzictwa, do któregośmy przywłaszczeni zostali, to jest odkupienie ciała naszego, polegające już-to na wyzwoleniu od śmiertelności i pożądliwości, już-to na chwale ciała z duszy płynącej;“ [3]) i o tem zupełnem przywłaszczeniu tu Apostoł mówi, przydając: „Albowiem nadzieją jesteśmy zbawieni, a nadzieja którą widzą, nie jest nadzieja; bo co kto widzi, przecz się nadziewa? A jeśli się nadziewamy, czego nie widzimy; przez cierpliwość oczekiwamy.“ [4]) Tego zupełnego przywłaszczenia w chwale niebieskiej 3. wszystkie stworzenia także wzdychając oczekują, bo po „odkupieniu ciała naszego“ [5]) zupełnem, przy zmartwychwstaniu i one wyzwolone

[1]) Corn. a Lapide in h. l. [2]) Rzym 8. 15. [3]) Corn. a Lapide in h. l. [4]) Rzym. 8. 24. 25. [5]) Rzym 8. 23.

i uwielbione zostaną: „Wszelkie stworzenia z nami cierpią i oczekują; aby przez cierpliwość z nami chwałę i odnowienie pozyskały. Więc cierpieć potrzeba tak dla ich przykładu jak pożytku, ponieważ naszą cierpliwością wszystkim tę chwałę nabędziemy.“ [1]) Więc jeśli „inne stworzenia od początku świata i upadku człowieka aż dotąd cierpią, to czemużby człowiek w krótkim czasie swego życia nie znosił krótkiego krzyża, który stałe stworzenia przez tyle wieków znosiły?“ [2])

NIEDZIELA V PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Albowiem powiadam wam, iż jeśli nie będzie obfitowała sprawiedliwość wasza więcej, niż Doktorów Zakonnych i Faryzeuszów, nie wnijdziecie do królestwa niebieskiego.“
Mat. 5. 20.

I.

Sprawiedliwości Doktorów Zakonnych i Faryzeuszów brakowało fundamentów trojako: 1. wiary, ponieważ nie uwierzyli w Syna Bo-

[1]) Corn. a Lapid. l. c. in v. 17. [2]) Idem ibidem.

Jego, ani w Kościół jego, i nie przyjęli od Syna Bożego nauki i zakonu, równie jak środków zbawienia przez niego wysłużonych i ustanowionych, „bez wiary zaś nie podobna podobać się Bogu;“ [1] 2. Miłości Boga i bliźniego, ponieważ nienawidzili Syna Bożego i Ojca jego, [2] nienawiść nieprzyjaciela, rozwód z lada przyczyny, dozwolone prawo odwetu, uciskanie maluczkich, wdów i ubogich za drobnostkę uważali, ciężary na nich nieznośne wkładali, uszeznięcie kłosów dla zaspokojenia głodu, i uzdrawianie chorych w szabat za niedozwolone poczytywali, z tego wszystkiego wiele innych nieszczęść wypływało; [3] 3. wewnętrznego uświęcenia i świętości: „Biada wam doktorowie i faryzeuszowie obłudnicy! iż jesteście podobni grobom pobielanym, które z wierzchu zdadzą się piękne ludziom, ale wewnątrz pełne są kości umarłych i wszelakiego plugastwa; także i wy z wierzchu się wprawdzie zdacie ludziom sprawiedliwi, lecz wewnątrz pełni jesteście obłudności i nieprawości.“ [4] Więc: „Kto zeszedł z drogi sprawiedliwości, ten po drogach nieprawości smutnie błąkać się będzie.“ [5]

---

[1] Żyd. 11. 6. [2] Jan 15. 24. [3] Mat 23 [4] Mat. 23. 27. 28. [5] S. August. super Psalm. 2.

II.

Sprawiedliwości Zakonnych Doktorów i Faryzeuszów brakowało właściwego porządku; 1. albowiem mniejsze grzechy brali za większe, i większe za mniejsze: „Wodzowie ślepi, którzy przecedzacie komara, a wielbłąda połykacie; [1]) 2. O mniejsze zalecenie pilnie zabiegali, większe zaś powinności zaniedbywali: „Biada wam Doktorowie i Faryzeuszowie obłudnicy! iż dajecie dziesięcinę z mięty, i z anyżu, i z kminu, a opuściliście co ważniejszego jest w zakonie: sąd i miłosierdzie i wiarę.“ [2]) 3. Wbrew swojemu stanowi i obowiązkowi pod pozorem świętości i gorliwości o zakon przeszkadzali i innym, aby prawa nie zachowywali lepiej, niż oni, i aby nie uwierzyli w Chrystusa: „A biada wam Doktorowie i Faryzeuszowie obłudnicy! iż zamykacie królestwo niebieskie przed ludźmi, albowiem wy nie wchodzicie, ani wchodzącym dopuszczacie wnijść.“ [3]) Więc: „Dusza odwracająca się od światła sprawiedliwości, im bardziej przeciw sprawiedliwości powstaje, tem bardziej od światła się oddala i w ciemności pogrąża.“ [4])

---

[1]) Mat. 23. 24. [2]) Mat 23. 23. [3]) Mat. 23. 13. [4]) S. Aug. super Ps. 53 8.

III.

Sprawiedliwości Doktorów Zakonnych i Faryzeuszow brakowało dobrej intencyi i dobrego celu: albowiem 1. pozorną swoją świątobliwością szukali nie chwały Bożej i zbawienia dusz, ale szacunku i chwały ludzkiej: „A wszystkie sprawy swe czynią, aby byli widziani od ludzi: albowiem rozszerzają bramy swe, i większe czynią kraje. A miłują pierwsze siedzenia na wieczerzach, i pierwsze stolice w bożnicach, i pozdrowienia na rynku i być zwanymi od ludzi Rabbi;" [1]) i Pan im to bardzo wyrzucał: „Jakoż wy możecie wierzyć, którzy chwałę jeden od drugiego bierzecie, a chwały, która od samego Boga jest, nie szukacie." [2]) 2. Ze swojej pobożności korzyść ciągnęli! „Biada wam Doktorowie i Faryzeuszowie obłudnicy! iż wyjadacie domy wdów długie modlitwy czyniąc; dlatego większy sąd odniesiecie." [3]) 3. Świętości same kazili, złoto ofiarowane nad sam kościół przenosząc, i według niego nawet przysięgę ceniąc: „Biada wam wodzowie ślepi! którzy mówicie: Ktokolwiek przysiągł na kościół, nic to; ale ktoby przysiągł na złoto kościelne winien jest. Głupi i ślepi! albowiem cóż

[1]) Mat. 23. 5. 6 7. [2]) Jan 5. 44. [3]) Mat 23. 14.

większego jest, złoto, czy kościół który poświęca złoto.“ [1]) O tej sprawiedliwości Pan tak wyrokuje: „Wężowie, rodzaju jaszczurczy jakoż uciekniecie przed sądem piekła?“ [2]) Więc zapamiętaj sobie: „Obłuda nie jest sprawiedliwością. Kłamie oczom, zwodzi wejrzenie, patrzących ludzi, słuchających oszukuje, omania rzesze, psuje ludy, sławę sprzedaje, kupuje głos, służy światu, Bogu nie służy, zapłatę bierze teraz, o nagrodę w przyszłości nie troszczy się, zaślepia oczy, sama ślepa, niewidząca, chce być widzianą.“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

„Nie mniemajcie, abym przyszedł rozwiązywać zakon, albo proroki; nie przyszedłem rozwiązywać, ale wypełnić.“ *Mat. 5. 17.*

I.

Pan w mowie na górze mianej potwierdza prawo dziesięcioraga przykazań, 1. przykazania zakonu powtórnie obwieszczając: „Nie będziesz krzywo przysięgał;“ — „Będziesz miłował bliźniego twego.“ [4]) etc. 2. One znowu stanowiąc: „Ktoby tedy rozwiązał jedno

[1]) Mat. 23. 16. 17. [2]) Mat. 23. 33. [3]) S. Petrus Chrysolog. Serm. 9. [4]) Mat. 5. 21. i następ.

z tych przykazań najmniejszych; będzie zwan najmniejszym w królestwie niebieskiem;“ [1]) to jest: Ktoby najmniejsze z tych, ale pod grzechem ciężkim obowiązujące, naruszył albo odrzucił, albo podeptał; „najmniejszym,“ to jest, niczem „zwan będzie w królestwie niebieskiem,“ i doń przypuszczony nie zostanie; 3. temi słowy potwierdzając je jako prawodawca najwyższy, bo on je poprzednio dał: „Nie przyszedłem rozwiązywać, ale wypełnić.“ [2])—„Nauka sama Bożym zakonem jest, stałą i niewzruszoną u Boga zawsze zostaje, przez mądre dusze jakby się utrzymuje, aby tem lepiej żyć umiały, tem wznioślej, im doskonalej rozumem ją poznają, i pilniej w życiu przestrzegają.“ [3]) Więc nikomu z ludzi nie wolno w niej nic zmieniać, i wszyscy obowiązani jesteśmy ją zachowywać: „A jeśli chcesz wnijść do żywota, chowaj przykazania.“ [4])

II.

Pan zakon wyjaśnia, i sposób zachowania przepisuje, wykładając go 1. że ma być czynem wykonywany np.: „A ktoby zabił, winien będzie sądu,“ [5]) to jest potępienia; 2. że ma

[1]) Mat. 5. 19. [2]) Mat. 5. 17. [3]) S. Augustin. De ord. libr. 2. c. 8. [4]) Mat. 19. 17. [5]) Mat. 5. 21.

być w słowie i w mowie zachowywany np.: „A ktoby rzekł: Głupcze!" to jest, słowami bliźniemu ciężką zniewagę wyrządził, „będzie winien ognia piekielnego;" [1]) 3. że według niego wreszcie wewnętrzne myśli, pragnienia i uczucia mają być kierowane np.: „Każdy, który się gniewa na brata swego, będzie winien sądu;" [2]) to jest, kto się gniewa z chęcią zemsty, bliźniemu życząc albo wyrządzić chcąc zło wielkie, będzie winien sądu, którym skazany zostanie na karę wiekuistą: „Jak się przestępuje co jest zakazane, to śmierć; tak gdy się czyni, co jest nakazane, to życie; stąd jeśli zachowaniem zakonu gotuje się życie, tak jego pogardą znajduje się śmierć." [3]) W cięższych zaś mieszczą się także lżejsze wykroczenia przeciw prawu, i tych pod lżejszą karą strzedz się należy. Grzech każdy w sercu się poczyna, poczem do ust przechodzi, i wreszcie w czyn się zamienia, ale całej złości swojej nabiera od wewnętrznego poznania i woli. Więc: „Najpewniej kary uniknie, kto zakon zachowa; przed wieczną śmiercią nie ma lepszego zabezpieczenia, nad wiecznego zakonu obserwowanie." [4])

[1]) Mat 5. 22. [2]) Mat. 5. 22. [3]) S. Chrysost. Serm. de levium peccat. periculis. [4]) S. Bonavent. Expos. 2. super. Psalm. 118.

III.

Pan zakonu doskonałość przedstawia i ogłasza 1. mówiąc, że zakon zachowany być winien cały i aż do najmniejszego punktu: „Zaprawdę powiadam wam: Aż przeminie niebo i ziemia, jedna jota, albo jedna kreska nie odmieni się w zakonie, aż się wszystko stanie;“ [1]) 2. zakon sam rozciągając, podnosząc do stopnia doskonałego, np. miłość bliźniego aż do miłości nieprzyjaciół: „Miłujcie nieprzyjacioły wasze;“ [2]) 3. głosząc, że doskonałość Ojca niebieskiego naśladować potrzeba: „Bądźcie tedy doskonałymi, jako i Ojciec wasz niebieski doskonały jest.“ [3]) We wszystkiem zaś sam ze siebie dał przykład, który naśladujmy. „Zostawując wam przykład, abyście naśladowali tropów jego.“ [4]) Żyjemy bowiem pod prawem łaski, jest to prawo doskonałe, wymaga abyśmy byli doskonałymi, a nie pełnymi obawy niewolnikami, lecz synami Bożymi nawskroś miłością przejętymi: „Boście nie wzięli ducha niewolstwa znowu ku bojaźni, aleście wzięli ducha przywłaszczenia za syny, przez którego wołamy, Abba (Ojcze)!“ [5]) i o takich Chrystus

[1]) Mat. 5. 18. [2]) Mat. 5. 44. [3]) Mat. 5. 48 [4]) 1. Piotr. 2. 21. [5]) Rzym. 8. 15.

Pan powiedział: „Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję.“ [1]) Więc: „Chrześcianinem jesteś, toś imię otrzymał, abyś Chrystusa naśladował, i jego prawu pełnieniem uczynków powolny był.“ [2])

WTOREK.

Każdy, który się gniewa na brata swego, będzie winien sądu. *Mat. 5. 22.*

I.

Każdy który się gniewa na brata swego. Gniew, który człowieka czyni winnym sądu, winnym potępienia, jest ów, co niweczy życie łaski, trojako się to czyni; 1. czyniąc niegodnym miłosierdzia Bożego tego, co się gniewa: „Człowiek na człowieka trzyma gniew, a od Boga szuka uzdrowienia?“ [3]) mówi się to ironicznie, i tyle znaczy jakby się mówiło: „Napróżno szuka;“ 2. przeszkadzając w wykonywaniu sprawiedliwości. „Bo gniew męża nie sprawuje sprawiedliwości Bożej;“ [4]) 3. pozbawiając człowieka ufności w modlitwie: „Chcę, aby się mężowie modlili na każdem miejscu, podnosząc czyste

[1]) Jan 14. 23. [2]) S. Chrysost. Orat. adv Judaeos. [3]) Ekkl. 28. 3. [4]) Jakub. 1. 20.

ręce bez gniewu i rozproszenia.“ [1]) „Jeśli kto się modli z gniewem, napróżno się modli: czy milczy, czy je, czy pije, czy idzie, czy wstaje, czy śpi, zawsze się niepokoi, zawsze niezadowolenie czuje.“ [2]) Więc: „Prawdziwie biedny i nieszczęsny, bo namiętnościami gniewu się krępuje; bo gniewliwy duszę swoją zabija.“ [3])

II.

Który się gniewa na brata swego. Ten gniew rani duszę trojako; 1. bowiem rani rozum zaciemniając go i utrudniając mu jego działanie. „Gniew zaślepia oko rozumu, czyni człowieka głupim i wyzuwa go niejako samego z siebie.—Człowiek rozgniewany nie jest człowiekiem, lecz zaczyna być nierozumnem stworzeniem.“ [4]) 2. Gniew ten rani wolę źle ją usposabiając. „Gniew, to zwierz jest; żaden bowiem lew, żadna żmija tak nie mogą wnętrzności poszarpać, jak gniew człowieka.“ [5])— 3. Gniew ten źle wpływa na pamięć, sprawia że zapominamy o zakonie, karze, przystojności, uczciwości, dobrodziejstwach i dobrach wszelkich; wszystko to za-

[1] 1. Tymot. 1. 20. [2]) S. Chrysost. Homil. 7. super. Act. Apost. [3]) S. Ephraem. De iracundia [4]) S. Bonavent Diaet. Tit. l. c. 5. Tit. 7. c. 2. [5]) S. Chrysostom. Homil 4. in Matth. op. imp.

wiera się w tych słowach psalmu: „Zatrwożyło się w gniewie oko moje, dusza moja i wnętrze moje;“ [1] „oko“ bowiem rozum, „dusza“ wolę, „wnętrze“ pamięć oznaczać mogą: „Ci co się gniewają, nie poznają obecnych, nie pomni są na powinowatych, na przyjaźń, na zażyłość, na godność; ale siłą gniewu parci, w przepaść żałośnie się pogrążają.“ [2] Więc: „Jak zgnilizna i pająk, tak gniew korzeń myśli naszej podgryza!“ [3]

III.

Który się gniewa na brata swego. Gniew ten narusza życie ciała trojako; 1. psując humory: „Zazdrość a gniew umniejszają dni.“ [4] — „Cóż nierażącego jest w rozgniewanym? Oczy iskrzące się, usta wykrzywione, członki drżące, język bez hamulca, na nikogo nie zważający, umysł głupowaty, postawa rażąca, i wielka drażliwość.“ [5] 2. Powodując waśnie, razy i rany: „Mąż gniewliwy pobudza swary.“ [6] — „Choroba gniewu, jeśli się zaraz nie uśmierzy, wiele zaburzeń wznieca, i rodziny całe ze sobą różni, dawne zażyłości rozrywa i w krótkim czasie wiele

[1] Ps. 30. 10 [2] S Chrysost. Homil. 53. in. Gen. [3] S Chrysost. Homil. 41. in Act. Apost. [4] Ekkl. 30. 26. [5] S Chrysost. Homil. 41. in Act. Apost. [6] Przyp. 15. 18.

smutnych bardzo następstw sprowadza." [1]) 3. Posuwając się aż do mężobójstw: „Z gniewliwym nie rozpoczynaj poróżnienia, i z zuchwalcem nie idź na osobność; bo jakby niczem jest przed nim krew, i jak tylko nie ma obawy, łatwo ją przelewa."—„Korzeniem mężobójstwa jest gniewliwość." [2]) I czyliż ci się przyda na co gniew, sprawie twojej, bliźniemu? Strzeż się więc gniewu. Gniew jednak umiarkowany; ze sprawiedliwości albo miłości pochodzący, Bożą i bliźniego chwałę na celu mający, nie jest grzechem ani wadą. Więc: „Gniewajcie się a nie grzeszcie." [3])

ŚRODA.

Jeśli tedy ofiarujesz dar twój do ołtarza, a tam wspomnisz, iż brat twój ma nieco przeciw tobie; zostaw tam dar twój przed ołtarzem, a idź pierwej zjednać się z bratem twoim, a tedy przyszedłszy, ofiarujesz dar twój.

Matth. 5. 23. 24.

I.

Idź pierwej zjednać się z bratem twoim. Jeśli bliźniego obraziłeś, to przykazanie Pańskie jasno w przytoczonych tu słowach wyrażone wymaga, abyś się z nim pojednał; wymaga tego również sumienie, sprawiedli-

[1]) S. Chrysost. Homil. 3. in Ioann. [2]) S. Chrysost. Homil. 16 in Matth. Op. imp. [3]) Psalm. 4. 5.

wość i miłość, i trzeba to uczynić jak najprędzej, zanim ofiarę Panu Bogu złożysz; 1. bo Bóg na ciebie obrażony jest, dopóki z bliźnim się gniewasz, a tem samem w grzechu zostajesz: „Wielka to zawziętość, niechcieć przeprosić tego, któregoś obraził.“ [1]) — „Jeśliś kogo skrzywdził, wynagrodź krzywdę obficie, pojednaj się z pokrzywdzonym; i aby modlitwą twoją Bóg nie był raczej rozgniewany, zabierając się do modlitwy oczyść język twój.“ [2]) — „Nietylko gniewliwych i złośników Bóg karze, ale i tych, którzy nie chcą lub się ociągają przeprosić rozgniewanych i obrażonych braci.“ [3]) 2. Ponieważ ofiara Mszy Świętej jest środkiem ubłagania i pokoju, więc jeśli o pojednanie i pokój z Bogiem i bliźnim nie zabiegasz, to Mszy ś. ofiarować albo na niej być z pożytkiem nie możesz. „Kto zaraz z bliźnim pojednać się nie chce, ten napróżno tuszy sobie, że Bóg mu miłościw będzie.“ [4]) „Zbliżam się do pocałunku pokoju, bom pierwej pojednany zbliżył się do pocałunku brata.“ [5]) — „Co to znaczy, do pokoju Bożego przystępować bez

---

[1]) S. Augustin. In suis proverb. verbo; „*Grandis*.“ [2]) S. Chrysost. Homil. 80. in Matth. Op. imp. [3]) S. Chrysost. de compunct cordis libr. 1. [4]) S. Isidor. Hisp. summo bono libr. 3. c. 27. sent. 7. [5]) Tertull. De oratione. c. 10.

pokoju, do spłacenia długów z ich zatrzymaniem? jak zjedna sobie ojca, kto jest rozgniewany na brata?“ [1]) 3. Ponieważ jakikolwiekbyś dar ofiarował Bogu, pojednanie bardziej mu się podoba; i nie tylko bez pojednania nie możesz się spodziewać przebaczenia, ale dopóki odwlekasz przebaczenie, to raczej lękać się winieneś surowego sądu Bożego. „Bogu bardziej o ciebie idzie, niż o dar, ofiarujesz dar twój, a sam nie jesteś darem Boga! Bardziej zajmuje się tym Chrystus Pan, kogo odkupił krwią swoją, niż tem, coś ty w swoim śpichrzu znalazł.“ [2]) „Cóż poczniemy w dniu sądnym my, gdy wspomnimy sobie, że gniewu naszego nie przez jeden dzień, ale przez wiele lat było świadkiem zachodzące słońce! Przed trybunałem Bożym nagrodę otrzymamy albo karę, stosownie do tego, czyśmy pielęgnowali, czy naruszali zgodę.“ [3]) Więc: „Kto się później z bratem jedna, ten i Boga później dopiero zjednać sobie będzie mógł.“ [4])

II.

Idź pierwej zjednać się z bratem twoim. Pojednać się z obrażonym przez ciebie wi-

[1]) Hugo a S. Victore De claustr. anim libr. 2. c. 23. [2]) S. Augustin Serm. 60. de verbis. Dom. [3]) S. Hieronym. Epist. 36. ad Castorinam. [4]) S. Isidor Hisp. De summo bono libr. 3. c. 27. Sent. 7.

nieneś 1. usty, sercem i czynem: „Usty pokój objecujesz, a w sercu truciznę chowasz?“ [1])— „Pojednanie sercem nie wiele znaczy bez zadosyć uczynienia czynem.“ Jaka poprzedziła obraza, takie winno być po jednanie. Jeśli myślą obraziłeś, myślą się pojednaj; jeśli słowami obraziłeś, słowami się pojednaj; jeśli czynnie obraziłeś, czynnie się pojednaj; inaczej, jeśli czynem obrażonego nie przejednasz czynem, to napróżno się modlisz do Boga.“ [2]) 2. O ile będziesz mógł, pojednaj się z obrażonym jak najprędzej, stosownie jak to czas, miejsce i roztropność wskaże. „Jeśli obrazisz kogoś, zjednaj go sobie prośbą; nie zwlekaj z pojednaniem, proś usilnie o przebaczenie twej obrazy. Nie zasypiaj, nie uzyskawszy pierwej pokoju; nie spoczywaj, nie pojednawszy się z bratem.“ [3]) — „Winniśmy do bliźniego, choćby daleko będącego, przynajmniej myślą pójść, ukorzyć się przed nim, przeprosić go sposobem jaki za najstosowniejszy uznamy.“ [4]) 3. Czy obraziłeś, czy sam obrażony byłeś, tak się pojednać winieneś: Jeśli obraziłeś, to pierwszy o przebaczenie prosić powinieneś: „Ten słusznie o przebaczenie winy swojej prosi, kto naprzód to, co

[1]) S. Bonavent. Serm. 2. Dom 12. post. Pent. [2]) S. Chrysost. Homil. 11. super Matth. Op. imp. [3]) S. Isidor Hispal. De. Synonym. c. 7. [4]) S. Grégor. M. Dialog. libr. 4. c. 60.

sam zawinił, przebacza.“ [1]) — „Bardzo często ten człowiek, co był powodem gniewu, chce się z zagniewanym pojednać, ale pierwszy niechce w tej mierze kroku zrobić.“ [2]) Obrażony winien także chętnie na pojednanie się zgodzić: „Jeśliby kto zasmucony niechciał się pojednać z bratem swoim, chociażby go przepraszał ten co zawinił; to winien być na surowy post skazany, dopóki chętnem sercem nie przyjmie przeprosin.“ [3])— „Ten, któremu się krzywda stała, nie ma obowiązku prosić o pojednanie; ale jeśli to czyni, to doskonale postępuje.“ [4]) Więc: „Za nadejściem wieczoru, pojednaj się z bliźnim, złe jeszcze świeże zażegnaj; albowiem jeśli noc zaskoczy, to coś zajść takiego może, że w dniu następnym nie można będzie tego uczynić; zrobiłeś dajmy na to, coś w tej mierze, ale nie usunąłeś zupełnie złego, to stać się może, że noc druga gwałtowniejszy jeszcze pożar wznieci, gniew bardziej zaostrzy.“ [5])

III.

Idź piernej zjednać się z bratem twoim. liczne i cenne są owoce prawdziwego poje-

[1]) S. Gregorius ibid. [2]) Idem. Homil. 32. super Evang. [3]) S. Fabian Pap. in Decret. Gratian P. 1. dist. 90. con. „*Siquis*“ [4]) S. Bonavent. Compend. theol. verit libr. 5. c. 32. [5]) S. Chrysostom. Serm. 14. super Epist. ad Ephes.

dnania: 1. Pojednanie z Bogiem: „A gdy staniecie na modlitwę odpuśćcie jeśli co przeciw komu macie; aby ojciec wasz który jest w niebiesiech, odpuścił wam grzechy wasze.“ [1]) — „Pojednani ze sobą samymi, pojednani i z bliźnim, z ufnością przez czyste serce jednamy się z Bogiem.“ [2]) 2. Chwalebne zwycięztwo nad diabłem; pokarmem jego najbardziej upragnionym są niezgodny, on jest ich siewcą i popieraczem; a niezgody, waśnie czynią ludzi do niego najbardziej podobnymi: „Jeśli prawdziwie chcesz, aby zwyciężony był diabeł, nieprzyjaciel twój, to co prędzej pojednaj się z bliźnim twoim.“ [3]) 3. Pokój i wesele serca: „Niewiemy zaprawdę, niewiemy, jakie pojednanie wesele sprawia; gdy jesteśmy zagniewani zrozumieć tego nie możemy. O ile przyjemniej jest, miłować zniewagę niż nienawidzieć, najlepiej zrozumiesz, gdy się wszelkich nieprzyjaźni pozbędziesz.“ [4]) Więc: „Tak uprzejmi bądźmy względem tych, którzy nas obrazili, jak jesteśmy względem tych, którzy rzeczywiście dobrze nam czynią.“ [5]) — „Ofiarą Bogu przyjemną jest pojednanie się braci.“ [6])

[1]) Mar. 11. 25. [2]) S. Bernard. Serm. 1. in fest. Om. Sanct. [3]) 8. Augustin Serm in Vigil. Ascens. [4]) S. Chrysostom. Homil. 80. in Matth. Op. imp. [5]) Idem. Homil. 27. super Gen. [6]) Idem. ibid. Homil. 16.

CZWARTEK.

„A na koniec wszyscy jednomyślni.“
1. Piotr 3. 8.

I.

Na koniec. Św. Piotr w tym liście daje sługom, żonom i mężom właściwe przepisy; w końcu daje wszystkim wiernym przepisy, zaleca im mianowicie dziewięć cnót głównych, na których polega cała doskonałość chrześciańska, a mianowicie: Jednomyślność, litość, miłość braterska, miłosierdzie, skromność, pokora, miłość nieprzyjaciół, cierpliwość podczas prześladowań, świątobliwość, którąby Chrystus w sercu był wielbiony. Te bowiem cnoty 1. samym jeno chrześcianom są właściwe, jak się oto z tego porównania okazuje: „Chrześcianin, to to samo, co sprawiedliwość, dobroć, uczciwość, niewinność, pobożność.“ [1]) 2. Te cnoty jakby dziewięć chórów Anielskich jednoczą ludzi z Bogiem i między sobą: „Zgoda braci, to wola Boża; zadowolenie Chrystusa, to świętość doskonała.“ [2]) — „Zgoda się tu zaczyna, a w chwale przyszłej pomiędzy wybranymi niebieskiej ojczyzny trwa zawsze. 3. Z tych cnót je-

[1]) S. Augustin. de vita christiana c. 6. [2]) Idem Serm. 7. Dom. rogation.

dna drugiej, owszem jedna wszystkich innych nierozdzielną towarzyszką, córką i matką jest, i wszystkie razem, jak chrześcianina, tak i całego Kościoła Chrystusowego stanowią szczególne ozdoby.“ [1]) „Połączone i spojone ze sobą są, tak, iż kto jedną ma, to zdaje się że wszystkie ma, i że wszystkich nie dostaje, jeżeli na jednej zbywa.“ [2]) Więc: „Cnoty, jeśliby oddzielne były, w spójni ze sobą nie zostawały, to nieutrzymają się i pożytku wielkiego nie przynoszą.“ [3])

II.

Wszyscy jednomyślni. Na czele tych wszystkich cnót Św. Paweł stawia jednomyślność, 1. bo ta cnota jest związką i siłą wszystkich wiernych i całego Kościoła; sprawia bowiem, że jedna wszystkich jest wola, jeden głos, jedna działalność, jedno życie; i ażeby tak wszyscy i każdy z osobna byli niezwyciężeni. „Wielu małych, gdy się jednomyślnie zbiorą, stanowią wielką siłę.“ [4])— „Każda gromada im bardziej jednoczy się ze sobą, tem bardziej jest niezwyciężoną.“ [5])

---

[1]) Vide Corn. a Lap. in h. l. [2]) S. Ambrosius libr. 4. super. Luc. c. 6. [3]) S. Petr. Chrysost. Serm. 145. [4]) S. Ambrosius. super Epist. ad Rom. c. 15. [5]) S. Augustin De ord. libr. 2. c. 15.

2. Ponieważ ta cnota początek swój ma od samej Trójcy Przenajświętszej; bo to jest, pierwsza, istotna i niestworzona zgoda, i to taka, że trzy osoby Boskie nietylko mają jedną i tę samą myśl i wolę, ale jedną i tę samą nierozdzielną istotę, która udziela zgodę następnie stworzeniom, tem większą im bardziej się do niej zbliżają.“ [1]) 3. Widzieć to można i w naturze rzeczy, gdzie stworzenia, chociaż najróżnorodniejsze, zgadzają się jednak ze sobą przewybornie; toż samo i w Kościele zauważyć można, o którego pierwotnych członkach napisano: „Mnóstwa wierzących było serce jedno i dusza jedna;“ [2]) i wreszcie w Aniołach niebieskich, którym Bóg tę zaletę w najwyższym stopniu udzielił: „Który czyni zgodę na wysokościach swoich.“ [3]) „Harmonii niebieskiej kto każe usnąć?“ [4]) Niezgoda zaś, to obraz piekła, gdzie „nie masz rządu, ale wieczny strach przebywa.“ [5]) Więc: „Biada człowiekowi, onemu, który miłą związkę jedności narusza, rozrywa.“ [6])

III.

Wszyscy jednomyślni. Jednomyślność, jak jest potrzebna, stąd się pokazuje; że 1. każde

[1]) Corn. a Lap. in h. l. [2]) Dz. Apost. 4. 32. [3]) Hiob. 25. 2. [4]) Hiob. 38. 37. [5]) Hiob. 10. 22. [6]) S. Bernard. Serm. 29. super Cant

stowarzyszanie, meteryalne czy duchowe, na koniec zginąć musi, jeśli nie ma tej cnoty, tej jedności. „Kiedy się niezgoda pomiędzy ludzi wciśnie, to jedni od drugich, jakby członki od ciała odpadają.“ [1]) 2. Gdzie jednomyślność panuje, tam wszystko kwitnie, według dobrze znanego zdania. „Zgodą małe rzeczy coraz bardziej się wzmagają, a niezgodą i największe rozpraszają.“ [2]) — „Prawdziwe święto jest, gdzie pokój i zgoda jest.“ [3]) 3. Dlatego Chrystus Pan o tę cnotę przy końcu życia swego bardzo, a bardzo prosił Ojca: „Aby byli jedno, jako i my.“ — „Aby wszyscy byli jedno, jako ty Ojcze we mnie, a ja w tobie.“ „Ja w nich, a ty we mnie, aby byli doskonałymi w jedno;“ [4]) dlatego przyrzekł: „Gdzie są dwaj albo trzej zgromadzeni w imię moje; tamem jest w pośrodku nich;“ [5]) dlatego Apostołowie nie przestają zachęcać wiernych, jak św. Piotr tu, a św. Paweł na innych miejscach bardzo często: „Toż jeden o drugim rozumiejąc;“ [6]) i: „Napełnijcie wesele moje, abyście toż rozumieli, tęż miłość mając, jednomyślni je-

[1]) S. Gregor. M. Malor. 21. 16. [2]) Verba morientis. Micipsae apud Salustium. [3]) S. Chrysostom. Homil. 1. super Gen. [4]) Jan. 17. 11. 21. 23. [5]) Mat. 18. 20. [6]) Rzym. 12. 16.

dnoż rozumiejąc:“ [1] i: „A Bóg cierpliwości i pociechy niech wam da, abyście jednoż między sobą rozumieli wedle Jezusa Chrystusa, abyście jednomyślnie, jednemi usty czcili Boga i Ojca Pana naszego Jezusa Chrystusa.“ [2] Więc: „Nie nad zgodę nie przekładajmy, ale zarówno w pomyślności jak w przeciwnościach zgodę pomiędzy sobą pielęgnujmy.“ [3] Wszelako: „Jeśli spostrzeżesz, że pobożność gdzie słabnie: nie przekładaj zgody nad prawdę, ale szlachetnie trwaj przy prawdzie aż do śmierci.“ [4]

~~~~~

PIĄTEK.

Spółcierpiący. *1. Piotr. 3. 8.*

I.

Spółcierpiący. 1. Spółcierpienie trojakie bywa: Albo wskutek występkucierpimy, albo z natury, albo dla cnoty. Cierpimy wskutek występku, gdy uczucia nasze krzyżują się i ciągną nas w tę stronę, przy której nas poprzednio trzymała grzeszna miłość. Cierpimy z natury, kiedy mając pociąg do pobożności, doznajemy przeszkód w tej mie-

[1] Filip. 2. 2. [2] Rzym. 15. 5. [3] Gloss. Ord. super. Gen. c. 13. [4] S. Chrysostom. Serm. 22. super Epist ad Rom.
~~~~~

rze, i czujemy, że natura nasza jest uciskana i dręczona jakimiś postronnymi powodami. Cierpimy dla cnoty, kiedy ze względu na Boga litujemy się nad położeniem współbraci, widząc, że sprawiedliwość lub niewinność bardzo jest dręczona i uciskana. Spółcierpienie wskutek występku grzeszne jest, spółcierpienie z natury nienaganne, spółcierpienie dla cnoty chwalebne. Pierwsze naganie ulega; drugie iż z natury jest, ani na przyganę ani na nagrodę nie zasługuje; trzecie chwali się." [1] 2. Ś. Paweł jako przykład spółcierpienia wskazuje nam Jezusa Chrystusa: „Albowiem nie mamy Najwyższego Kapłana, któryby się nie mógł ulitować nad krewkościami naszemi;" [2] i chwali wiernych z powodu tej cnoty: „Albowiemeście z więźniami pospołu utrapieni byli." [3] 3. Chrystus Pan i Święci jego spółcierpią nad nędzami ciał a jeszcze bardziej dusz, tak samo zachowują się i względem nieprzyjaciół: „Szlachetny to smutek, i jeśli rzec można, szczęśliwa dolegliwość! występkami cudzymi się trapić, ale w nich udziału nie brać, nad nimi się smucić ale do nich nie lgnąć, z ich powodu cierpieć, ale się na ich stronę nie prze-

[1] Hugo a S. Victor de quatuor volunt. in Christo. [2] Żyd. 4. 15 [3] Żyd. 10. 34.

chylać.“ [1])—„Dowodem prawdziwego spółcierpienia jest, gdy nietylko nad przyjaciołmi bolejemy, ale i nad nieprzyjaciołmi.“ [2]) Więc: „Nikim nie gardź, nad udręczonym i biednym współbolej.“ [3])

II.

Spółcierpiący. Powody, dla których w tej cnocie ćwiczyć się należy, są: 1. bo, „wiele nas jednem ciałem jesteśmy w Chrystusie, a każdy z osobna jeden drugiego członkami;“ [4]) członek nad członkiem już z natury swojej współcierpi: „Jeśli co cierpi jeden członek, społem cierpią wszystkie członki.“ [5]) 2. Bo, co się członkom okazuje, to się głowie okazuje, i kto z bliźnim spółcierpi, ten z Chrystusem spółcierpi: „Im bardziej przez współczucie pomagamy bliźnim w potrzebie, tem bardziej zbliżamy się do Stwórcy.“ [6]) 3. Bo słuszną jest rzeczą, aby mocny nad słabym miał współczucie, bogaty nad ubogim, mądry nad prostakiem, zdrowy nad chorym, szczęśliwy nad nieszczęśliwym, sprawiedliwy nad grzesznikiem: „Im potężniejszy jesteś, tem

---

[1]) S. Augustin. Epist. 145. ad Sebastian. [2]) S. Albert M. De paradis. anim. P. 1. c. 12. [3]) S. Bonavent. In Alpheb. rcligios. lect. 13. [4]) Rzym. 12. 5. [5]) 1. Kor. 12. 26. [6]) S. Bernard. Serm. 14. ad Soror.

słuszniejszą jest rzeczą, abyś słabszego znosił. Nietylko sobie samemu mocnym być winien, kto siłą obdarzony został, ale i innym.“ [1]) Więc: „Serce kamienne ma, kto z bliźnim nie współcierpi.“ [2])

III.

Spółcierpiący. Owoce tej cnoty wielorakie są, głównie zaś trzy; 1. Pociecha cierpiącego: „Wielką pociechą jest dla cierpiącego, jeśli mu ktoś okazuje współczucie;“ [3]) i: „Nie ma na rany nasze silniejszego i skuteczniejszego lekarstwa nad współczującego nam w każdem przykrem położeniu naszem.“ [4]) 2. Pociecha współcierpiącego: „Szczęśliwym się czyni, wewnątrz zadowolonym czuje, kto miłość okazuje, współcierpi z innymi, ze strapionymi, udręczonymi.“ [5]) 3. Kto współcierpi z bliźnim, to jemu Bóg, Aniołowie i ludzie współczucie okazują: „O bracie miły, znoś, a i ciebie znosić będą; współczucie okazuj, a i sam doznasz spółczucia,“ [6]) Więc jeśli te i inne owoce chcesz mieć, to współczucie okazuj przyjaciołom i nieprzyjaciołom: albowiem: „Jeśli bez współczucia około

[1]) S. Chrysostom. apud. Anton. in Miliss. P. II. c. 55. [2]) S. Anton. Pad. serm. Dom. infra Oct. Nativ. [3]) S. Ambrosius Super 2. Cor. c. 7. [4]) S. Augustin. De amicit. c. 5. [5]) S. Leo, serm. 6. Quadrag. [6]) Thom. a Kemp. in hort. ros. c. 15. sect. 2.

brata przejdziesz; to i ciebie pewno inny pominie, gdy upadniesz.“ [1])

SOBOTA.

Braterstwa miłośnicy. *1. Piotr. 3. 8.*

I.

Braterstwa miłośnicy. Środki do osiągnięcia tej cnoty są trzy główne. 1. Pamięć na Boga, Aniołów i Świętych, wedle onych słów Edmunda Kampiana: „Gdziekolwiek się znajdę, nigdy o tem nie zapomnę, że przebywam na teatrze świata;“ [2]) i prośba do Ducha Świętego, aby on zajął, posiadł i kierował sercem, ustami, czynami wszystkimi, ciałem i duszą. 2. Nad skromnością wewnętrzną i zewnętrzną ciągłe czuwanie, co jej sprzeciwia się, to i samemu poprawiać i prosić, aby inni poprawiali; jak ś. Karol Boromeusz i sam zwracał na siebie uwagę, i dwóch kapłanów przeznaczył, aby oni go przestrzegali.“ [3]) I Zenon u Letyciusza mówi: „Najlepszy ten jest, kto ulega słusznie napominającemu.“ [4]) 3. Mieć przed oczyma i naśladować przykład Chrystusa

[1]) S. Chrysostom. Homil. 43. in Gen. [2]) Cit. Corn. a Lapid. in h. l. [3]) Idem ibid. [4]) Libr. 7.

i Świętych, jak ś. Bernard mówi: „Gdy imię Jezus wymawiam, to myślę o człowieku cichym i pokornego serca, łaskawym, trzeźwym, czystym, miłosiernym, z uczciwości i świętości znanym, i że on zarazem jest Bogiem Wszechmocnym, który mię swoim przykładem i uzdrowi i pokrzepi;“ i napomina: „Miej to zawsze na sercu i przed oczyma, aby wszystkie uczucia twoje i czyny zmierzały ku Panu Jezusowi.“ [1]) Więc: „Skromnym i poważnym bądź; bo skromność i powaga czynią życie spokojnem i budującem.“ [2])

II.

Braterstwa miłośnicy. Ćwiczenie się w tej cnocie wymaga głównie trzech rzeczy; 1. aby się żądze duszy uśmierzyły; osobliwie pożądliwość, próżność, gniew i smutek; „W skromności najbardziej ma się na uwadze spokój umysłu, zamiłowanie łagodności; wdzięk pomiarkowania, troskę o uczciwość, przestrzeganie przystojności.“ [3]) 2. aby w całem ułożeniu człowieka o pomiarkowanie się starano: „Skromność niech się strzeże nieprzystojności w słowie, śmiechu, ruchu ciała, ułożeniu

[1]) Serm. 15. in Cant. [2]) S. Ephraem. Ad monach. paraen. 46. [3]) Ambrosius libr. 1. offic. c. 43.

żeniu członków, w zajęciu albo uczynku, w ubiorze;“ [1]) 3. Aby jedno i drugie zachowywano w każdym czasie i w każdem miejscu np. w pokoju, w kaplicy, w kościele, w szkole, przy stole, podczas rozmowy, ze wszystkimi ludźmi, i to według wieku, płci, stanu, położenia każdego, aby cnota ta nie wyrodziła się w jakąś zarozumiałość, przesadę, lekkomyślność albo obłudę. „Postawa człowieka zawsze miła być powinna, spokojna, poważna, chętna bez porywczości, stanowcza bez surowości.“ [2]) Więc ta „skromność wasza niech będzie wiadoma wszystkim ludziom.“ [3])

III.

Braterstwa miłośnicy. Owoce skromności głównie są następne 1. Skromność jest wszystkich cnót ozdobą, która wiernych okrywa, jak purpura królów, dlatego ś. Augustyn upomina: „We wszystkich ruchach waszych niech nic takiego nie będzie, coby czyje oko słusznie razić mogło, ale niech wszystko zaleca się skromnością, świątobliwością.“ [4]) 2. Ta cnota dziwnie się podoba Bogu i Aniołom Bożym, stąd oblubieniec w Pieśni nad

[1]) S. Antonin. P. 4. Tit. 4. de temperant. c. 10. [2]) Hugo a S. Victore de instit. Nov. v. 12 [3]) Filip. 4. 5. [4]) In regula.

Pieśniami mówi o oblubienicy: „Jakoż są piękne kroki twoje w trzewikach, córko książęca!“ [1])—„Nic tak miłym człowieka nie czyni, jak skromność.“ [2]) 3. Ta cnota bardzo buduje bliźnich; przez nią bowiem ujawniają się inne cnoty, za jej pośrednictwem wytwarzają się w nas miłość, chwała i inne zalety: „Koniec skromności bojaźń Pańska, bogactwo i chwała i żywot.“ [3]) Więc: „Niech ułożenie ciała będzie proste, skromne, od wyniosłości wolne, swawoli, lekkomyślności i gniewu; mowa niech będzie umiarkowana, twarz wesoła, wejrzenie skromne, chód poważny.“ [4])

NIEDZIELA VIA PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

Żal mi ludu. *Marek. 8. 2*

I.

Żal mi ludu. O miłosierdziu Chrystusa Pana mówi ś. Bonawentura: „Miłosierdzie,

[1]) Cant. 7. 1. [2]) Hugo Card. Super. Eccli. c. 42. [3]) Przyp. 22. 4. [4]) S. Augustin. De spirit. et anim c. 62.

to wewnętrzna Chrystusa tkliwość, pierwsza Chrystusa lekcya, najlepsze Chrystusa namaszczenie.“ [1]) Jest zaś wewnętrzną Chrystusa tkliwością trojako: 1. że wszystkim nędzom naszym współczując zna je i uwzględnia: „Na utrapienie moje, i na pracę rąk moich wejrzał Bóg.“ [2]) — „Albowiemci wie Ojciec wasz, pierwej niżbyście prosili.“ [3]) „Gdyż on ma pieczę o was.“ [4]) 2. Nędzom naszym Pan współczując, do serca je bierze i lituje się: „Żal mi ludu.“— „Albowiem nie mamy Najwyższego Kapłana, któryby się nie mógł ulitować nad krewkościami naszemi; lecz kuszonego we wszystkiem na podobieństwo oprócz grzechu.“ [5]) 3. Nędzom naszym zaradzić pragnie, widać to z pragnienia, jakiem gorzał by nas odkupić: „Pożądaniem pożądałem pożywać tę paschę z wami.“ [6])—„Lecz mam być chrztem ochrzczon, a jakom jest ściśnion, aż się wykona.“ [7]) Więc: „Przystąpmy tedy z ufnością do stolicy łaski, abyśmy otrzymali miłosierdzie, i łaskę naleźli ku pogodnemu ratunkowi.“ [8])

---

[1]) Diaet. Tit. 7. c. 4. [2]) Gen. 31. 42 [3]) Mat. 6. 8. [4]) Piotr. 5. 7. [5]) Żyd. 4. 15. [6]) Łuk. 22. 15. [7]) Łuk. 12. 50. [8]) Żyd. 4. 16.

II.

Żal mi ludu. 1. Dalej „miłosierdzie jest— pierwszą Chrystusa lekcyą;“ [1]) jaką miał okazując się miłosiernym przez wcielenie, życie, mękę i śmierć swoję: „Bóg mój, miłosierdzie moje.“ [2]) — „Odkupienia naszego nie inna jest przyczyna, jeno miłosierdzie Boże.“ [3]) 2. Uzdrawiając wszystkie nędze: „Który miłościwie odpuszcza wszystkie nieprawości twoje, który uzdrawia wszystkie choroby twoje; który odkupuje żywot twój od zatracenia, który cię koronuje miłosierdziem i litościami; który napełnia dobrami żądzę twoję.“ [4]) — „Obchodził Jezus wszystką Galileę, nauczając w bożnicach ich, i przepowiadając Ewangelię królestwa, a uzdrawiając wszelaką chorobę i wszelaką niemoc między ludem.“ [5]) 3. Wszystko swoje i siebie samego wydając: „Wydał samego siebie za nas obiatą i ofiarą Bogu na wonność wdzięczności.“ [6]) — „Nieocenione to miłosierdzie, bez końca, wszelki zmysł przewyższające i wszelką myśl.“ [7]) Jakaż inna lekcya jest tej podobna? Więc czyń i ty słowo Pańskie: „A szedłszy nauczajcie: Miłosierdzia chcę, a nie ofiary.“ [8])

---

[1]) Loc. cit. [2]) Psalm. 58. 18 [3]) S. Leo M. Serm. 1. de jejunio mens. 10. [4]) Psalm. 102. 3. 4. 5 [5]) Mat. 4. 23. [6]) Efez. 5 2. [7]) S. Chrysost. Hom. 2. super Psalm. 50. v. 3. [8]) Mat. 9. 13.

III.

Żal mi ludu. Wreszcie „miłosierdzie jest—najlepszem Chrystusa namaszczeniem;“ i 1. namaszczenie Duchem Świętym i siłą do wykonywania tego miłosierdzia: „Jako go pomazał Bóg Duchem Świętym i mocą, który przyszedł czyniąc dobrze.“ [1]) 2. Namaszczenie którem wszyscy napełniają się miłosiernie łaskami, dobrodziejstwami, jak on sam zastosował do siebie słowa Proroka: „Duch Pański nade mną, dlatego mię pomazał; abym opowiadał Ewangelię ubogim, posłał mię, abym uzdrowił skruszone na sercu, abym opowiadał więźniom wypuszczenie, i ślepym przejrzenie, żebym wypuścił na wolność znędzone, opowiadał rok Pański przyjemny, i dzień odpłaty.“ [2]) 3. Namaszczenie, z którego wszyscy się radują i weselą, z powodu łask i dobrodziejstw otrzymanych: „Pomazał cię Boże, Bóg twój, olejkiem wesela—nad uczestniki twoje. Myra i Stakta i Kassia z szat twoich;“ [3]) radość ta wszystkim się udziela: „Za tobą pobieżemy do wonności olejków twoich.“ [4]) Jezus Zbawiciel, cały jest miłosierdziem: „Olejek wylany imię two-

---

[1]) Act. Ap. 10. 38. [2]) Łuk. 4. 18. 19. [3]) Psalm. 44. 8. 9. [4]) Cant. 1. 3.

je.“ [1]) Więc naśladuj Pana, szczególnie w duchownych i cielesnych dziełach miłosierdzia: „Wonność olejków, to zapach cnót; namaszczenie ich, to pełnienie dobrych uczynków.“ [2])

PONIEDZIAŁEK.

„Już trzy dni trwają przy mnie, a nie mają coby jedli; a jeśli je opuszczę głodne do domów ich, ustaną na drodze.“ *Mar. 8. 2 3.*

I.

Trwają przy mnie. Ci ludzie szli za Chrystusem nie bacząc na wzgląd ludzki; bo 1. nie troszczyli się o to, co inni z tego powodu o nich myślą i sądzą, jak św. Paweł o sobie wyznaje: „Ale u mnie to jest najmniejsza, żebym był od was sądzony, albo od dnia ludzkiego; lecz ani sam siebie sądzę.—A który mię sądzi, Pan jest;“ [3]) i: „Nie mała to roztropność — mówi Chrystus do duszy wiernej— wewnątrz ku mnie się zwrócić, o sądy ludzkie się nie kłopotać.“ [4]) 2. Bo wcale nie troszczyli się o to, co ludzie o nich z tego powodu mówić będą: „Nie pokładaj pokoju w ustach ludzi; albowiem czy

[1]) Cant. 1. 2. [2]) Hugo a S. Victor De nuptiis. spirit. libr. 2. c. 2. [3]) 1. Kor. 4. 3. 4. [4]) Imit, Christ. libr. 3. c. 28.

dobrze, czy źle sądzą, nie przeto stawasz się człowiekiem innym.“ [1]) 3. Bo się nie lękali, że ludzie może im co złego za to wyrządzą: „Kto nie pragnie podobać się ludziom, ani się obawia im niepodobać, ten w obfity pokój opływać będzie. Wszelki zaś niepokój serca i roztargnienie, pochodzą z nieporządnej miłości, i próżnej bojaźni.“ [2]) Szli za Panem publicznie i otwarcie, kiedy wielu nie ruszało się z miejsca, wielu sprzeciwiało się, kiedy możni, mądrzy i książęta ludu gniewali się, spotwarzali, prześladowali idących za nim i wyrzucali z synagogi. W sprawie zbawienia na wzgląd ludzki zważać nie trzeba. Więc: „Ktożeś ty, abyś się miał bać człowieka śmiertelnego? Dziś on jest, a jutro już go nie będzie. Boga się bój, a postrachów ludzkich lękać się nie będziesz.“ [3])

II.

Nie mają coby jedli. Ludzie owi szli za Panem bez względu na korzyść swoję doczesną; 1. bo dom swój, a z nim wszystko swoje na cały ten czas opuścili, nie zważając, jakie stąd szkody nastąpić mogą, nie naśladując owych, którzy się wymawiali: „Kupiłem wieś;“—„Kupiłem pięć jarzm wo-

[1]) Idem ibid. [2]) Idem. ibid. [3]) Idem. ibid. c. 36. n 3.

łów; — „Żoném pojął“ — „miej za wymówionego;“ — „nie mogę przyjść.“ [1]) „Troskom światowym oddani, stają się wewnątrz tem nierozsądniejsi, im się nazewnątrz zdają być zabiegliwsi.“ [2]) — „Trudno jest, niebieskim i ziemskim sprawom jednakowo służyć; dla Boga więc wyswobódź się od spraw światowych.“ [3]) 2. Długą i trudną drogę odbyli przez morze na pustynię: „Niektórzy bowiem z nich zdaleka przyszli;“ [4]) i przez wiele dni głód i pragnienie znosili: „I nie mają, coby jedli.“ [5]) 3. Wystawili się na niebezpieczeństwo wyczerpania sił: „A jeśli je opuszczę głodne do domów ich, ustaną na drodze;“ [6]) bo nie było sposobności kupienia pokarmu: „Skądże ich będzie mógł kto tu na puszczy nakarmić chlebem?“ [7]) — Oto co oni uczynili dla zbawienia swego; cóż ty czynisz dla zbawienia twego? Więc: „Jeśli rozum masz, to zrozumiej, że nad wszelką sprawę jest sprawa zbawienia duszy.“ [8]) — „Jeśli chcesz się zbawić, to nic nie przekładaj nad zbawienie.“ [9])

---

[1]) Izaj. 51. 12. [2]) Imit. Christ. libr. 3. c. 36. n. 3. [3]) Łuk. 14. 16. etc. [4]) S. Gregor. M. Homil. 17 super. Evang. [5]) S. Isidor Hispal. De Synon. libr. 2. c. 17. [6]) Marek 8 3. [7]) Marek 8. 4 [8]) Mar. 8. 3. [9]) Mar. 8, 4.

III.

Oto już trzy dni trwają przy mnie. Podziwiaj tę wytrwałość; bo 1. ani widokiem, ani mową Pana, ani obecnością jego i obcowaniem nasycić się nie mogli, lubo bardzo wszelkie niewygody cielesne dawały się im we znaki, i nawet niebezpieczeństwo samego życia im groziło. „Lepiej jest stracić, co kiedyś zginie czy my zechcemy czy niezechcemy; lepiej zaniechać, opuścić, niż to stracić, co jest droższem nad wszystko.“ [1]) Bo 2. żadnego dobra doczesnego nie spodziewali się od Pana otrzymać i na to wcale nie liczyli. „Poświęcenie zaprawdę nie małe, gdzie idzie nie o nabycie pieniędzy, ale o nabycie dusz.“ [2]) 3. Bo w końcu byliby nie odstąpili od niego, jeśliby przez niego nie byli rozpuszczeni: „Dowód prawdziwej wytrwałości składa, kto ani miłością życia, ani obawą śmierci, ani obietnicami od cnoty nie odstępuje i ku złemu przechylić się nie chce.“ [3]) Nagrodą tej wytrwałości było zdziałanie cudu, nasycenie chlebem z ręki Pańskiej, zbawienie ciała i duszy. „Wielką cnotą jest wytrwałość, ona jedna dobremu początkowi szczęśliwy koniec

[1]) S. Ambrosius. Serm. de Camelo. [2]) S. Beda in suis proverb. „*Si.*“ [3]) S. Hieronym. Epist. 11. ad Geruntium.

zapewnia.“ [1]) Więc zgódź się na to: „Wytrwałość gotuje zasługę, upiększa dobre przedsięwzięcie, nagradza biegnącego, wieńczy walczącego, wiedzie do mety, przyprowadza wszystkich do portu.“ [2])

WTOREK.

„Wiele chleba macie?“ *Marek. 8. 5*

I.

Wiele chleba macie? O tem słowie Pańskiem św. Bernard pisze: Chleby, którymi się żywimy w tem życiu trzy są: chleb oczyszczający z goryczą, pocieszający ze słodyczą, stały z mocą.“ [3]) — „Chleb oczyszczający z goryczą, to chleb pokuty, i ten jest trojaki: 1. zgryzota sumienia dla popełnionych grzechów: „Oto nakarmię je piołunem, i napoję je żółcią.“ [4]) — „Między wszystkiemi utrapieniami duszy ludzkiej nie ma żadnego większego utrapienia nad sumienie grzechami obciążone.“ [5]) 2. Skrucha serca: „Będziesz nas karmił chlebem płaczu; a będziesz napawał nas łzami miarą.“ [6]) „Nic takiego

[1]) S. Thom. conc. 2. de Assumptione B. V. M. [2]) S. August. Serm. 8. ad fratr. in eremo. [3]) Sent. verbo: „*Panes.*“ [4]) Jer. 23. 15. [5]) S. Augustin super Psalm. 45. 1. [6]) Psal. 79. 6.

bólu nie sprawia, jak wspomnienie, co się utraciło, i że się niebieskie rzeczy opuściło dla chwilowych ziemskich.“ [1]) 3. Dzieła pokuty: „Nakarmił mię popiołem.“ [2]) — „Kto prawdziwie żałuje, od pokuty nie uchyla się; lecz co mu się za winę znienawidzoną zadaje to spokojnie przyjmuje z zupełnem poddaniem się.“ [3]) Gorzki to chleb, ale oczyszczający, zbawienny; nie gardź nim, ale skoro wielu chorobom podlegasz, używaj go jako najlepszego i najskuteczniejszego lekarstwa. Więc: Jeśli się kto poczuwa do jakiegoś śmiertelnego grzechu, niech pomni, że jeśli się do pokuty nie zabierze co prędzej, to na wieczne palenie skazany zostanie.“ [4])

II.

Wiele chleba macie? Chleb pocieszający ze słodyczą, to troska o doskonałość, i to trojaka; 1. sumienie dobre: „Bezpieczna myśl, jako ustawiczne gody;“ [5]) i: „Pochwała nasza, świadectwo sumienia naszego.“ [6])—„Jak wielką kaźnią jest bezbożnych sumienie, tak wielkiem weselem jest pobożnych sumienie.“ [7])

---

[1]) S. Antonin. P. 2. Tit. 14. v. 6. [2]) Treny 3. 16. [3]) S. Bernard. De grad. homil. grad. 9. [4]) S. Antonin. P. 2. Tit. 4. c. 8. [5]) Przyp. 15 15. [6]) 2. Kor. 1. 12. [7]) S Anselm. in 2. Cor. c. 1. v. 12.

2. Ćwiczenie się we wszystkich cnotach, z dwunastoma owocami Ducha świętego: „Owoc Ducha jest miłość, wesele, pokój, cierpliwość, dobrotliwość, dobroć, nieskwapliwość, cichość, wiara, skromność, wstrzemięźliwość, czystość.“ [1]) — „Rzeczą jest onego, który światło daje, szczepić i polewać; twoją zaś owoc przynosić.“ [2]) 3. Przebywający Chrystus przez wiarę i łaskę w sercach sprawiedliwych: „Aby wam dał wedle bogactw chwały swojej, żebyście byli mocą utwierdzeni przez Ducha jego w wewnętrznego człowieka, aby mieszkał Chrystus przez wiarę w sercach waszych.“ [3]) Używaj tego chleba, jeśli żarliwie i ustawicznie zmierzasz do doskonałości. Więc rozważając codzień coś uczynił, zawsze tak czyń, abyś się stał lepszym. Postępuj w cnotach, abyś podobnym był do Aniołów.“ [4])

III.

Wiele chleba macie? „Chleb stały z mocą,“ to łączenie się i jednoczenie z Bogiem, i jest trojakie; 1. Ciało i krew Jezusa Chrystusa w Najświętszym Sakramencie: „Ciało moje prawdziwie jest pokarm, a krew moja prawdziwie jest napój.“ [5]) „Jam jest chleb

[1]) Galat. 5. 22. [2]) S. Cyrill. Hierosol. Catech. 1. [3]) Efez. 3. 16. [4]) S. Basil M. Serm 2. Exercitamentorum. [5]) Jan 6. 56.

żywy.“ [1]) „Jam jest chleb żywota.“ [2]) „Kto pożywa ciała mego, a pije moję krew, we mnie mieszka, a ja w nim.“ [3]) 2. Słowo Boże: „Nalazły się mowy twoje i pojadłem je, i było mi słowo twoje weselem, i radością serca mego; bo wzywano imienia twego nade mną Panie Boże zastępów.“ [4]) — „Tak słodkie są dla zdrowego podniebienia mowy Pańskie, i nigdy się nie przykrzą, chociaż często się słyszą,“ [5]) 3. Nadzieja mocna i pragnienie gorące szczęśliwości wiecznej: „Pragnęła dusza moja do Boga mocnego żywego; kiedyż przyjdę a okażę się przed obliczem Bożem? Były mi łzy moje za chleb we dnie i w nocy, gdy mi mówią codzień: Kędyż jest Bóg twój?“ [6]) — „Chodził mocą onego jadła, aż do góry Bożej,“ [7]) aż do nieba. „Kto pragnie, zawsze lubi pragnąć; a kto miłuje, zawsze pragnie miłować; dać zaś pragnącemu i miłującemu, czego pragnie i co miłuje; to znaczy dać życie wieczne.“ [8]) Więc: „Prawdziwie z głodu ginie, kto nie niechce nasycić się chlebem niebieskim.“ [9])

---

[1]) Jan 6. 51. [2]) Jan 6. 48. [3]) Jan 6. 57. [4]) Jer. 15. 16. [5]) S. Hieronym. Reg. monach. c. 37. [6]) Psalm. 41. 3. 4 [7]) 3. Król. 19. 8. [8]) S. Bernard. de amore Dei [9]) S. Hieronym. In orat. Jerem. super illud: „*Pillis nostra.*“

ŚRODA.

„I rozkazał rzeszy usieść na ziemi. A wziąwszy siedmioro chleba, dzięki czyniąc łamał i dawał uczniom swoim, aby przed nie kładli; i kładli przed rzeszą. I mieli też trochę rybek, i te błogosławił i kazał przed nie położyć; i jedli i najedli się, i zebrali co zbyło ułomków, siedm koszów.“ *Marek 8. 6—9.*

I.

Ucz się tu, co przed jedzeniem czynić należy. Pan 1. rozkazał „rzeszy usieść na ziemi,“ aby skupiona i razem zebrana widziała, co on czynił. Ucz się stąd, że przed spożyciem pokarmów skupić się należy i czynić tak jak Pan uczynił. „Stół, przy którym wzmianki o Bogu nie ma, niczem się nie różni od stajni bydlęcej.“ [1]) 2. Pan, jako człowiek, modlił się do Ojca, prosząc: „Pojrzawszy w niebo;“ dzięki czyniąc: „Dzięki czyniąc“ i: „Błogosławił;“ [2]) i błagając, tem samem, że sam to czynił. Jeśli się Pan tak modlił, o ileż bardziej ty się podobnie modlić winieneś? Darami bowiem są pokarm i napój. „Na początku stołu błogosławieństwo być powinno;“ [3]) „i pokarm przyjmuje się dopiero po odmówieniu modlitwy.“ [4]) 3. Sam pobłogosławił, i rozmnożył chleby i ry-

[1]) S. Clemens Alex. apud Joan. Damasc. Parall. libr. 2. c. 5. [2]) Mat. 14. 19 [3]) S. Antonin P. 3. Tit. 13 c. 3. [4]) S. Hieronym. Epist 22. ad Eustoch.

by, ale sam nie rozdawał: „Dawał uczniom swoim, aby przed nie kładli.“ [1]) Ucz się stąd, że pokarm i napój, jak wszystkie dobra, lubo przygotowują się dla nas przez stworzenia, darami są Pańskiemi, i jeśli Bóg je równie jak ciebie nie pobłogosławi, na pożytek ci nie pójdą. Stąd św. Augustyn do Boga mówi: „Dary moje są darami twymi;“ [2]) i: „Nikt z darów Bożych nie jest szczęśliwy, jeśli za nie dającemu nie jest wdzięczny.“ [3]) Z taką wiarą i usposobieniem do stołu siadaj, jaki ci Pan codzień gotuje. Więc przed stołem zawsze pomnij, że masz się jeno posilać, a nie nadużywać.“ [4])

II.

Ucz się, co podczas jedzenia czynić należy. Gdy owa rzesza jadła 1. Pan był obecny i sam, lubo przez ręce uczniów, każdemu każdy kawałek dawał: „I kładli przed rzeszą;“ [5]) wdzięczne tłumy uznały to, jak to sam Chrystus zaświadczył potem: „Szukacie mię — iżeście chleb jedli i najedli się.“ [6]) Ucz się stąd, że z tą wiarą i z tem uczuciem masz przyjmować pojedyńcze potrawy, jakie stawiają przed

---

[1]) Mar. 8. 6. [2]) Confess. libr. 10. 4. [3]) De bono viduit c. 16. [4]) S. August. super Psalm. 34. 5 [5]) Marek 8. 6 [6]) Jan 6. 26

tobą. „Gdy przy stole siedzisz, na Boga pomnij; aby gdy ciało się odżywia, duch nie osłabł.“ [1]) 2. „I jedli i najedli się;“ [2]) jedli ułomki chleba i rybki, pokarmy zwykłe, do sytości tylko, a nie do zbytku, albo niepomiarkowania. Ucz się stąd, że trzeba się zadawalniać tylko tem, co jest konieczne: „Skromny a zdrowy stół chwalić należy; nie gani go Prorok, nie uskarża się człowiek, nie obraża się Bóg, nie karze ogień, nikt się mu nie sprzeciwia, nikt w nienawiści nie ma, nikt nie zazdrości; ale pochwala Bóg, zalecają Aniołowie, aprobują ludzie, przyjmuje niebo.“ [3])—„Prosty stół, zwyczajny pokarm, zwykły napój wzmacniają ciało, potęgują ducha, czynią nas chętniejszymi do pracy.“ [4]) 3. Jedli siedząc na ziemi, bez stołu, bez naczyń, bez narzędzi stołowych „I rozkazał rzeszy usieść na ziemi.“ [5]) Ucz się stąd, i w tych razach wszelkiego zbytku, wszelkiej niepotrzebnej wystawności unikać, i skromnie się posilać, przystojnie, z uszanowaniem przez wzgląd na Pana wszędzie obecnego; bo my wszyscy ubogimi, biednymi, i żebrakami wobec Pana jesteśmy, nawet rzeczy koniecznych

[1]) S. Sines. Episc. Conc. panegir. [2]) Mar. 8. 8. [3]) S. Chrysost. Serm. contr. luxum et crapulam. [4]) S. Petrus Dam. Serm. 56. de S. Martino. [5]) Marek 8. 6.

niegodnymi. „Nie lepszymi są od osłów ludzie za zbytkownym stołem goniący.“ [1]) — „Stoły bogaczy obmierzłe są, straszne, choroby różne i popsucie żołądka powodujące.“ [2]) Więc: „We wszystkiem pilnować się należy i mieć baczenie, abyśmy nigdy granic umiarkowanych nie przekraczali.“ [3])

III.

Ucz się, co po jedzeniu czynić należy. Lud ów 1. czynem samym okazał, że ceni tak dar, jak cud przy tym darze ujawniony; dlatego też, zebrali co zbyło z ułomków siedm koszów;“ [4]) niechcąc aby się zmarnował cenny pokarm tak do utrzymania życia potrzebny. Ucz się stąd i tak czyń z tem, co po jedzeniu zostaje, zbierz aby nie zginęło, nie lekceważ i zachowaj na potem albo daj ubogim. „Przy stole twoim ubodzy i pielgrzymi, a z nimi Chrystus jako współbiesiadnik niech zasiada.“ [5]) 2. Wdzięcznym się przez ten czyn okazał Panu, zaznaczając, że się poznał na dobrodziejstwie sobie wyświadczonem. Nieomieszkaj nigdy po spożyciu pokarmów, jak po każdym innym darze od Boga

[1]) S. Chrysost. Hom 55. ad popul. Antioch. [2]) Idem hom. „*Quad nemo laeditur.*“ [3]) S. Basil. M. Quaest. 2. [4]) Mar. 8. 8. [5]) S. Hieronym Epist. 2. ad Nepotian

otrzymanym dzięki mu złożyć: „Stołowi zaczynającemu się od modlitwy i kończącemu na modlitwie nigdy nie zbraknie pokarmów, owszem coraz obfitsze źródła znajdą się na jego zaopatrzenie..“ [1]) 3. Zebrane ułomki potem istotnie na dalszy użytek zachowali; albo ubogim rozdali. Ty czyń tak samo. Oto, skąd pomiędzy wiernymi zwyczaj ów, jaki przy stole zachowują, i w domach zakonnych zwyczaj po spożyciu darów Bożych zbierania odrobin! Rozkaz Pański jest: „Zbierzcie, które zbyły ułomki, aby nie zginęły.“ [2]) Więc: „Jeśli jesz, niech trzeźwość twój stół ozdabia.“ [3])

CZWARTEK.

„Którzykolwiek w Chrystusie Jezusie jesteśmy ochrzczeni, w śmierci jego ochrzczeni jesteśmy.“ *Rzym. 6. 3.*

I.

Którzykolwiek w Chrystusie Jezusie jesteśmy ochrzczeni. Być ochrzczonym w Chrystusie znaczy 1. że chrzest przez Chrystusa ustanowiony został, że chrzest jest Chrystusowym. „Przez różnych ministrów Bożych

[1]) S. Chrysost. Homil. 79. ad popul. Antioch. [2]) Jan. 6. 12. [3]) S. Bernard. apud. S. Antonin. P. 4. Tit. 4. c. 4.

spełniany urząd, jednakowy jest; bo to nie ich jest, ale Boży urząd,“ [1]) i że Chrystus wysłużył łaskę jaka się przez chrzest udziela: „Zakon przez Mojżesza dany jest, a łaska i prawda przez Jezusa Chrystusa.“ [2]) 2. Znaczy, że Chrystus łaskę przez chrzest daje; i dlatego „chrzest naruszony i znieprawiony być nie może, chociażby przez zepsutych i grzesznych uskuteczniany był; [3]) bo „chrzest takim jest, jakim jest ów, w czyjej mocy dawany jest, nie jakim jest ów, przez którego się załatwia.—„Władzę chrzczenia Pan zatrzymał sobie, sługom powierzył jego załatwianie.“ [4]) 3. Znaczy to samo, co być ochrzczonym dla Chrystusa, to jest, przez chrzest w mistyczne ciało Chrystusa być niejako wszczepionym, tego ciała, a więc i Chrystusa stać się własnym członkiem: „Bo którzykolwiek jesteście ochrzczeni w Chrystusie, oblekliście się w Chrystusa. Nie jest żyd, ani greczyn; nie jest niewolnik ale wolny; nie jest mężczyzna, ani niewiasta. „Albowiem wszyscy wy jedno jesteście w Chrystusie Jezusie.“ [5]) Jakież-to wielkie tajemnice! „Chrzest, to niebieska tajemnica.“ [6]) Więc

[1]) S. Augustinus Contr. Donatist. libr. 3. c. 6. [2]) Rzym. 7. 25. [3]) S. Augustin. libr. 4. c. 2. [4]) Idem. super Evang. Joann. c. 1. [5]) Galat. 3. 27. 28. [6]) S. Augustin. de quaest. vet et nov. Testam. P. II. quaest. 59.

nie wątp, ale wdzięczny bądź: „Wszystko co najlepsze mamy przez chrzest: odpuszczenie grzechów, poświęcenie, dary Ducha Świętego, żywot wieczny.“ [1])

II.

W śmierci jego ochrzczeni jesteśmy, to jest, na podobieństwo śmierci jego; albowiem 1. jak Chrystus, zanurzony w morze boleści, umarł dla życia doczesnego, a zatrzymał życie duszy nadnaturalne i Boskie; tak i chrzest przyjmujący, w wodzie zanurzeni albo wodą polani, a gdy są dorośli żalem za grzechy skruszeni, umierają dla życia grzesznego i odradzają się do życia łaski: „Chrzest jest zgładzeniem grzechów, odpuszczeniem występków, przyczyną odrodzenia, początkiem rozpoczęcia nowego życia.“ [2]) 2. Jak śmierć Chrystusa była odkupieniem rodzaju ludzkiego, przyczyną życia łaski i chwały; tak chrzest przyjmujący, od oskarzenia, winy i kary zostają odkupieni, a do życia łaski i chwały przywróceni: „Chrzest, to niewolników wykupienie, długów odpuszczenie, śmierć grzechu, odrodzenie duszy, odzież biała, znamię Chrystusa, wóz do nie-

[1]) S. Chrysost. In act. Apost. Homil. 40. in Morali.
[2]) S Gregor. Nyss. De baptismo.

ba, dawca królestwa, dar przysposobienia.“[1]) 3. Jak Chrystus, raz umarłszy dla życia śmiertelnego, już doń nie wraca nigdy, ale Bogu żyje;[2]) tak i ochrzczeni i dla grzechu umarli do grzechu nigdy wracać nie powinni, ale stawszy się synami Bożymi, Bogu żyć: „Nie to tylko chrzest ma znaczenie, że poprzednie grzechy gładzi; ale i to, że zabezpiecza na przyszłość, pomaga do strzeżenia się grzechów.“[3]) Więc: „Ochrzczony jesteś, to oczyszczony jesteś, olejem poświęconym odnowiło się twoje ciało do pierwotnego stanu onego pierwszego człowieka przed grzechem; więc na przyszłość miej się na baczności i nie pozwalaj na zbrudzenie się.“[4])

III.

Ochrzczeni jesteśmy. Tajemnice te w nas się dokonały, i dary te nam udzielone zostały przez chrzest pod trzema warunkami i z trzema zobowiązaniami; 1. abyśmy się wyrzekli diabła, pychy i wszystkich spraw jego, i abyśmy pod tym względem wiernymi pozostali przez życie całe: „Szatan usuwa się z duszy przez chrzest święty.“[5])

---

[1]) S. Basil. M conc. 13. De baptismo. [2]) Rzym. 6. 10. [3]) S. Chrysost. Serm. 1 super Epist. ad Rom. [4]) S. Augustin. De cataclysmo. c. 2. [5]) S. Diadoch. de perf. spirit. c. 79.

2. abyśmy się wyrzekli i świata i wszystkich zasad jego fałszywych, próżności i występków, i abyśmy przy tem wyrzeczeniu stali wiernie aż do śmierci: „We chrzcie jakbyś osobliwie się Chrystusowi ukrzyżował.“ [1]) 3. abyśmy Bogu Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu się oddali, również świętej matce kościołowi, wszystkim dogmatom i prawom jego przez wiarę niezachwianą, i abyśmy pędzili życie nowe i przykładne, strzegli niepokalaną szatę niewinności i świętości na żywot wieczny: „Wiara i chrzest, to dwa sposoby zbawienia obok siebie będące i nierozdzielne.“ [2]) Więc: „Wszedłeś do świątyni odrodzenia; pomnij, o coś był pytany; miej zawsze przed oczyma, coś odpowiedział. Wyrzekłeś się szatana i spraw jego, świata, rozpusty i zbytków wszelkich; coś mówił, to zapisano nie na kopcu umarłych, ale w księdze żyjących. Wobec Aniołów mówiłeś, nie można zwodzić, nie można się wypierać.“ [3]) — „Bardzo ciężkie kłamstwo jest, gdy nie dotrzymujemy tego, cośmy na chrzcie przyrzekli.“ [4])

[1]) S. Ambros. De sacramento libr 6. c. 2. [2]) S. Augustin de Spirit. Sanct. c. 12. [3]) S. Ambrosius libr. de iis qui mysteriis initiantur. c. 2. [4]) Idem. super Apoc. c 14.

PIĄTEK.

Jesteśmy z nim pospołu pogrzebani w śmierć przez chrzest, aby jako Chrystus wstał zmartwych przez chwałę Ojcowską, tak i my żebyśmy w nowości żywota chodzili.

Rzym. 6. 4.

I.

Jesteśmy z nim pospołu pogrzebani w śmierć przez chrzest. Chrzest jest mistycznym pogrzebem z Chrystusem; 1. albowiem nikt się nie grzebie, jeno umarły; chrzest zaś jest śmiercią grzechu, dla którego jesteśmy umarli, to pogrzebani być możemy z Chrystusem: „Wiedząc to, że stary nasz człowiek pospołu jest ukrzyżowan, aby zepsowane było ciało grzechu, i abyśmy dalej nie służyli grzechowi-“ [1]) —„Krzyżem jest chrzest; a że krzyż Chrystusowi był grobem, to tem samem stał się dla nas chrzest.“ [2]) 2. Kto się grzebie, to ten znika z powierzchni ziemi, i z tego życia całkiem usuwa; podobnież chrzest sprawia, że człowiek dla grzechu umarły znika z królestwa szatańskiego i tego świata, przestaje dlań istnieć: „Albowiemeście umarli i żywot wasz skryty jest z Chrystusem w Bogu.“ [3]) — „Diabeł przez wyrzeczenie się niech w was nie znajduje

[1]) Rzym. 6. 6 [2]) S. Augustin. Contr. Julian. libr. 1 c. 2. [3]) Kolos. 3. 3.

spraw swoich, niech słusznie was nie ciągnie w swoję niewolę; łapie cię i w swoich rękach trzyma, chrześcianinie! kiedy co innego czynisz, a co innego mówisz; nosisz nazwę wiernego, a niewiernym jesteś w czynie, nie dotrzymujesz obietnicy uczynionej Bogu; już-to wchodzisz do kościoła, zasyłasz przed Boży majestat modły, już na widowiskach przemawiasz bezczelnie z kuglarzami. Czemu lgniesz do tych spraw diabelskich, których się wyrzekłeś?“ [1]) 3. Chrystus aż do dnia trzeciego był w grobie, na którym kamień i pieczęć położono; we chrzcie wskazuje się to trojakiem polaniem wody w imię Trójcy Przenajświętszej, jakgdyby położeniem kamienia, odbiciem pieczęci i wyciśnięciem niezmazalnego znamienia. „Który też zapieczętował nas i dał zadatek Ducha w sercach naszych.“ [2]) Dlatego też ś. Augustyn twierdzi, że należycie ochrzczonego drugi raz chrzcić się nie godzi. „Chrzcić drugi raz człowieka heretyka, który ten znak świętości otrzymał, jak nas uczy podanie, grzechem jest, chrzcić drugi raz katolika straszną jest zbrodnią.“ [3]) Więc: „Kto się z przy-

[1]) S. Augustin. De symbol. ad Catechum. libr. 4. v. 1. [2]) 2. Kor. 1. 22. [3]) Contr. Donat. libr. 4. c. 2.

jęcia chrztu weseli, niech żyje święcie, jak przystało na chrześcianina.“ [1])

II.

Aby jako Chrystus wstał zmarłwych przez chwałę Ojcowską, tak i my żebyśmy w nowości żywota chodzili. O tem posłuchaj i rozważ 1. ś. Augustyna słowa: „Cokolwiek działo się na krzyżu, podczas pogrzebu, w czasie zmartwychwstania trzeciego dnia, przy wniebowstąpieniu i siedzeniu po prawicy Ojca, to tak się działo, aby nam wskazywało i wyobrażało, nietylko mistycznie, ale i w rzeczy samej życie chrześciańskie, jakie tu na ziemi prowadzić mamy. Albowiem z powodu jego krzyża powiedziano: Którzy są Jezusa Chrystusa, ciało swoje ukrzyżowali z pożądliwościami, i z powodu pogrzebu pogrzebani jesteśmy z Chrystusem w śmierć przez chrzest; z powodu zmartwychwstania: Jako Chrystus wstał zmartwych przez chwałę Ojcowską, tak i my żebyśmy w nowości żywota chodzili, z powodu wniebowstąpienia i siedzenia po prawicy Ojca: „Jeśliście powstali z martwych z Chrystusem, co wzgórę jest szukajcie, gdzie Chrystus jest na prawicy Bożej siedzący,

[1]) S. Prosper De promission sent. 324.

co wzgórę jest miłujcie, nie co na ziemi.“ [1]) 2. Rozważ wielkość i cenę tego dobrodziejstwa co do skutku: „Chociażby kto wszelką ludzką obrzydliwością był obciążony, gdy Boskie strumyki owego źródła uczuje, staje się czystszym nad promienie słońca.“ [2])—„Przez chrzest odrodzenie w nas następuje, innego życia początek i pieczęć, i ochrona, i oświecenie.“ [3]) — „Chrzest źródłem i początkiem wszystkich chwał jest.“ [4]) 3. Rozważ wielkość tego dobrodziejstwa co do początku: „Chrzest materyalnie ustanowiony został, kiedy Syn Boży ochrzczony był, to jest wodę na ten cel poświęcając i przeznaczając; skutecznie ustanowiony został, kiedy Chrystus cierpiał, to jest łaskę w ten sposób wysługując; formalnie zaś po zmartwychwstaniu.“ [5]) Więc czynem pomnij na słowa kapłana, który podczas chrztu podając ci suknię białą rzekł: „Weź suknię białą, świętą i niepokalaną, którą zanieś bez skazy przed trybunał Chrystusa, abyś miał żywot wieczny.“

III.

Abyśmy w nowości żywota chodzili. Do tego jesteśmy obowiązani 1. na mocy obietni-

[1]) Euchirid. c. 53. [2]) S. Chrysost. Homil. ad baptisandos. [3]) S. Ioan. Daonesc. De fide orth. libr. 4. c. 10. [4]) S. Isid. Hisp. De offic. eccl. libr. 2. c. 24. [5]) S. Bonavent. In Ioann. c. V.

cy naszej podczas chrztu uczynionej: „Prawnie się zobowiązałeś, umowa to pokazuje, więc dotrzymaj, coś przyrzekł Bogu.“ [1]) — „Mocna niech będzie twego sakramentu wiara, czyń dobro, jakieś ślubował; nie bądź w słowach łatwy, a w czynach trudny.“ [2]) 2. Obowiązani jesteśmy do nowego życia na mocy obietnicy naszej podczas chrztu uczynionej w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego: „Usunięty został nieprzyjaciel z serc waszych; jawnieście wyznawali że się go wyrzekacie, w tem wyznaniu nietylko przed ludźmi, ale przed Bogiem i Aniołami rzekliście: Wyrzekam się. Wyrzeknij się nietylko słowem, ale i czynem; nietylko głosem języka, ale i czynami żywota; nietylko ustami, ale i rękami.“ [3]) 3. Do życia tego jesteśmy obowiązani z uwagi na sąd Boży, dyakon Murcya przypominał ten sąd Elpidoforowi przez siebie ochrzczonemu, który później się stał apostatą, zabił Murcyę i innych chrześcian—przypominał mu ten sąd pokazując białą suknię chrzestną temi słowy: „Suknia ta Elpidoforze, sługo błędu, oskarżać cię będzie, gdy się ukaże Majestat sądzącego; troskliwość jaką ja rozwi-

[1]) S. Valer. Episc. Homil. 3. de promiss. [2]) S. Isid. Hispal. De synon. libr. 2. c. 10. [3]) S. Augustin. libr. 4. de Symbol. ad Catech. c. 1.

jałem względem ciebie, abyś był powolny radom i zabiegom moim, posłuży kiedyś razem z grzechami za powód do potępienia twego, do zanurzenia cię w przepaści piekielnej. Z tego powodu bardziej będziesz cierpiał, gdy się w tem morzu ognia znajdziesz, ponieważ przewrotność stała się tobie jakby twojem odzieniem, znieważając i tracąc Sakrament prawdziwego chrztu i wiary.“ [1]) Więc tak postępuj, tak żyj i tak walkę z przeciwnościami staczaj, abyś na tamten świat przechodząc, zaliczony został do onych, którzy są zapisani w księdze żywota: „Przyobleczeni w szaty białe, a palmy w ręku ich.“ [2])

SOBOTA.

„Bo jeśliśmy się wszczepionymi stali w podobieństwo śmierci jego, społem i zmartwychwstani będziemy.“ *Rzym. 6. 5.*

I.

Bo jeśliśmy się wszczepionymi stali. Stajemy się wszczepionymi Chrystusowi we chrzcie 1. przez wlanie w nas łaski poświęcającej, za pośrednictwem której jednoczymy się z Chrystusem, jak gałęzie z drzewem, jak

[1]) Vict. Uticens. libr. III. de persecut. Vandal. [2]) Obj. 7. 9.

latorośle ze szczepem winnym. Podobieństwa tego sam Pan używa, mówiąc do uczniów: „Już wy jesteście czystymi dla mowy, którąm do was mówił. Mieszkajcie we mnie, a ja w was. Jam jest szczep winny, wyście latorośle [1]). — „Dlatego Chrystus ciało na się przyjął, abyśmy weń jako w szczep winny, my ludzie cieleśni wszczepieni być mogli jako latorośle“ [2]). — 2. W Chrystusa Pana wszczepieni, z niego życie i płodność dzieł nadnaturalnych czerpiemy, jako gałęzie z drzewa, i jako latorośle ze szczepu winnego: „Jako latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie, jeśli nie będzie trwać w szczepie winnym; także ani wy, jeśli we mnie mieszkać nie będziecie. — „Kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten siła owocu przynosi, bo beze mnie nic uczynić nie możecie“ [3]). Że tak w Chrystusie wzrastamy“ [4]) i drzewami płodnemi [5]) się stajemy, sami o sobie trzymamy; że tak Chrystus w nas wzrasta [6]), Pismo święte nas zapewnia; że tak słudzy Chrystusa szczepią i polewają [7]), to również rzecz pewna: „Atoli Chrystus szczepem winnymby nie był, jeśliby człowiekiem nie był; i onej

[1]) Jan. 15. 3. 4. 5. [2]) S. Hilar De Trinitat. libr. 9. [3]) Jan. 15. 4.5. [4]) Efez. 4. 10 [5]) Mat. 7. 17. [6]) Galat. 4. 19. [7]) 1. Kor. 3. 6.

łaskiby ludziom nie udzielał, jeśliby Bogiem nie był“ [1]). 3. W Chrystusa Pana wszczepieni, przynosimy owoc żywota wiecznego: „Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości. Któryżeście tedy na-onczas pożytek mieli z onych rzeczy, za które się teraz wstydzicie? Bo koniec onych jest śmierć. A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny. Albowiem zapłaty grzechowe śmierć, a łaska Boża, żywot wieczny, w Chrystusie Jezusie Panu naszym“ [2]). Więc: „Niech będzie w Chrystusie Jezusie, kto chce być Chrześcianinem! [3]). — „Kto Chrystusa nie ma w sobie, chrześcianinem zwać się nie może“ [4]).

II.

W *podobieństwie śmierci jego.* 1. Chrystus o sobie samym rzekł: „Zaprawdę, zaprawdę mówię wam: jeśli ziarno pszeniczne wpadłszy w ziemię nie obumrze, samo zostawa; lecz jeśli obumrze wielki owoc przynosi“ [5]). — „Siebie samego Jezus nazwał ziarnem pszenicznem, był on ziarnem umrzeć mającem i pomnożyć się mającem; umrzeć

[1]) S. Augustin Tract. 18. in Ioann. [2]) Rzym 6. 20. 23. [3]) S. Augustin. De past. [4]) Idem. serm. 13. De Nativ. Dom. [5]) Jan 12 24.

w niewierności Żydów, pomnożyć w wierze innych ludów [1]). W podobny sposób człowiek przez chrzest umrzeć winien grzechowi, diabłu, światu, namiętnościom swoim, aby owoc żywota wiecznego przynieść mógł; ponieważ bez tej śmierci życia łaski nie może otrzymać i zachować, a bez życia łaski osiągnąć nie podobna żywota wiecznego. „Umrzyj, abyś żył; pogrzeb się, abyś zmartwychpowstał [2]). 2. Chrystus Pan, zmartwychpowstawszy, już nie umiera; równie człowiek, kiedy grzechowi umarłszy życie łaski odzyskał, już nie powinien w śmierć grzechu zapadać i życia nowego tracić: „A jeżeliżeśmy z Chrystusem umarli, wierzymy, iż wespół też z Chrystusem żyć będziemy; wiedząc, że Chrystus powstawszy zmartwych, więcej nie umiera, śmierć mu więcej panować nie będzie. Bo iż umarł grzechowi, raz umarł, a iż żywie, żywie Bogu. Także i wy rozumiejcie, iżeście są umarłymi grzechowi, a żywymi Bogu w Chrystusie Jezusie Panu naszym“ [3]). 3. Aby zaś człowiek mógł to osiągnąć, winien dla wszystkich namiętności umrzeć, jako Pan podeptać je śmiercią swoją, zniweczyć wszystkie podniety ku nim, postąpić jak się

[1]) S. Augustin. Tract. 51. in Ioann. [2]) Idem. de verb. Apost. serm. 15. [3]) Rzym. 6. 8. 12.

postępuje ze szczepem winnym, który się z nieużytecznych i szkodliwych prąci obcina, według uwagi św. Bernarda tak mówiącego: „Jak obcięta była w Chrystusie chwała? Nożem bólu. Bogactwa? Nożem ubóstwa“ [1]). Stąd św. Paweł wnosi: „Niech więc grzech nie króluje w waszem śmiertelnem ciele, abyście ulegali pożądliwościom jego. Ale nie wydawajcie członków waszych orężem niesprawiedliwości grzechowi; ale wydawajcie się Bogu, jako zmartwych żywymi, a członki wasze zbroją sprawiedliwości Bogu.“ [2]) Więc: „Dobrze umarłeś na sercu, jeśli już nie sobie żyć usiłujesz, ale temu, który za ciebie umarł [3]); abyś tego dokonał, obcinać i umartwiać się ustawicznie potrzeba: „Wierzcie mi i części obcięte odrastają, i usunięte wracają, i zagaszone nanowo się zapalają, i uśpione powtórnie się ocucają. Małoś zrobił, gdyś raz obciął, często obcinać trzeba, owszem, jeśli to być może, zawsze; to co obciąć należy, jeśli chcesz, znajdziesz“ [4]).

III.

Społem i zmartwychwstani będziemy. 1. Jeśli przez chrzest grzechowiśmy umarli, to sta-

[1]) De passion. Dom. c. 2. [2]) Rzym. 6. 11 14. [3]) S. Bernard. Epist. 42. ad Henricum Episc. Senonens [4]) S. Bernard. Serm. 58 super. Cant.

liśmy się podobnymi Chrystusowi umarłemu i pogrzebanemu; Chrystusowi zmartwychwstającemu podobni będziemy przez nasze zmartwychwstanie: „Jeśli bowiem zostaliśmy wszczepieni w wizerunek śmierci Chrystusowej, to społem i zmartwychwstani będziemy. Przez podobieństwo bowiem umieramy we chrzcie, ale przez prawdę zmartwychwstajemy w ciele, jako i Chrystus“ [1]). Stąd Apostoł: „Albowiem jeśli wierzymy, iż Jezus umarł i zmartwychwstał; tak i Bóg te, którzy zasnęli przez Jezusa, przyprowadzi z nim“ [2]). 2. Ale nowe także życie pewnego rodzaju zmartwychwstaniem nazwać się może, ono przyszłe ciał zmartwychwstanie uprzedzić winno, i o Chrystusie Tertulian pisze: „Chrystus miodu po żółci skosztował, i nie pierwej królem chwały przez niebian został pozdrowiony, aż jako król Żydowski na krzyż został skazany, naprzód zmniejszony został od Ojca nieco wobec Aniołów, a potem chwałą i czcią ukoronowany; każdy zaś sprawiedliwy po swojem zmartwychwstaniu ze św. Grzegorzem Nazyanzeńskim będzie mógł powiedzieć: „Wczoraj z Chrystusem na krzyżu cierpiałem, dziś razem z nim uwielbiony je-

[1]) Tertull. De carnis resurrect. c. 47. [2]) 1. Tesalon. 4 13.

stem; wczoraj wespół umierałem, dziś razem jestem ożywiony, wczoraj byłem pogrzebiony, dziś razem zmartwychwstaję“ [1]). 3. Gdy w końcu Chrystus Pan swoją śmiercią i pogrzebem nam to życie i zmartwychwstanie wysłużył: to cóż słuszniejszego i sprawiedliwszego być może, jak aby z nim umarli i my, dla niego ożyli? Stąd Paweł o odkupionych mówi: „Albowiem żaden z nas sobie nie żywie, i żaden sobie nie umiera. Bo chociaż żywiemy, Panu żywiemy: chociaż umieramy, Panu umieramy. Choć tedy żywiemy, choć umieramy, Pańscy jesteśmy. Albowiem na to Chrystus umarł, i zmartwychwstał, aby i nad umarłymi, i nad żywiącymi panował“ [2]). Więc: „Jako Chrystus wstał zmartwych przez chwałę Ojcowską, tak i my żebyśmy w nowości żywota chodzili“ [3]).

NIEDZIELA VII PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Strzeżcie się pilnie fałszywych proroków, którzy do was przychodzą w odzieniu owczem, a wewnątrz są wilcy drapieżni.“ *Mat. 7. 15.*

I.

Strzeżcie się pilnie fałszywych proroków.

Fałszywymi prorokami są ci, którzy w sprawie

[1]) Orat 1. in Pasch. [2]) Rzym 14. 7. 8. 9 [3]) Rzym. 6. 4

zbawienia widzą i uczą fałszywie, trojakiego są rodzaju: 1-szy jest takich, którzy fałszywe dogmata ogłaszają, albo prawdziwe przeczą, albo psują, święty Paweł każe się mieć przed nimi na baczności: „Są niektórzy, co wami trwożą i chcą wywrócić Ewangelię Chrystusową. Ale choćby my, albo anioł z nieba przepowiadał wam mimo to cośmy wam przepowiadali, niech będzie przeklętwem“ [1]). „Cóż tak pysznego, jak Boskim sprzeciwiać się naukom“ [2]). 2-gi jest takich, którzy słowami, przykładami, pismami przewrotnie nauczają innych, i obyczaje psują rozmowami złemi“ [3]. „Heretyków nauka zatruta jest, filozofów słaba, cheiwców brudna, zmysłowców szkaradna, pyszałków próżna“ [4]. 3-ci jest takich, którzy będąc głupimi, za mądrych się mają, i będąc występnymi za uczciwych, a inaczej myślących i czyniących za głupich uważają i na żaden szacunek nie zasługujących, powiedziano jest o nich: „Biada, którzy nazywacie złe dobrem, a dobre złem, pokładając ciemność za światłość, a światłość za ciemność, pokładając gorzkie za słodkie a słodkie za gorzkie“ [5]. „Znikczemnieli w myślach

[1] Galat. 1. 7 8. [2] S. Hieron. super 2. ad Cor. c. 10. [3] 1 Kor. 15. 33. [4] Hugo Card. super. 11. ad Tim. c. 1. [5] Iz 5. 20.

swoich i zaćmione jest bezrozumne serce ich; albowiem powiadając się być mądrymi, głupimi się stali“ [1]). „Zdradliwą jest nauka heretyków, w odniesieniu do Boga bluźniercza, co do religii bezbożna, z uwagi na prawdę mylna“ [2]). Do nich zaliczyć należy i tych, którzy od rzeczy doskonalszych odwodzą, a do mniej doskonałych skłaniają. Pospieszaj tam, dokąd zmierzasz: dokładaj wszelkich sił, abyś coprędzej stanął u celu; niech pochodu twego nie powstrzymuje nieprzyjaciel, skorych naśladuj, opieszałych pociągaj, z leniwymi nie miej nic wspólnego, mężnych mocno się trzymaj“ [3]). Więc: „Jeśli kto przychodzi do was, a tej nauki nie przynosi; nie przyjmujcie go do domu, ani mu, daj zdrów, mówcie“ [4]).

II.

Którzy do was przychodzą w odzieniu owczem. Za owce się podają ci zwodziciele trojako: 1. utrzymując, że prawdziwą i czystą religię mają, i że to co mówią i czynią, z gorliwości mówią i czynią, gdy tymczasem oni zgoła religię zniszczyć usiłują: „Mając wprawdzie pozór pobożności, lecz się mocy jej zapierający“ [5]). „Taką jest przebiegłość here-

[1]) Rzym. 1. 21. 22. [2]) S. Hilary super 6. sal. 138. [3]) S. Chryzost. Serm. de fide spe et charitate. [4]) 2. Jan. v. 10 [5]) 2. Tymot. 3. 5.

tycka, iż prawdę z fałszem, a złe z dobrem mieszają, do rzeczy zbawiennych jad swojego błędu wlewają, aby tem łatwiej mogli przekonać, że prawdę mówią, gdy tymczasem nieprawość sieją“ [1]). 2. Pozór różnych cnót okazując; pochlebstwem, przymilaniem się, grzecznością, obłudą, zachowaniem się i ułożeniem zewnętrznem za pobożnych się podając; gdy tymczasem cnót prawdziwych nie mają, Boskie i kościelne przykazania lekceważą sobie: „są jak latorośle od szczepu odcięte, z początku wygląd mają podobny jak te co są w szczepie, z czasem jednak różnica okazuje się wielka“ [2]). „Synowie heretyków przymilaniem się i mównością zwodzą serca ludzkie, pod wdzięcznem imieniem Chrystusa kryją truciznę bezbożnych przekonań“ [3]). 3. Za dobrych się chrześcian, katolików, zakonników mając, tem skuteczniej takimi łudzącymi pozorami zwalczają i obalają wiarę, kościół i wszelką doskonałość: „Heretycy podstępnie się wciskają, pochlebnie ujmują, łagodnie krępują, skrycie zabijają“ [4]). Więc, jak Apostoł upomina: „I tych się chroń“ [5]).

---

[1]) S. Isid. Hispal. De summo bono libr. 3 c. 12. [2]) S. Augustin. Serm. 11. super Matth [3]) S. Cyrill. Hierosol Catech. s. 4. [4]) S. Leo M. Serm. 5. de jejunio decimi mensis. [5]) 2. Tymot. 3. 5.

III.

A wewnątrz są wilcy drapieżni, z trzech powodów; albowiem 1. mają dzikość wilków, bo nie szukają czci Bożej, zbawienia dusz, duchowego i społecznego dobra, ale tylko przewrotnych żądz swoich zaspokojenia; opisuje ich tak Apostoł: „Ludzie sami siebie miłujący, chciwi, hardzi, pyszni, bluźniercy, rodzicom nieposłuszni, niewdzięczni, złośnicy, bez miłości przyrodzonej, bez pokoju, potwarcy, niepowściągliwi, nieskromni, bez dobrotliwości, zdrajcy, uporni, nadęci i rozkosze więcej miłujący, niźli Boga“[1]). „Nie ma podłości, którejby się nie podjęli bezbożni, dla przeprowadzenia swych mniemań“ [2]). 2. Na wzór wilków rzucają się na owce dobrego pasterza, to jest, na wiernych i gubią je; i krom tego „przychodzą“ nie będąc posłani, ale z własnej woli, według słowa Pańskiego: „Nie posyłałem proroków, a oni biegli; nie mówiłem do nich, a oni prorokowali“ [3]). „Złodzieje są i zbójcy.“ „Złodziej nie przychodzi jedno żeby kradł, a zabijał i tracił“ [4]). 3. Jak wilcy, nawet gdy brzuch swój łupieztwem napełnią, porywać i zabijać nie przestają; tak i ci bez-

[1]) 2. Tymot. 3. 2. 5. [2]) S. Leo M. Epist 93. ad Turibium. Episc. Asturiens. [3]) Jer. 23. 21. [4]) Jan. 10. 8. 10.

bożnicy, z własnej bezbożności niezadowoleni, cudzej pobożności nienawidzą, i własną duszę straciwszy, innych dusze zgubić usiłują: „Wilcy drapieżni.“ „Heretycy z uwagi na odzienie są owcami, z uwagi na chytrość lisami, co do czynu okrucieństwa wilkami“ [1]). Nadto: „Gdy heretycy ogólnie rzecz biorąc ludzą obietnicami i ganią tych, którzy są prostoduszuymi; gdy o rzeczach materyalnych wciąż mowią; to aż nadto widocznem jest, iż nad tem głównie pracują, aby oczy ciała wytężać, a oko ducha, oko wewnętrzne zaślepić“ [2]). Więc: „Jak w poznawaniu strzedz się należy błędu, tak w działaniu strzedz się potrzeba niegodziwości“ [3]) bo: „Nie błąd rodzi grzechy, ale grzechy błąd“ [4]).

PONIEDZIAŁEK.

„Wszelkie drzewo dobre, owoce dobre rodzi, a złe drzewo, owoce złe rodzi.“ *Mat.* 7. 17.

I.

Wszelkie drzewo dobre, owoce dobre rodzi. W Ewangelii znajdujemy trzy rodzaje drzew; a naprzód drzewo dobre, które dobre owoce

[1]) S. Bernard. Serm. 66. super Cant. [2]) S. Augustyn. Lib. 2. de Gen. contr. Manich. [3]) S. Augustin. De agon. christian. c. 25. [4]) S. Chrysost. Homil. 19. in Matth. Op. Imp.

rodzi. Drzewem na roli Pańskiej zasadzonem jest każdy człowiek; dobrem drzewem każdy sprawiedliwy, drzewem złem grzesznik; owocami dobrymi są dobre uczynki, owocami złymi są złe uczynki. Drzewo dobre chwali Pan z trzech względów. 1. ze względu na wielość owoców: „Liczba mnoga tu jest położona, dla oznaczenia wielości.“ Owoców tych jest dwanaście: „A owoc ducha jest: miłość, wesele, pokój, cierpliwość, dobrotliwość, dobroć, nieskwapliwość, cichość, wiara, skromność, wstrzemięźliwość, czystość“ [1]). „Tego, który wszystko oświeca, własnością jest, sadzić i polewać; a twoją rzeczą owoc dobry wydawać“ [2]). 2. Ze względu na dobroć owoców: „Dobre“: i „Dobry człowiek z dobrego skarbu wynosi rzeczy dobre“ [3]): dobre zaś i cenne są bo duszę zasycają, do jej udoskonalenia zmierzają, i do królestwa niebieskiego ją wprowadzają. „Miłością kosztujemy Boga, weselem radujemy samych siebie, pokojem blizkiego przyjaciela, cierpliwością nieprzyjaciela“ [4]). „Wszelka ludzka przewrotność, zwana inaczej występkiem, zasyca się znęcaniem nad drugimi; wszelka zaś pra-

[1]) Gal. 5. 22. 23. [2]) S. Cyrill. Hierosol. Catech. 1. [3]) Mat 12. 35. [4]) Hugo Card. Super Epistol. ad Ephes. c. 5.

wość, zwana inaczej cnotą, zasyca się ustępowaniem, dogadzaniem, czynieniem dobrze drugim“ [1]). 3. Ze względu na ciągłe wydawanie owoców: „Rodzi,“ czas teraźniejszy jest położony dla wyrażenia ciągłości, według słów Proroka: „A nad potokiem wyrośnie na brzegach jego z obudwu stron wszelkie drzewo owoc rodzące; nie spadnie liść z niego i nie ustanie owoc jego“ [2]); owszem drzewo dobre, im bardziej samo się wzmaga, tem więcej i lepsze owoce przynosi, widzieć to możemy w duchownem znaczeniu na Hiobie: „Hiob przed pokusą trzydziesty miał owoc, sprawiedliwie żyjąc śród dostatków swoich; po stracie majętności i synów—sześćdziesiąty; a po doznaniu niemocy ciała, po zniesieniu jej cierpliwie — setny“ [3]).

II.

A złe drzewo owoce złe rodzi. Z trzech względów drzewo takie złem jest. 1. złem; ponieważ „złe“ owoce rodzi „zły człowiek ze złego skarbu wynosi złe“ [4]). „Nie może z gorzkiego korzenia słodki owoc powstać“ [5]). 2. złem; ponieważ wiele złych owoców rodzi, wymie-

[1]) S. Augustin. De 83. quaest. 80. quaest. [2]) Ezech. 47. 12. [3]) S. Chrysost. Homil. 31. in Matth. Op. Imp. [4]) Mat. 12. 35. [5]) S. Petr. Dam Opusc. 25. c. 1.

nia je Apostoł: A jawne są uczynki ciała, które są: porubstwo, nieczystość, niewstydliwość, wszeteczeństwo, bałwochwalstwo, czarowanie, nieprzyjaźni, swary, zawiści, gniewy, niesnaski, rozterki, kacerstwa, zazdrości mężobójstwa, piaństwa, biesiady, i tym podobne“ [1]). Owocem świata zniszczenie jest; na to bowiem rośnie, aby upadł, na to upada, aby kiełkował; na to kiełkuje, aby co wyda klęskami pochłonął“ [2]). 3. Złem, ponieważ złych owoców rodzić nie przestaje, kto w grzechach trwa: „Rodzi:“ według słów Pisma: „Kto szkodzi: niech jeszcze szkodzi: a kto jest w plugastwie, niech jeszcze plugawieje:“ [3]) i: „Jak tego, co z natury jest, trudno albo nigdy pozbyć się nie można, tak i tego, co z przyzwyczajenia“ [4]). Więc wejrzyj w siebie samego i obacz, czy i pod jakim względem do tego drzewa podobny jesteś: „Boga trzeba kosztować, czego Chrystus uczył, to sobie przyswajać, na własny pożytek obracać“ [5]).

III.

Przyszedł szukając na niem owocu, i nie nalazł. Niepłodne drzewa bywają trojakiego

[1]) Galat. 5. 19. 21. [2]) S. Gregor. M. Homil. 1. in Evang. [3]) Apol. 22. 11. [4]) S. Bonavent. Super Sap. c. 12. [5]) S. Bonavent. In centiloq. 6. 3. sect. 1.

rodzaju: jedne bowiem 1. mają gałęzie, ale bez kwiatów, jak ono, o którem czytamy w Ewangelii: „A ujrzawszy (Jezus) jedno figowe drzewo przy drodze, przyszedł do niego, i nie nalazł nic na niem jedno tylko liście“ [1]). Inne 2. wydają gałęzie i kwiaty, ale bez owoców, jak owo drzewo figowe, o którem Pan mówi u ś. Łukasza: „Miał niektóry figowe drzewo wsadzone w winnicy swojej; i przyszedł szukając na niem owocu, i nie nalazł;“ [2]), nie powiedziano tu, że nie miało gałęzi i kwiatów, ale że nie miało „owocu.“ „Choć za czasu na gałęziach pąkowie puszczą, słabo wsadzone, będą od wiatru wzruszone, i od gwałtownych wiatrów będą wykorzenione“ [3]). Inne 3. owoce rodzą wprawdzie, ale ani dobre, ani złe, ale takie, których jeść nie można. „Bo się połamią gałęzie niedoszłe, a owoc ich niepożyteczny, i cierpki ku jedzeniu, i niczemu się nie godzący“ [4]). Do pierwszego rodzaju podobnymi są ci, którzy wiele mówią, a nic nie czynią; do drugiego ci, którzy spełniają uczynki zewnętrzne bez wewnętrznej wartości, bo im zbywa na łasce poświęcającej; do trzeciego ci, którzy są wprawdzie w stanie łaski, i wiele

[1]) Mat. 21. 19. [2]) Łuk. 13. 6. [3]) Mądr 4. 4. [4]) Mądr. 4. 5.

robią, ale w przewrotnej albo czysto naturalnej intencyi, o tych, jak o złych drzewach wyrok już zapadł: „Wszelkie drzewo, które nie daje owoców dobrych, będzie wycięte i w ogień wrzucone“ [1]); jak się to pokazuje z przypowieści, w której pięć głupich panien z godów wyłączono, i z przypowieści, w której sługa co talent zakopał, potępiony został. Więc patrz, aby się tobie to nie przydarzyło, i aby nie powiedziano o tobie kiedyś, co jest powiedzianem o bezbożnych: „A tak będą jeść owoce drogi swojej, i nasycą się radami swemi“ [2]).

WTOREK.

„Wszelkie drzewo, które nie daje owocu dobrego, będzie wycięte i w ogień wrzucone.“
Mat. 7. 19.

I.

Miał niektóry drzewo figowe zasadzone w winnicy swojej [3]). Rozważ drzewa niepłodnego zasadzenie. Przy sadzeniu drzewa, aby owoc przynieść mogło, 1. potrzeba ziemi odpowiedniej. Nie może to być ugór, albo droga publiczna, albo jakieś miejsce nie żyzne, ale ziemia odpowiednio przygotowana, ogro-

[1]) Mat. 3. 10. [2]) Przyp. 1. 31. [3]) Łuk. 13. 6

dzona, aby sadzonek nikt nie poruszał, póki się dobrze nie zakorzenią. Ziemią taką dla człowieka, aby owoc żywota wiecznego osiągnąć mógł, jest Kościół Boży: „W winnicy swojej.“ — Kościół słusznie nazywa się dziedzictwem Chrystusa „Przenajdroższą Krwią jego nabytem“ [1]). — „Pięknie nazywa się Kościół ziemią żyjących, przeciwnie zaś zebrania heretyckie, to ziemia umarłych“ [2]). „Ogrodem Pańskim jest Kościół katolicki, hodują się w nim róże męczenników, lilie dziewic, fiołki wdów, bluszcze małżonków“ [3]). 2. Potrzeba, aby drzewo w tę ziemię włożono i dobrze opatrzono. W człowieku uskutecznia się to sadzenie, kiedy jako człowiek łączy się z ciałem Kościoła, i w ten sposób otrzymuje od Chrystusa zasób życiowy, o którym Chrystus przez inne podobieństwo znać daje, mówiąc: „Jam jest szczep winny, wyście latorośle, kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten siła owocu przynosi, bo bezemnie nic czynić nie możecie“ [4]). — „Kto chce mieć Ducha Świętego, niech poza Kościołem nie będzie, niech doń pozornie nie wchodzi, a jeśli już

[1]) Cassiodor Super Psalm 5. in prooem. [2]) S. Gregor M. Libr. 10. super Ezech. c. 33. [3]) Theophil. Antioch. libr. 4. in Evang. [4]) Jan. 15. 5.

wszedł, niech się zmieni i prawdziwie z drzewem żywota połączy"[1]). 3. Potrzeba, aby drzewo w tej ziemi zostawało: w człowieku się to uskutecznia, kiedy w połączeniu z ciałem Kościoła zostaje i z Głową jego Chrystusem. Okazuje to Pan za pośrednictwem tego samego podobieństwa: „Jako latorośl nie może przynosić owocu sama z siebie, jeśli nie będzie trwać w winnym szczepie, tak i wy, jeśli we mnie mieszkać nie będziecie"[2]). „Kościół tylko katolicki każdemu jest pożyteczny, i otrzymanie chrztu, i dzieła miłosierdzia, i chwalebne wyznanie imienia Chrystusowego zbawienie daje, jeśli jeno dobrze żyje w Kościele katolickim"[3]). Przydaje Pan, co się stanie, jeśli tej łączności nie dochowamy: „Jeśliby kto we mnie nie trwał, precz wyrzucon będzie jako latorośl, uschnie i zbiorą ją, i do ognia wrzucą, i gore"[4]). Więc: „Zbawienie za pośrednictwem Kościoła nam się dostaje; ci co są poza jego obrębem, nie skosztują żywota wiecznego"[5]). — Co poza obrębem Kościoła jest, to udawanie jest"[6]).

[1]) S. Augustin. Epist. 50 ad Bonifacium. [2]) Jan. 15 4. [3]) S. Augustin. De fide ac Petrum. c. 3. [4]) Jan. 15 5. [5]) S. Theodor. Quaest. 1 super Ioann. Sirum Nave. [6]) S. Cyprian. In sent. Epis. Consil. Carthag. sent. 75.

II.

(*Oto trzy lata są jako przychodzę, szukając owocu na tej fidze, a nie najduję*[1]). Aby drzewo tak zasadzone owoc przyniosło. 1. Pan jego cierpliwie na to czeka; podobnie i Bóg, aby człowiek owoc wiecznego żywota wydał, cierpliwie czeka i stosownego czasu użycza. „Oto trzy lata są jako przychodzę, szukając owocu na tej fidze, a nie najduję." „Bóg okazuje miłosierdzie obecnie, a grozi sądem w przyszłości; radujmy się z miłosierdzia Bożego, ale lękajmy się sądu Bożego"[2]). 2. Pan na prośbę ogrodnika jeszcze jakiś czas czeka; podobnież Bóg, aby człowiek dzieła zbawienia sprawował, na wstawienie się Maryi Panny, Aniołów i Świętych, dłużej, często wiele lat, owszem aż do śmierci czeka: „Panie! zaniechaj jej i na ten rok"[3]), stąd Apostoł: „Cierpliwie sobie poczyna dla was, niechcąc aby którzy zginęli, ale żeby się wszyscy do pokuty nawrócili."[4]) „Wielka cierpliwość jest Pańska, nie zaraz grzesznika karze, ale zwleka, czekając poprawy, nie śpieszy z pomstą, chyba że grzesznik miarę przebierze."[5]) 3. Jak sprawca winnicy o drze-

[1]) Łuk. 13. 7. [2]) S. Augustin. De decem. chordis c. 1. [3]) Łuk. 13. 8. [4]) 2. Piotr. 3. 9. [5]) S. Ambros. De Abrah. lib. 1. c. 6.

wo, tak Pan o człowieka bardzo się troszczy i wszelkich środków używa, aby uczynki dobre podejmywał i one pełnił: „Aż ją okopam i obłożę gnojem.“ [1]) — „Bóg miłosierny czeka na grzeszników, łaskawie ich wzywa, różne pogróżki daje, z wielu niebezpieczeństw wyzwala, łaski hojnie udziela, coraz bardziej pomnaża, pomnożoną zachowuje, zachowaną w niebie nagradza.“ [2]) Uskutecznia się to w człowieku pilnem roztrząsaniem sumienia i ciągłem upokarzaniem się.“ Więc: „Niech nikt o łaskawości Bożej nie wątpi; ponieważ większe jest jego miłosierdzie, niż nędza nasza.“ [3])

III.

A jeśliby dała owoc, a jeśli nie, napotem ją wytniesz.“ [4]) Tak postanowiono: Jeśli da owoc po roku, żyć będzie; jeśli nie, umrze, według Pańskiego wyroku. „Wytnij ją, przecz ziemię zastępuje?“ [5]) 1. Cel drzewa i uprawy jego na tem polega, aby owoc był; jeśli się ten cel nie ziszcza, to drzewo niepotrzebne. Podobnież cel człowieka i wszystkiego co Bóg w tej mierze czyni, na tem polega, aby człowiek swoje zbawienie wie-

[1]) Łuk. 13 8. [2]) S. Bonavent. Compend. theol. verit. libr. 1. c. 34. [3]) S Augustin. De spirit. et anim. c. 6. [4]) Łuk. 13. 9. [5]) Łuk. 13. 7.

czne sprawował, a przez to Boga, Pana swego, weselił i chwalił: „Ku chwale swojej stworzyłem go, uformowałem go i uczyniłem go.“ [1]) — „Każdy człowiek bardziej na swoje położenie i stanowisko zważa, nie zaś na to, jak postępuje, jak się w cnotach ćwiczy, jak o swem przyszłem życiu pamięta.“ [2]) 2. Gdy wreszcie o tym celu zupełnie zapomni, to i Bóg go już nie znosi; cierpliwość i miłosierdzie ustępują miejsca sprawiedliwości i wyrokowi ostatecznemu; wystawił nam to Chrystus Pan w onej fidze przy drodze spotkanej: „I rzekł mu: Niechaj się nigdy z ciebie owoc nie rodzi na wieki.“ [3]) — „Dopóty jest czemś człowiek, dopóki lgnie do Boga, przez którego stworzony jest; niczem jest człowiek, gdy odstąpi od Boga.“ [4]) 3. Człowiek, jeśli aż do końca opierał się łasce Boskiej, na sądzie szczegółowym posłyszy wyrok swego potępienia: „Związawszy ręce i nogi jego; wrzućcie go w ciemności zewnętrzne, tam będzie płacz i zgrzytanie zębów;“ [5]) usunięty zostanie z ziemi żyjących, z księgi żywota: „Niechaj będą wymazani z księgi żywiących, a niech z sprawiedliwymi nie

[1]) Iz 43. 7 [2]) S. Augustin. De spirit. et anim. c. 35. [3]) Mat. 21. 19. [4]) S. Augustin. Super Ps. 75. 4. [5]) Mat 22. 13.

będą wpisani.“ [1]) i w ogień wieczny zostanie wrzucony: „Wszelkie drzewo, które nie rodzi owocu dobrego, będzie wycięte i w ogień wrzucone.“ [2]) Oto drzewa niepłodnego sadzenie, pielęgnowanie i koniec! Więc: Jakież-to wspaniałomyślne, jak wielkie miłosierdzie: Grzeszymy i żyjemy, przybywają grzechy i pomnaża się życie. Ale miej się na baczności, abyś źle używając długiego miłosierdzia Bożego, nie skarbił sobie gniewu na dzień gniewu.“ [3])

ŚRODA.

„Który czyni wolę Ojca mego, który jest w niebiesiech, ten wnijdzie do królestwa niebieskiego.“
Mat. 7. 21.

I.

Który czyni wolę Ojca mego. Owoce dobre rodzi, kto wolę Bożą pełni. Do pełnienia woli Ojca Niebieskiego potrzeba trojakiej wiary; 1. aby ktoś poznał Ojca Niebieskiego: „Nikt nie zna Syna, jedno Ojciec, ani Ojca kto zna, jedno Syn, a komuby chciał Syn objawić;“ [4]) to jest: „Kto do prawdy, łaski i zbawienia, które od Boga Ojca zale-

[1]) Ps 68. 29. [2]) Mat. 7. 19. [3]) S. Augustin. Super Ps 102. [4]) Mat. 11 27.

ży, przystąpić chce; niech to przeze mnie czyni, niech mojej nauki słucha i niech wierzy we mnie. Bom ja droga, prawda i życie.“ [1]) 2. Aby ktoś poznał, jaka jest wola Ojca Niebieskiego: „Wszelki któryby wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie. Jakoż tedy wzywać będą, w którego nie uwierzyli? Albo jako uwierzą temu, którego nie słyszeli? A jako usłyszą oprócz przepowiadającego.“ [2]) Stąd: „Niech człowiek pilnie słucha, i to co usłyszy, niech chętnem sercem przyjmuje.“ [3])— „Słowo Boże, to wiara nasza.“ [4]) 3. Aby ktoś to co słyszy, uznał za słowo Boże: „A jako będą przepowiadać, jeśliby nie byli posłani?— Wiara tedy ze słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe,“ [5]) — „Wszyscy winni słowa Bożego słuchać, aby każdy stosownie do swej możności zrozumiał, co Bóg zaleca.“ [6]) — Słowo zaś Chrystusa przepowiada się w Kościele Chrystusowym jeno przez tych, którzy prawnie posłani zostali; i dlatego poprzednio Pan upominał, abyśmy się strzegli fałszywych proroków i nie słuchali słowa ludzkiego zamiast Bożego. Oto konieczność wiary do pełnienia woli Bożej, i o tej

[1]) Corn. a Lap. in h. l. [2]) Rzym. 10. 13. 14 [3]) S. Ambros. Libr 7. super Luc. c. 11. [4]) Rzym, 10. 15. 16. [5]) Rzym. 10. 15. 17. [6]) S. Hieronim. Libr, 2. super Ezech. c. 6

wierze św. Paweł rzekł: „A bez wiary niepodna jest spodobać się Bogu.“ [1]) Więc: Staraj się, proszę, i codzień rozmyślaj nad słowami Stwórcy swego; ucz się woli Bożej ze słów Bożych, abyś gorącej do przybytków wiecznych wzdychał i aby umysł twój bardziej pragnął królestwa niebieskiego?“ [2])

II.

Który czyni wolę Ojca mego. Wiara sama nie wystarcza do trzymania królestwa niebieskiego; ale potrzeba, aby czynem wykonywało się to, czego wiara uczy i zaleca; tego bowiem 1. Pan żąda: „Nie każdy, który mówi, Panie, Panie, wnijdzie do królestwa niebieskiego, ale który czyni wolę Ojca mego który jest w niebiesiech, ten wnijdzie do królestwa niebieskiego;“ [3]) temi słowy jasno powiedziano, że nie wystarcza wzywanie Boga przez wiarę: „Panie, Panie!“ ale muszą być koniecznie: dzieła wiary: „Który czyni.“ — „Bo w Chrystusie Jezusie nic nie waży ani obrzezanie, ani odrzezek, ale wiara, która przez miłość działa.“ [4]) — „Wieczności owocem jest cnota dobrego uczynku.“ 2. Pan

---

[1]) Żyd. 11. 6 [2]) S. Gregor. M. in Regist. indict 13. c. 84. epist. 40. ad Theodor [3]) Mat. 7. 21. [4]) Gal. 5. 6.

zawyrokował, że bez dobrych uczynków nic nie pomaga nawet wiara prorokująca i cuda czyniąca: „Wiele ich rzecze mi dnia onego (to jest sądnego): Panie, Panie, izaliśmy w imię twoje nie prorokowali, i w imię twe czartów nie wyganiali, i w imię twe wiele cudów nie czynili? A tedy wyznam im, żem was nigdy nie znał.“ [1]) — „Nie zna ich, który zna wszystko? Cóż to więc jest: Nie znam was? Oto odrzucam was, potępiam was.“ [2]) 3. Sama wiara uczynków wymaga, bo wiele nietylko do zapamiętania, ale i do czynienia przepisuje, tak, iż wierzyć a nie czynić, to prawie to samo, że przykazania sercem i usty uznawać, a uczynkiem przeczyć; dlatego św. Paweł o takich twierdzi: „Wyznawają, iż Boga znają, lecz się uczynkami zapierają;“ [3]) i św. Jakób uczy: „Cóż za pożytek bracia moi, gdyby kto mówił, iż ma wiarę, a uczynkówby nie miał? Izali go może wiara zbawić? — Wiara, jeśliby nie miała uczynków, martwa jest sama w sobie. — I czarcić wierzą i drżą.“ [4]) Więc: Starajcie się bracia, żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze.“ [5])

[1]) Mat. 7. 22. 23. [2]) S. Augustin Serm. 23. de verb. Domini [3]) Tyt. 1. 16. [4]) Jakób. 2. 14. 17. 19. [5]) 2. Piotr. 1. 10.

III.

Który czyni wolę Ojca mego. Wreszcie do otrzymania królestwa niebieskiego potrzeba stałości. Oznajmia to Chrystus Pan 1. przez podobieństwo: „Wszelki tedy który słucha tych słów moich (rozumie się przez wiarę) i czyni je (rozumie się przez dzieła) będzie przypodobany mężowi mądremu, który zbudował dom swój na opoce (oto stałość;) i spadł dészcz (utrapień), i przyszły rzeki (prześladowań), i wiały wiatry (pokus) i uderzyły na on dom; a nie upadł; bo był na opoce ugruntowany. [1])—„Stałość nikomu nie ustępuje, i pogróżkami nie zraża się, i darami nie daje się pociągnąć i przed podstępami ma się na ostrożności.“ [2]) — „Przeciwko wszelkim postrachom szatana i zasadzkom świata umysł mocno i niewzruszenie stoi, bo go wiara pewna i żywa wzmacnia.“ [3]) Tego uczy Chrystus 2. przez przeciwieństwo: „A wszelki, który słucha tych słów moich (oto wiara), a nie czyni ich (oto niekonsekwencya i niestałość), będzie podobny mężowi głupiemu, który zbudował dom swój na piasku; i spadł deszcz i przyszły rzeki, i wia-

[1]) Mat. 7. 24. [2]) S. Bernard. Epistol. 130. ad Pisanos. [3]) S. Cyprian De exhort. Martyr. ad Fortunat.

try i uderzyły na on dom; i upadł, i był upadek jego wielki.“ [1]) — „Nikt nie może niewzruszenie stać, kto rzeczy nieruchome miłuje.“ [2]) 3. Chrystus Pan stałości tej wyraźnie żąda temi słowy: „Kto wytrwa aż do końca, ten będzie zbawion.“ [3]) „Wytrwałość kończy to, cośmy zaczęli; wyjednywa to o co prosimy, ustala to cośmy nabyli, co posiadamy.“ [4]) — „Inne cnoty wieniec wysługują, ale wytrwałość jeno wieńczy.“ [5]) Więc: „Rzeczy dobrze zaczęte codzień wykonywać należy, aby, gdy złe walką się usuwa, zwycięztwo dobrego podtrzymywało się ręką stałości.“ [6])

CZWARTEK.

„Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości.“ *Rzym. 6. 20.*

I.

Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości, to jest, gdyście grzeszyli, toście od sprawiedliwości odstępowali; a gdyście się stali niewolnikami grzechu, toście się ze sprawiedliwości wyzwolili, odłą-

[1]) Mat. 7. 26. 28. [2]) S. Gregor. M. Moral. libr. 8. c. 24. [3]) Mat. 10- 22. [4]) S. Bonavent. Diaet Tit. 8. c. 2. [5]) Idem. ibid. Tit. 9. c. 2. [6]) S. Gregor M. Moral libr. 1. c 21.

czyli i przez nią opuszczeni zostali. Bo kto grzeszy, naturalnej swobody swojej nadużywa i staje się niewolnikiem trojako: 1. siebie samego i inne stworzenia celu swego pozbawiając, a inny im narzucając: „Służy i nędzną służbę wykonywa, kto sam sobie panów tworzy“ [1]). 2. Siebie i swoje rzeczy i inne za środki poświęcając, aby obcemu celowi służyć jako Panu. Ale jak mądrą jest rzeczą do celu dobrego dobrymi zmierzać środkami, tak nierozsądkiem jest wielkim do celu fałszywego byle jakimi zdążać środkami: nader przeto nie rozsądnym jest, kto grzeszy. Dalej św. Ambroży jak z jednej strony słusznie twierdzi: „Wolną jest tylko mądrość, i wolnym jest tylko mądry;“ tak z drugiej również słusznie mówi: „Nie natura niewolę na nas wkłada, ale głupota“ [2]). 3. W obudwu razach poprzednich czyni, co diabeł czynił, według jego woli postępuje; i w ten sposób z pod woli Boskiej się wymyka, a woli diabła się poddaje; „ale każdy który za wolą diabła idzie, jest sługą diabła, chociażby wolnym był; kto zaś Bogu ulega, prawdziwie swobodny jest, chociażby sługą był; [3]) jak św.

---

[1]) S. Ambros. De Joseph. c. 4. [2]) Libr. 2. Epist. 7. ad Simplician. [3]) S. Chrysost. Homil. 41. sup. Matth. Op. imp.

Paweł św. Tymoteusza zachęcając aby usiłował nawrócić grzeszników opierających się prawdzie pisze: „Ażeby im kiedy dał Bóg pokutowanie ku poznaniu prawdy, i upamiętali się od sideł diabelskich, który je w więzieniu dzierży ku woli jego“ [1]). W niewolę się więc oddaje, kto swojej naturalnej wolności używa do grzeszenia. Więc patrz, abyś takim niewolnikiem nie był albo ku tej niewoli nie zmierzał: „Który czyni grzech jest sługą grzechu“ [2]).

II.

Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości, którzy ciężko grzeszą, ci łaski Boskiej poświęcającej pozbawiają się, z utratą zaś tej łaski, tracą wolność synów Bożych [3]) następnie stają się niewolnikami trojako: 1. ponieważ duchowo umarłymi są, i z tej śmierci sami przez się uwolnić się już nie mogą; zatem jako grzesznicy w niewoli śmierci żyją: „Niewola tem większą jest, im panowanie jest większe“ [4]); jakież jest panowanie większe nad śmierć? 2. Po utracie łaski i utracie wolności synów

[1]) 2. Tymot. 2. 25. 26. [2]) Jan 8. 34. [3]) Galat. 5. 13. [4]) Gers. Serm. ad reg. Franc. Part. 2. art. 4.

Bożych, grzesznicy ręce i nogi jakby związane mając, już żadnego uczynku na życie wieczne zasługującego uskutecznić nie mogą; więzami więc tej śmierci skrępowani jakby w więzieniu przebywają: „Grzeszącego męża niesprawiedliwego uwikle sidło“ [1]). 3. Po stracie Bożej łaski i wolności synów Bożych, oddaje się grzesznik złym pożądliwościom swoim, w niewolę najtwardszą i najhaniebniejszą się zaprzęga, z grzechu w grzech wpada: „Cóż jest gorszego nad niewolę ducha, albo co haniebniejszego, gdy w nim albo nienawiść, panuje albo zazdrość, gdy go albo chciwość opanowuje albo gniew w swych więzach trzyma, albo jakie inne występki po swej stronie mają“ [2]). Jakże nędzna jest ta niewola, zwłaszcza gdy niewolnicy tacy, często się za wolnych uważają i jedynie wolnych! „Służy grzesznik strachowi, służy złośliwości, służy gniewowi, a uważa się za wolnego, ale bardziej służy, niż gdyby pod tyranią był“ [3]). Więc: „Kto poddany jest grzechom, ten jakby się wielu panom zaprzedał, i z tej niewoli wydobyć się mu prawie niepodobna“ [4]).

---

[1]) Przyp. 29. 6. [2]) S. Hieron. Epist. 1. ad Demetriadem. [3]) S. Ambros. Libr. 2. Epist. 7. ad Simplicianum. [4]) Idem. Libr. 2. de Jacob. c. 3.

III.

Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości. Niewolnicy grzechu, straciwszy wolność chwały wiecznej, wpadają w niewolę zupełną, i to trojako; 1. ponieważ zamykają się w więzieniu piekielnem: „I zgromadzą się zgromadzeniem jednego snopka do dołu, i będą tam zamknieni w ciemnicy“ [1]). 2. Tam więzami ciemności i mąk zostaną ściśnieni: „Związawszy ręce i nogi jego, wrzućcie go w ciemności zewnętrzne; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“ [2]) 3. W tym stanie pozostaną na wieki: „I pójdą ci na mękę wieczną“ [3]); wolni wszelkiej sprawiedliwości i niewolnicy grzechu na całą wieczność. Oto niewola grzesznika, nad którą nic gorszego pomyśleć nie można! Więc: „Jakaż nadzieja zostaje niewolnikowi, gdzie wieczna śmierć połączona jest z niewolą?“ [4]) „Jakież to smutne, gdy się rodzimy wolni, a umieramy w niewoli!“ [5])

---

[1]) Iz. 24. 22. [2]) Mat. 22. 13. [3]) Mat. 25. 46. [4]) S. Caesar. Arelat. Homil. 4. [5]) S. Ambros. Libr. 2. Epist. 7. ad Simplicianum.

PIĄTEK.

„Albowiem zapłaty grzechowe śmierć, a łaska Boża, żywot wieczny w Chrystusie,“
Rzym. 6. 23.

I.

Łaska Boża. Św. Paweł w tym liście przeciwstawi niewoli grzesznika wolność sprawiedliwego, a kaźni grzesznika, którą jest śmierć, którą nazywa „zapłatą grzechu“, przeciwstawi zapłatę sprawiedliwego, a tą jest życie, które nazywa „łaską Bożą“, i to z trojakiego względu; 1. ponieważ to życie nabywa się nie przez naturę, nie przez stary zakon, ale przez samą łaskę, którą utracili grzesznicy, a mają sprawiedliwi; przez nią bowiem staje się to, co mówi Apostoł: „A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny“ [1]). Przez łaskę tedy sprawiedliwego wyzwalają się od śmierci niewoli grzechu i wolność życia synów Bożych otrzymują w samem życiu łaski. „A tak, bracia! nie jesteśmy synami niewolnicy, ale wolnej; którą wolnością nas Chrystus wolne uczynił“ [2]). 2. Przez łaskę sprawiedliwego sprawują się dzieła wolności, które zasługują na żywot wieczny; dzieła te uważane w sobie samych,

[1]) Rzym. 6. 22. [2]) Galat. 4. 31.

w odniesieniu do życia obecnego bardzo się nie cenią, ale wartość otrzymują jedynie z łaski; dlatego same te dzieła i zasługi łaską Bożą zwać się winny, tak są dobrę, iż Bóg własne swoje dary, chce uważać za ich zasługi.“ [1]) Gdy więc grzesznicy sprawują dzieła niewoli w grzechach na śmierć wieczną, to sprawiedliwi przez łaskę sprawują dzieła wolności, jednają sobie zasługi na żywot wieczny. „Łaska niebieska nie znajduje zasługi, gdy przychodzi; ale gdy przyjdzie, to zasługę sprawia; nawet gdy do niegodnej myśli przyjdzie, to w niej zasługę sprawia, którą nagradza, pomimo, że tam znalazła była tylko to, coby ukarać wypadło było.“ [2]) 3. Jak grzech wiedzie grzeszników do niewoli zupełnej, to jest, do śmierci wiecznej, jako celu i zapłaty swojej; tak łaska wiedzie sprawiedliwych do wolności zupełnej, to jest, do życia wiecznego, jako kresu i wieńca swego: „Łaska Boża, to życie wieczne w Chrystusie.“ „Uprzedza Bóg, abyśmy się uleczyli; udziela się później, abyśmy ku uwielbieniu zmierzali; uprzedza, abyśmy pobożnie żyli; udziela się później, abyśmy z nim zawsze żyli.“ [3]) „Do-

---

[1]) Concil. Trid. Ses. 6. c. 16. [2]) S. Isid. Hisp. De summo bono libr. 2. c 5. sent. 5. [3]) S. Augustin. de natur. et grat. c. 32.

bre życie nasze niczem innem nie jest, jeno łaską Bożą; zatem i życie wieczne, które się daje za życie dobre, jest Bożą łaską; bo i ono daje się darmo, skoro darmo daje się łaska, co nas ku niemu sposobi.“ [1]) Oto wolność, która się nam przez łaskę dostaje. Jakże jest cenną łaska! Więc: „Łaska Boża przez Jezusa Chrystusa Pana naszego.“ „A przetoż jeśli was Syn wyswobodzi, prawdziwie wolni będziecie.“ [2])

II.

Żywot wieczny w Chrystusie. Nagrodą sprawiedliwego w niebie nazywa się „życie;“ 1. bo się przeciwstawia karze grzesznika, którą jest śmierć, i że wolność onego życia niebieskiego przeciwna jest niewoli tej śmierci.— „Gdzie niema obawy, tam wolność.“ [3]) „Chwalebna wolność, której nie krępują żadna niewola winy, żadne więzy grzechów, na której nie ciążą żadne brzemiona występków, ani żadnych zbrodni wspomnienia.“ 2. Ponieważ to życie, zawiera w sobie wszystkie dobra wolności, jak owa śmierć wszystkie nędze niewoli. O życiu grzesznika śród mąk wiekuistych pisze św. Augustyn: „Nie życiem,

---

[1]) S. Augustin De grat. et lib. arbit. c 8 [2]) Jan 8. 36.
[3]) S. Ambr. libr. 2. Epist. 7. ad Simplicianum.

ale śmiercią nazwane być winno, owo wiekuiste przebywanie w piekle: bo nie ma większej i gorszej śmierci, nad śmierć nigdy nie umierającą:" [1]) ale o życiu sprawiedliwego w niebie mówić należy: „Życie to jest zupełne i doskonałe, jako ludzkie, jako anielskie, jako Boskie. Żyje tam pamięć wspomnieniem przeszłości, żyje tam rozum poznaniem i widzeniem Boga, żyje tam cnota kosztowaniem wszelkiego dobra. Żyją tam również wszystkie zmysły i swoich używają rozkoszy. Obejmuje więc to życie wszelkie pociechy, bogactwa, zaszczyty, słowem zupełne daje zadowolenie." [2]) 3. Ponieważ życie to, od wszelkich zamieszek wolne, duszę w zupełności zadawalnia: „Myśl co chcesz, pragnij czego ci się zażąda: szczęśliwość owa wyższą jest nad wszelką myśl, nad wszelkie pragnienie twoje." [3]) — „Nagrodą niebieskiej ojczyzny jest, widzieć Boga, żyć z Bogiem, być z Bogiem, być w Bogu, mieć Boga, który jest najwyższem dobrem. Gdzie jest najwyższe dobro, tam jest najwyższa szczęśliwość, najwyższa wolność, doskonała miłość, wieczne bezpieczeństwo i bezpieczna wie-

[1]) De civit. Dei lib. 6. c. 12. [2]) Corn. a Lapide Com. in h l. [3]) S. Bernard In declam.

czność.“ [1]) Więc: „Zapłoń miłością i pragnieniem wiecznego życia Świętych.“ [2]) — „Jeśli biegniesz za to życie sto mil, to ileż tysięcy mil biegnąć winieneś za życie wieczne?“ [3])

III.

Żywot wieczny w Chrystusie. Ta wolność, jak samo to życie „wieczna jest, i dlatego 1. kosztujących go prawdziwie szczęśliwymi czyni: „Bo ze wszystkiego to najlepszem jest, co wiecznem jest. Ale cóż wiecznem jest i co wiecznością umysł napawa, jeśli nie Bóg?“ [4]) — „Osiągnieniem szczęśliwości stają się ludzie szczęśliwymi, szczęśliwością jest samo Bóstwo, zatem widoczną jest rzeczą, że osiągnieniem Bóstwa stają się szczęśliwymi.“ [5]) 2. Wieczna wolność w życiu wiecznem, ponieważ ani to życie, ani wolność ona, przez żadną niewolę stracić się nie mogą, bo tam już grzech miejsca nie ma: „Nie ma już tam zepsucia, nie ma upadku, nie ma starości i gniewu; lecz pokój wieczny, chwała świetna, wesele bez końca, uroczystość ciągła.— Niema tam obawy, nie ma smutku, wszelkie pragnienie w radość się zamienia, bo tuż przed

[1]) S. Bernard. Med. c. 4 [2]) S. Augustin. De catechiz. rudib. c. 25. [3]) S. Augustin. Homil. 37. ex 50. [4]) Idem de quaest. 33. [5]) Boët. De consol. phil. libr. 4

nami jest to, czego tylko pragniemy, i w zupełności temu pragnieniu staje się zadosyć.“ [1]) 3. W życiu wiecznem wolnością jest Bóg sam, w nim i przez niego prawdziwie wolnymi będziemy na wieki; dlatego św. Augustyn mówi: „Prawdziwą wolność mają tylko błogosławieni i zakonu wiecznego przestrzegający.“ [2])— Więc zawnioskować wreszcie należy: „Ten od wszystkiego wyzwala, któremu służyć jest rzeczą najużyteczniejszą, i prawdziwą wolność stanowi podobać sobie w jego służbie;“ [3]) i: „Ten, który obfituje w wielki dostatek, wielką ma władzę, chlubną ojczyznę, znakomitych przodków, do którego całe należy państwo; ten utracił wolność, i ostatnim wszystkich sługą jest.“ [4])

SOBOTA.

„Albowiem jakoście wydawali członki wasze na służbę nieczystości i nieprawości, ku nieprawości; tak teraz wydawajcie członki wasze na służbę sprawiedliwości, ku poświęceniu.“
Rzym. 6. 19.

I.

Do unikania nieprawości Apostoł nawołuje w tym liście z trzech względów: 1. że się plu-

[1]) S. Augustin. De spirit et anim. h. 60. [2]) S. Augustin De libero arbitr. c. 15. [3]) S. Augustin. De quantit. animae c. 34. [4]) S. Chrysost. Homil. 59. super Matth. Op. imp.

gawi ciało: „skutkiem nieczystości;“ i dusza: „przez nieprawość,“ z grzechu w grzech wpadając: „O ile ciało w skutek dobrobytu rozrasta się, o tyle dusza kurczy się coraz bardziej, słabszą się staje, zamiera i jakby grzebie.“ [1]) — „O szlachetna naturo! czystemiś rzeczami była wykarmiona, czemu się ku brudom przechylasz?“ [2]) 2. Że się haniebnie zniża człowiek aż do najsromotniejszej niewoli: „Bo gdyście byli niewolnicy grzechu;“ bo „wszelki który czyni grzech jest sługą grzechu;“ [3]) i: „Jakiż pożytek mieliście z tych rzeczy, których się teraz wstydzicie? 3. Z powodu śmierci duchowej na wieki: „Zapłaty grzechowe śmierć,“ i: „Śmierć grzeszników najgorsza.“ [4]) Więc: „Znieść należy raczej wszelką przykrość, niż się dopuścić jakiej nieprawości.“ [5])

II.

Sprawiedliwości przestrzegać również zaleca Apostoł z trzech powodów: 1. dla uwolnienia się od grzechu, wszelkich kar grzechowych i następstw: „A teraz będąc wyzwoleni od grzechu.“ „O sprawiedliwości! kto

[1]) S. Chrysost. Homil. 13. super 1. Tim [2]) S. Bernard. Serm. de 7. grad. confess. [3]) Jan 8. 34. [4]) Psalm. 33. 22. [5]) S. August, Super. Psalm. 72. v. 7.

cię miłuje, kto cię przestrzega, pospołu z Mojżeszem suchą nogą przejdzie morze świata krwią występków zafarbowane. Jest to kamień, którym Dawid ugodził Filistyńczyka i wyswobodził z niewoli Izraela.“ [1]) 2. Dla uświęcenia, usprawiedliwienia duszy i ciała i dla służenia Bogu: „Służyć sprawiedliwości ku uświęceniu.“ „A stawszy się niewolnikami Bogu.“ „Dobra winnica sprawiedliwego, owszem dobrą winnicą sprawiedliwy, cnota to jego szczep, działanie to latorośle, wino to świadectwo sumienia, język to tłocznia dobre rzeczy z serca wydobywająca.“ [2]) 3. Dla żywota wiecznego: „A cel, to życie wieczne.“ „I pójdą — sprawiedliwi do żywota wiecznego.“ [3])—„Sprawiedliwość od Boga pochodzi, w niebo spogląda, na oczy Boskie zawsze pomni; z innemi cnotami w parze chodzi, od samego Boga chce być uwielbiona.“ [4])—Czyż nie warto ją nabyć, cokolwiekby to kosztować miało? Więc: „Tak winniśmy pragnąć sprawiedliwości, jak podczas głodu lub pragnienia pożądany jest nam pokarm i napój.“ [5])

---

[1]) S Augustin Serm. 14. ad fratr. in eremo. [2]) S. Bernard. Serm. 63. super Cant [3]) Mat. 25. 46. [4]) S. Petrus Chrysolog. De migr. Abrahae. [5]) S. Hierom. Epist. 1. ad Demetriadem.

i: „Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyceni.“ [1])

III.

Wreszcie wskazuje Apostoł sposób przestrzegania sprawiedliwości: „Jak nieprawości tak i sprawiedliwości trojako przestrzegać mamy: 1. abyśmy jak pierwej z nieprawości w nieprawość wpadali, tak teraz usprawiedliwiwszy się z cnoty w cnotę postępowali aż do uświęcenia się: „Sprawiedliwości ku poświęceniu;“ tego niegdyś Prorok od ludu Bożego żądał: „Jako był zmysł wasz, żebyście błądzili od Boga, dziesięć kroć tyle zasię nawróciwszy się szukać go będziecie.“[2]) 2. abyśmy z tąż samą usilnością, jak przedtem nieprawości, tak teraz sprawiedliwości służyli, stosownie do uwagi jaką robi św. Anzelm w tej mierze: „Jak do grzeszenia żadna was bojaźń nie zmuszała, ale żądza i rozkosz grzechu; tak do życia prawego niech was skłania nie obawa, ale zamiłowanie sprawiedliwości.“[3]) 3. Apostoł powołuje się na sam rozum ludzki który to za słuszne i prawe uważać powinien: „Ludzką rzeczą nazywam, dla nie-

[1]) Mat. 5. 6. [2]) Baruch. 4. 28. [3]) Cit. a Corn. a Lapide in h. l.

mocy ciała waszego: jak gdyby mówił: Dla niemocy i wątłości waszej żądam od was jeno tego najmniejszego, bo niezbędnie potrzebnego stopnia sprawiedliwości, abyście o cnotę tak się starali, jakeście przedtem grzechowi folgowali. „Wierniejszy stał się Piotr, gdy płakał gorzko nad tem, że wiarę utracił; i dlatego większą łaskę otrzymał, niż utracił.“ [1]) Więc: „Nie nie pomogą skarby bezbożności, lecz sprawiedliwość wybawi od śmierci.“ [2]).

NIEDZIELA VIII PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Był niektóry człowiek bogaty, który miał włódarza.“ *Łuk. 16. 1.*

I.

Był niektóry człowiek bogaty, który miał włódarza. Takim włódarzem czyli rządcą dóbr każdy człowiek jest wobec Boga, i to trojako: 1. co do swego położenia, na mocy którego ani żadnej rzeczy, ani siebie samego nie jest absolutnym panem: lecz jak sam od

[1] S. Ambros. Serm 47. de fide Petr. [2]) Przyp. 10. 2.

Boga pochodzi, tak i wszystko inne od Boga otrzymał. „A co masz, czegoś nie wziął? A jeśliżeś wziął, przeczże się chlubisz jakobyś nie wziął.“ [1]. — „Każde stworzenie, czy dobre, czy nie dobre, zależy od jednego Boga i Pana swego.“ [2] Stworzenie dla którego co innego jest żyć, a co innego szczęśliwie żyć, wszystko czem żyje i czem szczęśliwie żyje, łasce Bożej przypisywać winno.“ [3]. „Każde stworzenie jest zależne, bezustannie zależy od swego Stwórcy, i jego opieki tak bardzo potrzebuje, że ani bez tej opieki istnieć nie może, ani trwać, ażeby zaraz w nicość się obróciło, jeśliby jemu od Boga opuszczone zostało.“ [4]. 2. Co do rozrządzenia, ani o sobie, ani o innych rzeczach niezależnie według swego upodobania nic stanowić nie może, ale według woli Boga, Pana swego, wszystkiem rozrządzać winien: dlatego Psalmista mówi: „Naucz mię czynić wolę twoją, albowiem tyś jest Bogiem moim.“ [5]. — „Boga się bój, a strzeż przykazania jego, bo to jest wszelki człowiek: i wszystko co się dzieje przywiedzie Bóg na sąd za każdy występek, lub dobry lub zły on będzie.“ [6]. — „Bo się wszyscy my mu-

[1] 1. Kor. 4. 7. [2] S. August. De agon. christ. c. 3. [3] Idem. Medit. c. 18. [4] S. Bonav. Comment. super 1. Joan. c. 1. [5] Ps. 142. 10. [6] Eccl. 12. 13. 14.

simy okazać przed stolicą Chrystusową, aby każdy odniósł własne sprawy ciała, według tego co uczynił, lub dobre, lub złe." [1]). — „A powiadam wam, iż z każdego słowa próżnego, któreby wyrzekli ludzie, dadzą liczbę w dzień sądny." [2]). 3. Co do czasu, w którym nie na zawsze, ale do pewnego roku i dnia, o którym sam Bóg tylko wie, zarząd mu się powierza: „Nie wiecie dnia ani godziny." [3]). — „Przetoż i wy bądźcie gotowi, bo której godziny nie wiecie Syn człowieczy przyjdzie." [4]). — „Koniec nasz zakryty jest przed nami, przyszłość jest niepewna dla nas; nieprzewidziane jest śmierci nadejście, co się stanie i kiedy ze wszystkiem, to również rzecz nam dokładnie nieznana. Gdy się najmniej spodziewamy, śmierć nagle zaskakuje nas; gdy się nam zdaje inaczej, naraz znikamy z tej ziemi; gdy o życiu myślimy, życia pozbawieni bywamy, chcąc nie chcąc na tamten świat się dostajemy." [5]). Włodarzem przeto, jest rządca, szafarz dóbr, nad któremi pieczę Bóg mu powierzył. Więc: „Jeśli wam przybędzie majętności, nie przykładajcież serca." [6]). — Świat,

[1]) 2 Kor. 5. 10. [2]) Mat. 12. 36. [3]) Mat. 25. 13 [4]) Mat. 24. 44. [5]) S. Isidor Hispalen. De synonym. Libr. 1. [6]) Ps. 60. 11

to gospodarz, który chętnie przyjmuje i wiele obiecuje, ale z zapasów ogałaca, i z niczem wyprawia.“ [1]).

II.

Był niektóry człowiek bogaty, który miał włódarza. Rozważ włódarstwo twoje pod trzema względami: 1. jakie dobra powierzono tobie do zarządu. Są to dobra naturalne duszy i ciała, dobra losu, dobra nadnaturalne; dobra niezliczone, wielkie i cenne: „O tyle surowszą karę Bóg człowiekowi wymierza, o ile przy dawaniu darów hojnie go zaopatrywał:“ [2]) stąd: „Właściwie i rozsądnie darów Bożych używać należy, aby materya dobrego czynu nie stała się przyczyną grzechu.“ [3]) 2. Jaka jest norma i reguła, według której wszystkiem rządzić należy; stanowią ją przykazania Boże, kościelne i polecenia wszystkich prawych zwierzchników, głos własnego sumienia, z tego się poznaje najwyższa Boga wola, według której całe włódarstwo ma być kierowane. „Człowiek od rzeczy ziemskich zwraca się ku niebieskim, kiedy wolę Boską przekłada nad ludzką.“ [4]).—„Wola Boska jest normą wszyst-

[1]) Hugo Card. super. Psalm. 48. [2]) S. Gregor. M. Moral. Libr. 8. c. 16. [3]) S. Leo M. De collect. Serm. 5. [4]) S. Augustin. Tract. 53. in Joann c. 12.

kiego.“ [1]). i: „Górować nad wszystkiem powinna i panować wola Boża.“ [2]), albowiem: „Zakon mój w sercu ich;“ [3]) i „Kto was słucha, mnie słucha.“ [4]), i: „A jeśli chcesz wnijść do żywota, chowaj przykazania.“ [5]). 3. Jacy są robotnicy we włódarstwie pomocnymi? Ci oto: myśli rozumu, uczucia woli, przedstawienia wyobraźni, wspomnienia pamięci, poczucia wewnętrzne i zewnętrzne, mowy, czynności wszystkie z niezliczonemi łaskami Bożemi; ludy niepoliczone, których użyć dobrze powinnością jest włódarza. „Kto swej natury źle używa, za złego się uważa.“ i: „Nadużywają rzeczy dozwolonych ci, którzy dóbr Bożych używają w sposób niedozwolony.“ [6]). Więc: „Ucz się we wszystkiem ulegać Bogu, i nie to wybieraj, czego sam chcesz; ale to o czem wiesz, że się Bogu podoba.“[7])

III.

Był niektóry człowiek bogaty, który miał włódarza, i zażądał od niego liczby z włódarstwa. Tak każdy człowiek z całego życia swego i z używania wszystkich dóbr sobie

---

[1]) S. Ambr. Hexaem. libr. 2. c. 2. [2]) S. Joann. Damasc. ibr. 2. adv. Haares. c. 65. [3]) Iz. 51- 7. [4]) Łuk. 10. 16. [5]) Mat. 19. 17. [6]) S. Augustin. de spirit. et anima c. 42. [7]) S. Ambros. libr. 4. in Luc. c. 4.

powierzonych, Bogu liczbę zdać musi; jest to. 1. rzecz nieunikniona: „Trzeba nam obficiej przestrzegać tego cośmy słyszeli, byśmy snać nie przeciekli. Albowiem jeśli która przez Anioły powiedziana jest mowa stała się trwała, a wszelkie przestępstwo i nieposłuszeństwo sprawiedliwą zapłaty nagrodę wzięło; jakoż my się wybiegamy; jeśli zaniedbujemy tak wielkiego zbawienia, które, gdy się poczęło przepowiadać przez Pana od tych, którzy słyszeli, na nas potwierdzone jest, gdy Bóg społu poświadczał znamiony i cudami, i rozlicznemi mocami, i rozdawaniem Ducha św., według woli swojej.“ [1]) 2. Najściślejsza: „Pytać się będzie o uczynkach waszych, i myśli badać się będzie.“ [2]). „Gdy wezmę czas, ja sprawiedliwości sądzić będę.“ [3]). — „Będę szperał Jeruzalem ze świecami.“ [4]). 3. Niezmienna i stanowcza: „Albowiem niemasz względu na osoby u Boga;“ [5]). i: „Jeśli upadnie drzewo na południe albo na północ, na któremkolwiek miejscu upadnie, tam będzie.“ [6]).—„Biada nawet chwalebnemu życiu, jeśli usunąwszy miłosierdzie, będziesz je roztrząsał Panie.“ [7]). Więc: „Tu, gdy czas

[1]) Żyd. 2. 1. 4. [2]) Mądr. 6. 4. [3]) Psalm. 74. 3. [4]) Sofoniasz 1. 12. [5]) Rzym. 2. 11 [6]) Ekkl. 11. 3. [7]) S. August. Confess. libr. 9. c. 13.

jest, niech dusza czyni dla siebie, co tylko może, bo tu miejsce jest miejscem miłosierdzia; tu niech dusza pokutuje, aby ów sędzia mógł zmienić wyrok.“ [1]).

PONIEDZIAŁEK.

„A ten był doniesion do niego, jakoby rozpraszał dobra jego“ *Łuk. 16. 1.*

I.

A ten był doniesion. Włódarz ów, co dobra swego pana rozpraszał, słusznie był doniesiony, to jest, oskarżony przed panem swoim; bo trzeba było wszystko naprawić, rozpraszanie dóbr powstrzymać, od robienia szkody panu odwrócić. W tych razach mówić o wadach innych nie tylko można, ale rzeczą jest konieczną i nie uważa się to za obmowę. Co do obmowy, na trzy rzeczy zważać tu należy, a mianowicie, co to jest obmowa, kto jest obmówca i jaki się grzech przez to popełnia. 1. „Obmowa uskutecznia się czterema sposobami: 1. gdy tajemnego dobra zaprzeczamy, 2. gdy jawne zmniejszamy, 3. gdy tajemne złe wyjawiamy, 4. gdy jawne bardziej rozszerzamy. 2. Trzy rodzaje

[1]) Idem. De Symbol. Libr. 3. c. 8.

jest obmówców; pierwszy złe bliźnich chętnie głoszących, drugi uszy takim chętnie nadstawiających, trzeci fałszywe przestępstwa o bliźnim siejących.“ [1]). 3. Grzech ten z rodzaju swego jest śmiertelny, popełnia się, ile razy ciężko się narusza sława bliźniego, i trojaką śmierć zadaje; „Obmówca jednym podmuchem potrójne światło naraz gasi, a mianowicie światło sławy w tym, którego odmawia, światło łaski w sobie samym, światło dobrego sumienia w tych, przed którymi obmawia.“ [2]). Stąd przestroga; „Z obmówcami nie mieszaj się, bo natychmiast powstanie zatracenie ich, a upadek obudwu kto wie.“ [3]). „Tak rozumie się tego, który obmawia, jak i tego, który słucha obmawiającego.“ [4]). Więc; „Strzeż się, abyś języka albo uszu nie miał świerzbiących: to jest, abyś ani sam nie obmawiał, ani obmówców nie słuchał.“ [5]).

II.

A ten był doniesion. Skutki obmowy są bardzo straszne; 1. albowiem zgubę w około szerzy; „Obmowa złych bardziej zatwardza, pokutnikom ulgę sprawia, kuszonym do grze-

[1]) Card. Hugo super Levit. c. 19. [2]) Card. Hugo super Prov. c. 20. [3]) Prov. c. 24. 21. 22. [4]) S Hieronym. Epist. 4. ad Rustic. [5]) S. Hieronym. Epist. 2. ad Nepotianum.

chu dostarcza przykładu, wogóle jest bardzo złą podnietą;“ [1]) i: Nic zgubniejszego nad obmówcę. Narusza miłość, osłabia jedność, wyzuwa z pokory, mąci pokój, waśnie sprowadza, niezgody podtrzymuje, kłótnie wszczyna, nienawiści rodzi, wszelką świętość zabija.“ [2]). 2. Okrucieństwa dopuszcza się wielkiego: „Tak okrutnymi są obmówcy, iż nikomu nie przepuszczają, ani przyjacielowi, ani krewnemu, ani starszym, ani młodszym; wszystkich pochłaniają, ani na czas ani na stopień względu nie mając.“ [3]). Wszystkich łatwo tą samą wadą zaraża, i tak wytwarza się to, co św. Augustyn pisze: „Obmawia bliźni bliźniego, obmawia kleryk kleryka, obmawia świecki świeckiego;“ [4]) i św. Hieronim: „Niewielu jest takich, którzyby się wyrzekli i zaprzestali zupełnie obmowy.“ [5]) Więc przestrogę tegoż św. Doktora zapamiętaj sobie: „Nigdy nikomu nie uwłaczaj, i w ganieniu innych nie chciej swej pochwały widzieć; i bardziej nad swojem życiem czuwaj, niż nad obcem — przyganiaj nie tyle innym, ile sobie.‘ [6])

---

[1]) S. Anselm. De similit. c. 149. [2]) S. Laurent. Justin. De disciplina monast. convert. c. 13. [3]) S. Bernardin Sen. Serm. 23. de detract. art 2. [4]) De temp. barbarico c. 1 [5]) Epistol. 14. ad Celantiam. [6]) S. Hieronym. Epist. ad Celantiam

III.

A ten był doniesion. Kary obmówcy godzą się z jego występkiem, 1. albowiem potępia go zakon, któremu uwłacza, gdy obmawia tego, którego zakon obmawiać zabrania: „Kto uwłacza bratu, albo który sądzi brata swego, uwłacza zakonowi i sądzi zakon. A jeśli sądzisz zakon, nie jesteś czynicielem zakonu, ale sędzią.“ [1]) 2. Potępiają go ludzie, którym wielkie szkody wyrządza: „Obrzydliwością ludzką obmówca.“ [2]) 3. Potępia go Bóg, którego sąd sobie przywłaszcza niesprawiedliwie: „Jeden jest zakonodawca i sędzia, który może zagubić i wybawić. A ty ktoś jest, co sądzisz bliźniego?“ [3]) I wreszcie, ponieważ skutkiem tego grzechu staje podobny diabłu, który jest „oskarżycielem braci;“ [4]) diabła też kary poniesie: „Usta obmówcy jak kołczan diabła, pełne strzał.“ [5])— „Obmowa to język diabła, bo obmówca, to usta diabła.“ [6]) — Cóż brzydszego? Co smutniejszego? Co straszniejszego? Więc zachowaj przestrogę św. Bernarda: „Jeśli chcesz uwłaczać, to swoje w sobie grzechy karć;

---

[1]) Jakób 4. 11. [2]) Prover 24. 9. [3]) Jak. 4. 12. 13. [4]) Obj. 12. 10. [5]) Card. Hugo. Super Epist. ad Rom. c. 3 [6]) Card. Hugo. Super 2. Tim. c. 2.

nie na innych występki, ale na własne patrz; nigdy bowiem na innych nie powstaniesz, jeśli siebie dobrze przenikniesz.“ [1]) Czyń również, co tenże św. Doktór radzi: „Nie bądź cudzego obcowania obserwatorem, badaczem, ani sędzią lekkomyślnym; chociażbyś coś niewłaściwego dostrzegł, nie sądź bliźniego, ale raczej wymawiaj. Jeśli nie możesz samego czynu, to się powołuj na intencyę, przypuszczaj niewiadomość, przypuszczaj podejście, przypuszczaj przypadek. Jeśli pewność wszystko obala i czynu na dobre wytłumaczyć nie daje, uspakajaj jednak jak możesz i mów do siebie samego. Zbyt gwałtowna była pokusa; nie wiem, coby się ze mną było stało, gdybym się był w podobnem znalazł położeniu.“ [2])

WTOREK.

„Bo synowie tego świata roztropniejsi są w rodzaju swoim nad syny światłości“
Łuk. 16. 8.

I.

Synowie tego świata roztropniejsi są. Roztropność synów świata, to jest, ludzi świato-

[1]) S. Bernard. De interna domo c. 42. [2]) S Bernard Serm. 40. in Cant.

wych w rodzaju swoim zależy na roztropności do trzech rzeczy się odnoszących: 1. aby życie obecne, które jako ostateczny cel swój uważają, uczynić sobie przyjemnem; stąd: „Jak życie przyjemnem być może, gdy mu na roztropności zbywa?“ [1]) 2. Aby dobra, które takie życie stanowią i zachowują, oraz nieszczęścia, które je utrudniają i niweczą roztropnie przewidzieć; dlatego: „Kto się roztropnością kieruje, to wtedy dobrze żyje, gdy wszystko naprzód rozważa i naprzód sobie układa.“ 3. Aby dóbr używać, a nieszczęścia od siebie odwracać, żadnej innej rzeczy na uwagę nie biorąc, dlatego: „Roztropność sztuką życia nazywamy.“ [2]) Przykład tej roztropności masz na włódarzu, o którym Ewangelia tak mówi: „I mówił włódarz sam w sobie: Cóż uczynię gdyż Pan mój odejmie ode mnie włódarstwo? kopać nie mogę, żebrać się wstydzę. Wiem co uczynię, że gdy będę złożon z włódarstwa, przyjmą mię do domów swoich. I przyjaciołmi sobie uczynił dłużników pana swego, niesprawiedliwie z długów ich zwolniwszy. To jest roztropność ciała, o której Apostoł mówi: „Mądrość ciała jest śmierć.“ [3]) Jest to pewien rodzaj roztropno-

[1]) Cic. Libr. v. Tuscul. quaes. [2]) Cic De finibus. Libr. v. c. 18. [3]) Rzym. 8. 6.

ści, ale grzeszny i zabójczy; bo rzeczy nadnaturalne zaniedbuje, a Boskiemi i ludzkiemi prawami gardzi: „Roztropność ciała nie jest prawdziwą roztropnością, ale nazywa się roztropnością dla podobieństwa pozornego, jakie ma z prawdziwą roztropnością.“ [1]) Więc gardź tą roztropnością, pomnąc na słowo Apostoła, Pawła świętego: „Zagubię mądrość mądrych, a roztropność roztropnych odrzucę. Gdzież mądry? Gdzież doktór? Gdzież badacz świata tego? Izali nie głupią uczynił Bóg mądrość świata tego?“ [2])

II.

Nad syny światłości. Roztropność synów światłości, to jest, synów Bożych odnosi się do światłości, i na trzech rzeczach polega: 1. aby życie przyszłe, szczęśliwość wieczną uważał i jako cel, do osiągnienia którego wszystko kierować należy: „Masz roztropność jeśli nie zważasz na rzeczy znikome, a szukasz wiecznych; jeśli bolejesz nad rzeczami światowemi, które się nawzajem zwalczają; jeśli szukasz Boga pokoju, który wybrał głupie tego świata, aby zawstydził mądre.“ [3]) 2.

---

[1]) Dionys. Carthes. super Epist. ad Rom. c. 8. [2]) 1. Kor. 1. 19. 20. [3]) S. Chrysost, in c. 6. Luc.

Aby dobra do życia wiecznego wiodące wybierali, a złe do zguby wiecznej ciągnące oddalali: „Cóż to za cnota roztropnością zwana? Czyliż nie tem się głównie zajmuje, aby złe od dobrego odróżnić, aby przy wybieraniu dobrego, a unikaniu złego błąd się jaki nie wcisnął.“ [1]) 3. Aby całe życie swoje na wzór Chrystusa i Świętych urządzili: „Wysoki stopień roztropności jest urządzić życie swoje na wzór Świętych; najwyższy urządzić na wzór Chrystusa Pana.“ [2]) Więc o tej roztropności zapamiętaj sobie: „We wszystkiem co się czyni, roztropności naprzód radzić się potrzeba; bo bez roztropności wszystko, nawet to co się dobrem wydaje, przez niestosowność i nierozwagę w zło się obraca.“ [3])

III.

W rodzaju swoim są synowie tego świata roztropniejsi; 1. ponieważ poczucie i żądza rzeczy ziemskich u nich większa jest, niż niebieskich. „Wszystkie zmysły ciała oznajmują naszemu sercu co czuły, czego doznawały z zewnątrz;“ [4]) stąd: „Kto nie strzeże swoich zmysłów, to się skazuje na śmierć.“ [5]).

[1]) S. Augustin. De civ. Dei Libr. 19. [2]) S. Bonavent. Libr. de grad. virt. c. 9 [3]) S. Basil. M. In Constit. c. 14. [4]) S. Augustin. Tract. 18. in Joann. [5]) S. Beda libr. 2. super Luc. c. 7.

2. Ponieważ one rzeczy blizkie są i działają na wszystkie zmysły, a te dalekie i dla zmysłów nieprzystępne. „Pięć zmysłów nie do wieczności nas kierują, ale do pożądania albo unikania rzeczy doczesnych! 3. Ponieważ one rzeczy do życia obecnego potrzebne są, te zaś życia przyszłego dotyczą. Dla tego światowcy bardziej się troszczą o ich nabycie, niż wierni o nabycie wiecznych, i o tamtych napisano: „Synowie też Agar, którzy szukają mądrości, która z ziemi jest: a drogi mądrości niewiedzieli, ani pamiętali ścieżek jej.“ [1]) Mądrość ta, to roztropność synów światłości. Więc: „Nie ma nic mędrszego nad tę roztropność, która rzeczy Boskie od ludzkich rozróżnia i Boskie ma głównie na celu.“ [2]).

ŚRODA.

„Czyńcie sobie przyjacioły z mamony niesprawiedliwości.“ *Łuk. 16. 9.*

I.

Z mamony niesprawiedliwości. Mamoną nazywają się bogactwa drogą niesprawiedliwości zebrane. [3]). 1. to jest, przez zdrady, lichwy, umowy niesprawiedliwe, łupieztwa

[1]) Baruch c. 3. v. 23. [2]) S Ambros. De obitu S. Satyr, fratris. sui. [3]) S. Hieronym. in Matth. c. 5.

etc. albo własne, albo rodziców, albo dziadów, przyczem wiele złego się działo. „Wszystkie bogactwa z niesprawiedliwości pochodzą. Jeśli jeden nie zgubi, to drugi znaleźć nie może. Stąd owo rozpowszechnione zdanie wydaje się nader prawdziwem, że bogacz, albo sam jest niegodziwcem, albo niegodziwcy spadkobiercą.“ [1]). 2. Niesprawiedliwe, to jest, marne, zawodne, niestałe i do nieprawości wiodące. „Zwodnicze są bogactwa, ponieważ z nami zawsze być nie mogą; zwodnicze są, ponieważ braku umysłu naszego nie usuwają.“ [2]). „Którzy chcą bogatymi być, wpadają w pokuszenie i w sidło diabelskie, i wiele pożądliwości niepożytecznych i szkodliwych, które pogrążają ludzi na zatracenie i zginienie.“ [3]. „Podwójna zaraza napastuje myśli bogacza: żądza zmysłowości i wielkość trosk.“ [4]). 3. O ile niegodziwcy i bezbożnicy te bogactwa posiadają, i na nich jako na swym ostatecznym końcu polegają. Bardzo się często to przydarza, i dlatego bogaczom trudno jest osiągnąć zbawienie; przeto Pan rzekł: „Iż bogaty trudno wejdzie do królestwa niebieskiego;“ [5] ponieważ ono nie

[1]) S. Hieronym. In reg. Amonac. c. 4. [2]) S. Gregor. M. Homil. 15. super Evang. [3] 1. Tim. 6. 9. [4]) S. Chrysost. Homil. 54. in Mat. Op. imp. [5]) Mat. 19. 23.

tym, którzy w dostatki, ale tym, którzy w cnoty bogatymi są, przyobiecane jest. Więc: „Jeno te bogactwa prawdziwe są, które nas w cnoty bogatymi czynią.“ [1]).

II.

Przykłady. Uczy tu Pan, jak królestwo niebieskie nabyte być może nawet za pośrednictwem bogactw doczesnych, to jest: 1. jeśli niegodziwie nabyte, o ile to być może, zwracają się właściwym panom, którzy wtedy nie jako nieprzyjaciele oskarżać będą niegodziwców przed sędzią odwiecznym, ale jako przyjaciele usprawiedliwiać, zaświadczając, że wziątek został zwrócony. „Co niesprawiedliwie kto zabrał, niech odda; jeśli ma to co zabrał, a jeśli nie ma, to niech odda co innego, tak aby wyrównywało wziętemu.“ [2]) „Nie będzie grzech odpuszczony, dopóki wziątek nie zostanie zwrócony.“ [3]. 2. Gdy zwrot panom uskutecznić się nie może, to niech będzie rozdany ubogim, aby jałmużna duszom panów pomocna była; tym czynem również się uspokoją. „Zbawienia nikt nie otrzyma, jeśli mogąc oddać to co zabrał, nie od-

[1]) S. Gregor M. Homil. 15. super Evang. [2]) S. Augustin. Epist. 54 ad Macedoninm. [3]) Idem. ibid.

daje, jeśli zaś nie może znaleźć tych, do których własność należała, to niech odda kościołowi albo ubogim.“ [1]). 3. Gdy z bogactw nawet sprawiedliwych czynią się jałmużny, aby nastąpiło, co Pan o ubogich dodaje: „Aby gdy ustaniecie, przyjęli was do wiecznych przybytków.“ [2]). Św. Augustyn tak to tłumaczy: „Nie własną mocą, jakby wynagradzając przyjmują, ale z uwagi na obietnicę i pozwolenie tego, który ich radą ostrzegł, aby sobie czynili przyjacioły, i który jako pełen dobroci Zbawiciel raczył być karmionym, odziewanym, w gościnę przyjmowanym, nawiedzanym w każdym z najmniejszych swoich.“ [3]). Jeśli nie możesz czynić jałmużn materyalnych, czyń duchowne. Więc: „Niech się uczą ludzie szukać bogactw dobrych uczynków i być zamożnymi w obyczaje chwalebne. Piękność bowiem bogactw zawiera się nie w workach bogaczy, ale w żywieniu ubogich.“ [4]).

III.

Czyńcie sobie. Te słowa aby się iściły, trzech rzeczy potrzeba. 1. aby bogacz o tych praw-

[1]) S. Hieronym. In decret. Gratian. P. II. Causa 14. quaest. 5. [2]) Łuk. 16. 9. [3]) Libr. 11. quaest. 28. [4]) S. Ambros. libr. 7. Epist. 44. ad Constantium.

dach mocno był przekonany, a to wielka łaska jest i nie wszystkim bywa dawana: „Z pomiędzy sztuk jałmużna jest największą; nie marne domy nam buduje, ale życie wieczne daje.“ [1]). 2. Aby w Duchu Chrystusa, to czynił, w duchu przez tę przypowieść unaocznionym: „Przy dawaniu jałmużny, winniśmy myślić, że raczej patronom do wiecznych przybytków nas przyjąć mającym ofiarujemy dary, niż ubogich na ziemi wspieramy naszymi datkami.“ [2]). 3. Aby zachowywaną była owa reguła: „Jako będziesz mógł, tak bądź miłosierny. Będzieszli miał wiele, hojnie dawaj, jeśli mało będziesz miał, i mało z chęcią udzielać usiłuj. [3]). i: „Rzeczy zbyteczne dla bogacza potrzebne są ubogiemu; obce rzeczy zatrzymuje, kto je sobie przywłaszcza.“ [4]). Więc tak czyń, a przyjaciółmi mieć będziesz świętych, Aniołów, Maryę Pannę i samego Chrystusa Pana, który ci kiedyś powie: „Dobrzeć sługo dobry i wierny, gdyżeś był wierny nad małem, nad wielem cię postanowię: wnijdź do wesela Pana twego.“ [5])

---

[1]) S. Chrysost. in Catena. [2]) S. Gregor. M. Moral. Libr. 21. c. 14. [3]) Tob. 4. 8. 9. [4]) S. Augustin. in Psalm. 147. [5]) Mat. 25. 23.

CZWARTEK.

„Powinni jesteśmy nie ciału, abyśmy podług ciała żyli.“ *Rzym. 8. 12.*

I.

Powinni jesteśmy nie ciału, ale duchowi według Apostoła dla wcielenia Syna Bożego, i to z trzech względów; 1. ponieważ zakon stary nie mógł wybawić ludzi od niewoli ciała, grzechu i pożądliwości; wybawił zaś nas Chrystus, odejmując grzechowi panowanie nad ciałem naszem: „Bo co niepodobnego było zakonowi, w czem słaby był dla ciała; Bóg posławszy Syna swego w podobieństwie grzesznego ciała, i przez grzech potępił grzech w ciele;[1]) i przedtem rzekł Apostoł: „Albowiem zakon ducha żywota w Chrystusie Jezusie, wyzwolił mię od zakonu grzechu i śmierci;“[2]) to jest, „zakon ducha ożywiającego, rozumie się zakon łaski i miłości przez Chrystusa wyzwolił mię od zakonu grzechu i śmierci, to jest, od kierunku, prawa, panowania, winy pożądliwości; tak, iż chociaż go czuję, jednak się nie zgadzam.“[3]) Więc nie powinniśmy poddawać się jego mocy powtórnie, ani mu służyć. 2. Chrystus przez swoje odkupienie zniósł nieprzyjaźń

[1]) Rzym. 8. 3. [2]) Rzym. 8. 2. [3]) Corn. a Lap. in h. l.

pomiędzy Bogiem i ludźmi; ale mądrość ciała jest nieprzyjaciółką Boga, więc jako odkupieni nie powinniśmy wznawiać powtórnie tej nieprzyjaźni służąc ciału: „Gdyż mądrość ciała jest nieprzyjaciółka Boga, bo nie jest poddana zakonowi Bożemu; albowiem ani może. A którzy są w ciele, Bogu się podobać nie mogą.“ [1]) „Trzech jest tyranów, co nas ciągle dręczą: diabeł, świat i ciało. W wojsku diabelskiem żołnierzami są występki, w obozach świata pomyślności i przeciwności, w ciele pragnienia ziemskie. Z tych trzech dwaj zmówili się z trzecim na zgubę naszą świat bowiem i ciało niosą pomoc diabłu przeciwko nam; jeden jest sąsiadem, drugi domownikiem, bo świat obok nas, a ciało z nami. Dla tego diabeł ufa bardziej w pomoc ciała, bo więcej szkodzi domowy wróg.“ [2]) 3. Chrystus Pan zasługami swemi wyjednał nam łaski, przy pomocy których spełnić możemy cały zakon, a więc i ciało do zakonu stosować; jeśli pomimo to folgowalibyśmy ciału, to nie mielibyśmy żadnej wymówki: „Aby usprawiedliwienie zakonu wypełniło się w nas, którzy nie podług ciała chodzimy, ale według ducha.“ [3]) Zważ to, i dodaj, że

[1]) Rzym. 8. 7. 8. [2]) Hugo a s. Vict. Misscellan. libr. 1. [3]) Rzym. 8. 4.

Syn Boży przez wcielenie jakby się wszczepił w ciało naszę, w ciele cierpiał i umarł, grzechy jego zgładził, i samo ciało uświęcił. Więc: „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [1]).

II.

Powinni jesteśmy nie ciału; bo według Apostoła duch Chrystusa mieszka w nas: „Lecz wy nie jesteście w ciele, ale w duchu, jeśli jednak duch Boży w was mieszka. A jeśli kto Ducha Chrystusowego nie ma, ten nie jest jego;“ [2]) i dla tego nie według ciała, ale według tego ducha żyć winniśmy z trzech przyczyn; 1. bo ciało dla grzechu śmierci podległe, ze sobą do śmierci wiedzie; duch zaś Chrystusa z powodu usprawiedliwienia do życia łaski i chwały odradza: „Lecz jeśli Chrystus w was jest, ciałoć wprawdzie jest umarłe dla grzechu, ale duch żyje dla usprawiedliwienia; [3]) to jest: „Duch święty, który w sobie jest żyjący, jest samem życiem istotnem i niestworzonem, jest przyczyną życia naszego duchownego, i tego życia nam udziela, gdy sprawia, że nie żyjemy życiem ciała, lecz ducha w miłości

[1]) Galat. 5. 24. [2]) Rzym. 8. 9. [3]) Rzym. 8. 10.

i łasce. [1]) 2. Bo zakonem ciała i grzechu jest śmierć, a zakonem ducha i łaski jest życie: „Albowiem zakon ducha żywota w Chrystusie Jezusie, wyzwolił mię od zakonu grzechu i śmierci: [2]) bo: „Jest — pożądliwość zakonem grzechu; ponieważ jest podnietą do grzechu skłaniającą, następnie i zakonem śmierci, ponieważ zapłatą grzechu jest śmierć.“ [3]). 3. Bo ci, którzy są ducha Chrystusowego, duchem też żyć winni, chyba, żeby według ciała żyjąc znowu umrzeć chcieli: „Bo ci co według ciała są, smakują w tem, co ciała dotyczy, a ci co według ducha są, lgną ku temu, co z Ducha jest. Bo roztropność ciała, to śmierć, a roztropność ducha, to życie i pokój.“ [4]). „Mawiał Epikurejczyk: Mnie używać ciała dobrze jest.“ Mawiał Stoik: „Mnie używać swego umysłu dobrze jest.“ Mawiał Apostoł: „Mnie dobrze jest trwać przy Bogu.“ Błądzi Epikurejczyk, myli się Stoik. Bo wtedy dusza żyje dobrze, gdy nie według ciała, ani według siebie, ale według Boga żyje. Bo jak dusza ciała, tak Bóg duszy jest życiem.“ [5]). Więc: „Jeśli żyjemy duchem, duchem i postępujmy.“ [6]).

---

[1]) Corn. a Lap. in h. l. [2]) Rzym. 8. 2. [3]) Corn. a Lap. in h. l. [4]) Ibid. 5. 6. [5]) S. Augustin. Serm 13. de verbis Apost. [6]) Gal. 5. 25.

III.

Powinni jesteśmy nie ciału; bo według Apostoła w ciele naszem zmartwychwstać mamy przez ducha Chrystusowego; i to trojako; 1. to ciało nie samo przez się, ani przez duszę, ale przez ducha Chrystusowego zmartwychwstanie do życia nowego, i to wiecznego i błogosławionego: „Jak nie jest z ciała, ale ponad ciałem to, co daje mu życie, tak nie jest z duszy, ale ponad duszą to, co daje mu życie błogosławione, bo jak życiem ciała jest dusza, tak błogosławionem życiem człowieka jest Bóg;“ [1]) stąd odpowiednio do owego życia, to jest, w Duchu Chrystusa, a nie według ciała, żyć winniśmy. 2. Bo po zmartwychwstaniu nie będziemy żyli według ciała, dla tego i teraz żyć nie powinniśmy według ciała, jak mówi Apostoł: „Wy nie jesteście w ciele, ale w duchu;“ [2]) wyjaśnia to św. Leon: „Chociaż nadzieją jeno do zbawionych należymy, chociaż jeszcze śmiertelne ciało nosimy, słusznie jednak mówimy, że w ciele nie jesteśmy, jeśli cielesne uczucia góry nad nami nie biorą, i słusznie nazwę tej rzeczy pomijamy, za której wska-

[1]) S. Augustin. in senten. n. 168. [2]) Rzym. 8. 9.

zówkami nie idziemy.“ [1]). 3. Bo Chrystus przez Ducha swego dał nam życie nowe, i przez tegoż Ducha wskrzesił nas od umarłych, dlatego, jeśli chcemy przez niego zmartwychwstać, przez niego i teraz żyć winniśmy: „A jeśli Duch tego, który Jezusa wzbudził zmartwych, ożywi i ciała wasze śmiertelne dla Ducha jego w was mieszkającego.“ [2]) Te prawdy św. Paweł położył przed zdaniem, które z nich wypływa: „Więc bracia! powinni jesteśmy nie ciału, abyśmy podług ciała żyli.“ Więc: „Czy chcesz, aby ciało twoje służyło tobie? Winieneś służyć Bogu twemu, niech rządzi przełożony tobą, aby mógł przez ciebie być rządzony podwładny. Pod tobą jest ciało twoje; nad tobą jest Bóg twój.“ [3]).

PIĄTEK.

„Ale jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie.“ *Rzym. 8. 13.*

I

Ale jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie. Apostoł temi i następnemi słowy przytacza powody, dla których Duchem

[1]) Serm. 1. de resurrect. [2]) Rzym. 8 11. [3]) S. Augustin. De utilit. jejun.

Chrystusa żyć winniśmy, z tych pierwszy taki: „Że śmierć ciała życiem duszy jest, i to trojako: 1. ponieważ ciało i Duch Chrystusa są wrogowie względem siebie najzawziętsi, a po zabiciu jednego, drugi żyje: „Albowiem ciało pożąda przeciwko duchowi, a duch przeciw ciału: bo te się sobie wzajem sprzeciwiają."[1]— „O ciele, okrutna bestyo! co masz, czemu obarczasz duszę, któraby nic nie pragnęła, jeno Bogu służyć, gdyby się nie była połączyła z tobą nieprzyjacielem. Ale ty nędzne ciało, nietylko samo siebie zabijasz, ale i duszę o śmierć przyprawiasz."[2] 2. Życie ciała i życie ducha w przeciwne strony ciągną, ciało w dół, a duch w górę: strona jeno zwyciężona i pokonana pójdzie za drugą: dlatego św. Apostoł ostrzega: „Duchem chodźcie, a pożądliwości ciała nie wypełnicie."[3] — Zawsze przeto, zawsze ciało nasze niech podległe będzie duszy naszej, i jak sługa niech służy pani swojej."[4] 3. Ponieważ sprawy ciała powodują śmierć: „Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie:"[5] sprawy zaś ducha życie dają: „A kto sieje na duchu, z ducha żąć będzie żywot wieczny."[6]—

[1] Galat. 5. 17 [2] S. Augustin. De salut. docum. c. 55
[3] Gal. 5. 16. [4] S. Augustin loc. cit. c. 36. [5] Rzym. c. 13.
[6] Gal. 6. 8.

„Czem ciało do czasu wygodnie żyje, to ducha na wieki zabija.“ [1]) Więc, umorzywszy sprawy ciała, żyć będziesz: Najbardziej powrozami wstrzemięźliwości ciało krępować należy, i bez litości usuwać na stronę to, co wzniosłym pragnieniom staje na przeszkodzie.“ [2])

II.

A jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie. Inny powód życia według ducha Chrystusowego podaje Apostoł przywłaszczenie na synów Bożych: „Bo którzykolwiek Duchem Bożym rządzeni są, ci są synami Bożymi:“ [3]) trojako się to uskutecznia: 1. przez wlanie i przyjęcie łaski poświęcającej, którą ciało grzechu zabija się, a życie nadnaturalne synów Bożych wlewa się: „Miłość Boża rozlana jest w sercach naszych, przez Ducha świętego, który nam jest dan.“ [4]) „Albowiem ten Duch świadectwo daje duchowi naszemu, iżeśmy są synami Bożymi.“ [5]) — „Boście nie wzięli ducha niewolstwa znowu ku bojaźni, aleście wzięli ducha przywłaszczenia za syny, przez którego wołamy Abba (Ojcze).“ [6]) 2. Przez działanie łaski oświecającej na rozum,

[1]) S. Bonavent. Pharetr. libr. . c. 17. [2]) S. Leo M. Serm. 7. Quadr. [3]) Rzym. 8. 14. [4]) Rzym. 5. 5. [5]) Rzym. 8. 16. [6]) Rzym. 8. 15.

którem to działaniem poznajemy, co czynić, a czego zaniechać należy: „Nie iżbyśmy byli dostateczni sami z siebie co myślić, jako sami z siebie, ale dostateczność nasza z Boga jest.“ [1]) 3. I przez działanie łaski poruszającej wolę, które sprawia, że co dobre jest tego chcemy, a co złego tego niechcemy; i pomaga, abyśmy chcieli i czynem wykonywali to, co za dobre uznamy: „Albowiem Bóg jest, który sprawuje w nas i chcieć i wykonać, wedle dobrej woli.“ [2])—„Łaska pobudza wolną wolę, gdy poddaje myśl; uzdrawia, gdy zmienia usposobienie; wzmacnia aby skłonić do czynu, podtrzymuje aby upadek nie nastąpił.“ [3]) To życie synów Bożych, którzy tak są rządzeni Duchem Bożym; aby się nic nie znalazło i znaleźć nie mogło, co z ciałem trzyma. Więc: „Łaską tylko wyzwalają się ludzie od złego, i bez niej żadnego dobra nie czynią, ani myślą, ani chęcią, ani miłowaniem, ani działaniem.“ [4])

III.

A jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie. Jako trzeci powód prowadzenia

---

[1]) 2. Kor. 3. 5. [2]) Filip. 2. 13. [3]) S. Bernard. De grat. et libr. arb. [4]) S Augustin De corrept. et grat. c. 2.

życia według Ducha Chrystusowego Apostoł wskazuje dziedzictwo Boże: „A jeśli synami, tedyć i dziedzicami, dziedzicami Bożymi, a współdziedzicami Chrystusowymi;“ [1]) i to pod tym warunkiem, jaki Apostoł św. dodaje: „Jeśli jednak spółcierpimy, abyśmy też spół byli uwielbieni.“ [2]) — Albowiem które przejrzał, i przeznaczył, aby byli podobnymi obrazowi Syna jego, żeby on był pierworodnym między wielą braciej.“ [3]) Ale to podobieństwo z Chrystusem wymaga głównie trzech rzeczy: 1. aby, jak Chrystus wezwaniu od Ojca mu danemu był zupełnie posłuszny, tak abyśmy i my wezwaniu naszemu od Boga nam danemu byli doskonale powolni: „A które przeznaczył, te też wezwał.“ [4]) — „Bóg nas wezwał, gdyśmy stronili od niego.“ [5]) — „Jakże niewielu jest, którzy wezwaniu Boskiemu powolni będąc, do królestwa niebieskiego przychodzą.“ [6]) 2. Aby, jak Chrystus istotnie sprawiedliwy i wszelkiej sprawiedliwości twórca i dawca jest, tak i my w nim i przez niego abyśmy się usprawiedliwiali, jego sprawiedliwość i świętość naśladowali. „A które wezwał, te też usprawiedliwił:“ [7]) — „Niech osą-

[1]) Rzym. 8. 17. [2]) Rzym. 8. 17. [3]) Rzym. 8. 29. [4]) Rzym. 8. 30. [5]) S. August. Serm. 16. de verb. Dom. [6]) S. Beda de substantia. [7]) Rzym. 8. 30.

dzi, kto może, czy większą jest rzeczą, sprawiedliwych stworzyć, czy bezbożnych usprawiedliwić; bo zaprawdę jeśli w obu razach równej potrzeba mocy, to w tym drugim większego potrzeba miłosierdzia. — Usprawiedliwić bezbożnego większą zaprawdę jest rzeczą, niż stworzyć niebo i ziemię: bo niebo i ziemia przeminą, przeznaczonych zaś, to jest, tych których Bóg przejrzał, zbawienie i usprawiedliwienie pozostaną.“ [1]) 3. Aby, jak Chrystus w swojem wezwaniu i sprawiedliwości wytrwał aż do końca, tak i my abyśmy w naszem wezwaniu i usprawiedliwieniu wytrwali aż do śmierci, jak św. Apostoł oświadcza: „Któż tedy nas odłączy od miłości Chrystusowej? utrapienie? czyli ucisk? czyli głód? czyli nagość? czyli niebezpieczeństwo? czyli prześladowanie? czyli miecz?“ [2]) i tak z Chrystusem abyśmy przyszli do chwały. „A które usprawiedliwił, one też uwielbił.“ [3]) „Napróżno dobre się czyni, jeśli się przed końcem życia zaniecha; bo napróżno prędko biegnie, kto ustanie nim do mety dojdzie.“ [4]) A to wszystko nie cielesne, ale duchowne rzeczy są, i w ten sposób żyje się

---

[1]) S. Augustin. Tract. 72. in Joann c. 14. [2]) Rzym. 8.
[3]) Rzym. 8. 30 [4]) S. Gregor. M. Moral. libr. 1. v. 21.

według ducha. Jakiem jest twoje życie? jakim duchem się żądzisz? jakie twoje z Chrystusem podobieństwo, jakie masz znamiona przeznaczenia? Więc: „Szczęśliwa dusza, która życie swoje stara się przyprowadzić do dobrego końca wytrwałości, aby po wielu trudach ciała i bólach serca mogła przy końcu powiedzieć, co Chrystus rzekł na krzyżu: Wypełniło się.“ [1])

SOBOTA.

„Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie.“ *Rzym. 8. 13.*

I.

Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie. Abyśmy nie pomarli według ciała żyjąc, nie powodować się ciałem i umartwiać je winniśmy, i to trojako: 1. wady cielesne i pragnienia wykorzeniając: „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami;“ [2]) i: „Zwlókłszy z siebie starego człowieka z uczynkami jego, a oblókłszy nowego tego, który się odnawia w poznanie, podług wyobrażenia tego, który

[1]) Thomas a Kemp. serm. 30. ad Novit. [2]) Gal. 5 24.

go stworzył.“ [1]). — Jeśli do niebieskich rzeczy przyjść chcemy, potrzeba, abyśmy namiętności ciała umartwiali.“ [2]). 2. Ciało trudami dręcząc, postami, czuwaniami i innymi środkami pokuty dla naśladowania Chrystusa: „Zawsze umartwienie Jezusa z sobą nosząc w ciele naszem, aby i żywot Jezusów w naszych ciałach był okazany.“ [3]). „Gdy ktoś może wygodnie i rozkosznie żyć, wybiera jednak życie mozolne i gorzkie, umartwiając ciało, to ofiarę ze siebie czyni, na całopalenie się skazuje. Umartwiaj więc ciało twoje, i krzyżuj; a otrzymasz i ty wieniec męczeństwa.“ [4]). 3. Duchownemi ćwiczeniami ciało trapiąc: „Duchem chodźcie, a pożądliwości ciała nie wypełnicie.“ [5]). Abyśmy swym duchem sprawy ciała umarzali, duchem Bożym jesteśmy rządzeni.“ [6]). Nie na wiele się przyda, jeśli natura ciała się osłabia, a moc duszy się nie wzmaga: Po osłabieniu nieco człowieka zewnętrznego, niech się pokrzepia wewnętrzny; i po ujęciu zasycenia cielesnego, niech umysł z pociech duchownych sił nabiera, w górę się podnosi coraz wyżej i wy-

---

[1]) Kol. 3. 9. 10. [2]) S. Gregor. M. Libr. 4. in l. Reg. c. 5. [3]) 2. Kor. 4. 10. [4]) S. Chrysost. Homil. 11 in Epist. ad Hebr. [5]) Galat. 5. 16. [6]) S. Augustin. De continent c. 5.

żej.“ [1]). Więc: „Nie dosyć, jeśli się kto wyrzeka przewrotnego żywota, jeśli zaprzestaje źle czynić, trzeba jeszcze aby mieczem ducha umarzał w sobie wszystkie złe nawyknienia, wszystkie grzeszne pożądania.“ [2]).

II.

Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie. Stąd okazuje się potrzeba umartwienia, bo gdy pożądliwości i namiętności ciała nie umartwiają się, to następuje trojaka Śmierć: 1. śmierć duszy, bo przez grzech niszczy się życie łaski: „Pożądliwość gdy pocznie, rodzi grzech; a grzech gdy wykonany będzie, rodzi śmierć.“ [3]). -- „Kto pożądliwości nie zwycięża, jako sam przeciw sobie rozdzielony, ogniem własnym się pali.“ [4]). 2. Śmierć ciała, bo pożądliwości ciała niszczą zdrowie i samo życie ciała, niekiedy nagłą śmierć sprowadzają. „Bo z wiela pokarmów będzie choroba.“ [5]). — „Dla obżarstwa wiele ich pomarło.“ [6]). — „Śmiech będzie zmieszan z żałością, a koniec wesela smutek posiada.“ [7]). „Nic tak nie podcina, nie podkopuje, i nie

---

[1]) S. Leo M. Serm. 1. Quadrag. [2]) S. Petr. Dam. Serm. 3 de S. Anastaz. [3]) Jak. I. 15. [4]) S. Augustin Super Psalm. 52. v. 8. [5]) Ekkl. 37. 33. [6]) Ekkl. 37. 34. [7]) Przyp 14 13.

psuje, jak rozpusta.“ [1]). 3. Śmierć wieczna: „Bo kto sieje na swem ciele, z ciała też żąć będzie skażenie.“ [2]). — „Rozpusta zabija człowieka trojaką śmiercią: śmiercią winy, śmiercią hańby, śmiercią piekła.“ [3]). Więc: „Usuwaj drzewo z ogniska, jeśli chcesz zagasić płomień: rozpustuje rzadko nie bardzo karmione ciało.“ [4]).

III.

Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie. Przez umartwienie ciała trojakie otrzymuje się życie; 1. Życie natury, które będzie zdrowem, silnem i długiem; „A kto mierny jest, przyczyni żywota.“ [5]). „Wszystko co się z umiarkowaniem, uskutecznia zdrowo się uskutecznia; wstrzemięźliwe używanie wszystkiego, do zdrowia się przyczynia.“ [6]). 2. Życie łaski; „A jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie.“ [7]). Dobrą jest śmierć, jeśli życia nie odbiera, ale na lepsze zamienia; „Dobrą, bo nie ciało obala, ale duszę podnosi.“ [8]). 3. Życie wieczne; „A kto sieje na duchu, z ducha żąć będzie żywot

---

[1]) S. Chrysost. Homil. 29. Super. Matth. Op. imp. [2]) Gal. 6. 8. [3]) S. Bonavent. Diaet. Tit. 1. c. 9. [4]) Bonavent. Tit. 2. c. 6. [5]) Ekkl. 37. 34. [6]) S. Isid. Hisp. De synonym. libr. 2. c. 16. [7]) Rzym. 8. 13. [8]) S. Bernard Serm. 52. super Cant.

wieczny.“ [1]). — „Kto dla świata umiera, ten życie swoje doskonali, na coraz wyższy stopień podnosi.“ [2]). Więc, jeśli trojakiej śmierci ujść chcesz, a trojakie życie osiągnąć pragniesz; umartwiaj ciało na wzór św. Pawła, tak o sobie mówiącego: „Karzę ciało moje i w niewolę podbijam; abym snać innym przepowiadając, sam nie został odrzucony.“ [3]).

NIEDZIELA IX PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Błogosławiony, który idzie król w imię Pańskie.“ *Łuk. 19. 38.*

I.

Patrz na osoby, które wychodzą na spotkanie, przy uroczystem wejściu Pana do Jerozolimy: na Pana samego na oślęciu jadącego dla odwiedzenia poraz ostatni Jerozolimy, na uczniów mu towarzyszących, na rzesze zbiegające się zewsząd, które za Panem idą, na Faryzeuszów zgrzytających zębami, którzy go już na śmierć przeznaczyli i o śmierć jego usilnie się starali, i rozważaj

[1]) Galat. 6. 8. [2]) S. Augustin. Tract. 25. in Joann. c. 13. [3]) 1. Kor. 9. 27.

tych osób różne wewnętrzne usposobienia i uczucia: 1. Pana pokornego, spokojnego, cichego, miłości i miłosierdzia pełnego, zbawienia Żydów pragnącego Zbawiciela, z serca którego wydostawały się potem gorzkie skargi: „Jeruzalem, Jeruzalem, które zabijasz proroki i kamienujesz te którzy do ciebie są posłani; ilekroć chciałem zgromadzić syny twoje jako lekarz kurczęta swoje pod skrzydła zgromadza; a niechciałoś. Oto wam zostanie dom wasz pusty! Albowiem powiadam wam, nie ujrzycie mię odtąd, aż rzeczecie: Błogosławiony, który idzie w imię Pańskie.“ [1]). Oto z jakiem sercem być winniśmy nawet względem niewdzięcznych, nieprzyjaciół i grzeszników, i jak się względem nich zachować mamy! 2. Patrz i rozważaj uczniów Pańskich, z jaką wiernością i stałością lgną do niego, jak z nim do niewdzięcznego miasta wchodzą, i jakie im Zbawiciel świadectwo potem wydał: „Wy jesteście, którzyście wytrwali przy mnie w pokusach moich.“ [2]). Ucz się od nich naśladować i iść za Chrystusem Panem z takiem samem sercem, z tą samą wiernością i stałością. 3. Patrz i rozważaj wyraźną ludu

[1]) Mat. 23. 37. 38. 39. [2]) Łuk. 22. 28.

względem Pana pobożność i jawne onej bez obawy i względu ludzkiego okazywanie: „Świadczyła tedy rzesza, która z nim była, kiedy Łazarza wyzwał z grobu, i wskrzesił go od umarłych. Dlatego też wyszła przeciwko niemu rzesza, że słyszeli, iż on ten cud uczynił.“ [1]). Patrz i rozważaj Faryzeuszów szemrzących: „Mówili tedy Faryzeuszowie między sobą: Widzicie, iż nic nie pomagamy. Oto wszystek świat za nim poszedł.“ [2]). i na nieprzyjaciół o śmierci jego myślących: „Lecz przedniejsi kapłani i doktorowie, i celniejsi z ludu szukali go stracić.“ [3]). Patrz, abyś z nimi skamieniałego serca nie miał, ale z oną rzeszą wiarę swoją odważnie wyznawał. Więc wyryj w umyśle swoim słowa Pańskie niestartemi głoskami: „Wszelki, który mię wyzna przed ludźmi i Syn człowieczy wyzna go przed Anioły Bożymi; i który się mnie zaprzy przed ludźmi, będzie zaprzan przed Anioły Bożymi.“ [4]). „Albowiem ktoby się wstydził mnie, i słów moich między narodem tym cudzołożnym i grzesznym, zawstydzi się go i Syn człowieczy, gdy przyjdzie w chwale Ojca swego z Anioły świętymi.“ [5]).

[1]) Jan. 12. 17. 18. [2]) Jan 12. 19. [3]) Luk. 19. 47. [4]) Łuk. 12. 8. 9. [5]) Mar. 8. 38.

II.

Słuchaj słów, jakie one osoby z tej okazyi mówią: 1. Słowa Pana o mieście Jeruzalem: „Iż gdybyś i ty poznało, i w ten dzień twój, co ku pokojowi twemu, a teraz zakryto jest od oczu twoich. Albowiem przyjdą na cię dni, i obtoczą cię nieprzyjaciele twoi, i oblegą cię, i ścisną cię zewsząd, i na ziemię cię obalą, i syny twoje, którzy w tobie są, a nie zostawią w tobie kamienia na kamieniu, dlatego iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego.“ [1]). Są-to słowa prorockie, zapowiadają zburzenie tego miasta, są zarazem słowami politowania i upomnienia mającego na celu nawrócenie miasta, to jest mieszkańców Jerozolimy. Są-to groźby zguby i śmierci wiecznej przez sędziego żywych i umarłych zwrócone do każdego grzesznika i zarazem obietnice przebaczenia każdemu grzesznikowi ofiarowane, dopóki żyje. Słuchaj także i rozważaj słowa Pana do Faryzeuszów powiedziane, że z jego tryumfu niezadowolenie okazywali: „Iż jeśliby ci milczeli, kamienie wołać będą;“ [2]) i w rzeczy samej, po zmianie „Hosanna“ na „Ukrzyżuj“ kamienie zburzonego miasta po dziś dzień wołają o pom-

[1]) Łuk. 19. 42. 45. [2]) Łuk. 19. 40.

stę na bogobójców. Kiedy grzesznik miłosierdziem Bożem i wspaniałomyślnością wzgardzi, wówczas sprawiedliwość Boska na karę go skazuje. 2. Słuchaj słów rzeszy mówiącej do Pana: „A gdy się już przybliżał tam, gdzie się spuszczają z góry Oliwnej, poczęły wszystkie rzesze uczniów zstępujących weseląc się chwalić Boga głosem wielkim, ze wszystkich cudów, które widzieli, mówiąc: Błogosławiony, który idzie król w imię Pańskie, pokój na niebie, a chwała na wysokości.“ [1]) Wyznają, że on jest Panem Królem, któremu wszystko podlega, i że jest Mesyaszem, niebo z ziemią, Boga z ludźmi jednającym, że mu się za to należy cześć i chwała. Taką niech i każda mowa twoja i niech chwali jak może Pana Boga. 3. Słuchaj i rozważaj słowa nieprzyjaciół: „A niektórzy Faryzeuszowie z rzesz rzekli do niego: „Nauczycielu, nałaj uczniom twoim;“ [2]) na całe bowiem to ujawnienie wiary i miłości względem Pana zżymają się i zuchwale żądają, aby Pan temu przeszkodził, objaw ten powstrzymał. Miłość własna, zazdrość, wzgląd na dobra doczesne, żądze przewrotne sprzeciwiają się również chwale Bożej i zbawieniu

[1]) Łuk. 19. 37. 38. [2]) Łuk. 19. 39.

dusz. Więc patrz, co w sercu twojem czujesz, i co językiem twoim mówisz: „Strzeż serca, i powstrzymuj język.“ [1]).

III.

Uważaj, co te osoby czynią. 1. Pan ubogi i pokorny, na cudzem oślęciu siedzący, ale zarazem król, wszechmocność swoją okazujący, jakby tryumfujący do miasta nieprzyjaznego wjeżdża, i, przy okrzykach: „Hosanna Synowi Dawidowemu,“ płacze.—„Nalazł Jezus osiołka i wsiadł nań.“ [2]). — „Szedł wprzód idąc do Jeruzalem.“ [3]). „A gdy wjechał do Jeruzalem, wzruszyło się wszystko miasto, mówiąc: „Któż to jest.“ [4]). Znaczyło to tyle, jak gdyby mówił: „Przychodzę do ciebie jako Mesyasz i Król twój dla zbawienia twego, abym cię zbawił i uszczęśliwił na wieki.“ [5]). Myśl, ile razy cię Pan nawiedza wewnętrznemi i zewnętrznemi łaskami, i z jakim pożytkiem; i co czynić winieneś. 2. Uważaj, co uczniowie i rzesze czynią: „Szedłszy tedy uczniowie uczynili, jako im rozkazał Jezus. I przywiedli oślicę i oślę, i włożyli na nie odzienia swoje, a jego wsa-

---

[1]) S. Bernard. De ordine vitae [2]) Joann. 12. 14. [3]) Łuk. 19. 28. [4]) Mat. [5]) Corn. a Lap in Luc. c. 19. v. 42.

dzili na nie. A rzesza bardzo wielka słali szaty swoje na drodze, a drudzy obcinali gałązki z drzew, i na drodze słali.“ [1]) Jak mogą, tak cześć składają Panu duszą, ciałem i rzeczami. Czyliż to nie jest całego życia twego cel i koniec? 3. Uważaj, co czynią Faryzeuszowie, i nieprzyjaciele Pana, i co inni mieszkańcy Jerozolimy? Faryzeuszowie sprzeciwiają się czci Pańskiej, nieprzyjaciele, gniewem i nienawiścią pałając, o śmierć jego zabiegają, inni mieszkańcy, już-to zdziwienie lekkie okazują, już w domu swoim zajęciom się oddają. Oto obraz świata, i zwykły jego wygląd! którzy się więc zbawią, a którzy zginą? Więc czyliż nie słyszysz teraz głosu do siebie zwróconego? „Wzywa cię oto Bóg, zachęca, czeka, dopóki się nie upamiętasz: czemuż się ociągasz?“ [2])—„Wzywa cię Wschód, a ty na Zachód się zwracasz?“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

„A gdy się przybliżył, ujrzawszy miasto, płakał nad niem.“ Łuk. 19. 41.

I.

A gdy się przybliżył. Pan raz ostatni i uroczyście nawiedził nieszczęsne miasto Je-

[1]) Mat. 21. 6. 9. [2]) S. Aug. Super Psalm. 144. v. 8. [3]) S. Aug. Serm. 7. de verb. Dom.

ruzalem, pragnąc je zachować od doczesnej i wiecznej zguby; a nawiedzenie to było dowodem wielkiego miłosierdzia i miłości, i łaską szczególną. Albowiem 1. kto od Chrystusa zostaje opuszczony, ten na wielkie niebezpieczeństwo jest wystawiony, i nędznie zginie: Chrystusa Pana nieobecność bardzo jest niebezpieczna; albowiem w nieobecności Chrystusa Łazarz umiera, w nieobecności Chrystusa łódź na morzu wielkiemu wstrząśnieniu ulega, w nieobecności Chrystusa Tomasz z wątpieniem swojem się odzywa. Chrystus jest życiem, dlatego kiedy Go nie ma, dusza umiera; jest prawdą dlatego kiedy Go niema podróżnik obawy doznaje; jest prawdą dlatego kiedy Go niema zwątpienie ogarnia.“ [1]) — „Bo kto pomocy i opieki Zbawiciela niema; ten pod władzą wrogów i łupieżców zostaje.“ [2]) 2. Kogo Chrystus Pan nawiedza, kto go przy sobie czuje, ten wszelkich dóbr ma podostatek: „Gdzie jest Chrystus, tam wszystko; tam nauka jego, tam grzechów odpuszczenie, tam łaska, tam umarłych i żyjących właściwe znamiona.“ [3]) — „Kiedy Pan Jezus jest, to całe dobro jest, niema nic tru-

[1]) S. Bonavent. Serm 4. Dom. 3. post. Epiph. [2]) S. Joann. Damasc. Parall. libr. 1. c. 12. [3]) S. Ambros. Epist. Libr. 1. epist. 5. ad Felicem Episc. Comensem.

dnego; kiedy zaś niema, to wszystko jest trudne i twarde. — Gdzie ty Panie, tam niebo; a gdzie nie ma ciebie, tam śmierć i piekło." [1] 3. Bóg przy każdym z nas zawsze jest obecny: „Jest we wszystkiem przez potęgę, o ile wszystko jest poddane jego władzy. Jest przez obecność we wszystkiem, o ile wszystko jest nagie i jawne przed oczyma jego. Jest we wszystkiem, przez istotę, o ile jest we wszystkiem jako przyczyna istnienia." [2]—„Bóg jest sam we wszystkiem, sam poza wszystkiem, sam ponad wszystko, sam pod wszystkiem; wyższy przez potęgę, niższy przed odwlekanie, okazały przez wielkość, nikły przez substelność; wysoko rządzący, nizko powstrzymujący, na zewnątrz ogarniający, wewnątrz przenikający: [3] Ale w różnych Bóg jest różnym sposobem: „Bóg wszędzie jest, a jednak od myśli niegodziwców zdala jest; a jednak i tam jest, gdzie zdala jest; bo, gdzie nie jest jako łaska, tam jest jako pomsta." [4] Więc: „We wszystkiem co czynisz, Boga obecnego uznawaj; ponieważ, jako wszędzie obecny, widzi, co czynisz." [5]

---

[1] De imit. Christi libr. II c. 8. [2] S. Thom. P 1. 9. 8. a. 3 0. [3] S. Gregor. M. Moral libr. 2. cap. 8. [4] S. Gregor. Hom. 8. super Ezech. [5] S. Bernard. Medit. 8.

II.

Ujrzawszy miasto, cóż widział? 1. Świątynię, pałace, rozmaite budowle i rozmaite domy i wieże wysokie i mury mocne, wszystko widzi po latach czterdziestu bez mieszkańców, zniszczone i z ziemią zrównane. Jakże smutny obraz ma przed sobą Zbawiciel! „Próżnością nad próżnościami są domy wspaniałe, wielość i nadmiar złota, pycha i o próżną chwałę troska, umysłu nadętość i zarozumiałość: wszystko-to próżność jest.“ [1] — „Próżnością jest wszystko; co na tym świecie uważa się za radosne, powabne, wzniosłe, albo pomyślne, to próżnem jest zaprawdę. Nagle wielkie rzeczy świata upadają, piękne przemijają, radosne i pomyślne nikną.“ [2] 2. Widział, jak mieszkańcy miasta, grzechami swymi wszystko plamią, jak są zaślepieni, skamieniali, i Zbawiciela swego wypierający się i krzyżujący, jak od Boga będą odrzuceni, i nieprzyjaciołom wydani, jak od głodu poginą, od miecza śmierć znajdą, jak sprzedani, w niewolę oddani zostaną, a reszta pozostała rozproszy się po całym świecie. Jakiż-to straszny widok! „Boska sprawiedli-

[1] S. Chrysost. Serm. 12. super Epist. ad Ephes. [2] S. Gregor. M. Libr. 8 in 1. Reg. c. II.

wość tem surowiej grzesznika karzy, im dłużej go znosiła.“ [1])—„Surowy sędzia zbrodni, która się pokutą nie poprawia, bez pomsty nie zostawia.“ [2]) 3. Dla odwrócenia od miasta i od ludu klęsk onych, jak dotąd różnych używał środków, tak teraz ofiaruje w końcu pomoc miłosierdzia swego, spełniając owo słowo prorockie: „Raduj się wielce córko Sion! wykrzykuj córko Jeruzalem! oto król twój przyjdzie tobie, sprawiedliwy i Zbawiciel, on ubogi, a wsiadając na oślicę i na źrebię syna oślicy.“ [3]) — „Występków, jakie się popełniają, łaskawość i cierpliwość Boża, zaraz nie karze, pomsty swej nie wywiera; nie przeto żeby zaraz ukarać nie mogła, powstrzymuje się od kary; ale jak Ojciec łaskawie współczujący, swoje miłosierdzie okazuje, abyśmy się choć próżno do pokuty zabrali.“ [4]) Więc: Jeśli chcesz groźby Boskie od siebie odwrócić, to w twojej jest mocy; popraw się, lepszym się stań, a groźby cię nie dosięgną; ale jeśli sobie groźby lekceważysz, to ziszczą się na tobie niezawodnie, przerazisz się, ale zapóźno.“ [5])

---

[1]) Idem. ibidem. Libr. 25. c. 3. [2]) S. Hieronym. Libr. 1. super Lament. Jerem. c. 1. [3]) Zachar. 9. 9. [4]) S. Anton. Abb. Serm. de vanit. mundi. [5]) S. Chrysostom. Homil. 3. in Epist. ad Philemon.

III.

Płakał nad niem, i to 1. z miłości do ludu swego: „Siła miłości łzami się objawia, i dlatego, gdzie miłości nie ma, tam oko suche, łza się nie ukazuje.“ [1]) 2. Z litości nad ludem swoim dla grożącej mu zguby, i pragnienia, aby się zbawił: „Im kto jest świętszy, i świętego pragnienia pełniejszy, tem płacz jego podczas modlitwy obfitszy;“ [2]) i te łzy Zbawiciela wystarczyłyby mu do otrzymania miłosierdzia; bo i o łzach grzesznika się mówi: „To jest ziele niebieskie owego folusznika, którem codzień czyści zbrudzone suknie sług twoich. To jest niebieska saletra, z rosy Boskiej łaski utworzona, dla obmycia plam grzechowych. To jest ług, którym głowa wewnętrznego człowieka najlepiej się obmywa.“ [3]) — „Łzy, to ciche prośby; o przebaczenie nie proszą, ale je sobie jednają; sprawy nie wypowiadają, a miłosierdzie otrzymują.“ [4]) 3. Zważ, co to jest, że Syn Boży łzy wylewa nad synami ludzkimi, nad synami tak niewdzięcznymi, tak zawziętymi, i wreszcie zgubić się mającymi, i patrz, abyś swoich łez za grzechy napróżno nie wylewał:

---

[1]) S. Bonavent. Diaet. Tit. 7. c. 3 [2]) Idem Serm. 5. de uno Confess. [3]) S. Augustin Serm. 2. ad fr.

„Obmywa się, i czysty jest, kto i przeszłe winy swoje opłakuje, i w przyszłości znowu ich nie popełnia; obmywa się i nie jest czysty, kto żałuje za to czego się dopuścił, ale się nie poprawia i po łzach to samo czyni.“[1]) „Gorszym jeszcze byłbyś i bardziej pożałowania godnym, jeślibyś nad sobą, nad nędzą swoją nie płakał. Nie umie płakać, kto to nad czem płacze znowu popełnia; łzy bez pożytku wylewa.“[2]) Więc: „Jeśli zbywa na łzach zewnętrznych, niech będą przynajmniej wewnętrzne; bez zewnętrznych możesz się podobać Bogu, bez wewnętrznych nie możesz.“[3]) — „Jeśli oczy nie zalewają się łzami, niech płacze serce; i za łzy których nie masz, ofiaruj Bogu Ojcu łzy Chrystusa.“[4])

WTOREK.

„Żeś nie poznało czasu nawiedzenia twego.“
Łuk. 19. 44.

I.

Żeś nie poznało czasu nawiedzenia twego. Bóg lud izraelski długo i rozmaicie nawiedzał, szczególnie trzema sposobami: 1. czyniąc dobrze, tak, iż sam mówić mógł: „Co

[1]) S. Elig. Homil. 8. [2]) S. Ambros. Serm. 7 super Ps. 118. 7. [3]) Lud. Blos. In can. vit. spirit. c. 4. [4]) Idem. In specul. Spirit. c. 10.

jest, com więcej miał uczynić winnicy mojej, a nie uczyniłem jej?“ [1]) i karząc, tak, iż również sam wyrzekał: „Biada narodowi grzesznemu, ludowi nieprawością obciążonemu, nasieniu złemu, synom złośliwym, opuścili Pana, bluźnili Świętego Izraelowego, odwrócili się wstecz. Na czemże was mam więcej karać, którzy przyczyniacie przestępstwa“ [2]). 2. Posyłając mężów świętych, prorokujących i cuda czyniących, aby go uczyli i napominali. Podobnie wzywa wszystkich ludzi: „Oto Bóg wzywa ludzi sam przez się, wzywa przez Patryarchów, wzywa przez Proroków, wzywa przez Apostołów, wzywa przez Pasterzy, wzywa przez cuda, wzywa przez bicze, czasem przez pomyślne rzeczy wzywa, niekiedy przez przeciwności.“ [3]). Posyłając samego Syna swego, który go zbawić usiłował słowem, przykładem, proroctwami i cudami wszelkiego rodzaju, jak św. Paweł mówi: „Rozmaicie i wielą sposobów mówiwszy dawno Bóg ojcom przez proroki, naostatek tych dni mówił do nas przez Syna;“ [4]) i w końcu przez Apostołów. Ale wszystko napróżno, jak tenże Apostoł świadczy: „Którzy i Pana zabili Je-

[1]) Iz. 5 4 [2]) Iz. 1. 4. 5 [3]) S. Gregor. M. Homil. 36. super Evang. [4]) Żyd. 1 1. 2.

zusa, i Proroki, i nas prześladowali, i Bogu się nie podobają, i wszystkim ludziom się sprzeciwiają.“ [1]). O każdym człowieku, idącym za swem powołaniem, prawdą jest: „Nie przestawał Bóg wołać, nie zaniedbał powołanego oświecać, nie zaniechał oświeconego doskonalić, nie omieszkał powołanego oświecać, nie omieszkał doskonałego uwieńczyć;“ [2]) i prawdą jest o każdym za swem powołaniem nie idącym: „Jeśli kto wzgardzi powołaniem, to się zaślepia na potępienie.“ [3]). Więc: „Kto łaski wzywającego nie poznaje, to się niegodnym owocu powołania czyni.“ [4]).

II.

Iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego. Potrzebne nam jest to nawiedzenie; i 1. wewnętrzne: „Naczynia, które łaska twórcza powołała do bytu, łaska posiłkowa napełnia, aby próżnemi nie były.“ [5]). 2. zewnętrzne: „Ubogi i wierzący spotkali się, oświecicielem obydwu jest Pan. Ubogi jest pokornym słuchaczem, wierzący opowiadaczem, spotykają się ze sobą, gdy do jednej łaski pobożności zmierzają. Oświecicielem obudwu jest Pan,

[1]) 1. Tesal. 2. 15. [2]) S. Augustin. Super Psalm. 102. [3]) Idem. super Psalm 9. [4]) S. Bonaventura Specul. Discipl. P. 1. [5]) S. Thom. Opus. 61. c 17.

bo i ten nieprzepowiada i tamten nie wierzy bez daru Bożego. Stąd mówi: Bezemnie nic czynić nie możecie.“ [1]). 3. Zawsze, wszędzie i we wszystkiem potrzebne jest: „Wszędzie moc Pańska usiłowania ludzkie wspiera tak, iż nikt nie może budować bez Pana, nikt strzedz bez Pana, nikt nie zaczyna bez Pana.“ [2]). Stąd Chrystus mówi: „Żaden nie wie, kto jest Syn, jedno Ojciec; i kto jest Ojciec, jedno Syn, a komuby chciał Syn objawić;“ [3]) i: „Żaden nie przychodzi do Ojca, jedno przeze mnie,“ [4]) i: „Żaden do mnie przyjść nie może, jeśli go Ojciec, który mię posłał, nie pociągnie.“ [5]). Kto więc nawiedzenia Pańskiego albo nie poznał, albo zaniedbał; cóż mu pozostaje? Więc: Im lepiej pojmujemy, że nic nie pozostaje, tem bardziej lękać się winniśmy, aby i obecny czas łaski, jaki jeszcze mamy, marnie dla nas nie przeminął.“ [6]).

III.

Iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego. Ponieważ Żydzi i to ostatnie nawiedzenie odrzucili, od Boga także zostali odrzuceni,

---

[1]) S. Beda in Gloss. in Prov. c. 9. [2]) S. Ambros. libr. 11. in Luc. [3]) Łuk. 10. 22. [4]) Jan. 14. 6. [5]) Jan. 6. 44. [6]) S. Gregor. M. Homil. 36. in Evang.

jak im Pan to powiedział. Za ciągłe zaniedbywanie nawiedzenia Bożego kary takie są: 1. Zaślepienie umysłu, aby tego nie widziano, co do zbawienia prowadzi. „Jak na człowieka ślepego na słońce wystawionego patrzy słońce, ale on słońca nie widzi; tak każdy głupiec, każdy niegodziwiec, tak każdy bezbożnik zaślepiony mając umysł nie widzi prawdy.“ [1]). — Umysł grzesznika tem bardziej się ściemnia, im bardziej szkody swojego zaślepienia nie pojmuje.“ [2]). 3. Niepokuta i zguba wieczna; nad tem wszystkiem ubolewał Pan mówiąc: „Albowiem zatyło serce ludu tego, a uszyma ciężko słyszeli, i oczy swe zamrużyli, żeby kiedy oczyma nie oglądali, i uszyma nie słyszeli, a sercem nie zrozumieli, i nawrócili się, a uzdrowiłbym je.“ [3]). Jakież to straszne, jakie przerażające! Więc: Patrz, abyś nawiedzin Pańskich aż do końca nie zaniedbywał, i tak nie zginął: „Wszelki człowiek, który na tym świecie aż do końca zatwardziałym pozostanie, to tem samem na wieczne męki się skaże.“ [4]).

---

[1]) S. Augustin. Tract. 1. in Evang. [2]) S. Gregor. M. Moral. libr. 6. c. 13. [3]) Mat. 13. 15. [4]) S. Augustin de fide ad Petrum.

ŚRODA.

„I na ziemię cię obalą, i syny twoje którzy w tobie są, a nie zostawią w tobie kamienia na kamieniu.“ *Łuk. 19. 44.*

I.

Obalą cię na ziemię. Zburzenie miasta Jerozolimy jest obrazem grzesznika umierającego, albowiem: 1. jak Rzymianie pod wodzą Tytusa obwarowali to miasto trzema szańcami wojska swego i murem:“ [1]). „Otoczą cię nieprzyjaciele twoi wałem, i oblegą cię;“ [2]) tak grzesznika umierającego otoczą wojska szatanów, trzy szańce ubiegłego czasu, choroby śmiertelnej, wieczności czekającej, i niezdobyty mur śmierci, a wyjścia z nich nie ma: „Szatan, co żyjących pobudza do występków, umierających natychmiast ciągnie na męki. Szatani chwytają dusze złych ludzi i w dniu ich śmierci, aby byli wykonawcami kar, ci sami co byli doradcami występków.“ [3]). — „Długo tu człowiek przebywać pragnie, ale sam bieg życia śmiertelnego sprawia, że się coprędzej wynosić musi.“ [4]). Srogą jest śmierć i istotną śmiercią owa, kiedy umarłemu nie wolno nigdy wrócić do

[1]) Joseph. hist. libr. 6. c. 7. 13. [2]) Łuk. 19. 43. [3]) S. Bernard. Serm. 69. ad Sororem. [4]) S. Gregor. M. Moral. libr. 11. c. 26.

życia, ale kiedy po śmierci przechodzi się do życia lepszego, kiedy się zmartwychwstaje, to nie jest śmierć, ale jeno zaśnięcie." [1]). „Czasu nie będzie więcej." [2]). 2. Mieszkańcy miasta Jerozolimy wszelkiej pomocy byli pozbawieni, głodem byli dręczeni, tak, iż matki własne dzieci warzyły i buntownicy sami się nawzajem mordowali: „Ścisną cię zewsząd." [3]) tak i dusza umierającego grzesznika od Boga, Kościoła i wszelkiego stworzenia będzie opuszczona, pamięcią grzechów swoich i pogardzonych łask, rozpaczą nie otrzymania zbawienia będzie dręczona, oraz obawą strasznego sądu i wiecznego potępienia i zgryzotami sumienia szarpana. „Bardzo nad tem myśleć potrzeba, jak straszną będzie godzina rozstania się ze światem, jaka bojaźń umysłu, jak wielka pamięć wszystkich nieszczęść, jakie zapomnienie przeszłej szczęśliwości, jaki lęk na myśl stawienia się przed Sędzią Najwyższym." [4]). 3. Miasto Jerozolima zostało wreszcie zdobyte i zniszczone: „Na ziemię cię obalą," [5]) tak grzesznik umierający obalony będzie na ciele: które rozkładowi ulegnie, zgnije i w proch się obróci; na duszy stra-

[1]) S. Chrysost. Homil. 17. super Epist. ad Hebr. [2]) Obj. 10. 6. [3]) Łuk. 19. 43. [4]) S. Gregor. M. Homil. 39. super Evang. [5]) Łuk. 19. 44.

sznym wyrokiem sędziego, na duszy i na ciele w końcu po dniu ostatecznym potępieniem i wtrąceniem do piekła: „Trojaka jest śmierć: natury, winy i łaski: w pierwszej umiera ciało, w drugiej umiera dusza, w trzeciej umiera cały człowiek: pierwsza dzieli duszę od ciała, druga dzieli łaskę od myśli, trzecia usuwa całego człowieka od troski świata; pierwsza udziałem jest wszystkich, druga złych, trzecia dobrych, zmarli pierwszą śmiercią grzebią się na świecie, drugą w piekle, trzecią w niebie.“ [1]). Więc: „Myśleć należy o śmierci, aby nas nie zaskoczyła znienacka; o śmierci dobrych, abyśmy się ku dobremu pobudzali; o śmierci złych, abyśmy się w naszych żądzach miarkowali. Bo jeśli śmierć na myśli mieć będziemy, to za jej nadejściem nie tak ciężką się nam wyda.“ [2]).

II.

I syny twoje, którzy w tobie są, obalą, rozumie się nieprzyjaciele: bo 1. bardzo liczni mieszkańcy Jerozolimy, przez nieprzyjaciół otoczeni i oblężeni, z głodu i rokoszu poginęli. Tak myśli i pragnienia umierają-

[1]) Hugo Card. Super Gen. c. 23. [2]) Idiot. lib. 5. Contempt. de morte. c. 5.

cego grzesznika, którym za życia się oddawał, oraz nadzieja wszelkiego dobra zginą i miejsca rozpaczy ustąpią: „Grzesznik ujrzy i będzie się gniewał, będzie zgrzytał zębami swemi, a będzie schnął; żądza niezbożnych zaginie.“ [1]). 2. Mieszkańcy Jerozolimy jedni schwytani, inni za miastem do krzyży przybici, inni mieczem życia pozbawieni, inni w niewolę wzięci zostali, a cała reszta śród pogan rozproszona, narodem być przestała: „Nie będzie ludem jego, który go się zaprzy.“ [2]). „Przez wiele dni będą siedzieć synowie Izraelowi bez króla i bez książęcia, i bez ofiary, i bez ołtarza, i bez Efod, i bez Terafim.“ [3]). Podobnie grzesznik przez kościół i świat cały usunięty, na pastwę piekła rzucony, między potępionymi jęczeć będzie na wieki: „Wszelki człowiek, który na tym świecie aż do końca pozostał zakamieniałym i w nieprawościach rozmiłowanym; to na tamtym bez końca wieczne męki ponosić będzie.“ [4]). 3. Żydzi z miasta tego, z ojczyzny swojej i ze wszystkich dóbr swoich wyrzuceni i wydziedziczeni zostali, co tylko mieli to przeszło w ręce cudzoziemców; jak im to

---

[1]) Ps. 111. 10. [2]) Dan. 9. 26. [3]) Ozeasz. 3. 4. [4]) S. August. De fide ad Petrum. 2.

Prorok przepowiedział: „Będziecie cudzym służyć w ziemi nie waszej,“ [1]) a gdy się to stało ubolewał: „Dziedzictwo nasze obróciło się do cudzych, domy nasze do obcych.“ [2]). Podobnie grzesznik umierający, cokolwiek na ziemi zgromadził, czem się radował, traci, i innym zostawia, jak Pan o onym bogaczu w Ewangelii powiedział: „I rzekł mu Bóg: szalony! tej nocy duszy twej upominają się u ciebie, a coś nagotował, czyjeż będzie.“ [3]). Więc: „Kto w grzechach umiera, nędzny jest; chociażby na łóżku, chociażby wobec wszystkich przyjaciół swoich ducha wyzionął, zawsze nędzny jest. Chociażby w domu swoim kto umierał wobec żony i dzieci, wobec przyjaciół i znajomych, jeśliby cnoty nie miał, złą jest śmierć jego.“ [4])

III.

A nie zostawią w tobie kamienia na kamieniu, o tem tak mówi św. Grzegorz Wielki: „Samo już położenie miasta tego świadczy o tem; bo gdy teraz na tem miejscu zbudowane jest, gdzie za bramą Pan był ukrzyżowany, to ono pierwsze Jeruzalem było

---

[1]) Jer. 5. 19. [2]) Treny 5. 2. [3]) Łuk. 12. 20. [4]) S. Chrysost. Homil. 66. super Gen.

całkiem zniszczone,“ [1]) w grzeszniku umierającym trojako się to objawia: 1. Ponieważ z dóbr przeszłych nic mu nie pozostanie: „Gdzie są miłośnicy świata, którzy przed niedawnym czasem z nami byli? Nic z nich nie pozostało, popiół tylko i robaki. Co im pomogła próżna chwała, krótka uciecha, możność świata, rozkosz ciała, fałszywe bogactwa? Gdzie śmiech, gdzie żart, gdzie zarozumiałość.“ [2]). — 2. Ponieważ żadnych dóbr przyszłych spodziewać się nie może: „O co tak zabiegamy na świecie, tyle starań dokładamy, abyśmy osiągnęli, to po osiągnieniu zatrzymane być nie może, ponieważ wszystko przemija, ulatuje, i jak dym niknie; i biada tym, którzy takie rzeczy miłują! — „Zawodny i próżny jest świat, cel wątpliwy, koniec straszny, sędzia groźny i kara nigdy się nie kończąca.“ [3]). — „Lecz nadzieja niezbożnych zginie.“ [4]). — „Gdy umrze człowiek niezbożny, ustanie wszystka nadzieja.“ [5]). 3. Ponieważ jedynym środkiem zasadniczym powrót do Pana, a on i ostatnie nawiedzenie jego odepchnął. Cóż nieszczęśliwszego nad grzesznika takiego? Lecz niezbożni wedle

[1]) Homil. 39. in Evang. [2]) S. Bernard. Medit. 3. [3]) S. Bonavent. de contemptu saeculi. [4]) Przyp. 10. 28. [5]) Przyp. 11. 7.

tego co myśleli, karanie mieć będą, którzy zaniedbali sprawiedliwego i Pana odstąpili. Mądrość bowiem i karność kto odrzuca, nieszczęsny jest; i próżna jest nadzieja ich, i prace bez pożytku, i sprawy ich niepożyteczne.“ [1]). Więc, przerażeni przykładem Żydów. „Dziś jeśli głos jego usłyszycie, nie zatwardzajcież serc waszych.“ [2]). „Przetoż się bójmy, aby snać zaniechawszy obietnicy wejścia do odpocznienia jego, nie zdał się który z was, że go nie masz. Albowiem i nam opowiedziano jest, jako i onym, ale nie pomogła onym mowa słuchania, nie przymieszana do wiary tego, co słyszeli.“ [3]).

CZWARTEK.

„Ani się stawajcie bałwochwalcami, jako niektórzy z nich.“ *1. Kor. 10. 7.*

I.

Ani się stawajcie bałwochwalcami, jako niektórzy z nich. W bałwochwalstwie Izraelitów, o którem w tym liście mówi Apostoł, trzy rzeczy miały miejsce; 1. Boga prawego i jedynego opuścili, i sami sobie uczynili bożka; jak Pan do Mojżesza na górze mówił: „Ustą-

[1]) Mądr. 3. 10. 11. [2]) Psalm. 94. 8. [3]) Żyd. 94. 1. 2.

pili rychło z drogi, którąś im ukazał, i uczynili sobie cielca odlewanego.“ [1]). — Nietylko z materyalnych wizerunków czynią sobie ludzie bożków, ale i wyobraźnią tworzą. Którzy usiłują przedstawić sobie innego Stwórcę poza Bogiem Najwyższym, innego Ducha świętego, innego Chrystusa; ci wszyscy poczynili sobie bożków. Wszyscy zatem, co z rzeczy materyalnych, czy też z fałszywych rozumowań potworzyli sobie bożków, bałwochwalcami są.“ [2]). 2. Bożkowi przez siebie utworzonemu oddawali cześć, jaka się należy samemu tylko Bogu; to jest pokłon, ofiarę i chwały; „I pokłonili się, i ofiarując mu ofiary rzekli: ci są bogowie twoi Izraelu, którzy cię wywiedli z ziemi Egipskiej.“ [3]).—„Zaiste kto więcej miłuje świat, niż Boga, bezbożnym i bałwochwalcą jest, służy stworzeniu raczej, niż Stwórcy.“ [4]).—Ach, ileż razy kobieta mężowi jest bożkiem, i przeciwnie, przyjaciel przyjacielowi, pan słudze, dzieci rodzicom, gdy dla miłości lub bojaźni ludzkiej odstępują od przykazania Bożego!“ [5]). 3. Zmysłowym rozkoszom się oddali: „I usiadł lud jeść i pić, i wstali grać.“ [6]). „Począł lud jeść

[1]) Exod. 32. 8. [2]) Orig. Homil. 12. in Jerem. c. 16. [3]) Exod. 32. 8. [4]) S. Bernard. Epist. 107. ad Thomam. [5]) S. Albert M. de paradis. anim. P. 2. c. 34. sect. 2.

z ofiar zapokojnych, cielcowi ofiarowanych, aby w ten sposób na podobieństwo Egipcyan i innych pogan obchodzili i święcili uroczystość tego nowego bożka swego wspólną i świętą ucztą oraz igrzyskami.“ [1]). — „Bałwochwalstwa głową jest diabeł, wszelkiej niegodziwości początek.“ [2]). Jakaż to straszna zbrodnia! Więc: „Dla jakiegokolwiek powodu kto się wyrzeka swego Stwórcy, czy to jest grzech, czy jaka inna rzecz, to to ma za bożka w swoim umyśle.“ [3]).

II.

Ani się stawajcie bałwochwalcami, jako niektórzy z nich. Niektórzy z chrześcian podobnie postępują. 1. o Bogu zapominają, kościół opuszczają, przepisy religii chrześciańskiej lekceważą, sami sobie bożków tworzą, cześć im oddają; są to zazwyczaj albo bogactwa, albo zaszczyty, albo rozkosze ciała. „Śmieszne-to zaprawdę, że ktoś uważa się za bałwochwalcę, ponieważ parę ziarek kadzidła ofiarował stworzeniu, które winien był ofiarować Bogu; a ten nie uważa się za bałwochwalcę, kto służbę całego życia ofia-

[1]) Cor. a Lap. in 1. Cor. c. 10. v. 7. [2]) S. Gregor. M. Orat. de Nativ. Dom. [3]) S. Albert. M. De para 11. c. 14.

ruje stworzeniu, a nie Bogu.“ [1]) 2. Takim rzeczom marnym składają ludzie cześć samemu Bogu należną, gdy je nadewszystko cenią i wynoszą, takim rzeczom poświęcają siebie i wszystko swoje: siły duszy i ciała, czas, trudy i poty, życie, wiarę, nadzieję, niewinność, cnotę, zbawienie wieczne i Boga samego, stąd słowa Apostoła: „Łakomstwo, które jest bałwochwalstwem;“ [2]) i: „Których Bóg jest brzuch.“ [3]) — „Każdy, co nad inne rzeczy miłuje, co nad inne podziwia, co nad inne wynosi, to dla niego bożkiem jest.“ [4]) 3. Gdy tym bożkom zmyślonym służą ludzie, to zarazem kalają siebie zbrodniami wszelkiemi, św. Piotr tak się o nich wyraża: „Za rozkosz mając dniowe kochanie, smrodowie i plugawcy opływając w rozkoszach, w biesiadach swych rozpustując;“ [5]) i dodaje: „Lepiejby im było nie znać drogi sprawiedliwości, niźli poznawszy, wrócić się nazad od podanego im rozkazania świętego.“ [6]) Więc: „Wszystkich nieszczęść ostatecznym i pierwszym powodem jest bałwochwalstwo;“ [7]) i każdemu, stworzenie nad Stwórcę przekładają-

[1]) S. Bernardin. Serm. 53. Fer. 2. post. Dam. Pass. [2]) Kolos. 3. 5. [3]) Filip. 3. 19. [4]) Orid. Homil. 2. in Judic c. 2. [5]) 2. Piotr. 2. 13. [6]) 2. Piotr. 2 21. [7]) S. Gregor. Naz. Orat. de Nat. Christi.

cemu, powiedzieć należy: „Jakoż ty Chrystusa czcisz, gdy pieniądze za bożka masz, gdy się im kłaniasz i ponad wszystko wynosisz?“ [1])

III.

Ani się stawajcie bałwochwalcami, jako niektórzy z nich. W karach bałwochwalców Izraelskich, masz kary chrześcian podobnych; 1. albowiem Mojżesz: „Gdy się przybliżał do obozu, ujrzał cielca i tańce; i rozgniewawszy się bardzo, porzucił z ręki tablice, i stłukł je pod górą.“ [2]) Podobnież na chrześcian takich rozgniewawszy się Bóg tablice zakonu, to jest, kapłaństwo, ewangelię, kościół, religię Boską odejmuje im, pozwalając na wygładzenie tego wszystkiego w duszach, rodzinach, narodach; jest to bardzo słuszna kara, aby ci co opuszczają Boga byli i przez Boga opuszczeni. „Zaprawdę tego tylko Bóg opuszcza, kto sam pierwej opuści Boga.“ [3])— „Nie ma nic cięższego nad opuszczenie grzesznika przez Boga; bo gdy Bóg opuszcza człowieka, zaraz go opanowywa szatan, i w ten sposób na złe przechyla się człowiek i w coraz cięższe grzechy wpada.“ [4]) 2. Moj-

[1]) Exod. 32. 19. [2]) Antonin. P. 2. Tit. 5. c. 11. [3]) S. Ambros. De Cain. et Abel. libr. 2 c. 9 [4]) Exod. 32. 20.

żesz porwawszy cielca którego byli uczynili, spalił, i skruszył aż na proch, który wysypał na wodę, i dał z niego pić synom Izraelowym." [1]) Podobnież Bóg takim chrześcianom bałwany ich: bogactwa, zaszczyty i rozkosze, prędzej czy później, a napewno przy śmierci w ogień boleści i w wody utrapień przemienia, i poi ich hańbą i zawstydzeniem zbrodni własnych. „Nie ma nic zgubniejszego nad to, gdy nas opuszcza i pieczy swej nad nami nie rozciąga: jest to kara najcięższa, jaka nas spotkać może, gdy przez Boga zostajemy opuszczeni. Bo kto pomocy i opieki Bożej nad sobą nie ma, ten się w moc wrogów i łupieżców dostaje." [2]) 3. Mojżesz wielu z nich śmiercią ukarał, i mieczem zabić kazał: „I poległo w on dzień około dwudziestu i trzech tysięcy ludzi." [3]) Również chrześcianie tacy karani bywają w różny sposób: ogniem, wodą, trzęsieniem ziemi, wojną, głodem, zarazą morową, a w końcu giną śmiercią wieczną: „Straszneć jest wpaść w ręce Boga żywego." [4]) Więc jakiemukolwiek grzechowi służysz, do siebie te słowa stosuj. „Ile wad mamy, ile grzechów, tyle bożków mamy; —

[1]) Exod. 12. 20 [2]) Joan. Damas. Parall. libr. 1 c. 12. [3]) Exod. 22. 28. [4]) Żyd. 10. 31.

bo kto czego pożąda i co w poszanowaniu ma, to mu bożkiem jest.“ [1])

PIĄTEK.

„Ani kuśmy Chrystusa, jako niektórzy z nich kusili i od wężów poginęli.“ *1. Kor. 10. 9.*

I.

Ani kuśmy Chrystusa. Ojcowie święci z tego i innych miejsc Pisma Ś-go wnoszą, że w starym testamencie przez Aniołów i inne objawienia Chrystus Pan, to jest, druga osoba Boska, przemawiał, i dlatego Apostoł twierdzi, że Izraelici na puszczy, szemrząc przeciw Panu i Mojżeszowi, kusili Chrystusa. I dla jakich powodów szemrali, niedowierzając? 1. Ponieważ nie pomnieli już na dziwną opatrzność Boską względem siebie, na cuda zdumiewające dla ich dobra zdziałane i na wszystkie dobrodziejstwa Boskie. „Ośmiela się nieraz nierozum ludzki przeciw Stwórcy swemu szemrać nietylko w biedzie, ale i w obfitości; aby się niewdzięcznym okazał i kiedy czegoś nie dostaje, i kiedy wszystkiego ma podostatkiem.“ [2]) Ponieważ o Boskiej obietnicy, na mocy której wprowadzeni być mieli

[1]) S. Hieronym. super Psalm. 30. 8. [2]) S. Leo M. Serm. 1. de jejun. 10. mens.

do ziemi mlekiem i miodem płynącej, owszem o Bogu samym zapomnieli, jedynie na człowieka Mojżesza patrzyli i na niego powstali, mówiąc: „Czemuś nas wywiódł z Egiptu, abyśmy pomarli na pustyni.“ [1] — „Gdyby Bóg miłosierny nie wejrzał łaskawie na szemrzącego, to on wkrótce stawszy się zuchwałym i bezczelnym, tem gorzejby się do buntu zabrał, im rozpaczliwiej.“ [2] 3. Ponieważ na trudności zwracali bardzo uwagę, a Boskiej pomocy nie stawiali sobie żywo przed oczy: „I począł sobie tęsknić lud w drodze i w pracy; i mówiąc przeciw Bogu i Mojżeszowi rzekł: — Nie masz chleba, nie masz wody; dusza nasza już się brzydzi tym bardzo lekkim pokarmem.“ [3] — „Tem więcej każdy szemrzy i uskarża się, im mniej w sobie żądze ciała poskramia.“ [4] Więc: „Ci co na swych przełożonych szemrzą, to nie ludzkiemu, ale temu który wszystko rozrządza, to jest Boskiemu porządkowi sprzeciwiają się.“ [5]

II.

Ani kuśmy Chrystusa. Nieufność i szemranie ciężkim grzechem było, 1. ponieważ,

[1] Numer 21. 5. [2] S. Bernard. de 12. grad. humil. grad. 10. [3] Num. 21. 4. 5. [4] Gloss. ord. super Epist. Judae in illud: „Hi sunt murmurantes.“ [5] S. Gregor. M. Moral. libr 5. c. 28.

lubo bezpośrednio odnosiło się do Mojżesza, pośrednio jednak do samego Boga: „Mówiąc przeciw Bogu i Mojżeszowi.“ „Ten, co niecierpliwością i szemraniem innych niepokoi, jawnie Chrystusa prześladuje.“ [1]). 2. Ponieważ bardzo niesprawiedliwe było względem Boga, jak gdyby swoich obietnic nie dotrzymywał, albo jakby mu na mocy lub woli zbywało do ich spełnienia, albo jakby miał najgorszą intencyę ich zgubienia, i to Mojżeszowi otwarcie wyrzucali: „Czemuś nas wywiódł z Egiptu, abyśmy pomarli na pustyni.“ [2]). — „Niczem tak nie obrażali żydzi Boga na puszczy, jak szemraniem, ponieważ zawsze szemrali.“ [3]). „Kto szemrze, ten truciznę diabelską ma na języku.“ [4]). 3. Ponieważ zawierało w sobie największą niewdzięczność względem Boga, który ich z nieznośnej niewoli Egipskiej tak cudownie wyzwolił i tak po ojcowsku aż dotąd zachował. „Szemrać, to oznaka niewdzięczności; bo kto szemrze, to niewdzięczny jest Bogu, a kto niewdzięczny jest Bogu, ten bluźniercą jest zarazem.“ [5]) Więc: „Niech się uczy nie szemrać, kto cierpi; chociażby nie

---

[1]) S. Bernard. Serm. de convers. S. Pauli. [2]) Numer 21 5. [3]) S. Gregor. M. Serm. Dom. 10. post. Pentec. [4]) S. Bernard. Serm. 47. ad Soror. [5]) S. Chrysostom. Serm. 8. super Epistol. ad Philip.

wiedział dlaczego cierpi, i niech myśli, że słusznie cierpi, ponieważ ten go sądzi, którego sądy nigdy nie są nie słuszne.“ [1])

III.

Ani kuśmy Chrystusa. Ciężki ten grzech, ciężko też ukaranym został: „Przetoż Pan przepuścił na lud węże ogniste, za których ranami i śmierciami bardzo wielu przyszli do Mojżesza i rzekli: zgrzeszyliśmy, żeśmy mówili przeciw Panu i tobie,“ [2]) w karze tej trzy rzeczy bierz na uwagę: Że niesłusznie zarzuty czyniący, tem samem słusznie ukarani są, to jest: 1. szemrzący, że ich wywiódł Pan z Egiptu, na puszczy śmierć znaleźli, albowiem Bóg im zagroził: „Na tej pustyni będą leżeć trupy nasze. Wszyscy, którzyście policzeni od dwudziestu lat wyżej, a szemraliście przeciwko mnie, nie wnijdziecie do ziemi o którą podniosłem rękę moję, żebym wam mieszkać dał.“ [3]). A że się tak stało, świadczy Apostoł: „A na któreż się rozgniewał przez czterdzieści lat? Izali nie na te którzy zgrzeszyli, których trupy poległy na puszczy?“ [4]). 2. Dla języków szemrających przez zjadliwe języki wężów.

[1]) S. Isidor. Hispal. de summo bono libr. 3. c. 4. [2]) Num. 21. 6. 7. [3]) Num. 14. 29. 30. [4]) Żyd. 3. 15.

„Wszelki, który szemrze, wężem jadowitym jest; ponieważ truciznę diabelską ma na języku.“ [1]). 3. Dla podniecania i powstawania przeciw Bogu i Mojżeszowi, przez węże ogniste, to jest, przez ich ukąszenie, które tak silne gorąco i ból sprawiały w ciałach, iż te jakby ogniem palić się zdawały. „Gorszącem jest dla wszystkich szemranie; miłość narusza, jedność rozrywa, pokój mąci.“ [2]).—„Jak trąd własne ciało pożera, i stykających się z nim zaraza; tak i szemrzący nietylko siebie samego rozstraja, ale słuchaczów także kazi i zabija.“ [3]). „Ogień Pański słuszną pomstą męczy w przyszłem życiu tych, którzy szemrzą językiem przez piekło zapalonem.“ [4]). Więc: „Niech nikt szemrząc nic nie czyni, aby nie zginął sądem na szemrzących wymierzanym.“ [5]).

SOBOTA.

„Kto mniema, żeby stał, niech patrzy aby nie padł.“ *1. Kor. 10. 12.*

I.

Kto mniema, żeby stał, niech patrzy aby nie padł. Temi słowy Apostoł zachęca spra-

[1]) Hugo a Vict. super regul. 1. Augustini. c. 9. [2]) S. Ephraem. De murmur. [3]) S. Augustin. Serm. 26. ad fratr. in eremo. [4]) Gloss. ord. super Num. c. XI. [5]) S. Augustin Reg. 2. ad Clericos.

wiedliwych, aby ostrożnie chodzili, aby do puszczając się grzechów, nie stracili sprawiedliwości i świętości; a sprawia to bojaźń Boża, która się uwydatnia w trzech rzeczach: 1. w tem, aby się Boga w rzeczy samej bano, i to jego jednego: „Jeden jest Najwyższy Stworzyciel wszechmogący i Król możny, a bardzo straszny;“ [1]) i: „Okażę wam, kogo się bać macie; bójcie się onego, który gdy zabije, ma moc wrzucić do piekła.“ [2])—„Kto się boi Boga, wszystko tak czyni, aby z prawem Boskiem zgodne było.“ — „Że grzeszymy, to nie skądinąd pochodzi, jeno stąd, że nam zbywa na bojaźni Bożej.“ [3]) 2. W tem, aby skutkiem tej bojaźni, świętej i sprawiedliwej, zachowało się serce czyste i doskonałe: „Bójcie się Pana, a służcie Mu doskonałem sercem i najprawdziwszem.“ [4])—„Gdy na chwilę z domu umysłu naszego ustąpi bojaźń Boża, to zaraz w nieobecności Pana, jakby rzesza gadatliwych sług powiększa się nawał myśli i zapala ogień cielesnych żądz. Ale jak tylko bojaźń do umysłu wróci, zaraz ustaje poprzednie zamieszanie i na podobieństwo sług my zabieramy się milcząco

[1]) Ekkl. 1. 8. [2]) Łuk. 12. 5. [3]) S. Joann. Damasc. Parall. Libr. 1. c. 4. 12. [4]) Jozue. 24. 14.

do wskazanej nam roboty.“ [1]) 3. W tem, aby rzeczy najmniejsze, czy dobre, czy złe w oczach wszędzie obecnego i wszystko wiedzącego Boga nie zaniedbywały się: „Kto się Boga boi, nic nie zaniedbywa.“[3])—Bać się Boga to znaczy nic nie pomijać, co robić należy.“ [2]) Więc: „Bojaźń Boża od grzechu odwodzi, od pokus zabezpiecza, za złe przeszłe do żalu pobudza, od uciech zbytecznych powstrzymuje, rzeczy do życia koniecznych umiarkowanie używać każe, roztropnie postępować uczy, zawsze ku czemuś doskonalszemu dążyć, tego przedewszystkiem szukać, co się Bogu podoba.“ [4])

II.

Kto mniema, żeby stał, niech patrzy, aby nie padł. Ta bojaźń potrzebna jest szczególnie z trzech powodów. 1. Ponieważ z uwagi na potrzeby i słabości nasze, z uwagi na wielość i wielkość pokus, na chytrość i dzikość wrogów, na pociągi przynęt sprawiedliwy znajduje się zawsze w niebezpieczeństwie grzeszenia i zguby: „Jeśli się nie będziesz w bojaźni Pańskiej ustawicznie trzymał, prę-

[1]) S. Laurent. Justin. De ligno vitae Tract de timore c. 2. [2]) Ekklez. 7. 19. [3]) S. Gregor. M. Moral. libr. 1. c. 3. [4]) Tom. a Kempis. Sermo 15. ad Nov.

dko będzie dom twój wywrócony." [1]) — „Wielu z grzechu w grzech wpada, bo znając Boga, zapominają o bojaźni jego." [2]) 2. Ponieważ i sprawiedliwy nie wie, czy wobec Boga rzeczywiście usprawiedliwiony jest; dlatego Psalmista mówi: „Występki któż zrozumie? Od skrytych moich oczyść mię:" [3]) i Apostoł: „Albowiem się w niczem nie czuję; ale nie w tem jestem usprawiedliwion: a który mię sądzi, Pan jest." [4]) — „Święty bezpieczny być nie powinien, dopóki się przy życiu znajduje." [5]) 3. Ponieważ nikt, dopóki życie trwa, o wytrwaniu swojem ostatecznem pewny nie jest; owszem niebacznego w każdej chwili może spotkać upadek; dlatego: „Błogosławiony człowiek, który się zawsze boi;" [6]) ponieważ zawsze będzie ostrożny, i w ten sposób nigdy nie upadnie. „Chociażby kto był sprawiedliwym, niech się nigdy za bezpiecznego nie uważa za życia; ale zawsze niech będzie pokorny, aby przy końcu nie upadł." [7]) Więc: „Pożyteczną jest zgoła bojaźń Pańska, i troskliwie ją w sobie pielęgnować należy; bo kto jej nie ma, nie może być usprawiedliwiony." [8])

[1]) Ekkl. 27. 4. [2]) S. Isid. Hispal. De summo bono libr. 2 c. 19. sent. 1. [3]) Ps. 18. 13. [4]) 1. Kor. 4. 4. [5]) S. Hierom. Epist. 14. ad Ielantiam. [6]) Prov. 28. 14. [7]) S. Isidor. Hispal. De summo bono libr. 3. c. 5 sent. 25. [8]) S. Laurent. Justin. de lign. vitae.

III.

Kto mniema, żeby stał, niech patrzy, aby nie padł. Kto się nigdy nie rozstaje z bojaźnią Bożą, ten nigdy nie upadnie, 1. Ponieważ Pan Bóg jego modlitwę wysłuchuje: „Wolę bojących się go uczyni i prośbę ich wysłucha.“ — „Bojaźń Boża niczem innem nie jest, tylko murem i szańcem i wieżą niezdobytą przeciw zasadzkom diabelskim.“ [1]) 2. Ponieważ bojaźń Boża ducha i męztwa dodaje: „W bojaźni Pańskiej ufanie mocy.“[2])— „Jak bojaźń świata niemocą jest, tak bojaźń Boża wielkiem męztwem.“ [3]) 3. Ponieważ Bóg zawsze jest przy bojącym się, i wspiera go, aby śród niebezpieczeństw bezpieczny aż do końca wytrwał: „Bojącego się Pana nie podkają złe, ale go Bóg w pokusie zachowa i wybawi od złego;“ [4]) — i: „Temu kto się Pana boi, będzie się dobrze działo na ostatku, a w dzień śmierci swej będzie błogosławiony.“ [5]) — Stąd i owo: „Nie jest nic lepszego, jako bojaźń Boża;“ [6]) ale synowska, którą ktoś boi się Boga jako syn ojca, albo przynajmniej niewolnicza, którą ktoś boi się Pana

[1]) S. Chrysostom. Homil. 15. ad pop. Antioch. [2]) Proverb. 14. 26. [3]) S. Ambros. De Sacrament. libr. III. c. 2. [4]) Ekkl. 33. 1. [5]) Ekkl. 1. 13. [6]) Ekkl. 23. 37.

jako dobry i wierny sługa; ale nie niewolniczo niewolnicza, którą ktoś boi się Boga jak złoczyńca boi się sędziego i mściciela. „Niech się człowiek boi Boga, nie bojaźnią piekła, albo bojaźnią kary, ale bojaźnią świętą; niech się tak boi, aby umiłowanego przez niedbalstwo nie utracił.“ [1]) Więc: „Błogosławiony, któremu danem zostało, bać się Boga!“ [2])

NIEDZIELA X PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Dwoje ludzi wstąpiło do kościoła, aby się modlili; jeden faryzeusz, a drugi celnik.“
Łuk. 18. 10.

I.

Dwoje ludzi wstąpiło do kościoła. Ci dwaj ludzie wstępując do kościoła, dobrego dokonali czynu, i to z trojakiego względu; 1. Ponieważ dobrym był sam w sobie; szli bowiem do domu Pańskiego; do samego Pana, a Psalmista mówi: „Ale mnie dobrze jest trwać przy Bogu.“ [3]) — „Ucz się Bogu być posłusznym, abyś wybierał nie to, co sam chcesz, ale to co się Bogu podoba.“ [4]) 2. Ponieważ

[1] S. Hieronym. Super. Psalm. 18. v. 10. [2]) S. Laurent. Justin. Loc. cit. c. 5. [3]) Ps. 72. 28. [4]) S. Ambr. Libr. X. super Luc. c. 22.

z dobrej zasady nastąpił, to jest z wiary; szli bowiem, ponieważ w Boga prawdziwego wierzyli, kościół za dom Boży mieli, i przekonani byli, że tam Bóg szczególnym sposobem jest obecny: „Wiara wszystkich dóbr jest podstawą, wiara jest ludzkiego zbawienia początkiem; bez wiary nikt do liczby synów Bożych należeć nie może; bez wiary wszelka praca człowieka daremną jest.“ [1]) 3. Ponieważ czyn ten podjęty został w czasie, jak przypuszczamy przepisanym, w miejscu jak widać właściwem, i w celu dobrym, to jest, aby się przed Bogiem stawili, z Bogiem o sprawach zbawienia radzili, siebie samych Bogu miłymi okazali i miłymi czynili. „Nie dobre czynić, ale dobrze czynić chwalebną jest rzeczą; bo nie słowami, ale przysłówkami zasługi sobie jednamy. Stąd wiersz: „w zasługach żywota nie słowa, ale przysłówki biorą się głównie na uwagę.“ [2]) Obadwaj zatem tego samego dzieła dokonali, pod względem więc dokonanego dzieła równi sobie byli. Więc w tych razach rozważaj warunki, jakie się do każdego dzieła wymagają, aby dobre było, i na mocy tych warunków roz-

[1]) S. August. de fide ad Petrum. [2]) S. Bonaventur. Comp. theolog. verit. libr. 5. c. 12.

trząsaj sprawy twoje: „Trojaką jest zasługa: pierwsza dobrej woli, druga dobrego czynu, trzecia chronienia się złego.“ [1]

II.

Aby się modlili. W tej intencyi ci dwaj ludzie do kościoła wstąpili, i ta intencya była dobra: 1. w sobie samej, ponieważ modlitwa jest aktem religijnym. „Modlitwa jest zwróceniem pobożnej myśli ku Bogu, opartym na wierze, nadziei, miłości.“ 2. W swojej czystości, ponieważ żadną inną rzeczą nie była pomięszana, ani naruszona, nie bowiem innego nie mieli na celu: W sprawach nie materya, ani cel, ale intencya o zasługach lub przewinieniach stanowi.“ [2] 3. W swoim kierunku, ponieważ bezpośrednio odnosi się do czci Bożej, pośrednio do samego Boga. I obadwaj tę samą intencyę mieli: więc i w intencyi byli sobie równymi. Oto warunki dobrej intencyi! Pilnie zważaj, czy te warunki znajdują się także w twoich czynach. Więc zapamiętaj sobie: Dwie rzeczy do intencyi są konieczne: Rzecz i przyczyna; to jest, co zamierzasz; i dlaczego; stosownie

---

[1] Card. Hugo. super. Psalm. 17. [2] S. Bernard. Epist 19. ad Guidonem. Abb.

do tych dwóch rzeczy chwała lub hańba przyznaje się duszy. „Zmierzać nie do Boga, ale do świata, to zwyczaj światowej duszy. Zmierzać jakoby do Boga, ale nie dla Boga, to zwyczaj duszy obłudnej. Zmierzać do czego innego, niż do Boga, jednak dla Boga, to nie wypoczynek Maryi, ale zajęcie Marty jest.“ [1])

III.

Jeden faryzeusz, a drugi celnik. Ci dwaj ludzie stanem swoim różnili się między sobą trojako: 1. Co do zewnętrznego położenia: faryzeuszowie bowiem należeli do starszych ludu Bożego, a celnicy zajmowali się wybieraniem celnych danin, a zajęcie to było źle widziane u ludu. 2. Co do zawodu, faryzeuszowie ćwiczyli się w umiejętności zakonu, gorliwości religijnej, w świętości życia; celnicy zaś pomnażanie materyalnych dochodów mieli na celu: życie celników jawnym gwałtem było, bezkarnem łupieztwem, zajęciem nieuzasadnionem, handlem niepoczesnym; [2]) 3. Z uwagi na uznanie ogólne; bo faryzeuszów czcił lud jakby świętych, a celnikami pogardzał jako grzesznikami publicz-

[1]) S. Bernard. Epist. Serm. 40 super Cant. [2]) Vide Corn. a Lap. in h. l.

nymi. Oto jak różne ze względu na stan swój osoby! I tak przed Bogiem w kościele stają. Gdy więc czyn obudwu jest ten sam, intencya obudwu ta sama, a stan obudwu różny; czy tak samo obadwa przez Boga zostali przyjęci? Aby czyn jaki zasługującym był, nie tylko sam wszechstronnie dobrym być winien, nietylko intencya zupełnie czysta, ale potrzeba nadto, aby stan człowieka, szczególnie stan wewnętrzny był Bogu miły, faryzeusza świętość jeśli prawdziwa była, czynowi jego nic nie brakowało: celnik jeśliby grzesznikiem niepokutującym pozostał, czyn jego na niby się nie przydał: „Zasługa z łaski Boga i woli człowieka biorą początek.“ [1]) „Wszelka zasługa z łaski pochodzi, stąd czyn bez łaski wykonany jest niezasługującym.“ [2]) Zważ stan i patrz czy się Bogu podobać może. Więc: „Jeśli łaska uprzedza, a dobra wola jej odpowiada, wszystko to dar jest Boga wszechmocnego i naszą zasługę stanowi.“ [3])

---

[1] S. Laurent. Justin. Fascicul. amoris. c. 17. [2] Card. Hugo super 4. Reg. c. 10. [3] S. Gregor. M. Homil. 9. super Ezech.

PONIEDZIAŁEK.

„Faryzeusz stojąc tak mię sam w siebie mówił: Boże dziękuję Tobie, żem nie jest jako inni ludzie.“ Łuk. 18. 11.

I.

Faryzeusz stojąc. Rozważaj jego postawę zewnętrzną z trojakiego względu: Stał 1. „jako bezpieczny i ufny w swoje zasługi, i jakby Boga na sąd wzywający.“ [1] — „Nikogo nie ma przed łaską, aby słusznie otrzymał łaskę; gdyż wszelką dobrą zasługę naszą sprawia w nas łaska; i gdy Bóg wieńczy zasługi nasze, to nic innego nie wieńczy, tylko dary swoje.“ [2] — „Stanowić o zasłudze swojej, gdzie pomoc Boska ustała, to pycha jest nad wszelki grzech szkodliwsza, nad wszelki rodzaj zarozumiałości nierozumniejsza.“ [3] 2. „Stał pierwszy pomiędzy pierwszymi blizko ołtarza.“ [4] „Zarozumialec przyznaje sobie tę wiedzę i cnotę, jakiej nie ma. Wnosi stąd, że może nad innymi mieć władzę, podlegać nie chce, równać się z innymi nie lubi, pochlebstwami się zadawalnia, unosi się gniewem, gdy kto o czci mu należnej zapomina.“ [5] 3. „Stał z głową i twarzą w niebo wzniesioną, jakby

[1] Corn. a Lap. in h. l. [2] S. Prosp. Epist. 5. ad Demetriad. [3] S. Augus. Epistol. 125. [4] Corn. a Lap. in h. l. [5] S. Antonin. P. II. Tit. 8. c. 3.

ono mu było dłużnem.“ [1]) — O tyle zarozumialcy w głębokość piekła spadają, o ile się im zdawało, że się na wyżyny wznieśli.“ [2]) Oto próbka zarozumiałości, i to w domu Pańskim, w obliczu Boga! Więc: Patrz dobrze człowiecze! i prócz grzechu, nic za swoje nie uważaj z tego co masz.“ [3])

II.

Sam u siebie się modlił. I jak się modlił? 1. Siebie wobec Boga nad wszystkich ludzi wynosił, za sprawiedliwszego się miał i świętszego od innych, i dlatego dziękował Bogu: „Boże! dziękuję Tobie, żem nie jest, jako inni ludzie;“ [4]) słowa te św. Augustyn tak tłumaczy: „Gdyby był powiedział: Nie jest, jak wiele ludzi. Cóż to znaczy: Jak inni ludzie; jeśli nie wszyscy ludzie, krom niego? Ja, mówi, sprawiedliwy, inni grzesznicy.“ [5]) 2. Chwalił się wobec Boga, ponieważ wielkich zbrodni nie popełnił, jakie inni popełniają, jako drapieżni, niesprawiedliwi, cudzołożnicy, jako i ten celnik;“ [6]) o tych słowach święty Bernard tak mówi: „Dziękuje, nie za to, że dobry, ale za to, że sam

[1]) Corn. a Lapid. l. c. [2]) S. Bernard. super. Psalm. 17. [3]) S. Isid. Hisp. de summo bono. Libr. 3. c. 23. [4]) Łuk. 12. 11. [5]) Serm. 36. de verb. Dom. secund. Luc. [6]) Luk. 18. 11.

jeden, nie tyle za dobre rzeczy, które ma, ile za złe, które w innych widzi;“ [1]) i: „Faryzeusz gdy się sam szczególnie wynosi, to się z innych zarozumiale natrząsa.“ [2]) 3. Wobec Boga przechwalał się ze swoich dobrych uczynków: „Poszczę dwakroć w tydzień, dawam dziesięciny ze wszystkiego co mam;“ [3]) cudzołożnikom swój post przeciwstawił, niesprawiedliwym swoje dziesięciny, i w ten sposób chciał samego siebie usprawiedliwić, jak gdyby innego przykazania nie było. Nie była to więc modlitwa, ale przechwalanie się, i wynoszenie, i pycha ze wzgardą innych; dziękczynienie jego niczem innem nie było, tylko próżnem o sobie gadaniem, ślepem o sobie mniemaniem, i pysznem chełpieniem się, jak św. Augustyn zapewnia: „Nie gani się, że Bogu dziękował, ale że nie pragnął, aby mu było co dane. — O coby prosił Boga, szukaj w słowach jego, a nic nie znajdziesz; wstąpił modlić się, a nie prosił Boga, lecz się chwalił.“ [4])—„Sam u siebie się modlił; wszedł bowiem w siebie, kiedy się pysznić począł.“ [5]) Cała więc faryzeusza modlitwa była tylko wyrzuceniem przed ołtarzem

[1]) De gradu. humil. [2]) Idem. ibid. [3]) Łuk. 18. 12. [4]) Serm. 36. de verb. Dom. secund. Luc. n. 10. [5]) S Basil. M. in 2. Isai.

Pańskim trucizny pychy, jaką w swem sercu miał. Więc: Ten prawdziwie się modli, kto siebie samego jako proch pokornie rozważa, kto sobie żadnej cnoty nie przypisuje, kto dobre jakie czyni, miłosierdziu Bożemu przyznaje.“ [1])

III.

Żem nie jest jako inni ludzie. Wszyscy ludzie grzesznikami są i potrzebują Bożego miłosierdzia: „Jeślibyśmy rzekli, żeśmy nie zgrzeszyli, sami się zwodzimy i nie masz w nas prawdy.“ [2]) Faryzeusz więc ów 1. sam się od innych ludzi wyodrębniając i siebie jeno za sprawiedliwego głosząc, o przebaczenie swoich grzechów nie prosił i nie otrzymał: „Gdyby był powiedział: nie jestem jak wiele ludzi. Co znaczy: jak inni ludzie, jeśli nie wszyscy ludzie, krom niego. Ja sprawiedliwy, inni grzesznicy.“ [3]) — „Kto się sam tak bardzo usprawiedliwiał, przez Boga potępiony został.“ [4]) 2. Jeśli co dobrego miał, to samem tem przechwalaniem się stracił: „Zasługi jeśli jakie miał przez pychę zmniejszył, a że pokorą gardził, to grzechy powiększył.“ [5]) 3. Czworakiego rodzaju pychę

[1]) S. Gregor. M. Moral. libr. 2. c. 27. n. 49. [2]) 1. Jan c. 1. v. 10. [3]) S. August. cit. a Corn. a Lap. in h. l. [4]) Euthym. cit. Corn. a Lap. in h l. [5]) S. Gregor. M. Homil. 7. in Ezech.

w tej modlitwie św. Grzegorz upatruje: „Ponieważ mniemał że ma coś dobrego, to dobre sobie przypisał, ponieważ sądził, że coś ma, czego w rzeczy samej nie miał, i ponieważ wyższym chciał być, i dlatego innymi gardził.“ [1]) Dlatego większym grzesznikiem wrócił, niż przyszedł. „Faryzeusz usprawiedliwienie stracił przez pychę, zapłatę stracił przez zuchwałość, lekkomyślnie sam siebie nad siebie wynosząc, na sąd Boży się nie zdawał, ale sam o sobie sąd wydał.“ [2]) Więc: Potrzeba pokornie myślić o sobie, przy staraniu się o rzeczy wyższe, aby gdy się wynosi, nie upadł; pokora jeno i mocne oparcie się na niej uratować może.“ [3])

WTOREK.

„A celnik stojąc zdaleka, niechciał ani podnieść oczu w niebo; ale bił piersi swoje, mówiąc: Boże! bądź miłościw mnie grzesznemu.“
Łuk. 18. 13.

I.

Postawę zewnętrzną celnika rozważaj trojako: „Stał drżący i przelękniony, wyznając grzechy swoje.“ [4]) Bo kto chce być wysłuchany, winien się upokorzyć, i wszelkiej wy-

[1]) Moral. libr. 23. c. 7 [2]) S. Optat. Milevitan. contr. Donat. Libr 2. [3]) S. Bernard. Serm. 34. super Cant. [4]) Corn. a Lap. in h. l.

niesłości pozbyć, aby miłosierdzie Boże wyblagać. Postawa bowiem pyszna ani wyprasza, ani pozwala o sobie dobrze trzymać." [1]) 2. Stał zdaleka, rozumie się opodal ołtarza, ostatni albo pomiędzy ostatnimi:" [2] i na nim iści się duchowo to, do robienia czego Chrystus Pan nawoływał cieleśnie. „Usiądź na poślednim miejscu, że gdy przyjdzie ten który cię wezwał, rzecze tobie: Przyjacielu! posiądź się wyżej. Tedy będzie tobie chwała przed społem siedzącymi." [3]) Napisano także: „Nie popisuj się zacnością przed Królem, a na miejscu wielmożnych nie stawaj: bo lepiej, iż ci rzeką: wstąp wyżej, a niżbyś miał być uniżon przed książęciem." [4]) 3. Z twarzą ku ziemi schyloną, nie śmiejąc spojrzyć w niebo, bojaźń i pokutę samą postawą swoją okazując." [5]) — „Dobry wstyd tak zwykle działa na same oczy ciała, iż często nie widzą nawet tego, co inni łatwo spostrzegają." [6]) — „Jakże śmiesz oczy podnosić do nieba, skoroś zgrzeszył przeciw niebu? W ziemię patrz, abyś poznał samego siebie." [7]) Postawa ta zewnętrzna wewnętrznemu stanowi duszy

[1]) S. Ambros. De poenit. libr. 1. c. 13. [2]) Corn. a Lap. l. c. [3]) Luk. 14. 10 [4]) Prov. 25. 6. 7. [5]) Corn. a Lap. l. c. [6]) S. Ambros. De poenit. libr. 1. c. 13. [7]) S. Bernard. de 12. grad humilit.

odpowiadającą, i dlatego prawdziwą i szczerą była: przeto podobała się i prawdzie odwiecznej. Dalej ponieważ była odpowiednią i prawdziwą, dlatego i pokorną była. „A Bóg pokornym łaskę daje.“ [1]) Więc, ile razy z modlitwą przed Bogiem stanięsz, pokornym bądź, abyś z Psalmistą mógł do Boga zawołać: „Wejrzyj na uniżenie moje i na pracę moją, a odpuść wszystkie grzechy moje.“ [2])

II.

Modlitwę celnika trojako rozważaj: Modlił się 1. milcząco, samą postawą swoją: „Stojąc zdaleka.“ [3]) uznawał się niegodnym obecności Bożej; gdy „nawet nie śmiał podnieść oczu w niebo.“ [4]) wyznawał że Boga obraził i nieba utracił: gdy „bił piersi swoje,“ [5]) dawał znać że za grzechy swoje żałuje: „Bić piersi, cóż znaczy, jeśli nie okazywać, co się kryje w piersiach, i widzialnem uderzeniem karać grzech tajemny.“ [6]) 2. Modlił się milcząco zrozumiałym wyrzutu faryzeusza: „Jako i ten celnik.“ [7]) i tak pokutę czynił: „Celnik, stojąc zdaleka, nie odpierał zniewagi, i sam nie znieważał. — Przyjął wyrzut, i zgładził wy-

[1]) Jakób. 4. 6. [2]) Psalm. 24. 18. [3]) Łukasz. 8. 13. [4]) Łuk. 18. 13. [5]) Ibidem. [6]) S. Augustin. de verb. Domin. serm. Matth. serm. 2. [7]) Łuk. 18. 11.

rzut." [1]) 3. Modlił się, o przebaczenie prosząc i o miłosierdzie Pana błagając, słowy: „Boże! bądź miłościw mnie grzesznemu;" [2]) słowa te doskonałą skruchę i żałosną spowiedź wskazują, jak to potwierdza usprawiedliwienie zaraz uzyskane. „Grzechy Bóg odpuszcza jeno wtedy, kiedy się kajemy i kruszymy."[3])— „Jeśli chcesz być usprawiedliwiony, wyznaj grzech twój; gładzi bowiem przestępstwa szczere wyznanie grzechów." [4]) Oto, jak się każdy grzesznik ma modlić." Więc: Gdy modlitwą skrucha się wytwarza, to droga się w sercu naszem gotuje, którą do Jezusa w końcu przychodzimy." [5])

III.

Skutek modlitwy ukazują słowa Pana: Powiadam wam, zstąpił ten usprawiedliwionym do domu swego, od niego;" [6]) i to z trzech powodów, 1. Ponieważ się za grzesznika uznał i wyznał. „Czemu się dziwisz, że Bóg przebaczył, kiedy on sam wyznał?" [7]) 2. Ponieważ sercem prawdziwie skruszonem i upo-

---

[1]) S. Chrysostom. Homil. De David. et Saul. [2]) Łuk. 18. 11. [3]) S. Gregor. M. Super Tob. c. III. [4]) S. Ambros. de poenit. libr. 2. c. 6. [5]) Idem apud Bedam in „*Scintillis*" c. 6. [6]) Łuk. 18. 14. [7]) S. Augustin. Serm. 36. De verb. Domin. secundum. Luc.

korzonem prosił o przebaczenie grzechów swoich. „Sumienie niepokoiło, nadzieja krzepiła; bijąc się w piersi karę sobie wymierzał, dlatego Pan spowiadającemu się przebaczył,“ [1]) 3. Ponieważ to wszystko z prawdziwą i głęboką pokorą czynił: „Zdaleka stał, ale go Pan zblizka widział; bo Najwyższy Pan spogląda na pokorne.“ [2]) Św. Paulin bowiem tak mówi: „On w sercu skruszonem uważa się za oskarżyciela siebie, i otrzymuje przebaczenie wyznanych grzechów dla pokory swojej; gdy faryzeusz zabiera brzemię swoich grzechów w skutek przechwalania się ze swojej świętości.“ [3]) Oto owoc takiej modlitwy! Więc: „Kto nie ma żalu i skruchy serca, ten nie ma czystej modlitwy.“ [4])

ŚRODA.

„Boże! bądź miłościw mnie grzesznemu.“
Łuk. 18. 13.

I.

Boże! Zważ powód tej prośby. Bóg w sobie ma to co mocną nadzieję rozbudza, otrzymania przebaczenia grzechów, szczególnie zaś trzy rzeczy: 1. Wielkie miłosierdzie: „Lecz

[1]) S. Augustin. Serm. 36. de verb. Dom. secundum. Luc. [2]) Idem. Ibid. [3]) Epist. 85. [4]) S. Bernard. Serm. 10. ad. Soror.

Bóg, który jest bogatym w miłosierdziu.“ [1]) „Niech nikt nie wątpi o miłosierdziu Bożem; ponieważ większe jest jego miłosierdzie, niż nędza nasza.“ [2]) 2. Gotowość okazania miłosierdza: „Ale miłosierdzie Pańskie od wieku, i aż do wieku, nad tymi, którzy się go boją.“ [3]) „Ani chwili być nie może, aby człowiek nie używał Boskiej dobroci i miłosierdzia.“ [4]) „Miłosierdzie Boże tak widoczne jest, iż żaden człowiek przy zdrowych zmysłach, nie może go zaprzeczyć.“ [5]) 3. Obietnicę, którą się sam zobowiązał do okazywania miłosierdzia pokutnikom: „Niech opuści złośnik drogę swoją, a mąż nieprawy myśli swe, i niech się nawróci do Pana, a zmiłuje się nad nim.“ [6]) „Żyję ja, mówi Pan Bóg, nie chcę śmierci niezbożnego, ale żeby się nawrócił niezbożny od drogi swej, a żył.“ [7]) Więc: „Niech opuści złośnik drogę swoją, a mąż nieprawy myśli swe, i niech się nawróci do Pana, a zmiłuje się nad nim, i do Boga naszego, bo hojny jest ku odpuszczeniu.“ [8])

II.

Bądź miłościw. Dobrą jest ta prośba, dla trzech zwłaszcza powodów: 1. Ponieważ

[1]) Efez. 2. 4. [2]) S. Augustin. de spirit. et anim. c. 6. [3]) Ps. 102. 16. [4]) S. Augustin de spirit. et anima. c. 35. [5]) S. Ambros. Super. Apoc. c. 4. [6]) Iz. 55. 7. [7]) Ezech. 33. 11. [8]) Iz. 55.

krótka jest: „A modląc się, nie mówcie wiele, jako poganie; albowiem mniemają, iż w wielomówności swojej będą wysłuchani.“ [1]) Kto wiele w modlitwie mówi, myśl często różnemi wyobrażeniami ludzi, intencyę narusza; kto niewiele albo jedno słowo tylko przy modlitwie wypowiada, ten zwykle skupiony bywa.“ [2]) 2. Ponieważ proszącemu potrzebna: „Jeśli pokutować nie będziemy, wpadniemy w ręce Pańskie;“[3]) i Pan mówi: „Jeśli pokutować nie będziecie, wszyscy także zginiecie.“ [4]) „Są bez znaczenia modlitwy lekkie, niestosowne, bezużyteczne, o sprawy świata się troszczące i o rzeczy materyalne.“ [5]) 3. Ponieważ Bogu miła jest. „Cierpliwie sobie poczyna dla was, niechcąc aby którzy zginęli, ale żeby się wszyscy do pokuty nawrócili.“ [6]) „Staraj się, abyś modlitwą swoją nie modlił się przeciw niemu, abyś tego co budujesz nie obalał, i modlitwy swej obmierzłą nie czynił.“ [7]) Więc: „Kto się modli, nie rozważa, jak się modlić ma, aby się modląc obrazy Boga nie wyrządzał.“ [8])

---

[1]) Mat. 6. 7. [2]) S. Joann. Clim. Grad. 28. [3]) Ekkl. 2. 22. [4]) Łuk. 13. 5. [5]) S. Hilar. Super. Ps. 54. [6]) 2. Piotr. 3. 9. [7]) S. Nilos. Abb. De orat. 97. [8]) Hugo a S. Vict. Didasc. libr. 5. c. 9.

III.

Mnie grzesznemu. Prośba ta jest właściwą proszącemu, albowiem grzesznik przedewszystkiem prosić powinien o łaskę i miłosierdzie; ale i prosząc winien się stosować do swej prośby. Grzesznik, jeśli Boga łaskawym chce mieć na siebie, trzy rzeczy mieć powinien; 1. Serce skruszone i upokorzone: „Sercem skruszonem i upokorzonem, Boże! nie wzgardzisz.“ [1]) — „O skrucho! — tyś bodźcem Boga ku człowiekowi skłaniającym; tyś węzłem mocno go z Bogiem łączącym.“ [2]) 2. Grzechów swoich wyznanie: „Kto pokrywa złości swe, poszczęścion nie będzie; lecz kto się spowiada, a opuści je, miłosierdzie otrzyma.“ [3]) — Ty co w ciemnościach sumienia leżysz, i w brudach twoich grzechów jakby w jakiem więzieniu, wyjdź co rychlej, grzech twój wyznaj, abyś się usprawiedliwił; bo wyznanie ustami jest ku zbawieniu.“ [4]) 3. Zadosyćuczynienie: „Czyńcie tedy owoce godne pokuty.“ [5]) — „Potrzeba, aby po każdym grzechu zadosyćuczynienie albo kara nastąpiła.“ [6]) — „Nie dosyć jest, po-

[1]) Psalm. 50 19. [2]) S. Augustin. Serm. 3. de Ascens. Domin. [3]) Prov. 28. 13. [4]) S. Ambros. Serm. 59. [5]) Łuk. 3. 8. [6]) S. Anselm. libr. 1. „*Cur Deus*“ c. 15.

prawić się, ale jeszcze zadosyćuczynić potrzeba Bogu za to, czegośmy się dopuścili.“ [1]) W ten sposób stała się skuteczną i wysłuchaną ta prośba: „Zstąpił ten usprawiedliwiony.“ [2]) Oto droga przez Pana nam ukazana w tej przypowieści, do otrzymania przebaczenia i zbawienia wiecznego! Więc: „Nie módl się po faryzeuszowsku, ale raczej jak celnik na miejscu świętem; abyś przez Boga był usprawiedliwiony.“ [3])

CZWARTEK.

„Albowiem ktokolwiek się wywyższa, będzie uniżon, a kto się uniża, będzie podwyższon.“
Łuk. 18. 14

I.

Ktokolwiek się wywyższa, będzie uniżon. Rozważ uniżenie pysznych, trojakim sposobem: 1. ponieważ pychy skryć nie można, zaraz poznają ją inni, dlatego pyszny, o ile się sam wynosi, o tyle od innych pogardy doznaje: „I w słowach, i w czynach, i z twarzy, i z chodu zawsze daje się poznać pycha pysznego i lekkomyślność.“ [4]) — „Pycha nienawiść rodzi; [5]) ponieważ głowa wyniosła,

[1]) S. Aug. Homil. 50. ex 50. [2]) Łuk. 18. 14. [3]) S. Nilus Abb. De orat. c. 96. [4]) S. Augustin. De salut. docum. c. 22. [5]) S. Gregor. M. Moral. libr. 7. c. 15.

twarz ponura, oczy srogie, mowa straszna istotną pychę zdradzają;“ i ponieważ pyszni nie przestrzegają w posłuszeństwie uszanowania w mowie skromności, w obyczajach karności.“ [1]) 2. Ponieważ pyszny do wszelkich innych występków skłonny jest, i dlatego, o ile się z zalet swoich wynosi, o tyle występkami swymi poniża i hańbi: „Przyczyną wszystkich występków ludzkich pycha jest;“ [2]) i: „Zdarza się nieraz, iż, kto ukrytej pychy nie poznaje, to się jej wstydzi poznawszy ją przez występek rozpusty.“ [3]) 3. O ile się z ziemskich rzeczy wynosi, o tyle niebieskie a także i ziemskie traci: „Gdy pyszny goni za rzeczami ziemskiemi, usuwają się od niego niebieskie; gdy doczesnych pożąda, to wieczne traci;“ [4]) i: „Wielkim występkiem jest pycha, ona strąciła z nieba anioła, ona anioła przemieniła w szatana, ona zamknęła przed nim na wieki królestwo niebieskie;“ [5]) i: Pycha wieżę wywraca, i języki mięsza (Babilon) i Amana wiesza, i Nikanora zabija, i Antyocha z tego świata gładzi.“ [6]) Nad pokorę,

---

[1]) S. Petrus. Damianus. de vit. contempt. libr. 3. c. 8. [2]) S. Augustin. Libr. 2. de peccator. merit. et remiss. c. 17. [3]) S. Anton. Pad. Serm. Dom. 3. Ouadrag. [4]) S. Augustin. Serm. 62. ad frat. in eremo. [5]) Idem. Expos. super Psalm. 18. expos. 2. [6]) Hugo Card. libr. IV. de contempt. mund. c. 32.

nic większego pomyśleć nie można! Więc: „Biada człowiekowi, którego woźnicą jest pycha; — chcąc nie chcąc w przepaść leci.“ [1])

II.

Kto się uniża, będzie podwyższon. Rozważ wywyższenie pokornych. Bo 1. za pokornym to, czego unika i czem gardzi, idzie jak cień za podróżnym: „Pokora nic nie żądając, osiąga wszystko czem gardzi.“ [2]) 2. Pokorny występków się strzeże, a cnotami się zdobi. „Św. Antoni ujrzawszy podczas modlitwy świat pełen zasadzek jedna po drugiej następujących zawołał: O któż tych zasadzek niebezpiecznych uniknie? Odpowiedź brzmiała: tylko pokora;“ [3]) i: „Kto bardziej się uniża, ten największy. Bo im pokorniejszymi jesteśmy, tem od pychy wolniejszymi; a im wolniejszymi od pychy, tem pełniejszymi miłości, a im pełniejszymi, tem większymi.“ [4]) 3. Im kto pokorniejszym był na ziemi, tem wyższy będzie w niebie: „Pycha z wyżyn na niziny strąca, pokora z nizin na wyżyny podnosi; bo anioł w niebie się pyszniąc do piekieł spada, a człowiek na ziemi się ko-

[1]) S. Augustin. tract. in Epist. Joann. [2]) S. Ambros. super. Ps. 18. v. 14. Serm. 14. [3]) S. Antonin Ps. 1. Tit. 5. c. 4. [4]) S. Bonavent. super Luc. 1. 9.

rząc, do nieba wstępuje.“ [1]) Większych nad te wzniesień nie ma. Patrz na Świętych, Maryę Pannę, Chrystusa Pana, im pokorniejsi, tem świętsi i chwalebniejsi. Więc: Czy sługą jesteś, czy ubogim i żebrakiem, czy prostakiem, czy pielgrzymem; to wszystko nie stoi tobie na przeszkodzie, abyś został szczęśliwym, jeśli tylko o pokorze nie zapomnisz.“ [2])

III.

Zstąpił ten usprawiedliwionym do domu swego, od niego. Rozważ sąd Chrystusa Pana o pysznym faryzeuszu i pokornym celniku. Pan stosownie do mowy osądził faryzeusza i celnika, również osądzi każdego pysznego i pokornego: „Zstąpił ten usprawiedliwionym do domu swego, od niego.“ [3]) 1. Celnika pokornego, odpuściwszy mu wszystkie grzechy, usprawiedliwił i zbawił: „Zstąpił usprawiedliwionym.“ „W sercu skruszonem sam siebie oskarża, i otrzymuje odpuszczenie grzechów skutkiem pokory.“ [4]) 2. Faryzeusza pysznego potępił, zostawiając bez pokuty w grzechach: „Od niego;“ to jest, nad niego: Święty on

[1]) S. Bernard. Serm de donis Spir. Sanct. c. 2. [2]) S. Chrysost. Homil 15. super Matth. [3]) Łuk. 18. 14. [4]) S. Paulinus Epist. 58.

faryzeusz (rozumie się w pojęciu własnem) przechwalając się ze świętości, odszedł ze swem brzemieniem grzechowem.“ [1]) 3. Tak samo każdego pysznego jak faryzeusza, każdego pokornego jak celnika osądzi: „Ktokolwiek się podwyższa, będzie uniżon, a kto się uniża, będzie podwyższon.“ [2])—„Czy modlitwę, czy post, czy miłosierdzie, czy wstydliwość, czy jaką inną rzecz dobrą bez pokory wykonujesz; to zaraz się to wszystko ulatnia i ginie. Przydarzyło się to faryzeuszowi, sporo już był sobie nagromadził uczynków dobrych, ale z braku pokory utracił wszystko; nie miał matki dóbr wszystkich; bo jak pycha jest źródłem wszelkiego złego, tak pokora jest początkiem wszystkich zalet.“ [3]) Więc: „Zstąp, abyś wstąpił; upokarzaj się, abyś był wywyższony.“ [4])

---

[1]) Idem. ibidem. [2]) Łuk. 18. 14. [3]) S. Chrysost. Homil 45. in Matth. [4]) S. Bernard Serm. 39. ad Soror.

PIĄTEK.

„Wiecie, iż gdyście pogany byli, do niemych bałwanów jako was prowadzono szliście. Przeto oznajmuję wam, iż żaden w Duchu Bożym mowiąc, nie mówi przeklęctwa Jezusowi. A żaden nie może rzec Pan Jezus, jedno w Duchu Świętym." *1. Kor. 12. 2. 3.*

I.

Wiecie, iż gdyście pogany byli, do niemych bałwanów jako was prowadzono szliście. Zważ cenny dar religii chrześciańskiej. Poza religią chrześciańską człowiek albo siebie samego, albo stworzenie jakie czci zamiast Boga, i jest jakby bałwochwalca, jako św. Paweł o chciwości mówi: „I łakomstwo, które jest bałwochwalstwo;" [1]) i o nieprzyjaciołach krzyża Chrystusowego: „Których bóg jest brzuch." [2]) Ale taki nieszczęśliwy jest z trzech powodów. 1. Ponieważ on jest niewolnikiem błędu co do początku swego, co do celu swego, co do całego życia swego, i wszystkiego co fałszywie zamiast Boga czci, a przeto jak poganie niewoli diabła się poddaje i za jego niewolnika uważa. O tem tenże Apostoł mówi: „Znikczemnieli w myślach swoich, i zaćmione jest bezrozumne serce ich: albowiem powiadając się być mądrymi, głupimi się

[1]) Kolos. 3. 5. [2]) Filip. 3. 19.

stali.“ [1])—„I odmienili chwałę nieskazitelnego Boga, w podobieństwo obrazu człowieka śmiertelnego, i ptaków, i czworonogich, i płazu;“[2]) albowiem: „Co diabelskiem jest, i co do diabła należy, to bałwochwalstwo jest, na czczeniu bałwanów polegające.“ [3]) 2. Ponieważ stał się wszystkich swoich namiętności niewolnikiem i we wszystkie wpadł zbrodnie: „Którzy prawdę Bożą odmienili w kłamstwo; i chwalili, i służyli stworzeniu raczej niż Stworzycielowi. — Dlatego podał je Bóg w namiętności sromoty. — „A jako się nie podobało mieć w znajomości Boga, Bóg podał je w zmysł bezrozumny, aby czynili to co nie przystoi, napełnione wszelakiej niesprawiedliwości, złości etc.“ [4]) — „Kto nad pożądliwościami swojemi nie panuje, to rzuca się jak koń nie ujeżdżony, upada, tarza się, rani się, kaleczy.“ [5]) 3. Ponieważ ani pokoju, ani nadziei, ani pociechy prawdziwej mieć nie może: „Wały srogie morskie, przez piany zelżywości swoje wyrzucające, gwiazdy błąkające się, którym burza ciemności na wieki jest zachowana.“ [6]) Religia chrześciańska wszystkie te nieszczęścia znosi, i wszystkich

[1]) Rzym. 1. 21. 22. [2]) Rzym. 1. 23. [3]) S. Hierom. Epist. 1. ad Heliodor. [4]) Rzym. 1. 25. 26. 28 29. [5]) S Ambros. De virginibus. libr. III. [6]) Jud. 13.

przeciwnych dóbr człowiekowi dostarcza: „Całego żywota dobrego i szczęśliwego droga znajduje się w prawdziwej religii.“ [1]) Więc: „To stanowi religię chrześciańską, że jeden Bóg jest czczony, nie wielu bogów; ponieważ jeden tylko Bóg czyni nas szczęśliwymi.“ [2])

II.

Żaden nie może rzec: Pan Jezus! jedno w Duchu Świętym. Do stworzeń i do siebie samego człowiek lgnie skutkiem namiętności swoich, skutkiem przynęt postronnych i miłości własnej: „Prowadzono;“ jakby i rozumu nie miał, aby poznać mógł, że to wszystko są bałwany i to „nieme:“ Ani ładu ani składu nie ma, gdzie religii nie ma;“ [3]) do czci Boga prawdziwego po chrześciańsku skłania jeno „Duch Święty,“ i to trojako; 1. oświecając rozum światłem wiary; „Trzech rzeczy uczy Duch Święty: rozumieć, zwyciężać, spełniać; uczy rozumieć wszelką prawdę, uczy zwyciężać próżność świata, uczy spełniać wolę Bożą;“ [4]) 2. skłaniając wolę działaniem łaski: „Duch święty napomina, i uczy, i porusza: napomina pamięć, uczy rozum, poru-

[1]) S. Aug. libr de vera relig. c. 1. [2]) S. August. Tract. 23. in Joann. [3]) Hugo Card. Super Sap. c. 14. [4]) S. Bonavent. Serm. 12. Pent

sza wolę; [1]) 3. wspierając każdy czyn pośrednictwem łaski towarzyszącej i doskonalącej: „Duch święty trzy własności posiada; popierwsze niewymowną prawdę, powtóre hojną miłość, niepokonalną moc.“ [2]) Gdy więc człowiek bez Boga i prawdziwej czci jego, jakby zwierzę nierozumne, złemi skłonnościami swojemi pogrąża się w przepaść: „Przyrównany jest bydlętom bezrozumnym i stał się im podobny,“ [3]) to chrześcianin Duchem świętym kierowany wznosi się do rzeczy duchownych, niebieskich i Boskich: „Bo którzykolwiek Duchem Bożym rządzeni są, ci są synami Bożymi.“ [4]) Zważ tę różnicę i patrz jakim duchem się kierujesz. Więc: „Jeśli karze podlega, kto ze złodziejem trzyma; jakąż nadzieję mieć może, kto się Duchowi Świętemu sprzeciwia?“ [5])

III.

Przetoż oznajmuję wam, iż żaden w Duchu Bożym mówiąc, nie mówi przeklęctwa Jezusowi, jak poganie i żydzi; ale każdy chrześcijanin dziękuje mu za powołanie przez Ducha świętego do prawdziwej religii, szcze-

---

[1]) S. Bernard. Serm. in die Pent. [2]) Idem. ibidem. Serm. 9. [3]) Ps. 48. 13. [4]) Rzym. 8. 14. [5]) S. Cyrill. Hierosol. Catech. 16.

gólnie dla trzech powodów: 1. ponieważ przez tę religię wybawiony jest z niewoli bogów, których sami sobie ludzie czynią, i umieszczony w gronie synów prawdziwego Boga: „Religia chrześciańska wyzwala człowieka od tych bogów, których sobie człowiek tworzy, a poddaje temu Bogu, przez którego człowiek stworzony został.“ [1]) 2. ponieważ przez tę religię jak przez żadną inną udzielają się mu dobra nadnaturalne, niebieskie i Boskie, owszem sam Bóg, a w Bogu wszystkie dobra: „Bardzo zamożna jest religia chrześciańska, tę własność ma, że w posiadaczu wszystkiego, posiada wszystko:“ [2]) 3. ponieważ przez tę jednę religię życie nabywa się wieczne, i poza nią nie ma zbawienia: „Religia chrześciańska jest taką, że całkiem pewną i bezpieczną jest rzeczą dla zbawienia, kto ją zna i według niej postępuje.“ [3]) — „Bez chrześciańskiej religii zbawieni być nie możemy.“ [4]) Jakie dary są, takie i dziękczynienie być powinno; stąd wnoś, jak dziękować Bogu winieneś za powołanie do wiary, i zważ, jak to uskuteczniasz. Więc: „Trzymać się winniśmy chrześciańskiej religii i łą-

[1]) S. Augustin. De ciritate Dei libr. 3. c. 23. [2]) S. Bonav. Super Sap. c. 8. [3]) S. August. De vera rel. c. 10. [4]) Idem. de civ. dei l. II. c. 11.

czyć z jej kościołem, katolickim on jest i katolickim go nazywają nietylko swoi, ale i wszyscy nieprzyjaciele.“ [1])

SOBOTA.

„Różności darów są, lecz tenże Duch; i są różności posług, ale tenże Pan; i są różności spraw ale tenże Bóg, który sprawuje wszystko we wszystkich.“ *1. Kor. 12. 4. — 7.*

I.

A każdemu bywa dane okazanie ducha ku użytkowi.“ [2]) Apostoł różne łaski Boskie na użytek kościoła dane: 1. nazywa *„darami,“* ponieważ darmo się dają, i wylicza dziewięć: Mądrości, umiejętności, wiary, uzdrawiania, czynienia cudów, proroctwa, rozeznania duchów, rozmaitości języków, tłumaczenia mów: „Łaska nie według zasług ludzkich daje się, inaczej łaska nie byłaby już łaską; dlatego nazywa się łaską, że daje się darmo.“ [3]) 2. Nazywa je „posługami,“ ponieważ przez nie każdy kościołowi służy, jak posługi Najwyższego Pasterza, Biskupa, Kapłana, Dyakona. „Nikt nie czyni dobrze, jeno z łaski Boga; co złego człowiek czyni, to sam z siebie czyni;

[1]) Idem. de vera relig. c. 7. [2]) 1. Kor. 12. 4—7. [3]) S. Augustin. de grat. et liber. arbit. c. 21.

co dobrego, to z łaski Bożej." [1] 3. Nazywa je „sprawami," ponieważ niemi obdarzeni otrzymują moc i zdolność rozumienia i czynienia rzeczy przewyższających pojęcie człowieka i siły natury, jak przenikanie serc, usuwanie złych duchów, wskrzeszanie umarłych, uzdrawianie chorych. „Tak widzialne cuda jaśnieją, iż serca patrzących pociągają do wiary rzeczy niewidzialnych: w ten sposób, co dziwnem jest na zewnątrz, staje się dziwniejszem na wewnątrz." [2] „Próżny jest wszelki cud, który nie idzie na użytek zbawienia ludzkiego." [3] — „Wielkim jest każdy cud, który teraz widzieć można, ale dziwniejszym jest cud wewnątrz człowieka dokonywany, którego teraz widzieć nie można." [4] Więc: „Cuda miłości i pobożności miłujcie, o tyle one są bezpieczne, o ile tajemne, i u Pana tem większa jest za nie zapłata, im u ludzi mniejsza chwała." [5]

II.

A różności darów są: Różności są, 1. ponieważ te dary dzielą się na „dary," „posługi" i „sprawy;" stosownie do tego czy są

---

[1] Idem Super. Psalm. 93. 13. [2] S. Gregor. M. Homil. 4. in Evang. [3] S. Isid. Hisp. Homil. 1. Quadr. [4] S. Gregor. M. Moral. libr. 9. c. 6. [5] Idem. Homil. 29. super Evangel.

darami różnym osobom udzielonymi, czy darami dla różnych obowiązków przeznaczonymi, czy darami dla różnych spraw danymi. „Jak wałów morskich nigdy przeliczyć nie można, tak i różnych dobrodziejstw ludzkiej naturze udzielanych.“ [1]) 2. Ponieważ nie wszystkim, ale pewnym i to różnym osobom dają się, według woli Bożej: „Udzielając z osobna każdemu jako chce.“—„Duch święty, udzielając każdemu jako chce, gdzie chce, kiedy chce, ile chce, którym chce, łaskę swoją daje.“ [2]) 3. Ponieważ łaski przypisują się Duchowi świętemu: „Tenże Duch,“ jako źródłu dobroci; posługi zaś Chrystusowi: „Tenże Pan,“ jako Panu domu Bożego; sprawy Ojcu; „Ale tenże Bóg,“ jako pierwszemu wszystkiego początkowi; chociaż wszystkie sprawy na zewnątrz wszystkie trzy osoby razem sprawują.“ [3]) Dziwne różności, wybornie przystosowane do Boga, Kościoła, pojedyńczych osobników i do celu darów! Więc: „Któż pojąć, że nie powiem, słowami wyrazić może, jak wielkie są względem nas Boga dobrodziejstwa!“ [4]) i dla tego: „Kto Bożych dobrodziejstw nie widzi, ślepy jest;

---

[1]) S. Chrysost. Homil. 27. Super Gen. [2]) S. Anton. Pad. Serm. 1. Pent. [3]) Vide Corn. a Lap. in h. l. [4]) S. August. Serm. 1. Fer. 2. Dom. 12. post Pent.

kto je widzi, a Boga nie chwali, jest niewdzięczny; kto się chwalącemu sprzeciwia, bezrozumny jest.“ [1])

III.

A to wszystko sprawuje jeden a tenże Duch. Dziwne są zewnętrzne sprawy Boskie w odniesieniu do ludzi, jedne przypisują się Ojcu, drugie Synowi, inne Duchowi Świętemu, w rzeczy samej jednak wspólne są całej Trójcy świętej; Bóg bowiem: 1. sprawuje wszystkie rzeczy naturalne przez stwarzanie, zachowanie i kierowanie wszystkiem, tak, iż przy skutecznem działaniu nawet przyczyn drugorzędnych, wszystko podlega Bożemu sądowi, woli i opatrzności, naprzykład dobra natury i losu. „Zwierzchnikiem i kierownikiem świata jest sam Bóg tylko, jak do stworzenia świata, tak do kierowania nim nie potrzebuje żadnego pomocnika; ale jak sam przez się stworzył, tak sam przez się kieruje, i co miłościwie stworzył, tem miłościwie kieruje.“ [2])—„Jak nic być nie może, czegoby nie stworzył Bóg, tak nic być, coby jego opatrzności nie było poddane.“ [3]) 2. Bóg

[1]) S. August. De civ. Dei libr. 1. c. 7. [2]) Hugo Card. Super. Job. 34. [3]) S. Thom. P. 1. q. 103. a. 5.

sprawuje wszystkie rzeczy nadnaturalne, już te, które człowieka Bogu miłem czynią, jak łaski uświęcające go, już łaski darmo dawane, jak cuda. Ale z niego wy jesteście w Chrystusie Jezusie, który się nam stał mądrością od Boga, i sprawiedliwością, i poświęceniem, i odkupieniem.“ [1]) — „Albowiem Bóg jest, który sprawuje w was i chcieć i wykonać, wedle dobrej woli;“ [2]) i zadziwiające: „A to wszystko sprawuje jeden a tenże Duch.“ [3]) 3. Bóg sprawuje przez pomoc swoję naturalną i nadnaturalną pospołu i człowiekiem, nie ograniczając go, ale pobudzając, pomagając i współdziałając: „Albowiem w nim żyjemy i ruszamy się i jesteśmy.“ [4]) „Pomoc mam nie z bogactw, nie z różnych postronnych okoliczności, nie z mocy i siły swojej, ani ze stosunków ludzkich, ale pomoc moja od Boga i w Bogu jest.“ [5]) — „Bóg w dobroci swojej zbawienie nam zgotował, my ze swej strony zbawiennemu natchnieniu winniśmy się powolnymi okazywać; abyśmy osiągnęli to, czego pragniemy powolnymi się okazując, Bóg niewątpliwie sprawi; abyśmy się nie zachwiali i łaskawie nam ofiarowa-

[1]) 1. Kor. 1. 30. [2]) Filip. 2. 13 [3]) 1. Kor. 12. 1. [4]) Dz. Ap. 17. 28. [5]) S. Aug. Conc. 2. super. Psalm. 7. v. 11.

nego daru nieutracili, to już zależy od naszych zabiegów i niebieskiej pomocy.“ [1]) Jakież to dziwne sprawy! Wnoś stąd, jak się zachować winieneś względem tych spraw i darów Boskich, aby Bóg cel we wszystkich zamierzony i w tobie także osiągnął. Więc: Niech się strzeże surowości badającego, kto doznał łaskawości pomagającego.“ [2])

NIEDZIELA XI. PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Wyszedłszy z granic Tyru, przyszedł przez Sydon do morza Galilejskiego, przez pośrodek granic Dekapolskich.“ *Marek 7. 31.*

I.

Wyszedłszy z granic Tyru, przyszedł przez Sydon do morza Galilejskiego. Rozważ trudności, jakie chodząc po Palestynie, miał do pokonania; szczególnie z trzech względów; 1. Dla zmęczenia podróżnego, które zaznacza Ewangelia gdy przez Samaryę szedł, mówiąc: „A była tam studnia Jakubowa. Jezus tedy spracowany z drogi, siedział tak nad stu-

[1]) Idem de eccl. dogm. c. 21. [2]) Idem. super Psalm. 24. v. 11.

dnią.“ [1]) — „Nie napróżno pracuje Jezus, nie napróżno pracuje moc Boża: bo nie na próżno pracuje ten, przez którego spracowani orzeźwiają się: bo nie napróżno pracuje ten, w nieobecności którego my słabniemy, a w obecności którego my wzmacniamy się, sił nabieramy.“ [2]) 2. Dla udręczeń głodu, pragnienia, i niepogody, gdyż żadnej własności nie miał, jak sam powiedział: „Liszki mają jamy, i ptacy niebiescy gniazda, a Syn człowieczy nie ma gdzieby głowę skłonił.“ [3])— „Chrystus potrzebującym i ubogim stał się dla nas, aby jego ubóstwo nas bogatymi uczyniło.“ [4]) 3. Dla duchownych i cielesnych nędz ludzkich, na które patrzał, które tkliwie jego serce odczuwało, jak to pokazują, następne słowa: „O narodzie niewierny; dokądże przy was będę? dokądże was cierpieć będę?“ [5]) i: „A widząc rzesze zlitował się nad nimi, iż byli strudzeni i leżący jako owce nie mające pasterza.“ [6]) — „Nie ma lepszego i skuteczniejszego na rany nasze lekarstwa, jak mieć kogoś co wszelkiej dolegliwości naszej litośnie zabiega.“ [7]) Więc: „Wszelkiemi dobrami ziemskiemi wzgardził Chrystus Pan

[1]) Jan. 4. 6. [2]) August. Tract. 15. in Joann. [3]) Mat 8. 20. [4]) S. Hieronim. super Ps. 40. v. 1. [5]) Mar. 9. 18 [6]) Mat. 9. 36 [7]) S. August. de amicit. c. 5.

stawszy się człowiekiem, aby okazał, że i my gardzić niemi winniśmy; i wszystkie dolegliwości ziemskie znosił, które znosić zalecał; abyśmy w dobrach ziemskich nie szukali szczęścia, a w dolegliwościach nie upatrywali nieszczęścia.“ [1])

II.

Wyszedłszy z granic Tyru, przyszedł przez Sydon do morza Galilejskiego. Rozważ cel podróży Chrystusowych. 1. Cielesne dolegliwości ludzkie leczył: „Przynosili mu wszystkie źle się mające, rozmaitemi chorobami i dręczeniem zdjęte, i którzy diabelstwa mieli, i lunatyki i powietrzem ruszone, i uzdrowił je.“ [2])—„Chrystus wszystkiem jest we wszystkich: życiem, męztwem, chlebem, potem, kształtem, zbawieniem, światłością, dobrem wodzem, prawem, lekarstwem.“ [3]) 2. Duchowne dolegliwości leczył, na duszy i na ciele; że bowiem rzekł do powietrzem ruszonego: „Odpuszczają się ci grzechy twoje,“ to i o innych rzeczach rozumieć należało: „Stąd wnoszą tłumacze, że ci, co na ciele przez Chrystusa uzdrowieni zostali, zazwyczaj i na duszy przez niego uzdrawiani i uspra-

[1]) Idem. de catech. rudib. c 22. [2]) Mat. 4. 24. [3]) Hugo a S. Victore super Joel.

wiedliwiani byli.“ [1]) 3. Słowem i przykładem wskazywał sposób życia i podobania się Bogu: „I obchodził Jezus wszystką Galileę nauczając w bożnicach ich i przepowiadając Ewangelię królestwa;“ [2]) i samych nieprzyjaciół wyzywać mógł. „Kto z was dowiedzie na mnie grzechu,“ [3]) i nie śmieli nic jemu odpowiedzieć. — „Każdy czyn i każda mowa Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa jest regułą pobożności i cnoty.“ [4]) Więc: „Starajmy się być podobnymi Chrystusowi, kiedy i Chrystus stał się nam podobny.“ [5])

III.

Wyszedłszy z granic Tyru przyszedł przez Sydon do morza Galilejskiego. Rozważ jakie tych podróży były owoce. 1. ludzie dobrej woli nawracali się i otrzymali zbawienie wieczne: „Przyszedł bowiem Syn człowieczy zbawiać co było zginęło.“ [6]) — „Zdrowi nie potrzebują lekarza, ale którzy się źle mają; albowiem nie przyszedłem wzywać sprawiedliwych, ale grzesznych.“ [7]) — Iż celnicy i wszetecznice uprzedzą was do królestwa Bożego.“ [8]) — „Oto ten położon jest — na

[1]) Corn. a Lapid. in h. l. [2]) Mat. 4. 23. [3]) Jan. 8. 46. [4]) S. Basil. M. In constit. c. 1. [5]) S. Gregor. Naz. Serm. de Pasch. [6]) Mat. 18. 11. [7]) Mar. 2. 17. [8]) Mat. 21. 31.

powstanie wielu w Izraelu." [1] 2. Ludzie złej woli zatwardzieli i zginęli: o nich bowiem powiedziano: „Albowiem zatyło serce ludu tego, a uszyma ciężko słyszeli, i oczy swe zamrużyli, żeby kiedy oczyma nie oglądali, i uszyma nie słyszeli, a sercem nie zrozumieli, i nawrócili się, a uzdrowiłbym je." [2] I owo: „Iż pomrzecie w grzechach waszych; bo jeśliż nie uwierzycie, żem ja jest, pomrzecie w grzechu waszym." [3] I to: „Wyznawam tobie Ojcze Panie nieba i ziemi, żeś te rzeczy zakrył przed mądrymi i roztropnymi, a objawiłeś je maluczkim. Tak, Ojcze, iż się tak upodobało przed tobą." [4] I stąd: „Oto ten położon jest na upadek — wielu w Izraelu." [5] 3. Badaj siebie samego, i patrz, jaki owoc Pan ma w tobie: Chrystus jest drogą w przykładzie przez chwalebne życie, prawdą w okazywaniu mądrości, i żywotem w nagrodzie przez wieczną chwałę. Jest droga, którą chcesz iść życiem przykładnem; prawdą, którą chcesz znaleźć w dokumencie nauki, i żywotem, w którym chcesz pozostać przez nagrodę chwały." [6] Więc: „Abyś się chwałą świata czy rozkoszami ciała nie po-

[1] Łuk. 2. 14 [2] Mat. 13. 15. [3] Jan 8. 24. [4] Mat. 11. 25. 26. [5] Łuk. 8. 34 [6] S. Bonavent. Serm. 1. Dom. 22 post. Pent.

wodował, niech ci słodkim będzie Chrystus jako mądrość; abyś nie szedł za duchem kłamstwa i błędu, niech ci przyświeca prawda Chrystus; abyś się przeciwnościami nie zrażał, niech cię pokrzepia męstwo Boże Chrystus.“ [1])

PONIEDZIAŁEK.

„I przywiedli mu głuchego i niemego, a prosili go aby nań rękę włożył.“ *Mar. 7. 32*

I.

Przywiedli mu głuchego i niemego. Rozważ tu niemoc grzesznika; albowiem ten człowiek jest obrazem grzesznika, który skutkiem grzechu śmiertelnego prócz innych szkód zaciąga trzy niemoce; 1. Ślepotę umysłu, rozum jego zaćmieniu ulega, podobnie jak głuchy i niemy, różnych wiadomości nabywać nie może, w rzeczach wiary i zbawienia prostakiem zostaje: „Będą chodzić jako ślepi, bo zgrzeszyli Panu.“ [2]) „Ślepota sama jest grzechem, niektórym się zdaje, że widzą, i lekarza nie szukają, i w swojej ślepocie pozostają.“ [3]) Ślepy nie widzi dołu, w który wpada, kto się łatwo dopuszcza grzechu wi-

[1]) S. Bernard Serm. 20. super Cant. [2]) Sof. 1. 17. [3]) S. Augustin. Tract. 44. in Joann. c. 9.

dząc i wiedząc, ten ślepy jest, i w przepaść się rzuca.“ [1]) 2. Głuchotę z powodu nieposłuszeństwa. „Któż ślepy jedno sługa mój, i głuchy jedno do któregom posłał posły moje.“ [2]) „Nagim stanie przed trybunałem Chrystusa, aby usłyszał głos sądu, skoro na głos rady zatkał uszy swoje.“ [3]) 3. Niewolę języka dla tajenia grzechów swoich: „Kto pokrywa złości swe, poszczęścion nie będzie.“ [4]) Szatan przed grzechem wyzuwa z bojaźni i wstydu świętego, aby grzech nastąpił; po grzechu bojaźń i wstyd fałszywy rozbudza, aby na spowiedzi nie był wyznany: „Szatan trzyma grzesznika zamkniętego w więzieniu; Chrystus przyniósł klucz z nieba dla otworzenia, i zostawił przyjacielowi twemu; ale niestety! diabeł pilnuje, aby nie otworzono.“ [5]) Oto prócz innych szkód, niemoce ciężkie grzesznika, nawrócenie jego utrudniają bardzo. Więc strzeż się; bo: „Wszyscy słabi jesteśmy; ale ten jest słabszy, kto swojej niemocy rozważać nie może,“ [6]) i: „W niemocy swojej nie upadaj na duchu, ale proś Boga; a uzdrowi cię.“ [7])

---

[1]) S. Augustin. De contr. cord. c. 8. [2]) Iz. 42. 19. [3]) S. Bernard. Serm. de verb. Abacuc. [4]) Przyp. 28. 13. [5]) S. Bonavent. Serm. 10 in Rog. [6]) S. Gregor. M. In regist. libr. 6. indict. 15. [7]) S. Bernard. de intern. Dom. c. 51.

II.

A prosili go, aby nań rękę włożył. W uzdrowieniu tego chorego są nam wskazane środki nawrócenia grzesznika, pięć szczególnie: 1. Proszenie Świętych za nim: „A prosili go;“ [1]) 2. Udzielenie łask przez Ducha Świętego: „Wpuścił palce swe w uszy jego;“ [2]) albowiem Duch Święty nazywa się palcem Bożym; [3]) aby grzesznik usłyszał głos Pański i poznał stan swój nędzny: „I wnet się otworzyły uszy jego.“ [4]) 3. Udzielenie mądrości niebieskiej, aby bredzić przestał i dobrze rzecz rozumieć zaczął: „I mówił dobrze;“ [5]) 4. Skrucha serca, daje znać o tem Chrystus westchnieniem swojem: „A wejrzawszy w niebo westchnął;“ [6]) 5. Spowiedź: „I rozwiązała się związka języka jego, i mówił.“ [7]) Oto środki do nawrócenia grzesznikom służące! Więc: „Nawróć się do Boga, lepszym się stań, niż byłeś dotąd, gdy o to poprosisz, Bóg ci dopomoże.“ [8])

III.

Otworzyły się uszy jego, i rozwiązała się związka języka jego. W tem widzimy owoc

---

[1]) Mar. 7. 12. [2]) Mar. 7. 33. [3]) Luk. 11. 20. [4]) Mar. 7 35. [5]) Mar. 7. 35. [6]) Mar. 7. 34. [7]) Marek. 7. 35. [8]) S. Augustin. De lib. arbitr. libr. 3. c. 16.

nawrócenia, który jest trojaki: 1. Wybawienie od wszelkiej niemocy duchowej, jak on od niemocy cielesnej wybawiony został: „I mówił dobrze.“ [1]) „Widzimy codzień w kościele, jak się pozbywają jedni gorączki, drudzy niemocy, inni namiętności, aby się ujawniało tyle razy działanie litującego się, ile uskutecznia się wyznanie pokutnika.“ [2]) 2. Chwała Boża stąd idąca, jak o tym ludzie napisano jest: „Ale im on więcej zakazywał (Pan, aby nikomu o cudzie nie mówili), tem daleko więcej rozsławiali:“ [3]) „Może być chwała Boża prawdziwa i dobra, gdzieby nie było wyznania grzechów; ale nie ma wyznania grzechów dobrego i użytecznego, gdzie nie ma chwały Bożej czy to sercem, czy ustami i mową.“ [4]) 3. Ujawnienie Boskiej dobroci, miłosierdzia i mocy, jak o tych rzeszach napisano: „I tem bardziej się dziwowali mówiąc: „Dobrze wszystko uczynił, i głuche uczynił, że słyszą, i nieme, że mówią.“ [5]) „To jest ofiara, której Bóg nad wszystkie inne ofiary chce, i miłuje, aby przez dzieła naszej sprawiedliwości imię Jego było wszędy chwalone.“ [6]) Więc pracować nad nawróceniem

[1]) Loco cit [2]) S. Augustin. Super. Psalm. 105. v. 1. [3]) Mar. 7. 37. [4]) S. Augustin. super Psalm. 105. v. 1. [5]) Mar. 7. 37. [6]) S. Augustin. de vit. christ. c. 9.

grzeszników czy to w odniesieniu do siebie, czy w odniesieniu do innych, jest dziełem wielkiej miłości względem Boga i bliźniego, i dlatego bardzo zasługującem: „Nic niema, coby tak radowało Boga, jak nawrócenie grzeszników, i zwrócenie się od grzechu do cnoty.“ [1]) „Chociażbyś nie wiem ile pieniędzy ubogim rozdał; więcej jednak zdziałasz, gdy jedną duszę nawrócisz.“ [2])

WTOREK.

„Wpuścił palce swe w uszy jego.“
Marek. 7. 33.

I.

Wpuścił palce swe w uszy jego. Chrystus Pan uzdrawiając tego człowieka, jakkolwiek mógł go uzdrowić samą wolą swoją, różnych jednak użył ceremonii; 1. Chorego za rękę biorąc, uszu i języka jego dotykając: „A wziąwszy go na stronę od rzeszy, wpuścił palce swe w uszy jego, a splunąwszy, dotknął języka jego;“ [3]) 2. Wybrał miejsce do uzdrowienia: „Wziąwszy go na stronę od rzeszy,“ upatrzył czas, jaki Pan w zamiarach swoich na ten cud przeznaczył; również to czego użyć miał, wpuszczając palce

[1]) S. Chrysost. Homil. 25. super. Gen. [2]) Idem. homil. 3. super. 1. Cor. [3]) Marek. 7. 33.

w uszy jego i śliną swoją dotykając języka jego: „Wpuścił palce swe w uszy jego, a splunąwszy dotknął języka jego.“ 3. Wykonywał różne ruchy zewnętrzne przy uzdrawianiu: a mianowicie, w niebo wejrzał, westchnął, ręce wyciągnął, palce wpuścił, słowa uzdrowienia wymówił: „A wejrzawszy w niebo, westchnął, i rzekł mu: Ephpheta! to jest, otwórz się.“ [1]) Co tu było uczynione, to w kościele świętym się czyni, ku pożytkowi ludzkiemu. Jakoż o administrowaniu Sakramentów Świętych postanowiono: „Jeśliby kto rzekł, że przyjęte i potwierdzone przez kościół katolicki obrzędy, przy administrowaniu Sakramentów używane, mogą być dowolnie opuszczone albo na inne nowe zamienione, przez któregokolwiek kapłana, niech będzie wyklęty.“ [2]) Więc: „Jeślibyś bez ciała był, toby niecielesne dary tobie Chrystus dał; ale, ponieważ dusza w ciele przebywa, więc za pośrednictwem rzeczy zmysłowych daje ci duchowe.“ [3])

II.

Wpuścił palce swe w uszy jego. Ceremonie przez Chrystusa Pana użyte przy uzdra-

---

[1]) Ibidem. 34. [2]) Concil. Trid. Sess. 7. can. 13. [3]) S. Chrysost. Homil. 60. ad pop. Antioch.

wianiu tego człowieka były bardzo odpowiednie; albowiem 1. biorąc chorego na stronę od rzeszy, nie miał przeszkód w uczynku swoim, i zarazem nauczył, że z dobrodziejstwami popisywać się nie trzeba; jak to i w innem miejscu zaznaczył: „Gdy tedy czynisz jałmużnę, nie trąb przed sobą, jako obłudnicy czynią w bożnicach i po ulicach, aby byli czczeni od ludzi, zaprawdę, powiadam wam: wzięli zapłatę swoją. Ale gdy ty czynisz jałmużnę, niechaj nie wie lewica twoja, co prawica twoja czyni, aby jałmużna twoja była w skrytości; a Ojciec twój, który widzi w skrytości, odda tobie.“ [1]) 2. Palcami zewnętrznie uszy jego otworzył, jak wewnętrznie słuch otworzył, i śliną swoją zbawczą jawnie zwilżył i suchość języka usunął, jak potajemnie związkę jego języka rozwiązał. [2]) 3. Bóg-Człowiek modląc się w niebo wejrzał, i litując się nad tak wielką nędzą człowieka westchnął, i zewnętrznem słowem: „Ephpheta!“ wewnętrzny skutek wyraził. Tu, podwójna jednego i tegoż samego pośrednika Boska i ludzka natura się ujawniła. Bo spoglądając w niebo jakby człowiek Boga prosić mający westchnął; ale wnet jednem

[1]) Mat. 6. 2. 3. 4. [2]) Vide Corn. a Lap. in h. l.

słowem, jako pełen Boskiego Majestatu uzdrowił.“ [1]) Więc cóż może być odpowiedniejszego w tym razie, z uwagi na Pana i rzeszę patrzącą? i tę stosowność we wszystkich ceremoniach kościoła łatwo każdy odnajdzie, kto je rozumie; ty zaś duchowny owoc stąd miej, z Psalmistą do Pana wołając: „Panie, otworzysz wargi moje, a usta moje opowiadać będą chwałę twoję;“ [2]) i módl się, abyś mówić mógł z Prorokiem: „Pan mi dał język wyćwiczony, abym umiał podpierać onego, który jest spracowany, słowem; wzbudza rano, rano mi wzbudza ucho; abym słuchał jako mistrza, Pan Bóg otworzył mi ucho.“ [3])

III.

Wpuścił palce swe w uszy jego. Ceremonie przy tym cudzie przez Chrystusa Pana użyte miały cele bardzo ważne; 1. Aby wszyscy zrozumieli, że on jest prawdziwym człowiekiem i prawdziwym Bogiem, gdy widzieli, że z czynnością Boską połączył ludzką; 2. Aby widzialnemi znakami ukazywały się niewidzialne skutki; 3. Aby ludzie przez rzeczy widzialne zaznajamiali się z nie-

[1]) S. Beda cit. a Corn. a Lap. h. l. [2]) Psalm. 50. 17. [3]) Iz. 50. 4.

widzialnemi. Czyliż to wszystko dobrze zważywszy, nawet co do ceremonii w odniesieniu do rzeszy, nie należy powiedzieć: „Dobrze wszystko uczynił?“ [1]) Toż samo trzymać mamy o ceremoniach kościoła, jak naprzykład o ceremoniach przy chrzcie św. Tomasz pisząc mówi, że się używają dla trzech powodów: po pierwsze dla rozbudzenia pobożności wiernych i czci ku Sakramentowi, — powtóre dla nauki wiernych; prostaków bowiem, skoro nie można książkami oświecać, to potrzeba to czynić za pomocą jakichś znaków zmysłowych; — po trzecie ponieważ modlitwami, błogosławieństwami i tym podobnymi sposobami powstrzymuje się moc złego ducha, aby nie stawiał przeszkód w korzystaniu ze skutku sakramentalnego.“ [2]) Dodać i to należy, że człowiek czci Boga ciałem i duszą, i że poświęcenie, duchowne lekarstwa dla ciała i duszy, za pośrednictwem ciała przyjmować winien. I te są powody, dla których Bóg w starym testamencie sam ustanowił rozmaite ceremonie święte, Chrystus Pan, lecząc dusze i ciała ludzkie, ich używał, za konieczne przy Mszy Świętej i przy sprawowaniu Sakramentów uznał, kościół

[1]) Marek. 7. 37. [2]) P. 3. 7. 66. a. 10. o.

święty niektóre dodał. Więc cóż dziwnego, jeśli św. Teresa za każdą kościoła ceremonię życie oddać była gotowa? „Religia chrześcijańska nic takiego nie ma, coby pożytecznem nie było; ale daleka od wszelakiego błędu, przechowuje wiernie to, co raz za stałe i niezmienne uznała.“ [1])

ŚRODA.

„I przykazał im, aby nikomu nie powiadali. Ale im więcej zakazywał, tem daleko więcej rozsławiali, i tem bardziej się dziwowali.“
Marek. 7. 36

I.

I przykazał im, aby nikomu nie powiadali. Pan chciał zakryć przed innymi dobrodziejstwa swoje głuchoniememu wyświadczone, i nauczył nas przez to, żebyśmy od ludzi nic nie żądali za dobrodziejstwa im okazane. Z trzech powodów to czynić należy: 1. Ponieważ czyny dobre dla Boga podejmować należy, a nie dla stworzenia jakiegokolwiek: „Wszystko ku chwale Bożej czyńcie.“ [2])— „Często intencyę naszą w oczach Bożych dobrze rozpoczętą, później skutkiem różnych zajść, intencya chwały ludzkiej psuje.“ [3])

[1]) S. Jan Damasc. In orat. pro defunctis. [2]) 1. Kor. 10. v. 31. [3]) S. Gregor. M. Moral. 35. 16.

2. Ponieważ, o ile w świadczeniu dobrodziejstw oczekujemy albo żądamy jakiej zapłaty od ludzi, o tyle dobrodziejstwo przestaje być takiem i na żadną u Boga nie zasługuje zapłatę: „A jeśli dobrze czynicie tym, którzy wam dobrze czynią; co za dziękę macie? albowiem i grzesznicy grzesznikom pożyczają, aby tyleż odebrali.“ [1]) „Czyńmy dobrodziejstwa, o korzyści z nich nie myślmy; wart, żeby zawodu doznał, kto o odebraniu myślał, gdy dawał. Znamieniem jest dobrego i wspaniałomyślnego, nie o pożytek ubiegać się z dobrodziejstw, ale dobro w nich upatrywać, dobra szukać, nawet gdy czasem na szkodę dającego są obracane.“ [2]) 3. Ponieważ czysta intencya psuje się, a tem samem i całe dzieło dobre, i tacy winni zadawalniać się nagrodą, jakiej od ludzi oczekują, i o nich powiedziano: „Strzeżcie się, abyście sprawiedliwości waszej nie czynili przed ludźmi, abyście byli widziani od nich; bo inaczej zapłaty mieć nie będziecie u Ojca waszego, który jest w niebiesiech.“ [3]) — „Tak niech się dobry czyn wykonywa, aby intencya pozostała w skrytości; abyśmy i z dobrego czynu bliźnim dawali przykład, i przez intencyę,

[1]) Łuk. 6. 33. [2]) Senec. de benefic. libr. 1. c. 1. [3]) Mat. 6. 1.

którą Bogu samemu podobać się pragniemy, chowali wszystko zawsze w tajemnicy.“ [1]) Więc: „Unikajmy próżnej chwały, tej słodkiej duchownych bogactw zaborczyni, miłego dusz naszych wroga, móla cnót, pochlebnej dóbr naszych ogołocicielki; ona zamiast miodu truciznę nam podaje, co dobrego mamy, to do szczętu w nas wygryza: wszystko to jak myślę w tym celu czyni, abyśmy się tem chciwiej próżnej chwale oddawali i nigdy nią zasyceni nie byli.“ [2])

II.

Ale im on więcej zakazywał, tem daleko więcej rozsławiali. Rzesze chwaliły Pana za cud, i tem bardziej chwaliły, im bardziej zakazywał. Pokora unika chwały, wdzięczność ją szerzy; stąd ucz się, za każde otrzymane dobrodziejstwo Boga chwalić dla trzech powodów. 1. Ponieważ wszelkie dobro od Boga pochodzi, czy je bezpośrednio od Boga otrzymujesz, czy za pośrednictwem stworzeń; dlatego Pan w starym testamencie ze wszystkich dóbr żądał dla siebie pierwocin, mówiąc: „Wszystko bowiem jest moje.“ [3]) —

---

[1]) Gregor. M. Homil. 11. in Evang. [2]) S. Basil. In const. monast. c. 11. [3]) Exod. 13. 2.

„A co masz, czegoś nie wziął, a jeśliś wziął, czemu się chlubisz, jakobyś nie wziął.“ [1]) 2. Ponieważ, co otrzymasz, to nie należność, lecz dar jest; dlatego św. Augustyn wyznaje: „Dobra moje są dobrami twemi.“ [2]) 3. Ponieważ najmniejszego nawet dobra jako grzesznicy niegodni jesteśmy; przeto św. Chryzostom upomina: „Gdy Boskie dary i własne czyny bierzesz na uwagę, za niegodnego się uznasz tych darów, pomnąc na co zasłużyłeś, a czego kosztujesz.“ [3]) „Więc cóż słuszniejszego jak Boga we wszystkiem i za wszystko chwalić? A gdy tyle i tak wielkie rzeczy w każdej chwili od Boga otrzymujesz, ileż i jak wielkie chwały Jemu winieneś? „Chwalcie wszystkiemi siły; to jest, niech nie tylko język i głos chwali Boga, ale i sumienie wasze, życie wasze, czyny wasze.“ [4])

III.

I tem bardziej się dziwowali. Rzesze sławiły Pana jako człowieka, tu cuda czyniącego, i, ponieważ patrzyli na niego jako na człowieka chwały swoje odrzucającego i zakazującego, tem bardziej się dziwowali; i chcie-

---

[1]) 1. Kor. 4. 7. [2]) Confess. libr. 10. c. 4. [3]) Serm. „Quomodo prim. hom.“ [4]) S. Augustin. Super. Psalm. 148.

li się jemu jako człowiekowi wdzięcznymi okazać za otrzymane dobrodziejstwa. Ucz się stąd za dobrodziejstwa dziękować i ludziom, bo przez nich Bóg dary swoje daje tobie; i z trzech powodów: 1. Ponieważ gdy dziękujesz ludziom, to dziękujesz Bogu, jak gdy kto dziękuje słudze dary Pana przynoszącemu, to tem samem Panu dziękuje; dlatego św. Tomasz mówi: „Nic nie ma tak pysznego, jak się okazywać niewdzięcznym;“ [1]) i pomiędzy trzema rodzajami, które nienawidzi Ekklezyastyk, pierwszy obejmuje niewdzięcznych. „Trzech rodzajów nienawidzi dusza moja, a ciężko mi bardzo na duszę ich: ubogiego pysznego, bogacza kłamliwego, a starca głupiego i bezrozumnego;“ [2]) i pomiędzy wielkimi grzesznikami, o których św. Paweł pisze, że w ostatnie dni nastaną, znajdują się także i „*niewdzięczni.*“ [3])—„Nic tak nie podoba się Bogu, jak niewdzięczność; bo tamuje drogi dla łaski, i gdzie niewdzięczność jest, tam już łaska przystępu nie znajduje.“ [4]) 2. Ponieważ Bóg dlatego uczynił bogatych i biednych, aby jedni miłosierni, drudzy wdzięczni stanowili towarzystwo tak konieczne dla rodzaju ludzkiego; niewdzięczni

[1]) P. 2. 2. q. 162. art. 4. o. [2]) Eccl. 25. 3 4. [3]) 2. Tym. 3. 2. [4]) S. Bernard. Serm. 2. de 7. panibus

zaś ten węzeł rozrywają i niszczą: „Bogaty i ubogi, obudwu Pan jest Stworzycielem.“ [1])—„Nietylko sobie, ale wielu gromadź, bogatym bądź, ale dla ubogich; jak są twej natury uczestnikami, tak niech będą i twych bogactw.“ [2]) Z niewdzięczności 3. wiele złego wypływa, pisze o tem św. Wawrzyniec Justynianin: „Niewdzięczność jest złem bardzo wielkiem, wysusza źródło Boskiej dobroci, psuje życzliwość ludzką, ogałaca z dóbr, pozbawia godności, rodzi wyniosłość, zadaje ślepotę, gardzi przyjaciołmi, narusza pokój, sieje zgorszenia, roznieca niezgody, podsyca kłótnie, mnoży nienawiści, niewdzięcznika wobec Boga i ludzi czyni ze sławy wyzutym.“ [3]) Więc: „Cóż jest tak naturalnem, jak dziękować Stwórcy? Jeśli nie dziękować człowiekowi poczytuje się jakby mężobójstwo, to jakąż zbrodnią jest nie dziękować Bogu!“ [4])

CZWARTEK.

„A oznajmuję wam, bracia, Ewangelią, którąm wam opowiedział.“ ***1. Kor. 15. 1.***

I.

A oznajmuję wam, bracia! Ewangelią. Apostoł 1. przypomina Koryntczykom Ewan-

[1]) Prov. 22. 2. [2]) S. Ambros. De virg. libr. 1. [3]) De regim. Praelat. c. 21. [4]) S. Ambros. De obitu Satyri, fratris sui.

gelią, którą im opowiedział i streszcza ją pokrótce: „Bo naprzód podałem wam, com też wziął: iż Chrystus umarł za grzechy nasze według Pisma, a iż zmartwychwstał trzeciego dnia według Pisma.“ [1]) Temi słowy nadmienia jak wielkiem dobrem jest Ewangelia: „Pomiędzy wszystkiemi dokumentami, jakie się w Piśmie Świętem zawierają, Ewangelia słusznie najpierwsze miejsce zajmuje. Bo co zakon i prorocy zapowiadali, to się w Ewangelii spełniło.“ [2]) 2. Nadmienia, jaka usilność, jaki trud, jakie niebezpieczeństwo jego było w przepowiadaniu Ewangelii: Którąm wam opowiadał; — jakim obyczajem przepowiadałem wam. — Bo naprzód podałem wam, com też wziął.“ [3]) 3. Nadmienia o przyjęciu przez nich Ewangelii: „Którąście też przyjęli i w której stójcie.“ [4]) Słowy temi do zrozumienia daje jak wielką łaską było to przyjęcie, i jaki stąd ich obowiązek wypływa; jak wielka łaska, że przez Ewangelią osiągną nagrody żywota wiecznego: „Przez którą też i zbawienia dostępujecie;“ [5]) jaki obowiązek: „Jeśli pamiętacie, chybabyście próżno wierzyli.“ [6]) — Cztery są własności,

[1]) 1. Kor. 15. 3 4. [2]) S. Aug. De cons. Evang. libr. 1. c. 1. [3]) 1. Kor. 15. 1. 2. 3. [4]) 1. Kor. 15. 1. 2. [5]) 1. Kor. 15. 2. [6]) Ibidem.

o których święta Ewangelia mówi, na których się opiera: Przykazania, zalecenia, świadectwa, przykłady; w przykazaniach widnieje sprawiedliwość, w zaleceniach miłość, w świadectwach wiara, w przykładach doskonałość.“ [1]) Więc: „Cała intencya serca niech się do Ewangelii odnosi; niech nikt w inną stronę się nie zwraca.“ [2])

II.

A oznajmuję wam, bracia! Ewangelią. Apostoł przypomina Koryntyanom swoje przepowiadanie o zmartwychwstaniu Chrystusa Pana, jako o fundamencie całej Ewangelii, jego przepowiadania i wiary ludzkiej; i nadmienia, że tego trzema sposobami dowiódł: 1. Z Pisma i podania, które świadczą, że Chrystus prawdziwie umarł, pogrzebion był i trzeciego dnia zmartwychwstał: „Bo naprzód podałem wam, com też wziął, iż Chrystus umarł za grzechy nasze według Pisma, a iż pogrzebion jest, iż też powstał zmartwych trzeciego dnia według Pisma.“ [3]) 2. Z ukazania się jego po zmartwychwstaniu niektórym osobom, wielu razem, i wreszcie wszystkim Apostołom: „A iż widziany jest

[1]) S. Hieronym. Super Marc. [2]) S. Augustin. Tract. 12. in Joann. [3]) 1. Kor. 15. 3. 4.

od Cefy, a potem od jedenastu, potem widzian był więcej niźli od pięciuset braci wespół; — potem był widzian od Jakóba, potem od wszystkich Apostołów.“ [1]) 3. Z swego własnego świadectwa: „A na końcu po wszystkich był widzian i odemnie, jakoby od poronionego płodu.“ [2]) Przywodzi to Apostoł, aby ich umocnić w wierze i pobudzić do życia według Ewangelii. Więc patrz: „Słowo zbawienia ewangelicznego cierpliwie się przedstawia i z ufnością ogłasza,“ [3]) a stąd: „Nie należy w części wierzyć Ewangelii, a w części nie wierzyć.“ [4])

III.

A oznajmuję wam, bracia! Ewangelią. Apostoł okazuje Koryntyanom łaskę swego posłannictwa: 1. W tem, że z prześladowcy kościoła stał się Apostołem: „Bom ja jest najmniejszy między Apostoły, którym nie jest godzien, aby mię zwano Apostołem, iżem prześladował kościół Boży. A z łaski Bożej jestem to, com jest.“ [5]) 2. W tem, że z obfitych owoców jego pracy apostolstwo jego okazuje się prawem i prawdziwem: „A ła-

[1]) 1. Kor 15. 5. 6. 7 [2]) 1 Kor. 15 8. [3]) S. Augustin. libr. 2. contr. Crescan. c. 1. [4]) Idem. De agon. christian. c. 22. [5]) 1. Kor. 15. 9. 10.

ska jego przeciwko mnie próżną nie była, alem więcej pracował, niż oni wszyscy; a nie ja, ale łaska Boża ze mną.“ [1]) 3. Z samego nawrócenia i wiary Koryntyan, którzy za jego pośrednictwem tak samo uwierzyli, jak inni za pośrednictwem innych Apostołów: „Albowiem chociaż ja, chociaż inni, tak przepowiadamy, i takeście uwierzyli.“ [2]) — „Apostołowie są stolicami Bożymi; nie mała to chwała Apostołów, że mowy ich utrwaliły się w ludziach wiernych, jak mowy Chrystusa Pana.“ [3]) Koryntyanie na mocy tego posłannictwa jego wyraźnie Boskiego utwierdzeni zostali w wierze i w życiu według przepowiadanej im Ewangelii; ponieważ na mowach Apostołów życie wszystkich polega, jak na mowach Chrystusa,“ [4]) i ty na tej samej podstawie życie swoje urządzać winieneś. Więc rozbudzaj wiarę swoję, i zapalaj serce swoje, postępuj według Ewangelii, która tyloma i takimi dowodami poleca cię tobie: „Trzymaj się mocno wiary, aby cię burze tego świata zaniepokoić nie zdołały.“ [5])

---

[1]) Ibidem. 10. [2]) Ibidem. 11. [3]) S. Chrysost. Homil. 33. in Psalm. 46. v. 9. [4]) Idem. ibidem. [5]) S. Ambros. libr. 7. epist. 44. ad Constantium.

PIĄTEK.

„Ewangelię, którąm wam opowiedział; którąście też przyjęli, i w której stoicie, przez którą też zbawienia dostępujecie.“
1. Kor. 15. 1. 2.

I.

Ewangelię, którąm wam opowiedział. Do zbawienia potrzebne jest Ewangelii przepowiadanie, a ku temu trzy rzeczy są konieczne: 1. Aby Ewangelia, którą przepowiadamy, była nienaruszoną, a stróżem i tłumaczem Ewangelii jest jeno święty kościół Chrystusa, „filar i utwierdzenie prawdy.“ [1])—„Jabym Ewangelii nie wierzył, gdyby mnie do tego nie skłaniała powaga kościoła katolickiego.“ [2]) 2. Aby tych, co Ewangelię przepowiadają, kościół posłał, według słów Apostoła: „A jako będą przepowiadać, jeśliby nie byli posłani;“ [3]) a skądinąd przychodzącym Chrystus powiedział: „Złodzieje są i zbójcy.“ — „Złodziej nie przychodzi, jedno żeby kradł, a zabijał i tracił.“ [4]) 3. Aby posłani Ewangelię, a nie co innego przepowiadali według słów Apostoła: „Słowo wiary, które przepowiadamy;“ [5]) i: „Choćby my, albo Anioł z nieba przepowiadał wam mimo to cośmy wam przepowiadali, niech będzie

[1]) Tymot. 3. 15. [2]) S. Augustin. Contr. Epist. Monich. c. 5. [3]) Rom. 10. 15. [4]) Jan. 10. 10. [5]) Rom. 10. 8.

przeklęctwem. Jakeśmy przedtem powiadali, i teraz zasię mówię: Jeśliby kto wam opowiadał mimo to coście wzięli, niech będzie przeklęctwem.“ [1]) Nieomylny kościół nad tem czuwa, aby się jaki błąd nie wcisnął: „Kościół, który błądzić nie może, i wiara, która ustać nie może, jest to kościół rzymski i wiara kościoła rzymskiego.“ [2]) Jakże jest dziwną i miłosierną Opatrzność Boża, oto Ewangelię w kościele złożyła, stąd ją wszyscy ludzie całą i nienaruszoną mieć mogą. Ona bowiem niezbędną jest do zbawienia: „Przez którą też zbawienia dostępujecie.“ [3]) Więc: „Kościoła nie odstępuj; nic nadeń silniejszego, nic mocniejszego, nic obszerniejszego nie ma. Kościół się nie starzeje, zawsze żyje, zachwiany być nie może, ani osłabiony, ani zepsuty.“ [4]) — „Sam Kościół Katolicki prawdziwy jest; tu źródło prawdy, tu dom Boży, tu Kościół Boży, jeśli kto doń nie wejdzie, albo jeśli kto zeń wyjdzie, ten od nadziei żywota i zbawienia wiecznego dalekim jest.“ [5])

II.

Którąście też przyjęli. Aby Ewangelię przyjąć, wiary potrzeba, a ku temu wyma-

[1]) Galat. 1 8. 9. [2]) S. Antonin. P. 4. tit. 8. c. 4. [3]) 1. Kor. 15. 2. [4]) S. Joan. Domasc. Parall. libr. 2 c. 14. [5]) Lact. Firm. De div. instit. libr. 4. c. 30.

gają się trzy rzeczy. 1. Aby Ewangelię przepowiadano: „Jako uwierzą temu, którego nie słyszeli? A jako usłyszą oprócz przepowiadającego.“ [1]) i: Wiara ze słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe.“ [2]) „Wszystkim rozkazano słowa Bożego słuchać, aby każdy wedle sił swoich rozumiał, co Pan zaleca.“[3])— „Kto słowa Bożego chętnie słucha, to niech nie wątpi, że mu z ojczyzny niebieskiej zausznice duszy przesłane zostały.“ [4])—2. Aby słowo Ewangelię przepowiadających, nie jako słowo ludzkie się przyjmowało, ale jako słowo Chrystusa, jako słowa Boga, jako to Apostoł świadczy o Tesalończykach: „Przyjąwszy od nas słowo słuchania Bożego, przyjęliście je nie jako słowo ludzkie, ale jako jest prawdziwie, słowo Boga;“ [5]) i Chrystus sam wyjaśnił; „Kto was słucha, mię słucha.“[6]) Na nic się nie przyda samo chętne słuchanie, trzeba koniecznie, abyśmy uwierzyli temu, co słyszymy.“ [7]) 3. Abyśmy słowu temu, przy pomocy łaski Bożej, uwierzyli, stosownie do rozkazu Pana: „A kto nie uwierzy, będzie potępion.“ [8]) „Niedowiarstwo podobne

[1]) Rom. 10. 14. [2]) Rom. 10 17. [3]) S. Hieronym. libr. 2. in Ezech. c. 6. [4]) S. August. Homil. 26. ex. 50. [5]) 1. Tesal. 2. 13. [6]) Łuk. 10. 16. [7]) S. Cyprian. adv. Judaeos. [8]) Marek. 16. 16.

jest do ziemi piaszczystej, która chociaż deszcz na nią pada, jednak owocu nie wydaje, ponieważ wilgotności w sobie nie zatrzymuje.“ [1]) To zatem do zbawienia jest potrzebne. Patrz czy i jak słowa Bożego słuchasz. Więc: O wierze tej mówić należy: „Wiara jest tak bezpieczna jak okręt do portu wiodący, zatem ci co ją stracili, muszą koniecznie zgubie podledz.“ [2])

III.

I w której stoicie. Aby kto w Ewangelii stał, trzy rzeczy są potrzebne: 1. Aby wiarę swoją czynami stwierdzał; „iż wiara bez uczynków martwa jest.“ [3]) „O ile wzniosłą jest wiara żywa, o tyle nagany godzien chrześcianin za wiarę martwą, i tem większa należy mu się kara z powodu niewdzięczności.“ [4]) 2. Aby zalecenia Ewangelii spełniał jak Chrystus Apostołom przykazał: „Nauczając je chować wszystko, com wam kolwiek przykazał.“ — Ogólnie zabroniono: „Nie pożądaj; ogólny rozkaz: Będziesz miłował.“ [5]) 3. Aby środków zbawienia, danych przez Chrystusa

---

[1]) S. Chrysostom. Homil. 30. Math. op. imp. [2]) Idem. Homil. 5. in 1. Tim. [3]) Jakub. 2. 20. [4]) S. Antonin P. 4. tit. 8. c. 1. [5]) S. August. De perfect. Just. c. 5.

Kościołowi, należycie używał, jak to Apostoł tego od wiernych żąda: „Tak niechaj człowiek o nas rozumie jako o sługach Chrystusowych i szafarzach tajemnic Bożych:“ [1]) sługa bowiem i szafarz byłby nieużyteczny, gdyby nie było komu służyć i tajemnic Bożych udzielać. „Jeślibyś ludziom, obyczaje złe mającym, świętość dał, albo tajemnice powierzył; to ani świętośćby ich nie uświęciła, aniby tajemnice prawdy nie objaśniły; ale przeciwnie oniby świętość zhańbili i tajemnice prawdy zbluźnili.“ [2]) To wszystko zaznaczywszy, Apostoł wreszcie dodaje: „Przez którą też zbawienia dostępujecie.“ [3]) Oto masz i rzeczy potrzebne do zbawienia, i wszystko tak przygotowane, aby zbawienie już zależało jeno od ciebie samego! Więc: O zbawieniu swojem myśl; ponieważ przy staraniu się o zbawienie twoje, nikt nad ciebie samego nie może być bliższy, nikt życzliwszy.“ [4])

---

[1]) 1. Kor. 4. 1. [2]) S. Chrysost. Homil. 17. super Matth. Op. imp. [3]) 1. Kor. 4. 1. [4]) S. Bernard. De interna domo c. 65.

SOBOTA.

„A z łaski Bożej jestem to, com jest, a łaska jego przeciwko mnie próżną nie była, alem więcej pracował, niż oni wszyscy; a nie ja, ale łaska Boża ze mną.“ *1. Kor. 15. 10.*

I.

A z łaski Bożej jestem to, com jest. Widnieje tu szczodrobliwość Boża, z trzech głównie względów; 1. Ponieważ wielkiego grzesznika powołał, jak sam Apostoł wyznaje: „Jżem prześladował Kościół Boży;“ [1]) i że wszystkich grzeszników wzywa, jak tenże Apostoł uczy: „Chrystus Jezus przyszedł na ten świat grzeszne zbawić, z których jam jest pierwszym.“ [2]) „Miłosierdzie nieocenione jest, bez końca jest, pojąć się nie daje, wszelki zmysł i wszelką myśl przewyższa.“ [3]) 2. Ponieważ tego grzesznika na Apostoła wybrał: „Z łaski Bożej jestem to, com jest:“ [4]) i grzeszników gotów jest uczynić tem większymi Świętymi, im większymi byli grzesznikami: „Lecz gdzie obfitowało przestępstwo, łaska więcej obfitowała.“ [5]) — „Już nie ma na świecie kościoła, któregoby św. Pawła nie wspierała nauka, zawstydza Żydów, nawraca pogan, ujarzmia barba-

[1]) 1. Kor. 15. 9. [2]) 1. Tym. 1. 15. [3]) S. Chrysost. Homil. 2. super. Ps 50. v. 3. [4]) 1. Kor. 15. 10. [5]) Rom 5. 20.

rzyńców; pokonuje filozofów, i wszystkich zarówno do światła wiary pociąga.“ [1]) 3. Ponieważ tego grzesznika do szczególnej ze sobą poufałości przypuścił, i innym także grzesznikom tej łaski udziela: „Słyszał tajemne słowa, których się człowiekowi nie godzi mówić.“ [2]) A żywię, już nie ja, ale żywie we mnie Chrystus.“ [3]) I do każdego grzesznika powiedziano: „Wróć się do mnie, mówi Pan, a ja ciebie przyjmę. — A tak przynajmniej teraz nazywaj mię: *Ojciec mój*.“ [4]) Więc ufaj i wielką nadzieję w sobie ożywiaj, albowiem: „Stolica łaski teraz jest, nie stolica sądu, przeto z ufnością przystąpmy, abyśmy otrzymali miłosierdzie, którego szukamy.“ [5])

II.

A łaska jego przeciwko mnie próżną nie była. Skuteczność łaski tu się Apostołowi okazuje trojako; 1. Ponieważ go od wszelkiej plamy grzechowej oczyściła, a to samo czyni i w każdym grzeszniku nawróconym: Usprawiedliwieni darmo przez łaskę jego, przez odkupienie, które jest w Chrystusie Jezusie, którego Bóg wystawił ubłaganiem przez wiarę

[1]) Thom. a Kemp. Medit. 1. de Incarn. c. 24. [2]) 2. Kor. 12. 4. [3]) Gal. 2. 20. [4]) Jerem. 3. 1. 4. [5]) S. Chrysost. Romil. 7. super Epist. ad Hebr.

we krwi jego.“ [1]) — „Z miłosierdzia Bóg chętnie przyjmuje grzesznika wracającego do siebie, do pokuty serce sposobi, obrazę wnet odpuszcza, zniewagi po odpuszczeniu nie pamięta.“ [2]) 2. Ponieważ jego i innych uwalnia od skutków także grzechu, pozostałości i następstw: „Kto mię wybawi od ciała tej śmierci? Łaska Boża przez Jezusa Chrystusa Pana naszego.“ [3]) — „Z miłosierdzia Bóg prowadzi do siebie błądzących, przyjmuje do siebie idących, podnosi upadających, nie przestaje trzymać stojących, wprowadza do chwały wytrwałych.“ [4]) 3. Ponieważ go w dobrem umocnił i utwierdził, podobnież czyni i w innych usprawiedliwionych: „Albowiem najlepsza jest serce utwierdzić łaską;“ [5]) staje się przez to, iż tak utwierdzeni dziwne rzeczy uskuteczniają na chwałę Boga i zbawienie dusz: „Więcej pracowałem, niż oni wszyscy;“ [6]) i chwałę wieczną osiągają: „Naostatek, odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości, który mi odda Pan sędzia sprawiedliwy w on dzień, a nietylko mnie, ale i tym którzy miłują przyjście jego.“ [7]) Oto skuteczność łaski i cena jej!

---

[1]) Rom. 3. 24. 25. [2]) S. Bonavent. Comp. theol. verit. libr. 1. c. 34. [3]) Rzym. 7. 24. 25. [4]) S. Bonavent. l. c. [5]) Żyd. 13. 9. [6]) 1. Kor. 15. 10. [7]) 2. Tym. 4. 8.

Więc: „Większe jest miłosierdzie, niż nie prawość jaka.“ [1])

III.

A nie ja, ale łaska Boża ze mną. Z tego wypływa konieczność naszej współpracy z łaską Bożą, i to dla trzech powodów: 1. Ponieważ dzieła nadnaturalne konieczne są do osiągnienia życia nadnaturalnego i zapłaty niebieskiej, i te podejmować winniśmy: „Który czyni wolę Ojca mego, który jest w niebiesiech, ten wnijdzie do królestwa niebieskiego.“ [2]) — Widzimy, że dzieła Boże są dobre, zobaczymy później po naszych czynach dobrych, że pokój jego jest również dobry i bardzo dobry.“ [3]) 2. Ponieważ my to dzieło jeno przy pomocy łaski Bożej i zacząć i wykonać możemy: „A nie ja, ale łaska Boża ze mną;“ wedle słowa Pańskiego: „Beze mnie nic nie możecie uczynić.“ [4]) Na zapłatę swoją nic nie czynisz, kiedy działasz to nie sam działasz; wieniec dostaje się tobie od niego dzieło zaś to twoja rzecz, ale jeno przy jego pomocy.“ [5]) 3. Ponieważ i łaska Boża bez nas tego dzieła nie uskutecznia: „Łaska Boża ze mną;“ [6]) i św. Chryzostom mówi: „Jak ziemia

[1]) S. Petr. Dam. Serm. 58. de s. Andrea. [2]) Mat. 7. 21
[3]) S. Augustin. De Gen. ad lit. libr. 4. v. 13. [4]) Jan. 15. 5
[5]) S. Augustin. Homil. 14. ex 53. [6]) 1. Kor. 15. 10.

bez nasienia nie plonuje; ani nasienie bez ziemi; tak ani człowiek bez Boga, ani Bóg bez człowieka nie wytwarza łaski w człowieku.“ [1]) Oto, jak koniecznem jest to współdziałanie! Więc: „Jeśli sam działasz jeno, nic nie zrobisz, jeśli Bóg jeno działa nic nie zasłużysz. Niech działa więc Bóg, abyś mógł; działaj i ty, abyś coś zasłużył.“ [2])

NIEDZIELA XII. PO ZIELONYCH ŚWIĄTKACH.

„Błogosławione oczy, które widzą, co wy widzicie.“ *Łuk. 10. 23.*

I.

Błogosławione oczy, które widzą, co wy widzicie. U Mateusza Pan mówi: „A wasze oczy błogosławione, iż widzą, i uszy wasze, iż słyszą.“ [3]) Przyczyną tego jest: 1. ponieważ Chrystusa, Mesyasza, jego cuda i przykłady święte swojemi oczyma widzieli, naukę jego i zakon niebieski uszami swojemi słyszeli; wszyscy święci starego testamentu pragnęli tego, ale nie otrzymali: „Albowiem

[1]) Homil. 14. Super. Matth. Op. imp. [2]) Hugo a s. Victore. Didasc. libr. 5. c. 9. [3]) Mat. 13. 16.

wiele proroków i sprawiedliwych żądali widzieć co widzicie, a nie widzieli, i słyszeć co słyszycie, a nie słyszeli.“ [1]) Uczniowie Pańscy o Żydach mówić mogli, a wierni o niewiernych mówić mogą: „Oni oczami ciała widzą próżność, my oczami serca prawdę;“ [2]) i: „Jakiemi oczami widzimy wiarę takiemi oczami widzimy Boga;“ [3]) i: „Wiara ze słuchania.“ [4]) Przyczyną tego jest 2. ponieważ, co widzieli i słyszeli, to umysłem pojęli i sercem uwierzyli, czego Żydzi, chociaż widzieli i słyszeli, nie pojęli ani uwierzyli. tym bowiem Chrystus dał uczniów swoich bezpośrednio ich naprzód posyłając: „Albowiem zatyło serce ludu tego, a uszyma ciężko słyszeli, i oczy swe zamrużyli; żeby kiedy oczyma nie oglądali, i uszyma nie słyszeli, a sercem nie zrozumieli, i nawrócili się.“ [5]) Pan powiedzieć chciał: Błogosławieni jesteście, o Apostołowie! ponieważ tajemnice królestwa niebieskiego czerpiecie ode mnie, oczami i uszami tak zewnętrznemi ciała jak wewnętrznemi, ducha; oczami bowiem ciała widzicie moje święte obyczaje, czyny, tajemnice, cuda, uszami słyszycie moje dogmaty niebieskie: ale co ważniejsze, oczami i uszami ducha.

[1]) Mat. 13. 17. [2]) S. Augustin. Tract. 7. in Joann. [3]) S. Augustin. Homil. 38. ex 53. [4]) Rzym. 10. 17. [5]) Mat. 13. 15.

przy świetle Bożem, to pojmujecie, wierzycie, i rozumiecie, czego nie czynią żydzi.“ [1]) Przyczyną tego jest 3. ponieważ widząc, słysząc i wierząc zbawili się przez łaskę Chrystusa; inaczej bowiem na nicby się im nie przydało ani widzenie, ani słyszenie, ani wiara; wyrzuca to Pan żydom i karci ich zatwardziałość: „Żeby kiedy nie zrozumieli — a uzdrowiłbym je.“ [2]) — „Człowiek sam dobrowolnie siebie zaślepia, ogłusza, zatwardza, gdy swoim żądzom uporczywie służąc, na światło Boskie oczy zamyka i nauce Chrystusa przystępu do swej duszy nie daje.“ [3]) Więc umysł także swoje oczy ma i swoje uszy, owszem cały jest okiem i duchem, aby co widzi i słyszy pojąć i zrozumieć mógł; za oczy i uszy błogosławionym się zowie, jeśli się uzdrawia i zbawia środkami zbawienia dobrze pojętymi i zrozumianymi: „Oczy moje ustały pragnąc zbawienia twego, i wyroków sprawiedliwości twojej.“ [4])—Błogosławieni, którzy słuchają słowa Bożego i strzegą go.“ [5])

II.

Błogosławieni, którzy nie widzieli. Do św. Tomasza po zmartwychwstaniu swojem

[1]) Corn. a Lap. in h. l [2]) Mat. 13. 15. [3]) Corn. a Lap. in h. l. [4]) Ps. 118. 123. [5]) Łuk. 11. 28.

Pan rzekł: „Iżeś mię ujrzał, Tomaszu! uwierzyłeś; błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli.“ [1]) Więc i owi błogosławieni, którzy nie widzieli, ale jeno słyszeli, i uwierzyli; 1. ponieważ, czego oczom brakowało, uszy dopełniły: gdyż umysł nie mniej pojmuje i rozumie przez uszy, jak przez oczy; i dlatego nie widzący ale słuchający Chrystusa i Ewangelii, zgoła to samo pojmują i rozumieją, co Apostołowie widzący pojmowali i rozumieli. „Pociesza bardzo: — Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli. Tem wyrażeniem my osobliwie jesteśmy objęci, bośmy go ciałem nie widzieli, ale w myśli mamy. My objęci jesteśmy, ale jeśli z wiarą naszą w parze idą uczynki. Ten bowiem prawdziwie wierzy, kto wiarę swoję uczynkami stwierdza.“ [2]) 2. Ponieważ słuchającym podobnie jak widzącym, i potrzebna jest łaska wiary i udziela się: „Jeśliby kto rzekł, że bez uprzedniego natchnienia Ducha Świętego i bez jego pomocy, człowiek może wierzyć jak potrzeba, spodziewać się, miłować, aby mu łaska usprawiedliwienia udzieliła się, niech będzie wyklęty.“ [3]) 3. Ponieważ przez tę wiarę, równie jak Apostołowie przez

[1]) Jan. 20. 29. [2]) S. Gregor. M. Homil. 26 in Evang. [3]) Conc. Trid. Sess. 6. can. 3.

swoję wiarę, zbawienie osiągnąć możemy i szczęśliwość wieczną: „Albowiem wszelki, któryby wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie. Jakoż tedy wzywać będą, w którego nie uwierzyli? Albo jako uwierzą temu, którego nie słyszeli? A jako usłyszą oprócz przepowiadającego? A jako będą przepowiadać, jeśliby nie byli posłani? — Wiara tedy z słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe.“ [1]) Ale z tem słuchaniem słowa Chrystusa łączy się wiara, i dlatego: „Słowo Boże jest wiarą naszą.“ [2]) Więc co do słowa tego zapamiętać należy: „Słuchacz nauki ewangelicznej winien być cichy stosując się do słuchania, pokorny w uczuciu przez skruchę serca, wierny w przyzwoleniu przez wzięcie rozumu w karby.“ [3])

III.

Nieszczęśliwi więc są. 1. Owi którzy widzieli i słyszeli, ale nie uwierzyli, jak owi, którym powiedziano: „Biada tobie Korozaim, biada tobie Betsaido, bo gdyby się były w Tyrze i Sydonie cuda stały, które się stały w was, dawnoby byli w włosiennicy i w po-

---

[1]) Rom. 10. 13. 14. 15. 17. [2]) S. Ambros. libr. 7. in Luc. c. 11. [3]) S. Bonaventura. Super Luc. in prooem.

piele pokutę czyniły;“ [1]) i owym: „A ty Kafarnaum, iżali się aż do nieba wyniesiesz? aż do piekła zstąpisz; bo gdyby się były w Sodomie cuda stały, ktore się stały w tobie, snaćby były zostały aż do dnia tego.“ [2]) 2. Owi, którzy chociaż nie widzieli, słyszeli jednak, ale nie uwierzyli, według onych słów Pańskich: „Idąc na wszystek świat, opowiadajcie Ewangelię wszemu stworzeniu. Kto uwierzy i ochrzci się, zbawion będzie, a kto nie uwierzy, będzie potępion.“ [3]) 3. Owi, którzy wprawdzie uwierzyli, ale według wiary nie żyli, według onych słów Apostoła: „Cóż za pożytek bracia moi, gdyby kto mówił, że ma wiarę, a uczynkówby nie miał. Izali go może wiara zbawić? — Wiara bez uczynków martwa jest.“ [4]) Więc, abyś do tych nieszczęśliwych zaliczony nie został, czyń, co św. Bernard zaleca: „Ciągłem ćwiczeniem się w cnotach, i pilnem rozmyślaniem Pisma Świętego wiara się wyrabia i wyrabiając oświeca, i oświecając pomnaża, i pomnażając doskonali i doskonaląc ustala.“ [5])

---

[1]) Mat. 11. 21. 23. [2]) Idem. v. 13. [3]) Mar. 16. 15. 16. [4]) Jakób. 2. 14. 20. [5]) S. Bernard. De ordin. vitae.

PONIEDZIAŁEK.

„Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiej duszy twojej, i ze wszystkich sił twoich, i ze wszystkiej myśli twojej, a bliźniego twego jako samego siebie.“ *Łukasz. 10. 27.*

I.

Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego etc. Ta miłość 1. jest przykazaniem Pańskiem, pierwszem i największem, nikt się tu nie wyjmuje, nikt nie uwalnia. „Pytał go (Jezusa) jeden z nich (Faryzeuszów) zakonny Doktór, kusząc go: Nauczycielu! które jest wielkie przykazanie w zakonie? Rzekł mu Jezus: będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiej duszy twojej, i ze wszystkiej myśli twojej. Toć jest największe i pierwsze przykazanie.“ [1]) „Kto nie miłuje, trwa w śmierci.“ [2]) 2. To przykazanie ani ujmie ani dodatkowi nie podlega, bez zmiany w całości winno być zachowane: „Będziesz więc miłował Pana Boga twego z całego serca twego. Kto o całości mówi, to na wyłączenie jakiejś części nie zezwala, lecz każe abyś się całkiem ofiarował. — W pierwszem działaniu, gdy ciebie nie było, dał się tobie;

[1]) Mat. 22. 35 — 39. [2]) 1. Jan. 3. 14.

w drugiem działaniu, gdy z tobą źle było, oddał się napowrót tobie. Dać więc i oddać siebie winieneś, podwójnie winieneś, i całego siebie winieneś." [1] 3. To „całv" trojako uskutecznić się winno i uskutecznione być może; naprzód porównawczo, aby nic z tej miłości nie przyznawano osobie lub rzeczy, którąby się Bogu sprzeciwiała: „Koniecznem jest do zbawienia, aby człowiek tak Boga miłował, iżby — na nic nie zezwalał, coby miłości Boskiej przeciwnem być mogło:" [2] powtóre celowo, aby sam Bóg był miany, jako cel ostateczny wszystkich czynności i uczuć całego życia: „Koniecznem jest do zbawienia, aby człowiek tak Boga miłował, iżby w nim cel swojej intencyi pokładał;" [3] i: „Niechce mieć uczestnika w miłości, kto nie ma równego w oddaniu miłości;" [4] po trzecie wartościowo, aby niczego, tak jak Boga nie ceniono, i aby nic na równi z Nim nie stawiano. To wszystko zawiera się w zdaniu: „Człowiek taką miłością ku Bogu pałać winien, aby nic zgoła nie wcisnęło się do żadnej z władz jego duszy, coby miłość jego względ-

[1] S. Antonius. Pad. Serm. Dom. 13. post. Trinit. [2] S. Tomasz Aquin. de perf. vit. spirit. c. 10. [3] Idem ibidem. [4] S. Bernard. Serm. S. de coena Dom.

dem Boga wyłączało, albo zmniejszało, albo w inną stronę zwracało, ale we wszystkiem usilnie podobać się starał jemu samemu coraz bardziej i bardziej, i aby innej jakiej osobie albo rzeczy stworzonej tej miłości nie okazywał, chyba ze względu na Boga." [1] Więc módli się ze świętym Anzelmem: „Cały jak jestem do ciebie należę Panie! sprawbłagam — abym cię cały jak winienem miłował:" [2] i czyń, czego żąda św. Grzegorz Wielki: „Dowiedziesz miłości, jeśli ją okażesz w czynie." [3]

II.

A bliźniego twego, jako samego siebie. Ta także miłość jest przykazaniem Pańskiem, przemianie żadnej nie podlega: „A wtóre podobne jest temu: będziesz miłował bliźniego twego, jako samego siebie." [4] „To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali, jakom was umiłował." [5] To przykazanie trzy rzeczy w sobie zawiera: 1. aby bliźni, to jest, każdy człowiek, czy przyjaciel, czy nieprzyjaciel, prawdziwie był miłowany, bo przykazanie nikogo nie wyjmuje: „Przez bliźniego tu nie krewnego rozumieć należy, ale

[1] Victor Antioch. in Marc 12. 32. [2] In medit. Redemp. human. c. 7. [3] Homil. 30. in Evang. [4] Mat. 22. 39. [5] Jan. 15. 12.

w ogóle człowieka, do tej lub innej społeczności należącego;“ [1]) i Chrystus Pan oświadczył, że tem przykazaniem i nieprzyjaciele są objęci: „Miłujcie nieprzyjacioły wasze, dobrze czyńcie tym, którzy was mają w nienawiści, a módlcie się za prześladujące i potwarzające was.“ [2]) 2. Abyśmy każdego bliźniego miłowali, jak siebie samych, wyjaśnia to Chrystus w ten sposób: „Wszystko tedy cokolwiek chcecie, aby wam ludzie czynili, i wy im czyńcie.“ [3]) 3. Owo także w sobie zawiera: „Czegobyś nienawidził, abyć kto inny czynił, patrz abyś ty kiedy drugiemu nie czynił.“ [4]) Więc należy trzymać się reguły, którą św. Augustyn wskazuje: „Na tem polega reguła miłości, aby dobra którego chce człowiek dla siebie, chciał i dla bliźniego swego; i czego dla siebie nie chce, tego i dla bliźniego nie chciał,“ [5]) i pilnować należy, do czego św. Jan nawołuje: „Synaczkowie moi, nie miłujcie słowem ani językiem, ale uczynkiem i prawdą.“ [6])

III.

Jako samego siebie; temi słowy Pan miłość samego siebie przypomina, jak to wy-

[1]) S. Augustin. Epist. 52. ad Macedonium. [2]) Mat. 5. 44. [3]) Mat. 7. 17. [4]) Tob. 4. 16. [5]) De vera relig. c. 46. [6]) 1. Jan. 3. 18.

jaśnia Augustyn święty: „Miłość samego siebie nie jest tu pominięta; mówi się bowiem, abyś miłował bliźniego, jako samego siebie.“ [1]) Gdy więc miłość samego siebie jest normą dla miłości bliźniego, miłość zatem samego siebie jest przykazaniem Pańskiem, i trzy rzeczy zawierać winna; 1. aby od duszy i ciała wszystko złe usuwano: „Strzeż tedy sam siebie i duszy swej pilnie;“ [2]) szczególnie grzech: „Lecz kto miłuje nieprawość, ma w nienawiści duszę swoję.“ [3]) — Miłość siebie w złem raczej nienawiścią się zowie.“ [5]) 2. Aby się o wszystko starano, co pomaga i co jest koniecznem do wiecznego zbawienia duszy i ciała, oraz co podtrzymuje zdrowie: „Jeśli coś masz, czyń sam sobie dobrze, a ofiaruj Bogu gedne ofiary;“ [4]) i: „Kto sobie jest złym, komuż innemu dobrym będzie.“ [6]) — „Ktokolwiek prawdziwie siebie samego miuje, nie tylko ku dobru się garnie, a od złego stroni; ale o ile możności o dobre zabiega, a złe od siebie oddala.“ [7]) 3. Aby ta miłość porządną była, aby zdrowie ciała podporządkowane było zbawieniu duszy, a zba-

[1]) De doctr. christ. libr. 1. c. 27. [2]) Deut. c. 14. v. 9. [3]) Ps. 10. 16. [4]) S. Augustin. De doctr. christ. libr. 1. c. 9. [5]) Ekkl. 14. 11. [6]) Ekkl. 14. 5. [7]) Thom. a Kemp. De perf. vitae spirit. c. 13.

wienie duszy naturalne zbawieniu duszy i ciała nadnaturalnemu, wszystko zaś Bogu: „Miłość prawdziwa siebie samego zawiera się w miłości Boga; bo miłując dobrze Boga, miłujesz twoje prawdziwe, jedyne i najwyższe dobro; miłując zaś swoje dobro, tem samem miłujesz samego siebie.“ [1]) — Dobrzy miłują samych siebie, o ile to wewnętrznego człowieka dotycze, ponieważ chcą zachować samych siebie w całości, pragną dla siebie dóbr duchownych, i starania podejmują dla ich osiągnienia.“ [2]) — „Nic w sobie nie miłuj, coby starym człowiekiem trąciło.“ [3]) Więc: „Siebie samego każdy miłować winien, przeto że sprawiedliwym jest, albo żeby sprawiedliwym był; kto inaczej siebie miłuje, to źle miłuje, ponieważ tak się miłuje, aby niesprawiedliwym był.“ [4])

---

[1]) Dionys. Car. De perf. char. art. 9. [2]) S. Thom. 2. 2. qu. 25. c. 7. v. [3]) S. Doroth. Doctrina 24. [4]) S. August. De Trinit. libr. 8. c. 6.

WTOREK.

„Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiej duszy twojej, i ze wszystkich sił twoich, i ze wszystkiej myśli twojej, a bliźniego twego jako samego siebie.“ *Łuk. 10. 27.*

I.

„*Rozrządził we mnie miłość.*“ [1]) Rozważ potrójnej miłości porządek, na tem polegający; 1. Aby Boga miłowano nadewszystko, i aby wszelką inną miłość do niego stosowano: „To jest największe i pierwsze przykazanie.“ „Jeśli wszystko co jest dobrem miłować potrzeba dla tego, że jest dobrem; ten co najlepszy jest i co dobrem nieskończonem jest, nader i nieskończenie miłowany być winien.“ [2]) — „Przyczyną miłowania Boga, Bóg jest; sposób miłowania polega na tem, abyśmy Go miłowali bez miary.“ [3]) 2. Aby każdy po Bogu samego siebie miłował najbardziej i nad wszystkich innych, ponieważ miłość siebie jak i sama rzecz tego wymaga, od Boga jest postanowiona jako od normy, jak miłować trzeba: „Jako samego siebie.“ — „Natura mówi, że człowiek więcej siebie, niż innego miłuje.“ [4]) — Ale miłować się winien,

[1]) Cant. 2. 4. [2]) S. Bonav. De profect. Relig. libr. 2. v. 23 [3]) S. Bernard. De dilig. Deo. [4]) S. Bonavent. Super libr. III. Sent. dist. 31.

ponieważ obrazem Bożym jest, i w nim Boga miłuje: „Żaden obraz tak nie odpowiada obrazowi Boga, jak człowiek.“ [1]) 3. Aby tej podobną miłością miłowano bliźniego; miłość więc podporządkować trzeba miłości siebie samego: „Będziesz miłował bliźniego swego, jako samego siebie.“ — „Miłować należy bliźniego czynem, słowem i pragnieniem; miłujemy czynem, kiedy świadczymy jakieś dobrodziejstwo—słowem, kiedy dajemy zdrową radę — pragnieniem, kiedy życzymy dobrze, gotowi jesteśmy pomódz w danym razie.“ [2]) Ten porządek wymaga, aby to co się sprzeciwia miłości Bożej, sprzeciwiało się także nam i bliźniemu; i to co się nie da pogodzić z prawdziwą miłością siebie samego, bliźniemu także przysługiwało. Stąd owo słowo Apostolskie na zgromadzeniu książąt żydowskich. „Więcej trzeba słuchać Boga a niż ludzi.“ [3]) — „Owi porządek miłości naruszają, miary w miłowaniu nie przestrzegają, którzy albo świat wzgardy godzien miłują, albo ciałom swoim zanadto dogadzają, albo bliźnich swoich nie jak samych siebie miłują, albo Boga nie tak jak powinni.“ [4]) Więc zachowuj

[1]) S. Vincent. Ferr. Serm. 3. Dom. 3. post. Pascha. [2]) Hugo a s. Vict In allegor. vet. Test. libr. 3. c. 4. [3]) Dz. Ap. 5. 29. [4]) S. Bernard. Serm. 14. de coena Dom.

ten porządek; albowiem: „Bez porządku coś działać albo przeciw niemu, jest rzeczą przewrotną;“ [1]) i: „Porządek to niedobry, albo nawet porządkiem zgoła nazwać nie można, gdy się rzeczom gorszym poddają lepsze.“ [2])

II.

Rozrządził we mnie miłość. Porządek właściwy zachować należy i co do stopnia tej potrójnej miłości, tak mianowicie; 1. Abyśmy Boga miłowali z całego serca, i ze wszystkiej duszy, i ze wszystkich sił, i ze wszystkiej myśli.“ — „Kto o wszystkiem mówi, ten jakiejś cząstki nie wyłącza, ale wszystko każe sobie ofiarować; on bowiem całym sobą nabył ciebie, aby cię sam posiadał całego.“ [3]) 2. Aby człowiek miłował samego siebie i bliźniego nie inną miłością, tylko tą samą jaką miłuje Boga, ponieważ innej nie ma, skoro miłości Boga poświęcić winien całe serce, całą duszę, wszystkie siły i wszystką myśl: „Jedną i tą samą miłością Boga i bliźniego miłujemy; ale Boga dla Boga, siebie zaś i bliźniego dla Boga.“ [4]) 3. Aby dla tego mi-

[1]) Hugo a s Vict. libr. 4. super. c. 3. Caelestis. Hierarchiae. [2]) S. Ambros. De lib. arbitr. libr. 1. c 8. [3]) S. Anton. Pad. Serm. 13. Dom. post. Trinit. [4]) S. Augustin. de Trinit. libr. 8. c. 8.

łość siebie i bliźniego ostatecznie do Boga zmierzała jako do końca swego; i stąd powiedziano o miłości Boga: „To jest największe i pierwsze przykazanie;“ [1]) a o miłości siebie i bliźniego: „Wtóre zaś podobne jest temu.“ [2]) — „Miłość Boga, to jakby forma i przyczyna miłości bliźniego; a miłość bliźniego, to jakby materya miłości Boga.“ [3]) — „Wtedy człowiek dobrze się miłuje, gdy miłość Boga nad siebie pobożnie i pokornie przekłada.“ [4]) Więc: „Wszelka miłość, która wedle Boga nie jest, i dla miłości Boga nie podejmuje się, udaniem i zmyśleniem zwać się powinna.“ [5])

III.

Rozrządził we mnie miłość: i ten porządek widnieje i zachowany być winien co do sposobu także tej potrójnej miłości; i co do sposobu 1. względem miłości Boga, ponieważ niezmierny jest Bóg, bez miary też miłować go należy;“ [6]) i jako nieskończona doskonałość i źródło wszelkiej doskonałości miłować Go należy „miłością życzliwą;“ jako nieskończone dobro, źródło wszelkiego do-

[1]) Mat. 22 18 [2]) Ibidem. [3]) Hugo a San. Victor Annot. in Epist. ad Rom. c. 8 o. 8 [4]) S. Fulgent. de remiss peccat. 1. 1. c. 17. [5]) S. Remig. super Epist. ad Rom. c. 12. [6]) Hajm. Serm. 14. post. Pent.

bra, i dla nas całem dobrem, „miłością pragnącą,“ albowiem „bez miary cię umiłował, bez miary i jego miłować winieneś;“ [1]) i jako przyjaciel, co siebie i wszystko o ile możliwa nam udziela „miłością przyjaźni“ miłować Go należy. „Będziesz miłował Pana Boga twego — twego; i dlatego więcej miłować Go należy; (bo miłując Boga) bardziej swoje niż obce rzeczy miłujemy.“ [2]) 2. Co do miłości siebie i bliźniego, ponieważ każdemu człowiekowi tenże Bóg i Ojciec już to stworzeniem przez naturę, już odkupieniem przez łaskę, już zamierzonem uwielbieniem przez chwałę, i w każdym człowieku żywy obraz naturalny tego ojca jaśnieje blaskiem nadnaturalnym, i chwałą niebieską mający się uwieńczyć; i dlatego wszyscy ludzie są tego ojca dziećmi, a pomiędzy sobą braćmi pod względem natury, łaski i chwały. „Jak w obrazie swoim król czci lub pogardy doznaje; tak Bóg w człowieku albo jest miłowany albo nienawidzony.“ [3]) 3. W końcu, kto tak miłuje, to dwa te przykazania spełnia, a skoro dwa te przykazania spełnia, to wszystkie także inne przykazania spełnia,

[1]) S. Bernard. Serm. 1. de coena Domin. [2]) S. Antonius. Pad. Serm. Dom. 13. post. Pent. [3]) S. Chrysost. Homil 49. super Matth. Op. imp.

według onych słów Pisma: „Na tem dwojgu przykazaniu wszystek zakon zawisł i prorocy;“ [1]) i onych: „Wypełnienie tedy zakonu jest miłość.“ [2]) — Więc czynić winniśmy, co Apostoł zaleca. „Miejcie miłość, która jest związką doskonałości.“ [3])

ŚRODA.

„Człowiek niektóry zstępował z Jeruzalem do Jerycha, i wpadł między zbójce.—A Samarytanin niektóry jadąc przyszedł wedle niego, i ujrzawszy go miłosierdziem wzruszony jest.—Idź i ty czyń także.“ *Łuk. 10. 30. 33. 37.*

I.

Człowiek niektóry zstępował z Jeruzalem do Jerycha, i wpadł między zbójce. Pod obrazem tego nieszczęsnego podróżnego rozważaj nędzę grzesznika. Tak samo bowiem grzesznik 1. zstępuje z niebieskiego Jeruzalem, z królestwa Bożego, od rzeczy niebieskich i duchownych, do Jerycha, do rzeczy ziemskich, których nadużywając przez grzechy stracił królestwo chwały niebieskiej: „Nie ogląda chwały Pańskiej.“ [4]) — „Im kto bardziej grzeszy, albo dłużej trwa w grzechu; ten bardziej oddala się od Boga.“ [5]) 2. Wpadł

[1]) Mat. 22. 40. [2]) Rzym. 13. 10. [3]) Kolos 3. 14. [4]) Iz. 26. 10. [5]) S. Antonin P. II. Tit. q. c. 13.

między zbójce.“ Tak grzesznik ujarzmia się przez szatanów, jak św. Paweł zachęcając Tymoteusza, aby się starał zbawić takich grzeszników, pisze o nich: „Którzy się sprzeciwiają prawdzie, aż by im kiedy dał Bóg pokutowanie ku poznaniu prawdy, i upamiętali się od sideł diabelskich, który je w więzieniu dzierży ku woli jego.“ [1]) — „Każdy grzesząc duszę swą diabłu sprzedaje, otrzymawszy jako zapłatę słodkość doczesnej rozkoszy.“ [2]) 3. „Którzy go też złupili.“—Tak i grzesznik pozbawia się skarbów łaski poświęcającej i wszystkich zasług dotąd nabytych, jakby tyluż szat zbawienia: „Jeśliż jedno obleczonymi, a nie nagimi będziemy nalezieni.“ [3]) Dalej: „I rany zadawszy odeszli.“ Tak i grzesznik rani się w naturze swojej: Rozum się zaciemnia, wola osłabia, pamięć tępieje, wyobraźnia brudzi, serce szpeci, siły ciała wątleją, same dobra zewnętrzne złem użyciem się rozpraszają: „Popsowali i obrzydliwymi stali się.“ [4])—Strzałą śmierci jest grzech, przezeń dusze się zabijają.“ [5]) „Nikt tak ciężko nie umiera, jak ten który w grzechu żyje.“ [6]) Wreszcie: „Odeszli, na

[1]) 2. Tymot 2. 25. 26. [2]) S. Augustin. Expos. super. Epist. ad Rom. propos. 42. [3]) 2. Kor. 5. 3 [4]) P. 13. 1. [5]) S. Ambros. super 1. Cor c. 15. 56 [6]) Idem De Noe et arca c. 10.

pół umarłego zostawiwszy.“ Tak i grzesznik jakby pół żywy jest, życia naturalnego ma podostatkiem, ale nadnaturalne zamarło, ulotniło się: „Grzech, gdy wykonany będzie, rodzi śmierć.“ [1]) Więc precz z grzechem: „Jeśli z jednej strony czułbym wstyd grzechu, a z drugiej widziałbym otchłań piekła, i jedno z tego dwojga musiałbym wybrać koniecznie; tobym się raczej w piekle pogrążył, niż grzechu dopuścił. Wolałbym czysty od grzechu i niewinny wejść do piekła, niż brudem grzechu skalany otrzymać królestwo niebieskie.“ [2])

II.

A Samarytanin niektory jadąc przyszedł wedle niego, i ujrzawszy go miłosierdziem wzruszony jest. Rozważaj w osobie tego Samarytanina Chrystusa Pana i myśl o jego miłosierdziu względem grzeszników. Samarytanin przedstawia nam Chrystusa Pana, który 1. jak *„ów jadący,“* z nieba na ziemię zstępuje. „Łaska Boża nie mogła się lepiej zalecić, jak ażeby sam jedyny Syn Boży, niezmieniając się w sobie, przyjął na siebie postać człowieka, i nadzieję miłości swojej dał ludziom sposobem ludzkim; abyśmy do nie-

[1]) Jak. 1. 15. [2]) S. Anzelm. De similit. c. 190.

go, chociaż tak daleko był, przychodzili, jako nieśmiertelny od śmiertelnych, niezmienny od zmiennych, sprawiedliwy od bezbożnych, szczęśliwy od nieszczęśliwych.“ [1]) 2. Jak on „przyszedł wedle niego,“ tak naturę ludzką przyjął na się, człowiekiem się stał, i mieszkał między nami. „A słowo ciałem się stało i mieszkało między nami, i widzieliśmy chwałę jego, chwałę jako jednorodzonego od Ojca, pełne łaski i prawdy.“ [2]) 3. Jak ów „zbliżający się,“ tak łaska jego do grzeszników zbliża się: jak ów „zawiązał rany jego,“ tak sakramentami chrztu i pokuty leczy rany grzeszników i grzechy gładzi; jak ów „nalawszy oliwy i wina, a włożywszy go na bydlę swoje, prowadził do gospody,“ tak grzesznikowi nawróconemu wlewa dary Ducha świętego, i na siebie jego grzechy włożywszy, i za nie dosyć uczyniwszy, umieszcza go na łonie Kościoła swego; jak ów „pieczę o nim ma,“ tak nie przestaje i sam i za pośrednictwem Kościoła mieć pieczę o zbawienie grzesznika, dopóki zupełnie nie wyzdrowieje i do życia wiekuistego wprowadzony nie zostanie: „Pośrednik pomiędzy Bogiem i ludźmi ukazał się, aby, ponieważ skutkiem naszej nizkości dalekośmy byli od szczytów, on w so-

[1]) S. Augustin. de civ. Dei libr. 10. c. 29. [2]) Jan. 1. 14.

bie samym złączył nizkość ze szczytami, i stąd nam drogę zgotował i ze swą wielkością naszą nizkość połączył.“ [1]) Więc: Dla rozbudzenia naszej miłości ku Bogu nic skuteczniej podziałać nie mogło, jak to, że słowo Boże, przez które wszystko się stało, dla naprawy natury naszej samo naturę tę na siebie przyjęło, aby było zarazem Bogiem i Człowiekiem.“ [2])

III.

Idź, i ty czyń podobnie. Podaje się tu reguła okazywania wszelkiego miłosierdzia braciom; 1. aby idąc przez to życie? biedaków i grzeszników leżących na drodze nie mijali obojętnie jak ów kapłan i lewita: „A tak bądźcie miłosierni.“ [3]) „Miłosierdzie nazwę swą wzięło od litowania się nad cudzą nędzą.“ [4]) — „Kto nie jest łaskawym i miłosiernym, chociaż jest duchownym, nie spełnia zakonu Chrystusowego.“ [5]) Abyśmy im świadczyli, o ile zdołamy, duchowne i cielesne dzieła miłosierdzia: „Póki czas mamy, czyńmy dobrze wszystkim, a najwięcej domownikom wiary.“ [6]) — „Człowiecze, miło-

[1]) S. Gregor. M. Moral. libr. 22. c. 13. [2]) S. Thom. Aquin. Contr. Graecos. Armen. c. 5. [3]) Łuk. 6. 36. [4]) S. Isidor. Hispal. De summo bono. libr. 3. c. 60 [5]) S. Hieronym. Reg. Monach. c. 28. [6]) Galat. 6. 10.

sierdzie nad sobą miej: jak chcesz, jak prędko chcesz, aby miłosierdzie było tobie okazane, tak i ty prędko i chętnie okazuj miłosierdzie innemu.“ [1]) 3. Aby, czego sami nie możemy, staraliśmy się za pośrednictwem innych uskutecznić: „Mówiąc z bogaczem, lękaj się potępienia o talent: jeśliś mógł, a za biednymi do niego się nie wstawiał;“ [2]) najbardziej to przez modlitwę uskuteczniać się winno: „Módlcie się jedni za drugimi, abyście byli zbawieni.“ [3]) Więc: Stań się Bogiem dla nieszczęśliwego, naśladując Boga w miłosierdziu; nic tak Boskiego nie ma w człowieku, jak dobrze czynić, chociaż jeden więcej dobrze czyni, a drugi mniej.“ [4])

CZWARTEK.

„I mamy takie ufanie ku Bogu przez Chrystusa.“ *2. Kor. 3. 4.*

I.

Ufanie takie mamy. Jakie ufanie ma Apostoł? 1. Dla siebie i swej posługi zalecenia nie potrzebuje, bo je sobie u ludzi wyrabia: „Poczynamy zasię zalecać samych siebie?“ [5])

---

[1]) 8. Petr. Chrysolog. Serm. 43. [2]) S. Gregor. M. Homil. 9. super Evang. [3]) Jakób. 5. 16. [4]) S. Gregor. Naz. Orat. 7. de paupertate. [5]) 2. Kor. 3. 1.

Oto, czego zawsze unikać winieneś, jeśli tego chwała Boża i dusz zbawienie nie wymaga. „Niech cię nie chwalą usta twoje, ale niech cię chwalą usta bliźniego; bo niebezpieczną jest rzeczą lubować się w sobie, skoro strzedz się mamy wszelkiej chełpliwości.“ [1])—„Zgoła jest rzeczą nierozsądną, bez koniecznej potrzeby, chcieć się chwalić samemu; bo to wszelkiej nagrody pozbawia.“ [2]) 2. Ale i innych ludzi zalecenia nie potrzebuje: „Czy potrzebujemy jako niektórzy listów zaletnych do was albo od was?“ [3]) — Oto, czego krom wymienionych przypadków, również unikać należy, aby ufność nie opierała się na czysto ludzkich podstawach, i aby się roztropnością czysto ludzką i naturalną nie posługiwała. „Ludzki język bardzo często gani co chwalić należy, a chwali coby ganić wypadało; sprawiedliwego w piekło strąca, a bezbożnego aż do nieba wynosi.“ [4]) — „Wielki Boże! na co się przyda pochwała ludzka, gdy ty potępiasz; nie obronią nas ludzie przed sądem twoim, nie zasłonią przed karą przez ciebie wymierzoną.“ [5]) 3. Posłannictwo swoje i po-

[1]) S. August. Tract. 58. in Joann. [2]) S. Chrysost. Homil. 6. de laudibus. s. Pauli. [3]) 2. Kor. 3. 1. [4]) S. Anton. Pad. Serm. Dom. 3. post. Epiphaniam. [5]) S. Augustin. Confess. libr. 10. c. 36.

sługę swoją skutkami i owocami swoimi zalecać należy; Boskie to, nie ludzkie świadectwo, ponieważ te owoce i te skutki tylko łaska Boża sprowadzić może: „Listem naszym wy jesteście, napisanym na sercach naszych, który znają i czytają wszyscy ludzie; oznajmieni, że jesteście listem Chrystusowym, od nas sprawionym i napisanym nie atramentem, ale Duchem Boga żywego, nie na tablicach kamiennych, ale na tablicach serca cielesnych.“ [1]) Oto, jakie ufanie Apostoł o swoich dziełach miał! Więc staraj się, abyś takie o swoich miał: „Chwała ludzka nie pożądana być winna przez dobrze czyniącego, ale iść za dobrze czyniącym, aby ci korzystali, którzy naśladować mogą, co chwalą, aby ten, którego chwalą nie myślał, że oni mu jakiś pożytek przynoszą.“ [2])

II.

Przez Chrystusa. Tej swojej ufności fundamentem Chrystusa Pana Apostoł nazywa i głosi; 1. Ponieważ Ewangelię Chrystusa, owszem samego Chrystusa przepowiadał i stąd dzieła Boże sprawował: „W Chrystusie Jezusie przez Ewangelię jam was urodził.“ [3])

[1]) 2. Kor. 3. 2. 3. [2]) S. August. De serm. Dom. in monte libr. 1. [3]) 1. Kor. 4. 15.

„Powaga Ewangelii zjednała sobie umysły ludzi najuczeńszych.“ [1]) — Ewangelia i Chrystus sam nauczył go ani się lękać, ani spodziewać czegoś od ludzi. „Ewangelia jako zwierciadło prawdy nikomu nie pochlebia, nikogo nie łudzi; takim w niej każdy siebie znajdzie, jakim był, aby i z obawy nie drżał, gdzie nie ma obawy, i nie weselił się, gdy coś złego zrobił.“ [2]) 2. Ponieważ od Jezusa Chrystusa otrzymał to posłannictwo i tę posługę: „Sługa Jezusa Chrystusa, powołany Apostoł, odłączony na Ewangelię Bożą, którą był przedtem obiecał przez Proroki swoje w Pismach Świętych o Synu swoim,—przez którego wzięliśmy łaskę i apostolstwo ku posłuszeństwu wiary między wszystkimi narody dla imienia jego.“ [3]) — A wszystko z Boga, który nas z sobą pojednał przez Chrystusa, i dał nam urząd jednania, albowiem Bóg był w Chrystusie, świat z sobą jednając, nie przyczytając im grzechów ich, i włożył na nas słowo zjednania. Miasto Chrystusa tedy poselstwo sprawujemy.“ [4]) 3. Ponieważ dla uskutecznienia tego dzieła otrzymał od Chrystusa łaskę i ducha: „Nie iżbyśmy byli do-

[1]) S. Augustin. Contr Faust. libr. 3 c 2. [2]) S. Bernard. Serm. 1. de 7. panibus. [3]) Rzym. 1. 1—6. [4]) 2. Kor. 5 18. 19. 20.

stateczni sami z siebie coś myślić jako sami z siebie; ale dostateczność nasza z Boga jest, który też uczynił nas godnymi sługami nowego testamentu.“ [1]) Oto fundament, na którym się opiera ufność Apostoła, i ten jeno fundament prawdziwie mocny jest. Więc ten sobie wybierz, i na nim oprzej nadzieję swoję, o której wtedy prawdziwie powiedzieć będzie można:—„Nadzieja jest jako filar, który podtrzymuje całą budowlę duchowną.—Nadzieja, to kotwica duszy, bezpieczeństwo jej zapewniająca. — Nadzieja, to drogi i pożądany kamień.“ [2])

III.

Ku Bogu. Apostoł ufa: 1. że jak Bóg to dzieło zapoczątkował sam przez się i wykonał, tak zachowa je i do końca doprowadzi: „Mając ufność o tym samym, iż który począł w nas dobrą sławę, wykona aż do dnia Jezusa Chrystusa.“ [3]) — „Gdy Pan mówi: Bojaźń moją dam w serce ich, aby ode mnie nie odstępowali; jakby mówił: Taką będzie bojaźń moja, jaką dam w serce ich, iżby przy mnie zawsze trwali.“ [4]) 2. Aby Bóg, jak Mojżesza z powodu starego zakonu uwielbił,

[1]) Ibid. 3. 5. 6. [2]) S. Laurent. Justin. De casto connub. c. 14. [3]) Filip. 1. 6. [4]) S. Augustin. De bono perseverant. c. 2.

chociaż ten zakon na literze polegał i swoich przestępców śmiercią karał, do żywota nikogo wprowadzić nie mógł; tak i jego sługę nowego zakonu, który jest duchem i żywotem, tem bardziej uwielbił: „A jeślić posługiwanie śmierci literami wyrażone na kamieniach, było w chwale; tak iż synowie Izraelowi nie mogli patrzeć na oblicze Mojżeszowe dla chwały oblicza jego, która niszczeje: jakoż nie więcej posługiwanie ducha w chwale będzie?“ [1]) 3. Aby Bóg dla Ewangelii trwającej dał mu też chwałę trwałą, gdy chwała Mojżeszowa przeminęła ze starym testamentem: „Bo jeśliż, co niszczeje, w chwale jest; daleko więcej co trwa jest w chwale.“ [2]) Po tem Apostoł wnioskuje: „Mając tedy taką nadzieję, wielkiej ufności używamy,“ [3]) dziwnem to nie jest; bo taka ufność dodaje ducha i mocy do działania. Więc i ty się o taką ufność staraj do działania odpowiednio do stanu swego: „Nadzieja ku wieczności umysł podnosi, i dla tego żadnych nieszczęść zewnętrznych nie odczuwa;“ i: „Tem nadzieja w Bogu staje się silniejszą, im kto więcej dla Boga wycierpiał.“ [4])

[1]) 2. Kor. 3. 7. 8. [2]) 2. Kor. 3. 11. [3]) 2. Kor. 3. 12. [4]) Gloss. ord. Moral. libr. 6. c. 13. — libr. 10. c. 12.

PIĄTEK.

„Nie literą, ale duchem.“ *2. Kor. 3. 6.*

I.

Nie literą, ale duchem. Ewangelia nowego zakonu i kościół Chrystusa przewyższają doskonałością zakon stary i synagogę trojako; 1. doskonałością nauki, którą Zbawiciel objawił nam daleko więcej i większe tajemnice; inne jaśniej wyłożył, prawd o wiele więcej i głębszych nas nauczył; tak, że stare przymierze poprzedziło jako cień, nowe zaś przymierze zajaśniało w całej pełni. „Pomiędzy wszystkiemi księgami, które się w Piśmie świętem zawierają, Ewangelia słusznie pierwsze miejsce zajmuje. Co bowiem zakon i prorocy zapowiadali to w Ewangelii się spełniło.“ [1]) Wszędzie kościół głosi prawdę, jest lampą, światło Chrystusa noszącą.“ [2]) 2. Prawem, którem Zbawiciel doskonałość starego prawa utwierdził, i rady ewangeliczne zalecił. „W trzech Ewangeliach dary cnoty czynnej, jaśnieją, w Ewangelii zaś św. Jana spekulatywnej, kontemplatywnej dla tych, którzy się poznać na tem są zdolni.“ [3]) — „Nowy zakon jest zakonem pobożności, mi-

[1]) S. August. De consensu Evang. libr. 1. c. 1. [2]) S. Iren Adv. haeres.. 1. 5. c. „*Omnes.*“ [3]) S. Augustin .De consens. Evangel. libr. . 4. c. 10.

łości i łaski; stary zaś zakon był zakonem bojaźni, rygoru i śmierci.“ [1]) 3. Sakramentami i ofiarą Mszy świętej, w których się wszystko zamyka, co się odnosi do czci Bożej i wiecznego zbawienia ludzkiego: „Albowiem zakon mając cień przyszłych dóbr, nie sam obraz rzeczy, na każdy rok temiż samemi ofiarami, które ofiarują ustawicznie, nigdy nie może doskonałymi uczynić przystępujące.“ [2]) Jakaż-to wielka łaska, żeśmy się nie w starym, ale w nowym testamencie, narodzili i wychowali; lecz i jakaż niewdzięczność, jeśli nie według Ewangelii żyjemy! Więc: „Całem sercem ku Ewangelii się zwracajmy, na żadną inną stronę się nie przechylając.“ [3])

II.

Nie literą, ale duchem. Kościół doskonalszą także posługę ma w nowym zakonie, niż synagoga w starym, i to trojako: 1. Ponieważ kapłani i lewici starego testamentu różnemi ceremoniami Bogu poświęcani byli, kapłani kościoła zaś właściwym Sakramentem poświęcają się i ordynują: „Jeśliby kto rzekł, że kapłaństwo, czyli święta ordynacya nie

[1]) S. Dionys. Carthus. super Epist. ad Hebr. c. 12. [2]) Żyd. 10. 1.. [3]) S. Augustin. Tract. 12. in Joan.

jest prawdziwie i właściwie Sakramentem, od Chrystusa Pana ustanowionym; — niech będzie wyklęty.“ [1]) 2. Ponieważ owi „literę“ i „śmierć“ i „potępienie“ oznajmiać mogli, ci zaś ducha, żywot i wieczną szczęśliwość odpowiednimi środkami przygotowują i władzę mają. „Ale kapłaństwo, że od tegoż Pana Zbawiciela naszego ustanowione jest, że Apostołom i ich następcom dana została władza poświęcania, ofiarowania i udzielania ciała i krwi Chrystusowej, jak również odpuszczania grzechów i zatrzymywania, Pismo święte pokazuje i podanie katolickiego kościoła zawsze tak nauczało.“ [2]) 3. Ponieważ tamci ofiary wprawdzie owoców i zwierząt poświęcać mogli, ci zaś ofiarują samego baranka niepokalanego, Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. „Jeśliby kto rzekł, że onemi słowy: *„To czyńcie na pamiątkę moją,“* Chrystus nie ustanowił Apostołów kapłanami; albo że nie poświęcił, aby oni i inni kapłani ofiarowali ciało i krew jego; niech będzie wyklęty.“ [3]) Skutki zaś tej posługi Apostoł opisuje: „A my wszyscy odkrytem obliczem na chwałę Pańską w zwierciadle patrząc, w toż wyobra-

[1]) Concil. Trid. Sess. 23. c. 3. [2]) Ibid. cap. 1. [3]) Ibid. Sess. 22. can. 2.

żenie przemienieni bywamy z jasności w jasność, jako od Ducha Pańskiego;“ [1]) z jasności wiary w jasność usprawiedliwienia, z jasności usprawiedliwienia w jasność doskonałości, z jasności doskonałości w jasność błogości i widzenia Boga, przez łaskę i Ducha Chrystusowego, którego żywymi członkami jesteśmy. Więc ceń to wedle jego wartości i kapłanów wedle ich godności: „Jakże wielkiej czci, jak wielkiego poważania godni są kapłani! Ziemię zamieszkują i na niej przebywają, ale im powierzono, aby to co w niebie jest rozdawali; im dano władzę, której z woli Boga ani Aniołowie nie mają, ani Archaniołowie.“ [2])

III.

Nie literą, ale duchem. Litera *„niszczeje,“* a duch *„trwa:“* Przymierze nowe wyższe jest od starego i trwaniem; albowiem: 1. stare się skończyło, jak tylko nowe nastało. „Tak wówczas od prawa do Ewangelii, od Synagogi do kościoła, od wielu ofiar do jednej ofiary, którą Bóg jest, widoczne stało się przejście, iż, za zesłaniem przez Pana ducha, zasłona rozdarła się nagle przemocą.“ [3]) 2. Stare przy-

[1]) 2. Kor. 3. 18. [2]) S. August. De Sacerdotio libr. 3. [3]) S. Leo M. Serm. 17. de Pass.

mierze ciągle się wzmagając do Ewangelii jakby do swego kresu dążyło, i swoją doskonałość w niej znalazło; Ewangelia zaś doskonała i w sobie skończona, do żadnego innego nie zmierza. „Niechajże was tedy nikt nie sądzi w pokarmie albo w piciu, albo w części dnia świętego, albo w nowie, albo szabbatów, które są cieniem rzeczy przyszłych, a ciało Chrystusowe.“ [1]) — „Ofiary ofiarowane bywają, które nie mogą wedle sumienia doskonałym uczynić służącego Bogu, gdyż są tylko w pokarmach i w napojach, i w różnych omywaniach, i sprawiedliwościach ciała aż do czasu naprawienia stanowione.“ [2]) 3. Stare przymierze określone i oznaczone, a Ewangelia na zawsze ustanowiona i wieczna jest: „Kościół nigdy się nie starzeje, zawsze jest rzeźki; obalony być nie może, ani osłabiony i zepsuty.“ [3]) — „Na wieki ma królować z Chrystusem, jest ziemią błogosławionych, ziemią żyjących.“ [4]) Zawnioskować więc potrzeba z Apostołem: „Bo jeśliż co niszczeje w chwale jest, daleko więcej co trwa, jest w chwale.“ [5]) Więc: „Ktoby zakon Mojżeszów wzgardził, bez wszelkiego miło-

[1]) Kolos. 2. 16. 17. [2]) Żyd. 9. 9. 18. [3]) S. Joan. Damasc. Parall. libr 2. c 14. [4]) S. Augustin. De doctr. christ. libr. 3. c. 34. [5]) 2. Kor. 3. 11.

sierdzia za świadectwem dwu albo trzech umiera: jakoż mniemanie daleko sroższe zasłuży karania, któryby Syna Bożego podeptał, i krew testamentu, przez którą był poświęcony, pokalaną być rozumiał, i ducha łaski zelżył?“ [1])

SOBOTA.

„Mając tedy taką nadzieję, wielkiej ufności używamy.“ *2. Kor. 3. 12.*

I.

Wielkiej ufności używamy. Rozważ ufność św. Pawła. Apostoł dla swego posłannictwa od Chrystusa Pana otrzymanego, dla swojej Boskiej posługi i jej Boskich iście skutków działał z wielką ufnością, głównie trzy rzeczy; 1. wszelką ufność na sobie samym opartą albo na czem innem zupełnie odrzucił. „Tak niechaj człowiek o nas rozumie, jako o sługach Chrystusowych, i szafarzach tajemnic Bożych. Tu już szukają między szafarzami, aby który nalezion był wiernym. Ale mnie to jest najmniejsza, żebym był od was sądzony, albo od dnia ludzkiego, lecz ani sam siebie sądzę. Albowiem się w niczem nie czuję, ale nie

[1]) Żyd 10. 28. 29.

w tem jestem usprawiedliwion, a który mię sądzi Pan jest.“ [1]) 2. Ani ze strony siebie samego, ani ze strony innej nie kierował się obawą żadną. „Któż jest tak wytrwały, tak niepokonany, aby mógł naśladować cierpliwość św. Pawła? Nie dwa razy po siedem lat, ale przez całe życie służył oblubienicy Chrystusa, nietylko ciężar dnia i upalenia niósł cierpliwie, ale i tysiące pokus natarczywych; już to razami, już kamieniami był bity i tłuczony, walczył ze zwierzętami i z bałwanami morskimi, pośród walk nie wyrzekał, nie sarkał, ale się weselił, owce zbłąkane do owczarni Chrystusowej przywodził, zły duch miał w nim przeciwnika wielkiego.“ [2]) 3. Jedynie na Panu i jego Duchu polegając i na wolnej sprawie Ewangelii, wykazał z całą swobodą i mocą wszystko, co się odnosiło do jego posługi tyczącej się powołania: „A Pan jest Duch, a gdzie Duch Pański, tam wolność.“ [3]) Całe jego życie i śmierć sama głoszą, jakiej i jak wielkiej używał ufności. Paweł ląd i morze, Grecyę i Barbaryę całą zgoła, jaka jest pod niebem, krainę, jakby latając obszedł, ciernie grzechów wszędzie

[1]) 1. Kor. 4. 1. 5. [2]) S. Chrysost. Homil. 1. de Laudibus. s. Paulin. [3]) 2. Kor. 3. 17.

wyrywał, słowo pobożności zasiewał, błędy tępił, prawdę wpajał, ludzi w aniołów przemieniał, z paszczy złego ducha grzeszników wyrywał.“ [1]) Więc: „Ta jest prawdziwa ufność człowieka, aby nie na sobie, ale się na Panu swoim opierał.“ [2])

II.

Wielkiej ufności używamy. Podobna jest ufność Świętych; 1. albowiem tęż samą podstawę ma. „Bo jesteśmy synowie Świętych, i żywota onego czekamy, który Bóg da tym, którzy wiary swej nigdy nie odmieniają od niego.“ [3]) 2. Tym samym zajmuje się testamentem, dla tego tenże Apostoł wszystkich wiernych upomina: „Mając tedy bracia ufność do wejścia Świątyni we krwi Chrystusowej, którą drogę wam poświęcił nową, i żywą przez zasłonę, to jest, ciało swoje, i kapłana wielkiego nad domem Bożym; przystąpmy z prawdziwem sercem w zupełności wiary, pokropieni na sercach od sumienia złego, i omyci na ciele czystą wodą, trzymajmy wyznanie nadziei naszej nie chwiejące się; boć wierny jest który obiecał, i przypatrujmy się jedni drugim ku pobudzeniu miłości i do-

[1]) S. Chrysost. l. c. [2]) S. Bernard. Serm. 3. de Annunt. B. M. V. [3]) Tob. 2. 18.

brych uczynków.“ [1]) 3. Do tegoż zmierza celu! — „Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarę zachował. „Naostatek odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości, który mi odda Pan sędzia sprawiedliwy w on dzień, a nie tylko mnie, ale i tym którzy miłują przyjście jego.“ [2]) Więc: „Przepasawszy biodra umysłu waszego, trzeźwymi będąc doskonale miejcie nadzieję o łasce, którą wam ofiarują, przez objawienie Chrystusa Jezusa, jako synowie posłuszeństwa, nie przypodobając się przeszłym pożądliwościom nieumiejętności waszej, ale według onego który wezwał Świętego, i wy bądźcie Świętymi we wszelakiem obcowaniu.“ [3])

III.

Wszelkiej ufności używamy. Ucz się, co Apostoł uczynił i radził, od samych grzeszników, którzy w rodzaju swoim wielkiej także ufności używają; 1. na najlichszej podstawie oparci, to jest na bogactwach ziemskich, na mocach światowych, zaszczytach ludzkich, umiejętnościach i sztukach naturalnych. „Kto ufa w myślach swoich, niezbożnie czyni.“ [4])

---

[1]) Żyd. 10. 19. 24. [2]) 2. Tym. 4. 7. 8. [3]) 1. Piotr. 1. 13. 14. 15. [4]) Prov. 12. 2.

„Kto ufa w sercu swojem głupi jest.“ [1]) „Przeklęty człowiek, który ufa w człowieku.“ [2]) „Kto ufa w bogactwach swoich, upadnie.“ [3]) „Bo nie w mnóstwie jest moc twoja Panie! ani w siłach końskich jest wola twoja, ani się pyszni od początku podobali tobie, ale pokornych i cichych zawsze ci się modlitwa podobała.“ [4]) 2. Cele mają bardzo liche, aby przez krótki czas pobłażali swoim żądzom przewrotnym i im służyli. O takich Apostoł Juda Tadeusz mówi: „Albowiem wtrącili się niektórzy ludzie — niezbożni, którzy Boga naszego łaskę obracają w rozpustność. Ci ciało plugawią, i zwierzchność odrzucają, i majestat bluźnią. — Spólnie biesiadujący bez bojaźni samych siebie pasący, obłoki bezwodne, które od wiatrów tam i sam unosone bywają, drzewa jesienne, nieżyteczne, dwakroć pomarłe, wykorzenione, wały srogie morskie, przez piany zelżywości swoje wyrzucające, gwiazdy błąkające się, którym burza ciemności na wieki jest zachowana.“ [5]) Ale Duch święty nadmienia o nich w piekle tak mówiących: „Przeminęło ono wszystko jako cień, i jako poseł przebiegający; — tak-

[1]) Prov. 28. 26. [2]) Jer. 17. 5. [3]) Judyt. 9. 16 [4]) Jud. 4. 8. 12. 13.

żeć i my narodziwszy się, wnet eśmy być przestali."[1]) 3. Wszystko trudne podejmujący i wykonujący: Czuwania, prace, uciski, bóle, niebezpieczeństwa i wszelkiego rodzaju nędze, dopóki wreszcie sami ze wszystkiemi usiłowaniami swemi nie wpadną w zgubę wieczną. Wyznać i to potępieni niegdyś będą musieli mówiąc: „A tak zbłądziliśmy z drogi prawdziwej, i nie świeciła nam jasność sprawiedliwości, i słońce rozumienia nie weszło nam. Napracowaliśmy się na drodze nieprawości zatracenia, i chodziliśmy drogami trudnemi; a drogi Pańskiej nie znaliśmy."[2]) Więc zapamiętaj owe słowa Psalmisty Pańskiego: „Grzesznik ujrzy i będzie się gniewał, będzie zgrzytał zębami swymi, a będzie schnął, żądza niezbożnych zaginie,"[3]) i czyń to, do czego Apostoł nawołuje Filipensów: „Przetoż najmilsi moi, jakoście zawsze posłuszni byli, nietylko jako przy mojej bytności, ale teraz daleko więcej w niebytności mojej, z bojaźnią i ze drzeniem zbawienie wasze sprawujcie."[4])

---

[1]) Mądr 5. 9. 13. [2]) Sap. 5. 6 7. [3]) Ps. 111. 10. [4]) Filip. 2. 12.

SPROSTOWANIE OMYŁEK.

strona	*jest*	*być powinno*
36.	aż będzie	aż będziecie
53.	tak	aby tak
88.	gdybyśmy	gdyśmy
99.	an	a i
99.	pognęi	pognębia
122.	Boską	Boska
125.	się	cię
128.	większe	większy
131.	Ponieważ	ponieważ
133.	umocnia	umacnia
147.	Chrystksie	Chrystusie
177.	omania	omamia
189.	niezgodny	niezgody
212.	nie	„
251.	gorącej	goręcej
254.	nieruchome	ruchome
280.	uważal	uważać
306.	niech	niech będzie
310.	przed	przez
312.	próżno	późno
334.	nasze	wasze.
358.	contempt.	contempl.
360.	Paulinns	Paulinus.
366.	ciritate	civitate
371.	i człowiekiem	z człowiekiem,
380.	ile	ile razy
383.	jak	tak
395.	cię	się
401.	Hoil.	Homil.
415.	gedne	godne

SPIS RZECZY.

str.

1. Uroczystość zesłania Ducha Świętego czyli Zielonych Świątek. (Pięćdziesiątnica). O zesłaniu Ducha św. 5
   Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.
2. Niedziela I. po Zielonych Świątkach. O miłosierdziu i wyrozumiałości 40
   Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.
3. Niedziela II. po Zielonych Świątkach. O wezwaniu na wielką wieczerzę 72
   Poniedziałek. - Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.
4. Niedziela III. po Zielonych Świątkach. O zgubionej owcy i drachmie 105
   Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.
5. Niedziela IV. po Zielonych Świątkach. O obfitym połowie ryb. 138
   Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.
6. Niedziela V. po Zielonych Świątkach. O sprawiedliwości i pojednaniu z bratem. 173
   Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

str.

7. Niedziela VI. po Zielonych Świątkach. O nakarmieniu około czterech tysięcy ludzi 201
Poniedziałek.— Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

8. Niedziela VII. po Zielonych Świątkach. O fałszywych prorokach 233
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

9. Niedziela VIII. po Zielonych Świątkach O niesprawiedliwym włódarzu. 268
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

10. Niedziela IX. po Zielonych Świątkach. O zburzeniu Jerozolimy 302
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

11. Niedziela X. po Zielonych Świątkach. O Faryzeuszu i celniku 340
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

12. Niedziela XI. po Zielonych Świątkach. O uzdrowieniu głuchoniemego. 372
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

13. Niedziela XII. po Zielonych Świątkach. O miłosiernym Samarytaninie. 405
Poniedziałek.—Wtorek.—Środa.—Czwartek.—Piątek.—Sobota.

14. Sprostowanie omyłek 444

KSIĘDZA ANTONIEGO CHMIELOWSKIEGO

prace poprzednio drukowane.

1. Ćwiczenia duchowne. Kraków. 1904 r. cena 1 rb. z drzeworytem św. Ignacego Lojoli.
2. Droga krzyżowa, na czternaście stacyj rozłożona. Warszawa. 1905 r. cena 20 kop.
3. Ewangelie na niedziele i święta całego roku, w oprawie z drzeworytami. Warszawa. 1897 r. c. 50 kop.
4. Homilie na niedziele i święta całego roku. Warszawa. 1895 r. cena 2 rb.
5. Historya Biblijna Starego testamentu dla szkół. Warszawa. 1905 r. cena 1 rb. w oprawie.
6. Historya Święta Starego testamentu dla dzieci. Częstochowa. 1883 r. cena 20 kop.
7. Historya Święta Nowego testamentu dla dzieci. Częstochowa. 1883 r. cena 15 kop.
8. Kapłan i cnota czystości. Warszawa 1908 r. Cena 75 kop. w oprawie ozdobnej. str. 348.
9. Kazania o rzeczach ostatecznych. Wydanie drugie. Warszawa. 1894 r. cena 1 rb. z drzeworytem.
10. Kazania o dobrych uczynkach. Warszawa. 1880 r. c. 1 rb.
11. Kazania na niedziele i święta całego roku. 2 tomy. Kraków. 1880 — 1882 r. cena 5 rubli.
12. Kazania Wielkopostne. Z drzeworytem. Kraków. 1893 r. cena 1 rb.

13. Kazanie o dwojakim kościele. Z drzeworytem. Warszawa. 1884 r. cena 1 rb.
14. Konferencye o cnotach teologicznych. Warszawa, 1908 roku. c. 75 k. w ozdobnej oprawie. str. 366.
15. Kazania o chwalebnej Eucharystyi. Z drzeworytem. Warszawa. 1884 r. cena 2 rb.
16. Kazania na uroczystości Świętych Apostołów i Ewangelistów. Z drzeworytami i życiorysami. Warszawa. 1895 r. cena 1 rb.
17. Kazania przygodne, na uroczystości Świętych Męczenników, Biskupów, Wyznawców, Panien, Wdów. Warszawa. 1902 r. cena 2. rb. Z drzeworytami.
18. Konferencye o rzeczach ostatecznych. Warszawa. 1883 r. cena 75 kop.
19. Konferencye o sprawie zbawienia. Na Wielki Post bardzo przydatne. Warszawa. 1894 r. cena 1 rubel 80 kop. Z drzeworytami.
20. Konferencya o gorliwości kapłańskiej. Włocławek. 1897 r. cena 5 kop.
21. Konferencya o pożytkach utrapień. Włocławek. 1897 r. cena 5 kop.
22. Krótki rys historyi kościelnej, dla szkół. Z drzeworytami. Waszawa. 1904 r. cena 1 rb. W oprawie.
23. Kwiateczki duchowne Blozyusza z drzeworytami. Warszawa. 1889 r. cena 1 rb. Wydanie drugie 1904 roku.
24. Maksymy św. Ignacego Lojoli. Z drzeworytami. Warszawa. 1886 r. cena 1 rb. 50 kop.
25. Manna niebieska, książka do nabożeństwa dla młodzieży katolickiej. Warszawa. 1897 r. cena 1 rb.
26. Męka Pana naszego Jezusa Chrystusa. Z punktu historycznego i archeologicznego. Z drzeworytem. Warszawa. 1905 r. cena 1 rub. W oprawie.
27. Nauki na niedziele i święta całego roku. Po trzy nauki na każdą niedzielę i święto. Trzy tomy. Z drzeworytem. Warszawa. 1887, 1892, 1893. cena 6 rub.
28. O prawdziwej skrusze serca. Warszawa. 1891 r. cena 20 kop. Z drzeworytem.
29. O cnotach, książka do nabożeństwa, rozmyślania, rekolekcyj. Z obrazkami. Warszawa. 1900 r. cena 50 kop.
30. O Trzech przybytkach, książka ascetyczna, Warszawa, 1903 r. cena 50 kop. W oprawie.

31. Pamiątka rekollekcyj. Częstochowa. 1883 r. cena 20 kop.
32. Podręcznik do rozmyślań i kazań w oprawie, z drzeworytami. cena 1 r. 50 kop. Warszawa. 1908 r. Tom 1. 2. 3 i 4.
33. Pokuta i jej warunki. Petersburg 1908 r. cena 75 kop. w oprawie ozdobnej, str. 360. z drzeworytem.
34. Rekollekcye dla kapłanów i zakonników. Z drzeworytem św. Ignacego Lojoli. Kraków. 1889 r. cena 1 rb.
35. Rekollekcye kapłańskie trzydniowe. Z drzeworytami. Warszawa. 1901 r. cena 1 rb. w oprawie.
36. Rozmyślania o cnotach teologicznych. Warszawa, 1908 roku w oprawie, cena 50 kop. str. 145.
37. Rozmyślania o pokucie i jej warunkach. Petersburg 1908 r. Cena 75 kop. w oprawie. str. 374.
38. Sam na sam z Bogiem, książka ascetyczna z drzeworytami. Warszawa. 1905 r. cena 1 rb. w oprawie.
39. Skarb duszy, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa, 1897 r. cena 1 rb. 50 kop.
40. Trzy przybytki, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa, stron 1148. 1903 r. cena 2 ruble bez oprawy.
41. U stóp Trójcy Świętej, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa. 1903 r. cena 1 rb.
42. Wobec Boga, książka do nabożeństwa, z ładnym obrazkiem Matki Boskiej na początku. Kraków. 1896 r. cena 1 rb.
43. Zachęta do doskonałości, książeczka ascetyczna. Warszawa. 1895 r. cena 15 kop.
44. Życie według wiary i rozumu, książka ascetyczno-dydaktyczna. Z drzeworytami. Warszawa. 1890 r. cena 1 rb. 50 kop.
45. Życiorys Arcybiskupa Stanisława Karnkowskiego. Z listami tegoż Arcybiskupa. Warszawa. 1885 r. cena 1 rb. Z drzeworytem Arcybiskupa.
46. Żywot świętego Leonarda, Wyznawcy. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
47. Żywot świętego Antoniego Padewskiego. Częstochowa. 1883 r. cena 15 kop. Z nabożeństwem do ś. Antoniego.
48. Żywot świętego Aleksandra męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
49. Żywot świętego Józefa Oblubieńca N. M. P. Częstochowa, 1883 r. cena 5 kop.
50. Żywot świętego Kazimierza, Królewicza Polskiego. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.

51. Żywot świętego Stanisława, biskupa i męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
52. Żywot świętego Wiktora, papieża i męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
53. Żywot świętej Emilii, panny i męczenniczki. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
54. Żywot świętej Natalii, panny i męczenniczki. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
55. Żywot Małgorzaty Bosko. Warszawa. 1893 r. cena 50 kop. Z drzeworytem.
56. Żywot świętego Franciszka Salezego. Z drzeworytem. Warszawa. 1901 r. cena 20 kop.
57. Żywot świętej Joanny Franciszki Fremiot de Chantal. Warszawa. 1901 r. cena 20 kop. z obrazkiem tej Świętej.
58. Żywot świętego Ignacego Lojoli. Z drzeworytem. Kraków. 1890 r. cena 15 kop.
59. Życiorys ks. Jana Dymitra Solikowskiego, Arcybiskupa Lwowskiego. Kraków. 1890 r. cena 15 kop. Z testamentem tegoż Arcybiskupa.
60. Żywot świętego Krzysztofa, Męczennika. Z drzeworytami. Warszawa. 1904 r. cena 20 kop.

Powyższe książki są do nabycia w drukarni Synów Stanisława Niemiry, Plac Warecki 4, oraz w księgarniach warszawskich i prowincyonalnych.

OCENA KSIĄŻEK KS. ANTONIEGO CHMIELOWSKIEGO.

1. *Patiss Jerzy ks.* T. I. **Podręcznik do rozmyślań i kazań na niedziele całego roku.** Spolszczył *ks. Antoni Chmielowski.* M. Ś. T. Warszawa-Petersburg. 1907. Druk Synów St. Niemiry. Plac Warecki 4. str. 460 + 4. Cena rb. 1. kop. 50 tom 1.

„Autor licznych dzieł ascetycznych, oryginalnych i podanych w tłumaczeniu z obcych języków, ks prałat Antoni Chmielowski rozpoczął wydawnictwo znanego dziełaJezuity J. Patissa: „*Materiae Concionum...*“ w polskim przekładzie. Tłumaczenie to ks. Chmielowski zaopatrzył „w słowo wstępne.“ (str. 7 — 9). Zaznajamia przedewszystkiem czytelnika z układem niniejszego dzieła. Wprawdzie tytuł brzmi: „*Podręcznik do rozmyślań i kazań na niedziele całego roku,*“ lecz jest-to raczej zbiór rozmyślań na każdy dzień w tygodniu, ułożony w ten sposób, iż „pierwsze dni tygodnia: poniedziałek, wtorek i środa, obejmują zwykle Ewangelię; następne zaś, czwartek, piątek i sobota, lekcyę każdej niedzieli.“ Przytem każde rozmyślanie składa się z 3 punktów, a na końcu każdego punktu umieszczono zastosowanie praktyczne tego, co wyjaśnionem zostało.

Nadto w „*słowie wstępnem*“ tłumacz daje wskazówki, jak z zebranego materyału można skorzystać i przy opracowaniu kazań. Przypomina, iż ks. J. Patiss nietylko zebrał i objaśnił odnośne teksty Pisma św., lecz umieścił też zastosowane ściśle do materyi cytaty z pism Ojców Kościoła. To też słusznie wnioskuje ks prałat Chmielowski, iż z tej książki czytelnik osiągnie miły pokarm duchowy na każdy dzień dla siebie, a jeśli jest kapłanem zdobędzie zdrowy i jędrny obrok dla owieczek swemu pasterstwu powierzonych.

Niniejszy tom obejmuje czas od 1. Niedzieli Adwentu do Niedzieli Zapustnej (Pięćdziesiątnicy) włącznie, czyli 106 rozmyślań.

Mając na uwadze znaczenie praktyczne tej pracy, ks. Antoni Chmielowski dołączył „*Dodatek dla ułatwienia rozmyślań z tej książki*" str. 421—448. Podał tu złote myśli ŚŚ. Pańskich o rozmyślaniu, modlitwy przed i po rozmyślaniu; piękne wstępy ogólne, akty strzeliste po rozmyślaniu; niektóre modlitwy odpustowe i t. p.

Pracę tę dedykował Sz. Tłumacz Alumnom Akademii Duchownej Rzymsko-Katolickiej w Petersburgu, gdzie pracuje jako Kapelan, czyli Kierownik duchowny. Tem też tłumaczy się dołączona lista Alumnów Akademii z r. 1907 i 1908; dodane fotografie gmachu i kaplicy akademickiej, oraz wizerunku Grzegorza XVI Papieża, za którego Akademia założona została w Petersburgu 1842 roku.

Wydanie to staranne, na pięknym papierze i wyraźnym drukiem wykonane, zasługuje na uwagę naszego Duchowieństwa, a nawet dla osób świeckich książka ta może być podręcznikiem do rozmyślań treściwych i gruntownych o Słowie Bożem." *X. C. S.*

(*Bibljoteka Dzieł chrześcijańskich* za Czerwiec 1908 r. N. 6).

* * *

2. *Ks. Antoni Chmielowski.* **Konferencye o cnotach teologicznych.** Warszawa-Petersburg, 1908 r. Stron 366. Cena w oprawie 75 kop.

„Zapewne niejeden z naszych konferencyonistów z niemałym trudem i kłopotem szukał między zagranicznemi wydawnictwami podręcznika do przemowień, tych zwłaszcza, które systematycznie i w pewnym porządku prowadzić trzeba. Sam też Szanowny Autor—Pater Spiritualis—Rzymsko-Katolickiej Akademii Duchownej w Petersburgu, czując ten częsty brak odpowiedniego na naszej niwie — materyału — wydaje, stosunkowo bardzo tanio, na dobrym papierze, sumiennie wykonczony podręcznik do konferencyj: „*O cnotach teologicznych.*"

Konferencyj jest 28; przypatrzmy się pokrótce ich treści. Są-to przemowienia przeważnie rekolekcyjne do Alumnów Akademii. „*Omnis Mater.*" „Jak Samarytanin, o którym mó-

wi Ewangelia, wie Pan dobrze, że często z powyższemi [illegible] się niebezpieczeństwa, szatan, napada [illegible] na nas zwierzęta, [illegible] nas na ziemię, poranił i na brzegu drogi zostawił. [illegible] się więc nad nami Zbawiciel i przywołany na ratunek [illegible] nalał i uleczył nas - a tą oliwą są właśnie *rekolekcye*." str. 113.

Siedem jest tu konferencyi o *cnotach teologicznych*, po nich następuje szereg innych konferencyj, jak np. „O Eucharystyi i Papiestwie. Jestto konferencya wygłoszona z okazyi kongresu Eucharystycznego w Metzu. Ks. Konferencyonista z całym zapałem wyzyskuje tę okoliczność i w słowach pełnych wiary i przywiązania do widzialnej Głowy Kościoła woła: *„Jezus Eucharystyczny nie mówi, jeno milczy - ale Papież mówi, osobliwie o Eucharystyi."* A Jezus wtedy jakby to daje: *„Ipsum audite."* „Jego słuchajcie!"

Ks. Mikołaj Biernacki.

(Przegląd Katolicki № 49. 1908 r.)

* * *

3. *Ks. Antoni Chmielowski.* Mag. św. Teologii. **„Rozmyślania o cnotach teologicznych.** Warszawa-Petersburg 1908 r. stron 145. Cena w oprawie kop. 50.

„Dobra książka, uważnie czytana - pisze Autor str. 25 - nie tylko nas objaśnia, na czem nietykalność wiary polega, ale i znakomicie tę wiarę zasila, pobudza i ożywia. Podobnież rozmyślanie o rzeczach Bożych, rzeczach ostatecznych, kwiat nasz przypominając, myśl do nieba podnosi, oblubioną nagrody pociąga wiarę ogrzewa." Rzeczywiście, to zdanie, wypowiedziane mimochodem, wcale nie dla osobistej reklamy, da się jednak w zupełności zastosować do pracy Szanownego Autora. Są-to rozmyślania o *Wierze, Nadziei i Miłości*. Rozmyślań o wierze jest pięć: 1. Powołanie do wiary, 2. Dzieł wiary, 3. Obowiązki względem wiary. 4. Nietykalność wiary 5. Przyczyny niedowiarstwa. Dalej następują rozmyślania o Nadziei, tych jest siedem, wreszcie o Miłości, a tych - 14.

Z treści rozmyślań czytelnik odczuwa, że są one głównie przeznaczone dla kapłanów i alumnów stanu duchownego, nie mniej jednak i dla wszystkich ludzi dobrej woli mogą być bardzo pożyteczne. Od 104 stronicy Czcigodny Autor umieścił na ostatnich 32 stronach wyjątki z dzieł Ojców Kościoła i Mistrzów życia duchownego, dotyczących materyi cnót po-

wyższych. Pracę tę ks. Chmielowskiego polecamy wszystkim, a szczególniej młodzieży duchownej."

Ks. Mikołaj Biernacki.

(„Przegląd Katolicki." № 49. 1908 r.)

* * *

Ks. Antoni Chmielowski. **Rozmyślania o pokucie i jej warunkach.** Petersburg 1908 in 8-a str. 374. cena w oprawie 75 kop.

Samo nazwisko ks. prałata *Chmielowskiego*, dobrze zasłużonego na polu naszej literatury religijno-ascetycznej, daje rękojmię, że „*Rozmyślania o pokucie i jej warunkach*" mają dużą wartość ascetyczną. To też nie mam zamiaru wchodzić w szczegółową ocenę dziełka i podnosić jego zalety, ale jedynie chodzi mi o zwrócenie uwagi czytelnika na to, iż jest ono bardzo odpowiednim podręcznikiem do codziennych rozmyślań dla kapłanów. Jakkolwiek z tytułu zdawaćby się mogło, że *Rozmyślania* traktują wyłącznie o sakramencie Pokuty, w rzeczywistości tak nie jest Autor *Pokutę* wziął w znaczeniu obszernem, a stąd w dziełku swojem zawarł niemal całe życie duchowne kapłana. Rozmyślania podzielił on swoje na trzy części: 1. *Rozmyślania o warunkach do pokuty.* II. *Rozmyślania śposobiące zwolna do Pokuty.* III. *Rozmyślania o cnotach i wadach.* Otóż w drugiej i trzeciej części między innemi znajdujemy takie rozmyślania, jak *o odmawianiu brewiarza, o cnotach i zasługach Ś-go Józefa, o nawróceniu Ś-go Pawła, o Św. Stanisławie B. i M., o tem cośmy winni Papieżowi, o tem cośmy winni towarzyszom swoim, o zachowaniu się względem kobiet, o czytaniu książek i gazet.* i t. d. Które wiele światła i nauki rzucają na codzienne życie i stosunki kapłana. Dziełko całe składa się ze 106 rozmyślań. Oddzielne rozmyślania—to zbiór krótkich, jędrnych, ale praktycznych i dających wiele do myślenia zdań. Całość owiana miłością Boga i pragnieniem pociągnięcia sług ołtarza do ich Boskiego Mistrza. *Kade.*

Wydanie piękne, druk wyraźny.

(Wiara № 44. 1908 roku.)

* * *

Kapłan i cnota czystości, opracował *ks. Antoni Chmielowski*, Mag. Św. Teologii. Warszawa—Petersburg. 1908 roku. Cena w oprawie 75 kop.

Książka ta, jak sam tytuł wskazuje jest przeznaczona przedewszystkiem dla kapłanów, jednak i dla alumnów, sposobiących się do stanu duchownego, może być prawdziwą *„manną niebieską.“* Może służyć, jako podręcznik do rozmyślań zarówno, jak i do czytania duchownego. Całość składa się z trzech części: 1. *Czem jest, czem powinien być kapłan?* 2. *O czystości i jaką być powinna;* 3. *O środkach zachowania aż do śmierci tej świętej, anielskiej cnoty.*

Cała książka jest zarówno piękną, jak pożyteczną; napisana z zapałem, przypomina styl św. Alfonsa Liguori.

(Przegląd Katolicki № 50. 1908 rok.)

* * *

Ksiądz Antoni Chmielowski Magister świętej Teologii. **Rozmyślania o cnotach teologicznych.** Warszawa-Petersburg 1908 roku. Stron 145. Cena w oprawie ozdobnej kop. 50.

Ludzie w świecie żyjący przeważnie mało zastanawiają się nad prawdziwym celem i obowiązkami życia. Z dziwną bezmyślnością marnują życie na fraszki i tracą drogie chwile, od których wieczność zależy. Wydaje się im, że żyć będą wiecznie; jeśli są bogaci i szczęśliwi, unikają myśli o wieczności, bo to nakłada obowiązki cnót do których oni pociągu nie mają i któreby spętały ich namiętności i egoizm, gdy oni, przeciwnie, żyć chcą, by użyć i ograniczeń nie cierpieć. Ci, co są biedni, żyją jedyną myślą zdobycia bogactw na to, by też używać życia.

Myśl więc współczesna poza rzeczy doczesne prawie że nie wybiega. Wielkiej też zasługi jest sprawa obudzenia sumień ludzkich i uświadomienie ogółu o prawdach, o których ludzie tak łatwo zapominają.

Takim katechetą dorosłych, takim nauczycielem prawd zapoznanych jest czcigodny ks. kanonik *Chmielowski*, który rok rocznie literaturę ojczystą zasila tego rodzaju popularnie napisanemi dziełami.

Na stole redakcyjnym znajduje się obecnie kilka takich dziełek których wartość po kolei szczegółowo podnieść wypada i zalecić je do jak najszerszego upowszechniania.

Zpomiędzy nich wyróżnia się mały, zgrabnie oprawny tomik rozmyślań: *„O cnotach teologicznych.“*

Część pierwsza rozmyślań rozważa wszechstronnie łaskę *wiary*. Nauki tu zawarte, przystosowane są wybornie do potrzeb współczesnego człowieka, który właśnie na utratę *wiary* najłatwiej jest narażony.

Część druga „*o nadziei*," napisana z przejęciem, łagodzi rany, cieszy umacnia i uspakaja. Tu autor czyni zwrot do Eucharystyi świętej, która, jako zadatek przyszłej chwały jest najskuteczniejszą siłą, rodzącą nadzieję, jest Sakramentem *Wiary, Nadziei i Miłości*.

Miłość jest przedmiotem trzeciej, najobszerniejszej części dziełka. Autor podaje tu skuteczne sposoby pielęgnowania tej cnoty. Tu szczególnie piękne są rozdziały o *miłości nieprzyjaciół*.

Dziełko kończą krótkie wskazówki o rozmyślaniu i złote myśli Świętych Pańskich o cnotach teologicznych.

Język czysty, prosty, ani cienia jakiejś ckliwości, któreż wiele tego rodzaju dziełek szpeci.

(Myśl Katolicka № 37. rok 1908.)